

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ МІЖНАРОДНИХ
ВІДНОСИН ІМ. Б. Д. ГАВРИЛИШИНА
КАФЕДРА МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІКИ**

ЗБІРНИК ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ

*II Міжнародної науково-практичної конференції
студентів та молодих вчених*

«МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА В УМОВАХ КЛІМАТИЧНИХ ЗМІН: ПАНДЕМІЧНИЙ ТА ПОСТ ПАНДЕМІЧНИЙ ПЕРІОД»

27 квітня 2023 р.

Тернопіль
ЗУНУ
2023

«МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА В УМОВАХ КЛІМАТИЧНИХ ЗМІН: ПАНДЕМІЧНИЙ ТА ПОСТ ПАНДЕМІЧНИЙ ПЕРІОД». Збірник тез доповідей II Міжнародної науково-практичної конференції студентів та молодих вчених (27 квітня, 2023 р.) – Тернопіль, 2023. – 190 с.

*Розглянуто та рекомендовано до друку на засіданні кафедри міжнародної економіки
Західноукраїнського національного університету
(протокол №10 від 17.05.2023 р.)*

Керівництво оргкомітету:

Андрій КРИСОВАТИЙ, доктор економічних наук, професор, ректор Західноукраїнського національного університету – голова оргкомітету;
Зеновій-Михайло ЗАДОРЖНИЙ, доктор економічних наук, професор, проректор з наукової роботи Західноукраїнського національного університету;
Ірина ІВАЩУК, доктор економічних наук, професор, директор ННІВМД ім. Б. Д. Гаврилишина Західноукраїнського національного університету;
Ірина ЗВАРИЧ, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри міжнародної економіки Західноукраїнського національного університету;
Evangelos SISKOS, Professor of the Department of International and European Economic Studies, University of Western Macedonia, Greece;
Eckhard FREYER, Professor, Dr., Vice Head of OMNIS Religio Vorstandt, Germany.

Редакційна колегія:

Леся КОЛІНЕЦЬ, д.е.н., проф., професор кафедри міжнародної економіки;
Віталіна КУРИЛЯК, д.е.н., проф., професор кафедри міжнародної економіки;
Марія ЛИЗУН, д.е.н., проф., професор кафедри міжнародної економіки;
Ігор ЛІЩИНСЬКИЙ, д.е.н., проф., професор кафедри міжнародної економіки;
Євген САВЕЛЬЄВ, д.е.н., проф., професор кафедри міжнародної економіки;
Наталія СТАХОВА, к.е.н, доц., доцент кафедри міжнародної економіки;
Алла УНІЯТ, к.е.н., доц., доцент кафедри міжнародної економіки
Олег ІВАЩУК, старший викладач кафедри міжнародної економіки;
Іван ВАНКЕВИЧ, викладач кафедри міжнародної економіки;

Збірник тез доповідей укладено за матеріалами II Міжнародної науково-практичної конференції студентів та молодих вчених «Міжнародна економіка в умовах кліматичних змін: пандемічний та пост пандемічний період», яка відбулась у Західноукраїнському національному університеті 27 квітня 2023 року.

За зміст наукових праць та достовірність наведених фактологічних і статистичних матеріалів відповідальність несуть автори

ЗМІСТ

ПРОГРАМА	8
ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ	19
Silvester van KOTEN, Bert WILLEMS	19
AUCTIONS FOR RENEWABLES AND DEFAULTS: THE PROBLEM OF UNFULFILLED	
Оксана БРОДОВСЬКА, Ірина ЗВАРИЧ	20
ЕКОНОМІЧНА ІНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЯ ГЛОБАЛЬНОЇ ІНКЛЮЗИВНОСТІ ДОБРОБУТУ ЛЮДЕЙ	
СЕКЦІЯ 1. ЕКОБЕЗПЕКА СУСПІЛЬСТВА ТА ІНКЛЮЗІЯ ЦИРКУЛЯРНОЇ ЕКОНОМІКИ	23
Дмитро КОРНІЄНКО, Ірина ЗВАРИЧ	23
ЛОКАЛЬНІ АСПЕКТИ РЕГІОНАЛЬНОЇ ТОРГІВЛІ ВІДХОДАМИ	
Роман ЗВАРИЧ, Ігор РІВІЛІС	26
ОСОБЛИВОСТІ СИСТЕМИ ЕКОЛОГІЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ	
Тетяна ДРАПАК	28
ФОРМУВАННЯ ТА ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ПОЛІТИКИ ЦИРКУЛЯРНОЇ ЕКОНОМІКИ ЗА ДОПОМОГОЮ ЛАНЦЮГІВ ДОДАНОЇ ВАРТОСТІ	
Алла УНІЯТ, Дар'я ДОВБНЯ	33
МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА У ПАНДЕМІЧНИЙ ПЕРІОД	
Олена КАРАСЬ	37
ЗМІНА ФІНАНСОВИХ МОДЕЛЕЙ У СИСТЕМАХ ОСВІТИ – ЗАГАЛЬНОСВІТОВИЙ ТРЕНД	
Вікторія ГОМОТЮК, Раїса БАТУРА	39
ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ БУДІВНИЦТВОМ АГРОПРОМИСЛОВИХ ОБ'ЄКТІВ ПІД ЧАС ПОВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ УКРАЇНИ	
Лілія КРИСОВАТА	40
ДЕТЕРМІНАНТНА МОДЕЛЬ ПОДОЛАННЯ ГЛОБАЛЬНИХ НОВІТНІХ КРИЗ З УРАХУВАННЯМ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	
Дмитро ДЕГТЯРЬОВ	44
ОСОБЛИВОСТІ МІЖНАРОДНОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ В ПОСТКОВІДНИЙ ПЕРІОД	
Tengjiao Feng	46
LABOR TRANSFER UNDER THE EPIDEMIC	
Ye Jianfu	52
DEVELOPMENT TRENDS AND STRATEGIES OF CHINESE ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN THE POST-PANDEMIC ERA	
Чжан Пін	54
DEVELOPMENT OF THE SMART HEALTH AND WELLNESS INDUSTRY IN CHINA	

Денис КРАВЧУК	58
ПОСИЛЕННЯ РОЛІ КОНЦЕПТУ СТІЙКИХ ІНВЕСТИЦІЙ У ВОЄННИЙ ПЕРІОД: ВИКЛИКИ ДЛЯ УКРАЇНИ	
Всеволод БАБ'ЯР	61
ДЕКАРБОНІЗАЦІЯ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ У ВОЄННИЙ ПЕРІОД	
Ірина ЗВАРИЧ, Ксенія ШКАБАРА, Володимир КРАВЧУК	63
ЕКОБЕЗПЕКА СУСПІЛЬСТВА ТА ІНКЛЮЗІЯ ЦИРКУЛЯРНОЇ ЕКОНОМІКИ	
Ірина ЗВАРИЧ, Владислав БАРИЛОВСЬКИЙ, Іван ВАНКЕВИЧ	65
ЦИРКУЛЯРНА ЕКОНОМІКА ТА ЇЇ ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ	
Ірина ЗВАРИЧ, Інна МАЛІНКА	68
ВИКЛИКИ ЕКОБЕЗПЕКИ СУСПІЛЬСТВА У ПОСТ ПАНДЕМІЧНИЙ ПЕРІОД	
Ірина ЗВАРИЧ, Анастасія ПЕРШИНА	71
ІНКЛЮЗІЯ ЦИРКУЛЯРНОЇ ЕКОНОМІКИ ТА ЕКОБЕЗПЕКА СУСПІЛЬСТВА	
СЕКЦІЯ 2. СТАЛИЙ РОЗВИТОК І ЕНЕРГЕТИЧНА БЕЗПЕКА	74
Ігор ЛПЦИНСЬКИЙ	74
ЕНЕРГЕТИЧНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ: ЗАСТОСУВАННЯ ДОСВІДУ НІМЕЧЧИНИ	
Irina Maksymova	79
DIGITAL BACKBONE FOR CLIMATE NEUTRALITY OF THE GLOBAL ECONOMY: UKRAINIAN AND THE EU CONTEXT	
Ірина ЗВАРИЧ, Віктор БРИНЬ	83
БІОЕНЕРГЕТИКА – АЛЬТЕРНАТИВА ДЛЯ УКРАЇНИ	
Алла УНІЯТ, Юлія БУЗУКІНА	85
НАЦІОНАЛЬНА ЕНЕРГЕТИЧНА БЕЗПЕКА В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛЬНИХ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	
Ohunene MAJEBI	90
THE IMPACT OF CLIMATE CHANGE ON INTERNATIONAL TRADE AND INVESTMENT IN THE POST-PANDEMIC PERIOD	
Kenneth Andrés Villagrán Castillo	94
RENEWABLE ENERGY IN ECUADOR	
Алла УНІЯТ, Мирослава ЯХВАН	96
ЕНЕРГЕТИЧНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ	
Du Wei	98
RESEARCH ON THE ADJUSTMENT AND OPTIMIZATION OF AGRICULTURAL REGIONAL STRUCTURE IN CHINA	
Алла УНІЯТ, Денис ШПОРТУН	102
ЗБЕРЕЖЕННЯ ЕКОБЕЗПЕКИ МІСТ В УМОВАХ УРБАНІЗАЦІЇ	

Андрій ШИШКОВСЬКИЙ	104
ВАРИАНТИ ПОЛІТИЧНИХ КРОКІВ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ ТА СТАЛОГО РОЗВИТКУ	
Діана НЕЧАЙ	109
ВПРОВАДЖЕННЯ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ УПРАВЛІНСЬКИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ НА ГЛОБАЛЬНИХ ЕНЕРГЕТИЧНИХ РИНКАХ	
Андрій ГОМОТЮК	110
ВПЛИВ ВІЙНИ НА РИНОК ІННОВАЦІЙНОГО ФІНАНСУВАННЯ В УКРАЇНІ	
Ірина ЗВАРИЧ, Діана ДУБЛЯНКО	112
КЛІМАТИЧНІ ЗМІНИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ЕКОНОМІКУ	
Ірина ЗВАРИЧ, Вікторія БОГУЦЬКА	114
ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТА ЕНЕРГЕТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	
 СЕКЦІЯ 3. ЄВРОПЕЙСЬКА ІНТЕГРАЦІЯ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ ФРАГМЕНТАЦІЇ	
117	
Mariia LYZUN	117
EUROIZATION OF SLOVAKIA: PROS AND CONS	
Євген САВЕЛЬЄВ, Віталіна КУРИЛЯК	120
УКРАЇНСЬКА ЕКОНОМІКА ЯК СКЛАДОВА МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІКИ У КОНТЕКСТІ ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДРОДЖЕННЯ	
Леся КОЛІНЕЦЬ	122
ТЕНДЕНЦІЙНІ ЗМІНИ НА СВІТОВИХ ТОВАРНИХ РИНКАХ ВНАСЛІДОК ВІЙНИ В УКРАЇНІ	
Aikaterini-Sotiria ARGYRIOU	124
MANAGEMENT OF SHIPPING INDUSTRY FINANCING IN GREECE	
Анастасія ВОЛИНСЬКА	130
ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА ФОРМУВАННЯ ВІДНОСИН МІЖ УЧАСНИКАМИ ГЛОБАЛЬНИХ ЛАНЦЮГІВ ПОСТАЧАННЯ	
Вікторія КОВБАСОВСЬКА	132
ЕВОЛЮЦІЯ СИСТЕМИ ЗАХОДІВ РЕГУЛЮВАННЯ КОНКУРЕНЦІЇ МІЖ ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ ТА ЯПОНІЄЮ	
Ольга ВІТИШИН	134
ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ПЕРСОНАЛУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	
Шевченко І. О.	137
НАСЛІДКИ ГЛОБАЛЬНИХ ЛАНЦЮЖКІВ ВАРТОСТІ ДЛЯ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГОВОЇ ПОЛІТИКИ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ	
Маріанна КАШАРАБА, Наталія СТАХОВА	139
«ТРАФІКІНГ» В СИСТЕМІ НЕЛЕГАЛЬНОЇ МІГРАЦІЇ	

Наталія СТАХОВА, Станіслав ПЕТРИШИН, Вікторія КОВБАСОВСЬКА	142
МОЛДОВА НА ШЛЯХУ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ: БАР'ЄРИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	
Наталія СТАХОВА, Оксана ХОХЛОВА	146
ДОСТУПИ ДО ОСВІТНІХ ПОСЛУГ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ МІГРАЦІЇ	
Дмитро ГІМЛА, Наталія СТАХОВА	150
ВЕЛИКА БРИТАНІЯ ЯК МІСЦЕ ДЕСТИНАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ БІЖЕНЦІВ: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ	
LiJing Yin	153
UKRAINE AND EU ECONOMIC DEVELOPMENT COOPERATION	
Дмитро ЗАЙЦЕВ	157
ВПЛИВ МІЖНАРОДНИХ МІГРАЦІЙНИХ ПОТОКІВ НА ЕКОНОМІКИ КРАЇН	
Костянтин ОЛАСЮК	159
АНАЛІЗ МІГРАЦІЙНИХ ТЕНДЕНЦІЙ У СВІТІ	
Наталія СТАХОВА, Яна СУХОВИЧ	161
ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ ПІСЛЯ BREXIT: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ	
Марія ПАВЛЮК	163
БІРЖОВЕ ХЕДЖУВАННЯ ЦІНОВИХ РИЗИКІВ В УКРАЇНІ: РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	
Ань Юаньюань	166
DEVELOPMENT OF THE DIGITAL ECONOMY FOR CHINA'S COOPERATION WITH ASEAN COUNTRIES IN THE POST-PANDEMIC PERIOD	
Шень Ян	168
EU-US-CHINA COOPERATION IN THE DEVELOPMENT OF THE NEW EU INDUSTRIAL STRATEGY	
Назар ВІВЧАРИК, Анастасія ДІДУХ	170
МЕНЕДЖМЕНТУ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ІННОВАЦІЙНИХ ЛОГІСТИЧНИХ ЗМІН	
Василина ВОСІНСЬКА	172
ВПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ З МЕТОЮ ПОКРАЩЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ КОМПАНІЇ	
Тетяна ХВАЛИБОГА	173
ТЕНДЕНЦІЇ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ЛЮДЬМИ У 2023 РОЦІ	
Ірина ПЕРЕХОДЬКО, Юлія ГУЦУЛЯК	176
ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО МОТИВАЦІЇ ПЕРСОНАЛУ В МІЖНАРОДНІЙ КОМПАНІЇ	
Юрій СІРЕДЖУК	178
ТОРГОВІ ВІДНОСИНИ ЄС – КРАЇНИ ЛАТИНСЬКОЇ АМЕРИКИ.	
Яна СУХОВИЧ	181
ВПЛИВ УКРАЇНСЬКИХ МІГРАНТІВ НА ЕКОНОМІКУ КРАЇН ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ	

Марія ПАВЛОВИЧ, Андрій РЕГУЛЬСЬКИЙ, Анна ДРОЗД	183
ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ СУБ'ЄКТІВ МІЖНАРОДНОГО БІЗНЕСУ	
Марія ЛИЗУН, Павло ДЗЮБАНОВСЬКИЙ	185
РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА ЄС: ВИКЛИКИ ТА СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМКИ ДЛЯ УКРАЇНИ	
Людмила ГАЛЮЛЬКО	187
ФОРМУВАННЯ МАЙБУТНЬОЇ АРХІТЕКТУРИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ БЕЗПЕКИ	

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
ІМ. Б. Д. ГАВРИЛИШИНА

КАФЕДРА МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІКИ

ПРОГРАМА

*II Міжнародної науково-практичної конференції
студентів та молодих вчених*

**«МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА В УМОВАХ
КЛІМАТИЧНИХ ЗМІН: ПАНДЕМІЧНИЙ ТА
ПОСТ ПАНДЕМІЧНИЙ ПЕРІОД»**

27 квітня 2023 року

Тернопіль
ЗУНУ
2023

КЕРІВНИЦТВО ОРГКОМІТЕТУ КОНФЕРЕНЦІЇ:

Андрій КРИСОВАТИЙ, доктор економічних наук, професор, ректор Західноукраїнського національного університету – голова оргкомітету;

Зеновій-Михайло ЗАДОРЖНИЙ, доктор економічних наук, професор, проректор з наукової роботи Західноукраїнського національного університету – заступник голови оргкомітету;

Ірина ІВАЩУК, доктор економічних наук, професор, директор ННІМВ ім. Б. Д. Гаврилишина Західноукраїнського національного університету;

Ірина ЗВАРИЧ, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри міжнародної економіки Західноукраїнського національного університету.

ЗАРУБІЖНІ ЧЛЕНИ ОРГКОМІТЕТУ:

Evangelos SISKOS, Professor of the Department of International and European Economic Studies, University of Western Macedonia, Greece

Eckhard FREYER, Professor, Dr., Vice Head of OMNIS Religio Vorstandt, Germany

ОРГКОМІТЕТ:

Іван ВАНКЕВИЧ, викладач кафедри міжнародної економіки;

Олег ІВАЩУК, к.е.н., старший викладач кафедри міжнародної економіки;

Леся КОЛІНЕЦЬ, д.е.н., проф., професор кафедри міжнародної економіки;

Віталіна КУРИЛЯК, д.е.н., проф., професор кафедри міжнародної економіки;

Марія ЛИЗУН, д.е.н., проф., професор кафедри міжнародної економіки;

Ігор ЛІЩИНСЬКИЙ, д.е.н., проф., професор кафедри міжнародної економіки;

Євген САВЕЛЬЄВ, д.е.н., проф., професор кафедри міжнародної економіки;

Наталія СТАХОВА, к.е.н, доц., доцент кафедри міжнародної економіки;

Алла УНІЯТ, к.е.н., доц., доцент кафедри міжнародної економіки

Члени програмного комітету

Зеновій-Михайло ЗАДОРЖНИЙ, д. е. н., професор, проректор з наукової роботи, заступник голови оргкомітету

Ірина ІВАЩУК, д. е. н., професор, директор ННІМВ ім. Б.Д. Гаврилишина

Ірина ЗВАРИЧ, д. е. н., професор, завідувач кафедри міжнародної економіки

Віта СЕМЕНЮК, начальник НДЧ

Ігор ЛЩИНСЬКИЙ, д.е.н., проф., професор кафедри міжнародної економіки

Марія ЛИЗУН, д.е.н., проф., професор кафедри міжнародної економіки

Місце проведення конференції:

Західноукраїнський національний університет
Корпус №11

Зал засідань вченої ради ЗУНУ
м. Тернопіль, вул. Львівська 11

Zoom ID: 409 480 1918

Код доступу: 2023

ПОРЯДОК РОБОТИ

27 квітня 2023 р.

11⁰⁰ – 11¹⁵	урочисте відкриття конференції
11¹⁵ – 13⁰⁰	пленарне засідання
13⁰⁰ – 15⁰⁰	робота в секціях
15⁰⁰ – 15¹⁰	закриття конференції

ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ

ВІТАЛЬНІ СЛОВА

Андрій КРИСОВАТИЙ, доктор економічних наук, професор, ректор Західноукраїнського національного університету;

Зеновій-Михайло ЗАДОРЖНИЙ, доктор економічних наук, професор, проректор з наукової роботи Західноукраїнського національного університету;

Ірина ІВАЩУК, доктор економічних наук, професор, директор Навчально-наукового інституту міжнародних відносин ім. Б. Д. Гаврилишина Західноукраїнського національного університету;

Eckhard FREYER, доктор наук, професор, заступник директора фундації OMNIS Religio Vorstandt, Німеччина;

Okabe YOSHIIKO, доктор наук, професор університету Кобе Гакуїн, президент Асоціації українців Японії

ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ

Модератор: д.е.н., проф. Ірина ЗВАРИЧ

Silvester van KOTEN

Associate Resaercher of CERGE-EI, Associate professor of UJEP-FSE

AUCTIONS FOR RENEWABLES AND DEFAULTS: THE PROBLEM OF UNFULFILLED CONTRACTS

Ксенія БРОДОВСЬКА

Докторант Західноукраїнського національного університету, Глава БО "Кіготь"

ЕКОНОМІЧНА ІНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЯ ГЛОБАЛЬНОЇ ІНКЛЮЗИВНОСТІ ДОБРОБУТУ ЛЮДЕЙ

Тетяна ЧУБАК

Почесний консул Угорщини в м. Тернополі та Тернопільській області, директор з розвитку ТРЦ «Подільняни»

ОСОБЛИВОСТІ БІЗНЕСУ У ПОСТ ПАНДЕМІЧНИЙ ТА ВОЄННИЙ ЧАС

Михайло ФЕДИШИН

CEO у ТОВ "ЕНЕРДЖІ ІНЖИНІРИНГОВА КОМПАНІЯ" NRG

АЛЬТЕРНАТИВНА ЕНЕРГЕТИКА В РЕГІОНІ

Дмитро ЯКОВЛЄВ

Засновник та очільник Kharkiv IT Cluster, CEO у SevenPro

НОВІ ВИКЛИКИ ТА ЗАГРОЗИ ІТ СЕКТОРУ УКРАЇНИ У ВОЄННИЙ ПЕРІОД

Nelli UKHOVA

Technische Universität Dresden

UKRAINE DIGITAL - ENSURING ACADEMIC SUCCESS IN TIMES OF CRISIS

СЕКЦІЯ 1. ЕКОБЕЗПЕКА СУСПІЛЬСТВА ТА ІНКЛЮЗИЯ ЦИРКУЛЯРНОЇ ЕКОНОМІКИ

**Co-funded by
the European Union**

Секція організовується в рамках реалізації Модуля Жана Моне Програми ЕРАЗМУС+ 101085640 – EICEPPMU – ERASMUS-JMO-2022-HEI-TCH-RSCH «Європейська інклюзивна циркулярна економіка: поствоєнний та постпандемічний модуль для України»

Модератор: д.е.н., проф. Ірина ЗВАРИЧ

Дмитро КОРНІЄНКО

Ірина ЗВАРИЧ

Західноукраїнський національний університет

ЛОКАЛЬНІ АСПЕКТИ РЕГІОНАЛЬНОЇ ТОРГІВЛІ ВІДХОДАМИ

Xiu Fang Wang

West Ukrainian National University

INTERNATIONAL ECONOMY IN THE CONDITIONS OF CLIMATE CHANGE: ANALYSIS OF INTERNATIONAL NEW ENERGY VEHICLE DEVELOPMENT TREND

Дмитро ДЕГТЯРЬОВ

Західноукраїнський національний університет

ОСОБЛИВОСТІ МІЖНАРОДНОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ В ПОСТ КОВІДНИЙ ПЕРІОД

Тетяна ДРАПАК

Західноукраїнський національний університет

ГЛОБАЛЬНІ ІМПЕРАТИВИ ФОРМУВАННЯ ЦИРКУЛЯРНОЇ ЕКОНОМІКИ ЛАНЦЮГІВ ДОДАНОЇ ВАРТОСТІ

Владислав БАРИЛОВСЬКИЙ

Західноукраїнський національний університет

ЦИРКУЛЯРНА ЕКОНОМІКА ТА ЇЇ ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ

Андрій ЗАСТАВНИЙ

Західноукраїнський національний університет

КРАЇНИ ЗАТОКИ У ПОСТКОВІДНИЙ ПЕРІОД: ЕКОНОМІЧНЕ ВІДНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК

Олександр СТАХАНСЬКИЙ

Західноукраїнський національний університет

ВПЛИВ ПАНДЕМІЇ НА РИНОК СТОМАТОЛОГІЧНИХ ПОСЛУГ

Віталій ЗАПУХЛЯК

Надія НАГІРНА

Західноукраїнський національний університет

ПРОБЛЕМА БІДНОСТІ У ПОСТКОВІДНИЙ ПЕРІОД ТА СОЦІАЛЬНІ ВИКЛИКИ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Чжун Демін

Західноукраїнський національний університет

CIRCULAR CLUSTERS: IS IT POSSIBLE?

Першина Анастасія

Західноукраїнський національний університет

ЕКОБЕЗПЕКА ТА ІНКЛЮЗІЯ ЦИРКУЛЯРНОЇ ЕКОНОМІКИ

Shangkan Zhou

West Ukrainian National University

SOCIAL REFORMS IN CHINA: TO REDUCE POVERTY

Денис Кравчук

Західноукраїнський національний університет

ПОСИЛЕННЯ РОЛІ КОНЦЕПТУ СТІЙКИХ ІНВЕСТИЦІЙ У ВОЄННИЙ ПЕРІОД:
ВИКЛИКИ ДЛЯ УКРАЇНИ

Ань Юаньюань

Західноукраїнський національний університет

РОЗВИТОК ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ ДЛЯ СПІВРОБІТНИЦТВА КИТАЮ З КРАЇНАМИ
АСЕАН В ПОСТПАНДЕМІЧНИЙ ПЕРІОД

Всеволод БАБ'ЯР

Західноукраїнський національний університет

ДЕКАРБОНІЗАЦІЯ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ У ВОЄННИЙ ПЕРІОД

Шень Ян

Західноукраїнський національний університет

СПІВРОБІТНИЦТВО ЄС-США-КИТАЙ В РОЗВИТКУ НОВОЇ ІНДУСТРІАЛЬНОЇ
СТРАТЕГІЇ ЄС

Iryna ZVARYCH

Chi Juxiang

West Ukrainian National University

IMPACT OF CLIMATE CHANGE ON FOOD PRODUCTIVITY IN CHINA

Чжан Пін

Західноукраїнський національний університет

РОЗВИТОК ІНДУСТРІЇ СМАРТ ЗДОРОВ'Я ТА ОЗДОРОВЛЕННЯ В КИТАЇ

Алла УНІЯТ

Дар'я ДОВБНЯ

Західноукраїнський національний університет

МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА У ПАНДЕМІЧНИЙ ПЕРІОД

Ксенія ШКАБАРА

Західноукраїнський національний університет

ІНКЛЮЗІЯ ЦИРКУЛЯРНОЇ ЕКОНОМІКИ

СЕКЦІЯ 2. СТАЛИЙ РОЗВИТОК І ЕНЕРГЕТИЧНА БЕЗПЕКА

Секція організовується в рамках реалізації проекту «35th anniversary of Chernobyl disaster: preconditions for sustainable development» за підтримки фундації OMNIS Religio Vorstandt, Німеччина

Модератор: д.е.н., проф. Ігор ЛІЩИНСЬКИЙ

Ihor LISHCHYNSKYI

West Ukrainian National University

ENERGY SECURITY OF UKRAINE: APPLYING THE EXPERIENCE OF GERMANY

Aikaterini-Sotiria ARGYRIOU

Vitalina KURYLIAK

West Ukrainian National University

MANAGEMENT OF SHIPPING INDUSTRY FINANCING IN GREECE

Ірина Іващук

Олег Іващук

Західноукраїнський національний університет

СТРАТЕГІЧНІ ВЕКТОРИ ЕКОНОМІЧНОЇ СПІВПРАЦІ УКРАЇНИ З КРАЇНАМИ АФРИКИ

Мирослава ЯХВАН

Західноукраїнський національний університет

ЕНЕРГЕТИЧНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ

Денис ШПОРТУН

Західноукраїнський національний університет

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОБЕЗПЕКИ МІСТ В УМОВАХ УРБАНІЗАЦІЇ

Kenneth Andres Villagran CASTILLO

West Ukrainian National University

RENEWABLE ENERGY IN ECUADOR

Андрій ШИШКОВСЬКИЙ

Західноукраїнський національний університет

ВАРІАНТИ ПОЛІТИЧНИХ КРОКІВ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ ТА СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Du Wei

West Ukrainian National University

RESEARCH ON THE ADJUSTMENT AND OPTIMIZATION OF AGRICULTURAL REGIONAL STRUCTURE IN CHINA

Андрій ГОМОТЮК

Західноукраїнський національний університет

ВПЛИВ ВІЙНИ НА РИНОК ІННОВАЦІЙНОГО ФІНАНСУВАННЯ В УКРАЇНІ

Фен Тенцзяо

Західноукраїнський національний університет

LABOUR MIGRATION IN CHINA IN THE POST EPIDEMIC ERA

Переходько Ірина

Гуцуляк Юлія

Дрозд Анна

Західноукраїнський національний університет

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО МОТИВАЦІЇ ПЕРСОНАЛУ В МІЖНАРОДНІЙ КОМПАНІЇ

Вікторія БОГУЦЬКА

Західноукраїнський національний університет

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТА ЕНЕРГЕТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Ohunene МАЈЕВІ

West Ukrainian National University

THE IMPACT OF CLIMATE CHANGE ON INTERNATIONAL TRADE AND INVESTMENT IN THE POST-PANDEMIC PERIOD

Леся КОЛІНЕЦЬ

Західноукраїнський національний університет

ТЕНДЕНЦІЙНІ ЗМІНИ НА СВІТОВИХ ТОВАРНИХ РИНКАХ ВНАСЛІДОК ВІЙНИ В УКРАЇНІ

Алла УНІЯТ

Західноукраїнський національний університет

ДИНАМІКА МІЖНАРОДНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА НАЦІОНАЛЬНУ ЕКОНОМІКУ

Є Дзянфу

Західноукраїнський національний університет

WORLD POST-PANDEMIC SUSTAINABLE BUSINESS MODELS

Богдан ІЛЬЧУК

Західноукраїнський національний університет

СТАЛИЙ РОЗВИТОК І ЕНЕРГЕТИЧНА БЕЗПЕКА

Маргарита СТАРЧЕВСЬКА

Західноукраїнський національний університет

СТАЛИЙ РОЗВИТОК КРАЇН ВЕЛИКОЇ СІМКИ

Наталія ЗДАНЮК

Західноукраїнський національний університет

ЕНЕРГЕТИЧНА БЕЗПЕКА ТА СТІЙКІСТЬ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: ВПЛИВ НА ЕКОНОМІКУ, КЛЮЧОВІ ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Павло КОХАНОВСЬКИЙ

Західноукраїнський національний університет

ІНВЕСТИЦІЙНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ ТА ЄС

СЕКЦІЯ 3. ЄВРОПЕЙСЬКА ІНТЕГРАЦІЯ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ ФРАГМЕНТАЦІЇ

Co-funded by
the European Union

Секція організовується як круглий стіл в рамках реалізації Модуля Жана Моне Програми ЕРАЗМУС+ 101048216-REFRAG-ERASMUS-JMO-2021-HEI-TCH-RSCH "Регіональна інтеграція: європейський бенчмарк в умовах викликів глобальної фрагментації (REFRAG)"

Модератор: д.е.н., проф. Марія ЛИЗУН

Марія ЛИЗУН

West Ukrainian National University

EUROIZATION OF SLOVAKIA: PROS AND CONS

Іван ВАНКЕВИЧ

Західноукраїнський національний університет

ПЕРСПЕКТИВИ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ У КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Nathalienumbi MWABEYA

West Ukrainian National University

EUROPEAN INTEGRATION – CONDITIONS OF GLOBAL FRAGMENTATION

Вікторія КОВБАСОВСЬКА

Західноукраїнський національний університет

ЕВОЛЮЦІЯ СИСТЕМИ ЗАХОДІВ РЕГУЛЮВАННЯ КОНКУРЕНЦІЇ МІЖ ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ ТА ЯПОНІЄЮ

Станіслав ПЕТРИШИН

Західноукраїнський національний університет

ІНТЕГРАЦІЯ РЕСПУБЛІКИ БОЛГАРІЯ ДО ЄВРОЗОНИ: РИЗИКИ, МОЖЛИВОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Людмила ГАЛЮЛЬКО

Західноукраїнський національний університет

ФОРМУВАННЯ МАЙБУТНЬОЇ АРХІТЕКТУРИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ БЕЗПЕКИ

Марія ПАВЛОВИЧ

Андрій РЕГУЛЬСЬКИЙ

Західноукраїнський національний університет

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТНОСПРОМОЖНОСТІ СУБ'ЄКТІВ МІЖНАРОДНОГО БІЗНЕСУ

Інна ХОМЕНСЬКА

Західноукраїнський національний університет

ВПЛИВ КУЛЬТУРНОЇ ДИПЛОМАТІЇ НА ЕКОНОМІЧНИЙ ІНТЕРЕС ДО УКРАЇНИ У СВІТІ

Наталія СТАХОВА

Вікторія КОВБАСОВСЬКА

Станіслав ПЕТРИШИН

Західноукраїнський національний університет

МОЛДОВА НА ШЛЯХУ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ: БАР'ЄРИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Наталія СТАХОВА

Яна СУХОВИЧ

Західноукраїнський національний університет

ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ ПІСЛЯ ВРЕХІТ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Маріанна КАШАРАБА

Західноукраїнський національний університет

«ТРАФІКІНГ» В СИСТЕМІ НЕЛЕГАЛЬНОЇ МІГРАЦІЇ

Костянтин ОЛАСЮК

Західноукраїнський національний університет

АНАЛІЗ МІГРАЦІЙНИХ ТЕНДЕНЦІЙ У СВІТІ

Дмитро ГІМЛА

Західноукраїнський національний університет

ВЕЛИКА БРИТАНІЯ ЯК МІСЦЕ ДЕСТИНАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ БІЖЕНЦІВ: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ

Марія ЛИЗУН

Павло ДЗЮБАНОВСЬКИЙ

Західноукраїнський національний університет

РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА ЄС: ВИКЛИКИ ТА СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМКИ ДЛЯ УКРАЇНИ

Наталія СТАХОВА

Оксана ХОХЛОВА

Західноукраїнський національний університет

ДОСТУП ДО ОСВІТНИХ ПОСЛУГ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ МІГРАЦІЇ

Дмитро ЗАЙЦЕВ

Західноукраїнський національний університет

ВПЛИВ МІЖНАРОДНИХ МІГРАЦІЙНИХ ПОТОКІВ НА ЕКОНОМІКИ КРАЇН

Дмитро КОНДРАТ

Західноукраїнський національний університет

ІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНИ ДО ВНУТРІШНЬОГО РИНКУ ЄС

Христина САВКА

Західноукраїнський національний університет

РЕГУЛЮВАННЯ ТОРГОВЕЛЬНИХ ВІДНОСИН УКРАЇНИ ТА ЄС

ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ

Silvester van KOTEN

Cerge-EI, UJEP-FSE

Bert WILLEMS

Tilburg University

AUCTIONS FOR RENEWABLES AND DEFAULTS: THE PROBLEM OF UNFULFILLED

Germany has recently implemented auctions for market premia to support wind generator projects as legislated in the Renewable Energy Sources Act (EEG). While the first auctions have been held, the precise workings of the incentives and their long-term outcomes are still unknown. A notable observation was that the majority of winning bids was by privileged bidders (as opposed to the other bidders, they did not have to make a pre-investment to be eligible for the auction).

The present paper addresses the incentives and their long-term outcome by modeling the auction as a participation game and, at a later stage, testing the model in an experiment. We argue that the auctions are correctly modeled as a participation game due to the relatively strict eligibility requirement for bidders in the form of obtaining all necessary permits, which is effectively a form of sunk pre-investment. Potential bidders thus must make a decision to participate or not by making a sunk pre-investment. The number of bidders that decided to participate then enters the auction. We simplify the bidding process by assuming a simple peak-load pricing scheme (when supply by bidders is larger than demand, the price is equal to marginal cost, otherwise equal to the price cap).

The model predicts a trade-off of spillage (too many entrants causing losses by unused sunk pre-investment) versus too few entrants (welfare losses due to too few wind generator projects being realized leading to VOUG (Value Of Uncontracted Generation)). The government can choose the prevalence of each trade-off by adjusting the price cap. Lowering the value of the sunk investment (and perhaps replacing it with the transfer in the form of a bond) lowers all losses. In addition, the model predicts that when some bidders are privileged in the sense of being eligible without pre-investment, then these privileged bidders will crowd out the other non-privileged bidders.

Оксана БРОДОВСЬКА

*докторант Західноукраїнського
національного університету, президент
компанії ТОВ «ФК МАГНАТ»,*

Ірина ЗВАРИЧ

*д.е.н., професор, завідувач кафедри
міжнародної економіки
Західноукраїнського національного
університету*

ЕКОНОМІЧНА ІНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЯ ГЛОБАЛЬНОЇ ІНКЛЮЗИВНОСТІ ДОБРОБУТУ ЛЮДЕЙ

Зусилля щодо покращення добробуту людей з обмеженими можливостями потребують постійної уваги та відданості. Війна зобов'язує уряд, громади, підприємців та суспільство вцілому до організації налагодженої інфраструктури співпраці державних установ, фондів і приватного сектору підтримки таких соціальних та інклюзивних проєктів. І цю співпрацю не потрібно обмежувати всередині країни. Спираючись на філософію самодостатності та принципи сталого розвитку, різноманітні фонди в країнах які мають такий інклюзивний досвід в поствоєнній адаптації військових, чії місії полягають у розширенні можливостей людей з обмеженими можливостями, тепер працюють з інсайдами самозабезпечення, цілісного навчання та партнерства з приватним сектором у інклюзивний бізнес з інвалідністю, а також розвиток співпраці з іншими країнами.

Ми повинні визнати, що інвалідність, зрештою, не є недієздатністю. Навпаки, люди з обмеженими можливостями мають різні здібності з власним набором унікальних сильних сторін. Їм можна надати повноважень за допомогою інклюзивної політики, і суспільство виграє від цього.

Реконструкція критичних активів буде життєво важливою для України в короткостроковій перспективі, наприклад, адекватне житло та доступ до якісних основних послуг; підтримка засобів існування та соціальний захист тих, хто безпосередньо постраждав від війни; а також здійснення заходів безпеки, включаючи розмінування та видалення військової вибухівки, що не розірвалася. Підтримка існуючої зайнятості зменшить безпосередні економічні та соціальні витрати війни та дозволить швидше відновити зайнятість у майбутньому. Залежно від війни, цей етап має відбутися в короткостроковий період часу – і значною мірою залежатиме від отримання відповідного міжнародного грантового фінансування, включаючи офіційну допомогу розвитку від членів ОЕСР.

У майбутньому надання грошових стимулів приватним компаніям для створення робочих місць буде ключовим інструментом політики, і його можна буде фінансувати за рахунок коштів реконструкції. Треба буде швидко повторно ініціалізувати консультування та підбір робочих місць, а також запровадити адаптивні навчальні програми, щоб підтримувати відновлення в умовах змін у необхідних трудових навичках і в напрямку все більш диверсифікованої промислової суміші. Інтеграція служб зайнятості з медичними, житловими та іншими соціальними службами допоможе задовольнити складні потреби найбільш уразливих верств населення. З цією метою Україна може вчитися на кращому міжнародному досвіді цифровізації працевлаштування та соціальних послуг. Підтримка, визнання та вдосконалення навичок біженців у країнах призначення забезпечить людям підтримку, необхідну для того, щоб допомогти Україні відновити після повернення.

Потрібні будуть зусилля для захисту груп, які найбільше постраждали від довгострокових наслідків війни – дітей, людей похилого віку, жінок та людей з обмеженими можливостями. Окрім існуючих проблем, інфраструктура, що підтримує ці групи, була серйозно пошкоджена або повністю знищена в деяких регіонах і містах, і її потрібно буде відновити. Коли повернеться мир і економіка відновиться, внесення внесків до обов'язкової пенсійної системи, пов'язаної з доходом, покращить пенсійні перспективи.

Україні доведеться подолати психологічний вплив війни. На додаток до негайних, адаптованих реакцій, здатних враховувати поширену природу травм, важливо визнати широкий спектр зацікавлених сторін з різних секторів, які повинні бути залучені до запобігання та реагування на потреби психічного здоров'я. Це можуть бути молодіжні працівники, вчителі, лідери громад, соціальні працівники, консультанти з питань зайнятості, лікарі загальної практики та фармацевти. Втручання також мають стосуватися соціальних потреб, потреб у сфері охорони здоров'я, працевлаштування та інших потреб

Крім того, хоча після війни будуть обмежені ресурси, створення онлайн-каналів самообслуговування допоможе пом'якшити цю проблему. Подальші інвестиції в інструменти для сприяння швидкому підбору шукачів роботи до секторів, які потребують працівників, у тому числі для сприяння зусиллям з реконструкції, також виявляться життєво важливими на етапі відновлення. Крім того, для SES буде важливо співпрацювати зі своїми партнерами в соціальних і медичних послугах, щоб забезпечити надання цілісної та комплексної підтримки тим, хто її потребує.

Список використаних джерел:

1. *Social policies for an inclusive recovery in Ukraine*. URL: <https://www.oecd.org/ukraine-hub/policy-responses/social-policies-for-an-inclusive-recovery-in-ukraine-506fcef6/>

2. Piroon Laismit *Disability-inclusive business models for an enabling environment.* URL: <https://thaiembdc.org/2023/02/19/disability-inclusive-business-models/>

3. RAND *Research on Diversity, Equity, and Inclusion in the U.S. Military.* URL: <https://www.rand.org/nsrd/pubs/topics/diversity-equity-and-inclusion.html>

СЕКЦІЯ 1. ЕКОБЕЗПЕКА СУСПІЛЬСТВА ТА ІНКЛЮЗІЯ ЦИРКУЛЯРНОЇ ЕКОНОМІКИ

Co-funded by
the European Union

Секція організовується в рамках реалізації Модуля Жана Моне Програми ЕРАЗМУС+ 101085640 – EICERPMU – ERASMUS-JMO-2022-HEI-TCH-RSCH «Європейська інклюзивна циркулярна економіка: поствоєнний та постпандемічний модуль для України»

Модератор: д.е.н., проф. Ірина ЗВАРИЧ

Дмитро КОРНІЄНКО

аспірант кафедри міжнародної економіки Західноукраїнського національного університету

Ірина ЗВАРИЧ

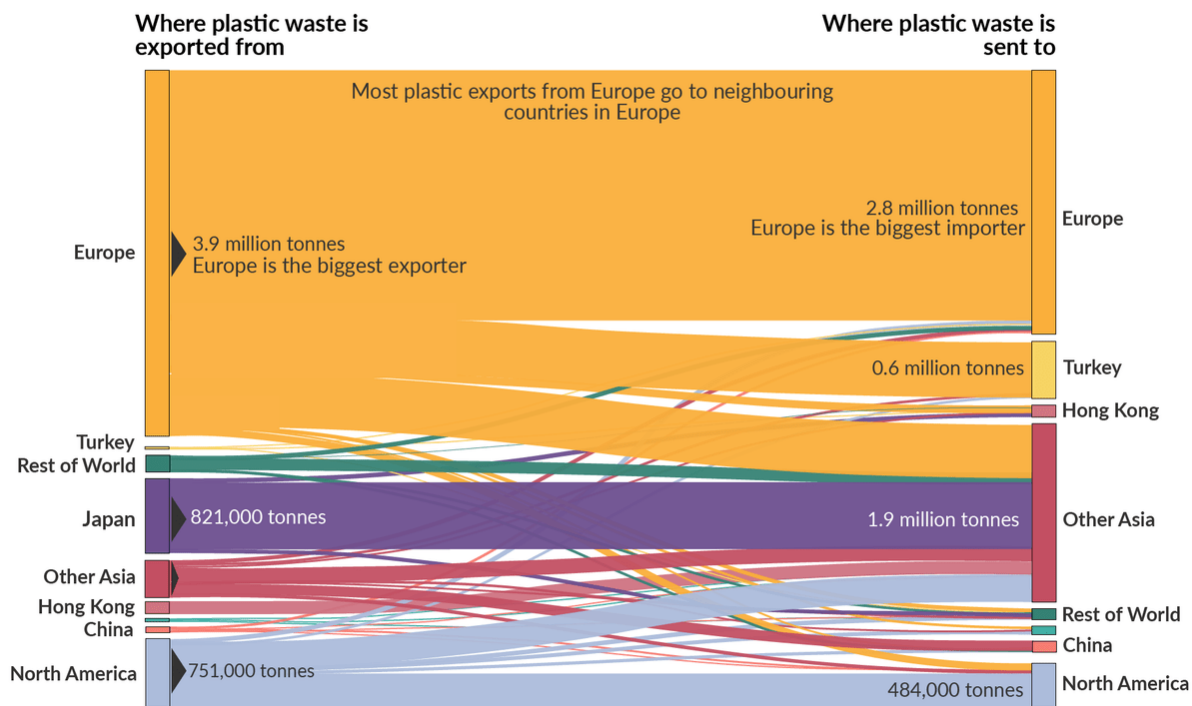
д.е.н., професор, завідувач кафедри міжнародної економіки Західноукраїнського національного університету

ЛОКАЛЬНІ АСПЕКТИ РЕГІОНАЛЬНОЇ ТОРГІВЛІ ВІДХОДАМИ

Щороку країни світу виробляють близько 350 мільйонів тон пластикових відходів. Це еквівалентно понад 10 мільйонам повністю завантажених сміттєвозів. Більшість цього пластикового сміття або спалюється, або відправляється на звалище, таким чином забруднюючи наше повітря, землю та океани. Лише частина цих відходів переробляється, і, всупереч поширеній думці, лише 2% продаються на міжнародному ринку.

Plastic waste trade: where does it come from and where does it go?

Around 2% of the world's plastic waste is traded. Most is traded within regions, rather than between them. This is shown for the year 2020.

Source: OECD (2022). Monitoring trade in plastic waste and scrap. Based on UN Comtrade data. OurWorldinData.org – Research and data to make progress against the world's largest problems.

Licensed under CC-BY by the author Hannah Ritchie.

Рис. 1. Міжнародна торгівля пластиком, 2020 [1]

Німеччина, яка є найбільшим у світі експортером пластикового брухту та відходів (854 мільйони кілограмів), покладається насамперед на Нідерланди, Польщу, Австрію, Швейцарію, Туреччину та Малайзію.

Найбільший експорт пластику в Азії здійснюється з Японії, яка торгує переважно з іншими азіатськими країнами, включаючи Малайзію, В'єтнам, Таїланд і Корею. У 2020 році Японія була другим за величиною експортером пластикових відходів у світі з 821 мільйоном кілограмів.

Третіми в цьому списку є США. За оцінками, країна експортувала понад 600 мільйонів кілограмів пластикових відходів у 2020 році, і хоча більша частина була продана з Канадою, частина також пішла до Мексики, Малайзії, В'єтнаму, Індії, Гонконгу та Індонезії.

З іншого боку, Малайзія та Туреччина стали найбільшими у світі імпортерами пластикових відходів, переважно з їхніх відповідних регіонів.

До 2017 року Китай був одним із найбільших у світі імпортерів пластикових відходів, які він використовував для своєї виробничої промисловості. У 2018 році він ввів заборону на імпорт 24 типів відходів, які можна переробити, і імпорт пластикових відходів впав більш ніж на 95% протягом року.

У 2018 році імпорт пластикових відходів Китаю впав більш ніж на 95% протягом року. У 2019 році 187 країн підписали міжнародну угоду під назвою Базельська конвенція про контроль за транскордонним перевезенням небезпечних відходів та їх видаленням. Ця угода, спрямована на усунення прогалин в утилізації пластикових відходів, обмежує країни-учасниці торгувати пластиковими відходами на міжнародному рівні, якщо вони не мають достатньої потужності для переробки або утилізації.

І за останнє десятиліття світова торгівля пластиком справді надзвичайно скоротилася. Але мільйони тон пластику все ще перевозяться (і неправильно управляються).

Очікується, що багаторічна тенденція придбання в галузі переробки відходів збережеться до 2023 року через багато тих же причин, які спонукали до цього часу. Проблеми з робочою силою та ланцюгом постачання, загострені пандемією, ускладнили невеликі оператори. Крім того, зростає кількість покупців прямих інвестицій або інвестиційних фондів, керованих міркуваннями ESG, які прагнуть розширитися на стійкому до рецесії ринку.

Пластик зараз є одним із найбільш суперечливих матеріалів у переробці, і 2023 рік стане роком, який може ще більше поляризувати галузь, водночас, можливо, продемонструвати ознаки життєздатності для нових і нових бізнес-підприємств.

Одне питання, яке слід вирішити, полягає в тому, які типи пластику справді підлягають переробці. Очікується, що цього року в Каліфорнії продовжаться нормотворчі процеси щодо визначення придатності до переробки та маркування певної пластикової упаковки. Експерти з політики очікують, що цього року буде прийнято численні законодавчі акти, спрямовані на обмеження, усунення або регулювання пластику. Це також може включати новий EPR для рахунків за упаковку. Законодавці штату, ймовірно, внесуть законопроекти про EPR з положеннями, унікальними для динаміки їхнього штату щодо інфраструктури переробки, тобто можуть бути версії законопроектів, які також запозичать різноманітні положення існуючих законів Орегона, Мен, Колорадо та Каліфорнії.

У 2023 році переробка хімічних речовин стане ширшою увагою через можливі нормативні акти та бізнес-рішення. Нещодавно штат Мічиган став 21-м штатом, який прийняв закон про перекласифікацію хімічної переробки як виробничого процесу замість утилізації відходів. Прихильники бачать у цьому законі ключову можливість для бізнесу та вихід на продаж пластмаси, яка зазвичай йде на утилізацію. Проте екологи кажуть, що ці технології не скорочують виробництво пластику та сприяють забрудненню навколишнього середовища в перевантажених громадах.

Очікується, що учасники галузі також скористаються новими або змінними правилами для створення додаткових пластикових бізнес-підприємств у 2023

році, особливо враховуючи, що бренди продовжують давати обіцянки використовувати більше переробленого вмісту. Придбання WM компанії Avangard минулого року та інвестиції Republic Services в комплексне підприємство з переробки пластику в Лас-Вегасі є прикладами того, як перевізники роблять ставку на зростаючий фінансовий потенціал переробленого пластику. Інші закладають кошти на значну модернізацію обладнання та об'єктів, щоб краще відокремлювати типові пластики та захищатися від коливань на ринках пластикових товарів.

Список використаних джерел:

1. *The key countries that trade in global plastic waste, 2023* <https://www.weforum.org/agenda/2023/03/charted-the-flow-of-global-plastic-waste/>
2. *Separated waste collections for business, public sector and third sector organisations.* <https://www.gov.wales/separated-waste-collections-business-public-sector-and-third-sector-organisations>
3. *Tons of waste dumped.* <https://www.theworldcounts.com/challenges/planet-earth/state-of-the-planet/world-waste-facts>

Роман ЗВАРИЧ

*д.е.н., професор, Західноукраїнський
національний університет*

Ігор РІВІЛІС

*Західноукраїнський національний
університет*

ОСОБЛИВОСТІ СИСТЕМИ ЕКОЛОГІЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Стандарт системи екологічного менеджменту побудований, виходячи з припущення про те, що визначена місія підприємства і розроблена стратегія його розвитку. Виконання принципів екологічного менеджменту пов'язане з доповненням стратегії бізнесу екологічно значущими питаннями як її невід'ємними компонентами. Саме в межах, що задаються місією і напрямом розвитку підприємства, розробляється його екологічна політика, ставляться цілі діяльності в межах систем екологічного менеджменту. Таким чином,

впровадження систем екологічного менеджменту є вагомою причиною для зростання стратегічного планування на підприємствах. Однією з головних вимог до систем екологічного менеджменту є вимога планування і послідовного покращення, включаючи поряд зі стратегічним плануванням і оперативне керівництво. Практичний досвід свідчить про недосконалість управління підприємствами, що функціонують на основі механізму оперативного управління. Система екологічного менеджменту – це гармонізація тактичного і стратегічного планування.

Функціонування системи екологічного менеджменту неможливе без координації або, точніше, взаємодії функціональних напрямів у межах організації, в тому числі з урахуванням оптимізації організаційної структури. Саме за рахунок цієї взаємодії і з'являється можливість уникати конфліктів основної й екологічної діяльності та ставити адекватні й досяжні екологічні цілі. Методологія системи екологічного менеджменту пропонує широкий спектр інструментів, що забезпечують або полегшують координацію дій структурних підрозділів та функціональних напрямів. Важливу роль у діяльності підприємства системи екологічного менеджменту відводять організації управління документацією. На основі вимог, зазначених у стандартах серії ISO 14001, можлива організація ефективного управління системою документації будь-якого ступеня складності.

Для введення систем екологічного менеджменту та покращення підходів до управління організацією необхідний кваліфікований, мотивований персонал. Грамотне навчання і мотивація можуть зміцнити підприємство, підвищити зацікавленість у його успіху і бажання сприяти такому успіху у співробітників. Важливою умовою досягнення результату є всебічна підтримка впровадження систем екологічного менеджменту з боку керівництва. У разі відсутності підтримки позитивний результат буде незначним.

Особисті якості спеціалістів у системі екоменеджменту є такими:

- ✓ володіння системним мисленням;
- ✓ комунікабельність, дипломатичність, такт, знання мов;
- ✓ вміння ясно висловлюватись (усно, письмово);
- ✓ здатність до об'єктивності та незалежності;
- ✓ особиста зібраність, організованість, урівноваженість;
- ✓ вміння робити і формулювати висновки;
- ✓ шанобливе ставлення до інших звичаїв та культур.

Слід зазначити, що всі перераховані вище особливості систем екологічного менеджменту можуть привести до позитивного результату тільки в тому випадку, якщо вони будуть вдало впроваджені в систему управління підприємством. Для компаній, де у більшості випадків рівень розвитку

менеджменту вкрай низький, впровадження систем екологічного менеджменту означає фактично повну перебудову існуючої системи управління.

Список використаних джерел:

1. *United Nations Environment Programme. Environmental management. 2021. URL: <https://www.unep.org/explore-topics/environmental-management>*
2. *GreenBiz Group. Environmental management. 2021. URL: <https://www.greenbiz.com/topic/environmental-management>*
3. *International Association for Impact Assessment. Environmental management. 2021. URL: <https://www.iaia.org/environmental-management>*

Тетяна ДРАПАК

*Аспірантка Західноукраїнського
національного університету*

ФОРМУВАННЯ ТА ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ПОЛІТИКИ ЦИРКУЛЯРНОЇ ЕКОНОМІКИ ЗА ДОПОМОГОЮ ЛАНЦЮГІВ ДОДАНОЇ ВАРТОСТІ

Слід підкреслити, що перехід до циркулярної моделі економіки в найближчі десятиліття стане не просто способом підвищення екологічності компанії, а необхідним заходом, який надалі забезпечуватиме прибутковість і створюватиме вартість. В Україні, зокрема, це пояснюється трьома основними причинами. Перша причина – обмежені ресурси. Якщо ресурси планети використовуватимуться на тому ж рівні, що й сьогодні, до кінця наступного десятиліття утвориться значний дефіцит, що спричинить серйозну кризу. Крім того, через високий попит на ресурси зростає їхня вартість, що, у свою чергу, збільшує рівень витрат підприємства, а отже, і ціни на товари. Таким чином, використовуючи круговий тип виробництва, підприємства зменшують тиск на попит на первинну сировину та захищаються від коливань та впливів на товарному ринку, оскільки забезпечують себе необхідними ресурсами. Друга причина пов'язана із змінами законодавства та новими підходами до управління. Як на місцевому, так і на глобальному рівнях активно проводиться законодавча реформа, що стимулює перехід підприємств на новітні виробничі підходи, у тому числі циркулярні. Крім того, розробляються інноваційні підходи до управління — вони розглядають відходи виробництва не як проблему, а як можливість. Крім того, третя причина пов'язана з перспективами оптимізації виробництва.

Оскільки циркулярний підхід до виробництва вимагає використання інноваційних методів та інструментів, необхідно змінювати та модернізувати виробничі процеси. Це дозволить оптимізувати виробництво за рахунок автоматизації та скорочення простоїв.

Дослідження ефективності методів, що застосовуються в країнах ЄС, показують позитивний вплив на скорочення викидів, створення робочих місць і торговельний баланс. Таким чином, компанії, що працюють за круговою моделлю в Європі, мають ряд переваг на мікро- та макрорівні. Давайте зосередимось на головній перевазі. Перш за все, підприємства зменшують свою залежність від товарних ринків і, як наслідок, стають менш чутливими до коливань цін. Це пов'язано з тим, що підприємства самостійно забезпечують себе необхідною сировиною, яка за своєю природою є відходами або товарами, термін корисності яких закінчився. По-друге, підприємства мають можливість впливати на собівартість продукції за рахунок зниження собівартості сировини. Як зазначається, тенденція зміни ціни на сировину в останні роки має чітко висхідний напрям, що тягне за собою зростання витрат для підприємств. Натомість самодостатні суб'єкти господарювання мають змогу знизити собівартість товарів за рахунок використання перероблених ресурсів. В результаті може збільшитися як обсяг продажів, так і продуктивність. По-третє, перехід до циркулярної моделі виробництва дасть можливість підприємствам ще більше зменшити податкове навантаження, оскільки прогнозується підвищення податкових ставок для підприємств, які не використовують ресурсо- та енергоефективні методи. Підприємствам важливий результат операцій, тому зменшення податкових відрахувань дозволить їм більш ефективно використовувати оборотні кошти підприємства для підвищення ефективності операцій.

Побудова багатofакторної економетричної моделі вимагає дослідження, щоб задовольнити певні передумови. Перш за все, вибрані екзогенні фактори повинні бути незалежними, тобто не повинно бути мультиколінеарності. Для цього необхідно використати відомий тест (метод) Фаррара – Глаубера, який ґрунтується на оцінці розрахункового значення χ^2 – критерію.

Проаналізувати фактори, що впливають на обсяги поводження з відходами в класів I – IV (тис. тонн) по всій Україні було обрано три незалежні фактори. Наявність загальної мультиколінеарності перевірили за χ^2 – критерієм:

$$\chi^2_p = -(n - 1 - \left(\frac{2m + 5}{6}\right)) \ln(\det R),$$

де n – обсяг вибірки ($n = 13$), m – кількість факторів ($m = 3$).

Вхідні дані для побудови багатofакторної моделі, що вивчає вплив на поведження з відходами в Україні протягом 2006–2018 років.

№	Рік	Обсяг відходів, одержаних за рахунок економічної діяльності на одиницю ВВП за незмінним рівнем купівельної спроможності 2011 р., Кг/1000 дол.	Викиди забруднюючих речовин, тисячі метричних тонн	Капітальні інвестиції в охорону навколишнього середовища, тис. грн. (грн.)	Поведження з відходами I – IV класів, Тисяча метричних тонн (Y - Результативна риса)
1.	2006	788.3	7027.6	2,194,188.5	1967
2.	2007	897.5	7380.0	3,080,687.6	2061,4
3.	2008	688.2	7210.3	3,731,400.4	2017,4
4.	2009	715.4	6442.9	3,040,732.7	1174,9
5.	2010	1177.3	6678.0	2,761,472.1	483,721.6
6.	2011	1172.5	6877.3	6,451,034.6	431,848.7
7.	2012	1177.4	6821.1	6,589,336.5	434,298.8
8.	2013	1173.9	6719.8	6,038,783.0	436,217.7
9.	2014	1001.4	5346.2	7,959,853.9	313,922.8
10.	2015	977.4	4521.3	7,675,597.0	245,893.4
11.	2016	904.2	4498.1	13,390,477.3	243,116.7
12.	2017	1089.8	3974.1	11,025,535.2	270,922.2
13.	2018	1015.7	3866.7	10,074,279.3	274,210.5

Джерело: власна розробка на базі Державної служби статистики України]

R – кореляційна матриця, елементи якої є попарними коефіцієнтами кореляції. У таблиці 1 представлені вхідні дані (вибрано три екзогенні фактори) для побудови статистичної моделі. Він забезпечує вплив на обсяги поведження з відходами I – IV класів; тисяч тонн в Україні.

Побудуємо кореляційну матрицю (R) вигляду:

$$\begin{matrix} 1,00 & -0,13 & 0,29 \\ -0,13 & 1,00 & -0,85 = 0,25 \\ 0,29 & -0,85 & 1,00 \end{matrix}$$

де $R = 0,25$ – детермінант кореляційної матриці. У нашому випадку $\chi^2 = 14,2$. Табличне значення $\chi^2 = 14,4$ для даної ймовірності $p = 0,95$ та ступеня свободи $k = 12m (m - 1) = 3$, тоді існує нерівність $\chi^2 \leq \chi^2_{cr}$, що вказує на відсутність сумарної мультиколінеарності. $\{\{1\}\}$ За допомогою функції LINEST (додаток Excel) створюється економетрична модель. Результати LINEST такі:

A_3	A_2	A_1	A_0	
$A_3 = 0.007$	$A_2 = 6.884$	$A_1 = 952.737$	$A_0 = -779,805.610$	$A_0 = -779,805.610$
0.011	29.752	123.114	242,713.627	
$R^2 = 0.892$	70,040.045			
$F_p = 24.656$	$K_2 = 9$			
362,856,318,533.151	44,150,471,636,721			

Економетрична модель така:

$$Y = -779,805.61 + 952.737 \times X_1 + 6.884 \times X_2 + 0.007 \times X_3$$

Коефіцієнт детермінації $R^2 = 0,886$. Критерій Фішера підтверджує адекватність статистичної моделі агрегованим даним ($F_{\text{calc}} \geq F_{\text{table}}$). $F_{\text{calc}} = 3,68$. $F_{\text{table}} = 5,56$ (при ймовірності $p = 0,95$, ступені свободи $k_1 = 3$, $k_2 = 9$).

Коефіцієнти вказують, на скільки одиниць зміниться результуюча ознака Y , виміряна в тисячах тонн, якщо одна з них зміниться на 1 (кожен в одиницях виміру). Наприклад, якщо обсяг відходів, що утворюються від господарської діяльності на одиницю ВВП, при постійних цінах ДПП 2011 року зменшиться на 1 кг/1000 доларів, поводження з відходами I – IV класів скоротиться на 952737 тисяч тонн. На основі аналізу коефіцієнтів факторів впливу можна зробити наступні висновки:

Усі ознаки фактора позитивно впливають на підсумковий показник — поводження з відходами I–IV класів, тис. тонн; $\{1\}$ Збільшення обсягу відходів, що утворюються в результаті економічної діяльності на одиницю ВВП при незмінних паритетах купівельної спроможності 2011 року на 1 кг/1000 доларів США, призводить до збільшення підсумкового показника — поводження з відходами I–IV класів на 952 737 тис. тонн; $\{1\}$ Збільшення викидів забруднюючих речовин на 1 тис. Тонн призводить до збільшення обсягу поводження з відходами I – IV класів на 6884 тис. Тонн;

Зростання капітальних вкладень у охорону навколишнього середовища на тисячу гривень призводить до збільшення обсягу поводження з відходами I–IV класів на 0,007 тис. тонн.

Циркулярну економіку можна розглядати на кількох рівнях: мікро-, макро-, мезо- та мегарівні. Зона відповідальності підприємств – мікрорівень, де можливі дії щодо виробництва, споживання та поводження з відходами. В останньому напрямі основним інструментом є система переробки продукції, тобто формування циркулярного типу виробництва. Водночас слід оцінити, як впровадження методів циркулярної економіки на макрорівні пов'язане з ефективністю та результативністю бізнесу в різних галузях. Було проведено опитування, топ-менеджерів українських промислових підприємств з усієї країни та попросили їх відповісти на низку запитань. Одним із них було «Оцініть, будь ласка, важливість впровадження принципів циркулярної економіки (у % від 0 до 100) у вашій галузі в контексті європейської інтеграції України», як показано в таблиці 2.

Таблиця 2.

Важливість впровадження принципів циркулярної економіки в окремих галузях (від 0 до 100%).

Сектор	Шкала оцінки важливості (оцінка балів)			Середнє зважене	Рейтинг
	Низький (до 30%)	Помірний (31–70%)	Високий (71–100%)		
Сільське господарство, лісове господарство та рибальство	25	45	30	51.75	6
Хімічна промисловість	13	19	68	69.25	2
Постачання електроенергії	24	26	50	59.1	3
Харчова промисловість	34	18	48	54.9	5
Інша економічна діяльність	20	56	24	51.4	7
Гірничодобувна промисловість	14	10	76	71.7	1
Будівництво	22	37	41	56.65	4

Для оцінки був використаний метод ранжування. Перш за все, були визначені середньозважені значення. Вони є середніми в кожному визначеному інтервалі від 1 до 100%, тобто в першому інтервалі «низький бал до 30%» це значення дорівнює 15% посередині інтервалу. Так само в другому інтервалі середнє значення становить 50%, а в третьому інтервалі - 85%. Відсотки відповідей респондентів виступатимуть як вага (важливість) середнього значення. У таблиці 3.1. представлені результати рейтингу респондентів за анкетною. Зауважте, що найвище значення рейтингу відповідає рейтингу 1.

Таким чином, опитування показало, що, на думку опитаних керівників підприємств серед усіх галузей економіки України в гірничодобувній промисловості, найважливіше перейти до принципів циркулярної економіки.

Список використаних джерел:

1. Krysovatyu A., Zvarych R., Zvarych I., Krysovatyu I., Krysovata K. *Methodological architectonics of inclusive circular economy for eco-security of society*

under pandemic . *Economic Annals-XXI: Volume 184, Issue 7-8, Pages: 4-15, September 10, 2020 doi: <https://doi.org/10.21003/ea.V184-01>*

2. Krysovaty, A., Zvarych, R., Zvarych, I., Reznikova, N., Homotiuk, V. *CIRCULAR ECONOMY AS AN ANTI-CRISIS METHOD FOR GLOBAL ECONOMY RECOVERY UNDER COVID-19: EMPLOYMENT AND TAX SHIFT EFFECT. Procedia Environmental Science, Engineering and Management, 2021, 8(2), pp. 463–472 http://procedia-esem.eu/pdf/issues/2021/no2/17_49_Krysovatyu_21.pdf*

3. Anttonen, M.; Ламмі, М.; Мікканен, Дж. ; Рено, П. *Циркулярна економіка в потрійній спіралі інноваційних систем. Sustainability 2018, 10, 2646.*

4. Авдющенко, А.; Зайоц, П. *Індикатори циркулярної економіки як інструмент підтримки європейської політики регіонального розвитку. Sustainability 2019, 11, 3025.*

Алла УНІЯТ

*к.е.н., доцент Західноукраїнського
національного університету*

Дар'я ДОВБНЯ

*студентка Західноукраїнського
національного університету*

МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА У ПАНДЕМІЧНИЙ ПЕРІОД

У світі, пандемія COVID-19 мала значні та неприємні економічні наслідки. Одним з головних чинників впливу на економічні процеси, у 2020 році, виявився фактор розповсюдження пандемії COVID-19. У відповідь на пандемію COVID-19 відбулись суттєві зміни у життєдіяльності багатьох держав світу, у тому числі і в Україні. Так, майже у всіх країнах запроваджено санітарно-епідеміологічні заходи (карантинні зони, перевірка температури, скасування масових заходів, закриття навчальних та культурно-розважальних закладів); посилено роль державного управління в надзвичайних умовах; встановлені обмеження трудової діяльності; було запроваджено надзвичайний стан в цілому в країнах; встановлено обмеження виїзду/в'їзду до країн та пересування всередині країн; введені дистанційні форми праці та освіти.

Пандемія COVID-19 стала другою за величиною глобальною пандемією в історії людства. Внаслідок цієї пандемії, у час карантину відбувся крах фондового ринку, під час якого спостерігалось найбільше за тиждень падіння фондового ринку з часів фінансової кризи 2007—2008 років та скорочення

бізнесу в секторі послуг, панічні покупки речей першої необхідності та підняття цін. Пандемія також стала фактором виникнення світової енергетичної кризи 2021—2022 років та продовольчої кризи 2022 року.

Уряди, внаслідок пандемії та карантину, надали безпрецедентну кількість коштів для стимулювання економіки.

Спиринчена епідемією нестабільність та пов'язані з нею зміни в поведінці людей призвели до підняття цін на продукти, нестачі продовольства та порушення роботи продовольчих ринків. Особливо відчують підвищення цін уразливі верстви населення, які залежать від соціальної допомоги та ті люди, які купляють продукти харчування на ринках. Також в період COVID-19 було скасовано або проведено в онлайні велику кількість заходів у світі моди, спорту та технологій.

Такі безпрецедентні кроки спричинили уповільнення економічного розвитку у країнах світу, у тому числі, у ЄС. За підсумками I кварталу ВВП країн Єврозони через кризу впав на 3,6% (сезонно-скоригований показник до IV кварталу 2019 року), замість прогнозованих раніше 3,8% і зростання на 0,0% в останні 3 місяці 2019 року. Падіння ВВП відбулося і в порівнянні до I кварталу 2019 року. Не стала виключенням і Україна, де за підсумками I кварталу падіння ВВП до попереднього кварталу склало 0,7%. [1]

Але найбільших втрат вітчизняна економіка зазнала у II кварталі. За попередніми оцінками Мінекономіки падіння ВВП до II кварталу 2019 року склало 11% (при прогнозованих 14%). За даними Євростату в II кварталі 2020 року зменшення обсягу ВВП порівняно з відповідним періодом 2019 року в Німеччині становило 11,7%, Іспанії – 22,1%, Франції – 19,3%, Австрії – 12,8%, Литві – 3,8%. За попередніми даними Міністерства торгівлі США економіка США в II кварталі 2020 року впала на 32,9% в перерахунку на річні темпи. Найбільш важким у II кварталі був квітень – період максимально жорстких карантинних заходів. Проте, наступне пом'якшення карантинних обмежень як в Україні, так і по всьому світі сприяло поступовому відновленню ділової активності. [2]

Пом'якшення карантинних обмежень вплинуло на різні сфери економіки:

- у промисловості падіння виробництва у квітні 2020 року до квітня 2019 року становило 16,2%, то вже у травні – на 12,2% та у червні – на 5,6% відповідно;

У сфері вантажних перевезень:

- вантажообіг у квітні скоротився на 27,2%, то вже у травні – на 26% та у червні – на 18,3% відповідно;

- пасажирообіг у квітні скоротився на 95,9%, то вже у травні – на 92,3% та у червні – на 72% відповідно;

• у будівництві – падіння обсягів виконаних робіт у квітні становило 16%, то вже у травні – на 2,6%, у червні – зростання на 0,1% відповідно. [3]

В цілому упродовж січня-червня серед основних секторів економіки відбулося зростання лише обсягу обороту роздрібною торгівлі – на 3,0% (зростання на 10,5% у січні-червні 2019 року).

Водночас інші види економічної діяльності показали скорочення:

❖ сільське господарство – на 18,7% (зростання на 5,8% у січні-червні 2019 року);

❖ промислове виробництво – на 8,3% (зростання на 1,3% відповідно);

❖ обсяг вантажообігу – на 19,6% (зростання на 3,4% відповідно),

❖ оптовий товарооборот – на 0,5% (падіння на 0,2% відповідно);

❖ обсяг пасажирообігу – на 55,9% (зростання на 3,0% відповідно);

❖ будівництво – на 5,5% (зростання на 25,3% у січні-червні 2019 року).[4]

Як наслідок, падіння ВВП за I півріччя за оцінками Мінекономіки становить 6,5% (прогнозувалось 8,1%). Не зважаючи на період певної невизначеності суб'єктів господарювання, пов'язаної з карантинном, динаміка внутрішніх цін у 2020 році, в цілому більшою мірою є нижчою ніж за останні роки. Внаслідок карантинних обмежень економічної діяльності (особливо щодо торгівлі) за умови збереження потенціалу пропозиції товарів та послуг, що мають необхідність відносно швидкої реалізації, тимчасове зниження попиту (за виключенням точкових позицій у продуктах харчування) переважно обмежувало зростання споживчих цін.

У червні 2020 року у річному розрахунку ціни на споживчому ринку зросли на 2,4% (на 1,7% – у травні 2020 року). Ціни в промисловості у червні 2020 року були нижчими за минулорічні на 4,6% у річному розрахунку («мінус» 5,1% у травні 2020 року). [5]

Відповідно до динаміки виробництва, рухалась і заробітна плата. Але лише у квітні порівняно із квітнем 2019 року, на відміну від виробництва, мало місце незначне реальне падіння заробітної плати. У травні-червні 2020 року продовжилося відновлення зростання реальної заробітної плати як порівняно з квітнем-травнем 2020 року (на 0,8% та 9,5%), так і порівняно з травнем-червнем 2019 року (на 1,4% та 4,8% відповідно) внаслідок послаблення карантинних заходів та поступового відновлення роботи галузей. Загалом за січень-червень 2020 року середньомісячна номінальна заробітна плата працівників становила 10 928 грн, реально зросла – на 6,5%. Саме збереження споживчого попиту населення та позитивної динаміки заробітної плати пом'якшило негативний ефект від раптової «карантинної зупинки» економіки. У світі та в Україні упродовж періоду карантину, також, спостерігалось зростання безробіття. Частина компаній, відправляла у відпустку або проводила скорочення

працівників за власний рахунок. Статус безробітного у січні – червні 2020 року отримали 829,4 тис. осіб, з них 324,1 тис. осіб отримало цей статус з 12.03.2020 до 30.06.2020.[6] При цьому вже у червні, порівняно із травнем та квітнем, чисельність безробітних почала скорочуватись. Загалом це є сезонним явищем, і те, що в цьому році воно не порушилось, свідчить про поступове повернення економіки до «звичного» порядку справ.

Позначився вплив пандемії COVID-19 і на обсягах зовнішньої торгівлі. Імпорт зазнав більших втрат ніж експорт, навіть за відсутності суттєвих коливань курсу. Загалом, експорт товарів та послуг, у січні-червні 2020 року, продемонстрував негативну динаміку, зменшившись у вартісному вимірі, за попередніми даними НБУ, на 6,6%, чого не спостерігалось, починаючи з січня 2017 року (за виключенням січня-квітня та січня-травня 2020 року). Продовжується скорочення експорту товарів до країн ЄС, починаючи з початку року – на 17% (питома вага в загальному обсязі експорту товарів – 33,2%). Вартісні обсяги імпорту товарів та послуг (за попередніми даними НБУ), порівняно з січнем-червнем 2019 року, зменшились на 19,7% . При цьому, вартісні обсяги імпорту товарів з країн ЄС зменшились на 11,4% (питома вага в загальному обсязі імпорту товарів – 40,5%). У січні-червні 2020 року, сальдо торгівлі товарами та послугами становило «плюс» 163 млн доларів США (за попередніми даними НБУ). Найбільшого падіння, серед компонентів попиту в І кварталі 2020 року, зазнали інвестиції. При цьому скоротились два компоненти – зміна запасів матеріальних оборотних коштів (на 142,2 млрд грн відповідно) і валове нагромадження основного капіталу (на 21,4% порівняно з І кварталом 2019 року). [6]

«Раптова зупинка на карантин» в Україні та світі викликала не лише очікуване логічне скорочення інвестування в умовах непередбачуваності подій, але й перебої в постачанні ряду товарів, що виснажило запаси. Україна, як і інші країни світу, зазнала відчутного негативного впливу як світової пандемії та, відповідно, скорочення світового попиту, так і карантинних заходів, запроваджених всередині країни.

Список використаних джерел:

1. Пандемія covid-19 та її наслідки. URL: https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&url=https://dspace.dsau.dp.ua/bitstream/123456789/4504/1/%25D0%2594.%2520%25D0%25A7%25D0%25BE%25D0%25BB%25D0%25BE%25D0%25B2%25D1%2581%25D1%258C%25D0%25BA%25D0%25B8%25D0%25B9.pdf&ved=2ahUKEwid0-Krp8X-AhVmIsKHcDtCgIQFnoEAgQAQ&usg=AOvVaw2jdsV_Cug1zWKtLMg3bz5i

2. *УКРАЇНА: вплив COVID-19 на економіку і суспільство.* URL: https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&url=https://www.me.gov.ua/Documents/Download%3Fid%3Dbc5d2c61-1a7f-4ec7-8071-b996f2ad2b5a&ved=2ahUKEwjC85W6qMX-AhUJzYsKHdi_BKYQFnoECAcQBg&usg=AOvVaw2quEptENfyYDlttBUK1AmB

3. *Як карантин вплинув на економіку України.* URL: https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&url=https://www.ukrinform.ua/amp/rubric-economy/3154276-ak-karantin-vplivuv-na-ekonomiku-ukraini.html&ved=2ahUKEwigkK_lqMX-AhUhtYsKHRG8B28QFnoECAoQAQ&usg=AOvVaw0_XeF4Nhi91inSmG88Sb6T

4. *Вплив COVID-19 та карантинних обмежень на економіку України.* URL: <https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&url=https://www.kas.de/documents/>

5. *Оцінка інфляції. 2020 рік.* URL: https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&url=https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/CPI_2020-06.pdf%3Fv%3D4&ved=2ahUKEwiV1puzqsX-AhWCCBAIHQAkArIQFnoECA4QAQ&usg=AOvVaw3JOEquydVWdMNTqLfiDIe1

6. *Як коронавірус вплинув на українську торгівлю, та чим він був корисним для економіки?* URL: <https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&url=https://hromadske.ua/amp/posts/yak-koronavirus-vplivuv-na-ukrayinsku-torgivlyu-ta-chim-vin-buv-korisnim-dlya-ekonomiki&ved=2ahUKEwjM9M-jq8X-AhXs-ioKHQoQDc0QFnoECBUQAQ&usg=AOvVaw0oIERQgWCQMWNfqJvWkTKG>

Олена КАРАСЬ

*к.е.н., доцент Західноукраїнського
національного університету*

ЗМІНА ФІНАНСОВИХ МОДЕЛЕЙ У СИСТЕМАХ ОСВІТИ – ЗАГАЛЬНОСВІТОВИЙ ТРЕНД

Як показала коронакриза, стійкість фінансової бази більшості вищих навчальних закладів у багатьох країнах, що існувала до пандемії, виявилася серйозно підірваною. Після виходу з пандемії ці проблеми, на думку експертів, і керівників систем освіти багатьох країн та керівників навчальних закладів, ще деякий, можливо тривалий час зберігатимуться. В університетах багатьох країн вважають, що після виходу з пандемії необхідно виробити нову модель їх фінансування для того, щоб забезпечити підтримку студентських виплат у період навчання, а також видатків навчальних закладів. Мабуть, знадобиться перехід на

обумовлені доходом студентські кредити на систем вищої освіти, де фінансування вузів ґрунтується на платі за навчання. Крім того, ця нова модель має передбачати диференціацію вартості (для держави та населення) очного та дистанційного навчання, а також їх змішаних форм, коли включення дистанційного навчання в освітній процес навчальних закладів стане звичайною справою.

В Україні, як і в інших країнах, екстрений перехід на дистанційне навчання поставив питання не лише про виділення системі освіти додаткових бюджетних коштів, а й про вдосконалення (зміну) самого механізму бюджетного фінансування. Пандемія показала, що за дистанційного формату діюча модель фінансування навчальних закладів перестає бути раціональною. Наприклад, лекція в дистанційному форматі може читатися значно більшій аудиторії, ніж за очної форми, при цьому студенти можуть бути не тільки в різних населених пунктах чи регіонах, а й у різних країнах. Визначається потужність тих платформ, де відбувається відеоконференція. Крім того, до читаної лекції можуть підключатися не лише студенти, які мають формальне право відвідувати цей курс, а й слухачі, які такого права позбавлені, але отримали посилання на підключення від когось із учасників освітнього процесу. Разом з тим для ефективного проведення семінарів у дистанційному режимі необхідно (принаймні на сучасному етапі розвитку дистанту та методик дистанційного навчання), щоб групи слухачів (чи студентські класи) були меншими.

Водночас дистанційне навчання показало, що прив'язка викладача до певного навчального закладу незабаром, швидше за все, втратить сенс: лектор зможе вести семінари у кількох закладах чи у кількох вишах. Таким чином, отримає розвиток нова модель академічної мобільності студентів та викладачів, причому не лише на рівні вищої освіти.

Відповідно, вже зараз необхідно розробляти та апробувати нові фінансові механізми (державні та приватні) на всіх рівнях освіти.

Перехід на дистант, зумовлений пандемією коронавірусу, виявив багато проблем, які раніше були латентними, і вони заявили про себе. Крім того, саме дистанційне навчання породило нові проблеми, які довгостроково впливатимуть на розвиток освіти. При відмові від масштабного використання онлайн освіти і повернення до традиційної очної форми навчання потрібно компенсувати дефіцит у знаннях і компетенціях, який виник у деяких реакціях систем вищої освіти та національних урядів на виклики пандемії.

Водночас позитивні сторони дистанту необхідно буде розвивати, наприклад, поступово переводячи заочну освіту в дистанційну, підтримуючи віртуальну мобільність студентів та викладачів, а також наукових співробітників вузів тощо. Загалом дистанційні освітні технології підвищують гнучкість систем

освіти та освітніх організацій різної природи, роблять їх більш адаптивними до зовнішніх викликів та зростаючої невизначеності майбутнього.

Разом з тим, для ефективного розвитку дистанта необхідно ліквідувати «цифрову нерівність» вищих навчальних закладів, планомірно розвиваючи їхнє цифрове освітнє середовище, забезпечуючи доступ до широкосмугового Інтернету. А це вимагатиме не лише додаткового фінансування системи освіти, а також нових механізмів фінансового забезпечення її діяльності.

Вікторія ГОМОТЮК

*к.е.н., доцент Західноукраїнського
національного університету*

Раїса БАТУРА

*студентка Західноукраїнського
національного університету*

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ БУДІВНИЦТВОМ АГРОПРОМИСЛОВИХ ОБ'ЄКТІВ ПІД ЧАС ПОВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ УКРАЇНИ

Будівництво агропромислових об'єктів є ключовим напрямком у відбудові України після війни. Підвищення ефективності управління будівництвом агропромислових об'єктів може бути досягнуто шляхом використання таких заходів:

1. створення ефективної системи управління проектами, прикладом якої може слугувати використання методології Agile. Саме ця методологія дозволяє ефективно організувати роботу команди, точніше планувати роботу, дотримуватись термінів та контролювати витрати.

2. використання новітніх технологій. Сучасні технології, такі як 3D-моделювання, BIM, дозволяють точніше планувати та проектувати будівлі, зменшувати кількість помилок під час будівництва та підвищувати якість робіт. Використання дронів для моніторингу будівництва може значно зменшити час та вартість виконуваних робіт.

3. організація ефективного контролю в процесі будівництва об'єкту. Необхідно встановити систему контролю за виконанням робіт та їх якістю, а також за витратами. Можна використовувати системи моніторингу, які дозволяють в режимі реального часу відслідковувати стан виконання будівельних робіт та забезпечувати своєчасний аналіз та коригування.

4. залучення професіоналів. Успішне будівництво потребує висококваліфікованого персоналу. Необхідно залучати до роботи професіоналів з великим досвідом, які зможуть забезпечити виконання робіт в строк та з необхідною якістю. Крім того, важливо забезпечити періодичне навчання та підвищення кваліфікації співробітників.

5. планування ресурсів. Необхідно планувати ресурси, такі як матеріали, інструменти, техніку. Особливу увагу варто приділити професіоналам – фахівцям будівельникам. Планування ресурсів дозволяє ефективно використовувати засоби та забезпечувати своєчасну поставку ресурсів на будівельний об'єкт.

6. використання прозорих процесів та систем контролю. Важливо забезпечити прозорість управління будівництвом та контролю за виконанням робіт. Це дозволяє зменшити ризики та підвищити якість робіт, а також забезпечує довіру стейкхолдерів до процесу будівництва.

7. дотримання строків з необхідною якістю. Крім того, важливо забезпечити періодичне навчання та підвищення кваліфікації співробітників.

Забезпечення високих темпів будівництва та розвитку агропромислових об'єктів є важливим кроком відновлення економіки України в процесі повоєнної відбудови. Без цього неможливо зберегти ключову роль України на світових ринках зерна та інших продуктів агропромислового комплексу. Підвищення ефективності управління будівництвом агропромислових об'єктів допоможе забезпечити їх якісне та своєчасне виконання, знизити витрати та ризики, а також підвищити довіру зарубіжних стейкхолдерів – інвесторів процесу будівництва.

Залучення інвестицій, співпраця з місцевими громадами та органами влади також мають важливе значення для ефективного управління будівництвом агропромислових об'єктів. Це дозволяє забезпечити фінансову стабільність та взаємодію з місцевими потребами та регуляторними вимогами.

Лілія КРИСОВАТА

*студентка Київського національного
університету імені Тараса Шевченка*

ДЕТЕРМІНАНТНА МОДЕЛЬ ПОДОЛАННЯ ГЛОБАЛЬНИХ НОВІТНІХ КРИЗ З УРАХУВАННЯМ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Майбутні покоління будуть основними бенефіціарами або жертвами рішень, прийнятих у наступні кілька років. Таким чином, інтереси прогнозованих 10,9 мільярдів людей, які народяться у 21 столітті, повинні бути враховані в поточній політиці та прийнятті рішень. Однією з головних загроз для майбутніх

поколінь є яскраво виражена тенденція міжнародної системи до короткострокового мислення та прийняття рішень.

Ця тенденція, посилена короткочасним політичним тиском, може загострити проблеми, з якими зіткнуться майбутні покоління: від зміни клімату, втрати біорізноманіття та забруднення до розповсюдження ядерної зброї, нових пандемій, економічної нерівності та політичної нестабільності.

Враховуючи невизначеність, міжнародне співтовариство має інвестувати в майбутній мир і безпеку, працювати над збереженням глобального надбання та забезпечувати критичні глобальні суспільні блага на користь майбутніх поколінь, а також наших власних. Усі країни повинні прагнути врахувати інтереси майбутніх поколінь у національних стратегіях, розробляючи національні дорожні карти для забезпечення безпеки людей, боротьби зі зміною клімату та задоволення основних соціально-економічних потреб. Вони могли б представити ці національно адаптовані стратегії на Саміті майбутнього у вересні 2023 року, допомагаючи впроваджувати перспективні ідеї в національну політику, одночасно зміцнюючи глобальну Декларацію та Спеціального посланника на підтримку майбутніх поколінь.

Спустошення, спричинені пандемією COVID-19, є свідченням гострого розриву в управлінні в глобальній системі охорони здоров'я та закликають світ замислитися над найкращими методами політики для підготовки до майбутньої відповіді на пандемію. Не зумівши створити національну, регіональну та глобальну стійкість, міжнародна спільнота була атакована зненацька надзвичайно заразним вірусом та його стрімкою еволюцією. За відсутності багатостороннього механізму для забезпечення та координації рівного доступу багато країн були втягнуті в жорстоку конкуренцію за основні медичні товари, часто на шкоду країнам, що розвиваються. Розповсюдження вакцини проти COVID-19 не було ні адекватним, ні справедливим. Світ все ще далекий від мети Всесвітньої організації охорони здоров'я щодо вакцинації 70 відсотків населення планети до середини 2023 року.

Лише 13 відсотків людей у країнах з низьким рівнем доходу були вакциновані порівняно з майже 70 відсотками в країнах з високим рівнем доходу, що значною мірою є результатом того, що багаті країни накопичують і віддають перевагу своєму власному населенню. Минулого року, наприклад, США та європейські країни продовжили введення бустерних щеплень, незважаючи на прохання ВООЗ відкласти це, доки країни, що розвиваються, не отримають достатній доступ. Ініціатива COVAX, яка є партнером ООН, досягла певного прогресу в усуненні розриву в капіталі щодо вакцин, але вона страждає від відсутності ефективного керівництва та недостатнього фінансування з боку основних країн.

Що ще гірше, деякі країни використовували пожертвування вакцин як інструмент розширення дипломатичного впливу. Важка ціна пандемії для здоров'я ведеться паралельно з багатьма ширшими соціально-економічними невдачами. Згідно зі звітом Світового банку в жовтні 2021 року, ще 97 мільйонів людей зазнали крайньої бідності через пандемію, і, за оцінками, було втрачено три-чотири роки прогресу у викоріненні бідності. Зокрема, країни, що розвиваються, переживають слабкіше відновлення від COVID-19 через повільнішу вакцинацію та жорсткішу фіскальну та монетарну політику. Нарешті, пандемія була використана авторитарними урядами для консолідації влади та обмеження громадянських свобод.

На додачу до побоювань щодо появи нових варіантів і підваріантів Covid-19, незворотних змін клімату та розриву співпраці в глобальній економіці після холодної війни, конфлікт між Росією та Україною приніс руйнування та спровокував кризу біженців такого масштабу, якого в Європі не було з часів Другої світової війни. У той же час громадянські війни та екстремістське насильство в Африці та на Близькому Сході продовжують спричиняти людські страждання та завдавати шкоди навколишньому середовищу.

Встановлення балансу між національними інтересами та наданням глобальних суспільних благ і освіченим глобальним лідерством – це буде непросто завдання у порядку денному Саміту наступного року. Натхнення слід черпати у подіях, які мали місце майже сто років тому, коли в 1928 році, після руйнівної Першої світової війни, лідери п'ятнадцяти великих країн підписали Паризький мирний пакт, першу глобальну угоду, яка розглядає війну як відхід від цивілізованої політики. Хоча це явно не створило миру у всьому світі, це викликало серію подій, які згодом зробили міждержавні війни набагато менш поширеними. Зокрема, це сприяло створенню Організації Об'єднаних Націй та інших міжнародних інституцій і угод, які віддають перевагу співпраці, а не війні, у тому, як держави ведуть свої відносини з іншими державами, якими б великими чи малими вони не були.

17 цілей сталого розвитку (ЦСР), визначених Порядком денним ООН на період до 2030 року, становлять глобальну програму та інструмент миру та процвітання в усьому світі. Штучний інтелект та інші цифрові технології, які з'явилися в останні роки, зараз застосовуються практично в усіх сферах суспільства, економіки та навколишнього середовища. Тому не дивно, що їх поточна роль у досягненні або перешкоджанні ЦСР стала критичною. Цифрові технології характеризуються своєю інноваційністю. Ці технології мають здатність швидко розвиватися та адаптуватися до різних секторів як до спільної основи, що породжує нові бізнес-моделі. Зокрема, штучний інтелект (ШІ) та цифрові технології, що його оточують, такі як великі дані, блокчейн, хмара, віртуальна та доповнена реальність тощо, революціонізують наше суспільство,

сприяючи його трансформації в нинішню епоху так званої четвертої індустріальної епохи Революції. По суті, очікується, що ці технології консолідуються як суспільний та економічний важіль для трансформації в глобальному масштабі.

Зараз ШІ досяг достатнього рівня зрілості як головна наукова дисципліна, так і як технологія, поширившись із лабораторій на все суспільство. Промисловість і державні адміністрації все ширше використовують інтелектуальні та цифрові технології у своїх щоденних проектах і починаннях. Економічний вплив штучного інтелекту значно зріс за останні роки, і останні дослідження прогнозують 15-мільярдний економічний вплив до 2030 року. З цих причин штучний інтелект може – і повинен – сприяти досягненню 17 цілей сталого розвитку (ЦСР), визначених у Порядку денному ООН на період до 2030 року, ставши посередником у досягненні 169 цілей, що лежать в основі таких цілей.

Список використаних джерел:

1. Whelsy Bounou, Alhonita Yatié, “The impact of the Ukraine–Russia war on world stock market returns”. *Economics Letters*, Volume 215, June 2022, 110516, <https://doi.org/10.1016/j.econlet.2022.110516>
2. Paulo Pereira, Wenwu Zhao, Lyudmyla Symochko, Miguel Inacio, Igor Bogunovic, Damia Barcelo “The Russian-Ukrainian armed conflict will push back the sustainable development goals”. *Geography and Sustainability*, Volume 3, Issue 3, (2022), pp. 277-287, <https://doi.org/10.1016/j.geosus.2022.09.003>
3. Syrtseva, S., Ivaniuk, U., Fedotova, I., Hurina, O., Dovzhyk, O., & Nazarenko, O. (2022). “Innovative potential and development of Ukrainian small enterpris-es during the war (2022-2023)”. *Amazonia Investiga*, 11(58), 222-232. <https://doi.org/10.34069/AI/2022.58.10.24>
4. Batryn, N. “Wartime leadership in the context of organizational change theories”. *International Science Journal of Management, Economics & Finance*, 2(1), (2023), pp. 96–103. <https://doi.org/10.46299/j.isjmef.20230201.10>
5. The 24th United Nations Conference of Parties (COP 24). *Climate Change Summit Greenhouse Gas Sci Technol.* 9:6–9 (2019); DOI: 10.1002/ghg
6. Frank Schimmelfennig. *International Socialization in the New Europe: Rational Action in an Institutional Environment*. March 2000. *European Journal of International Relations* 6(1):109-139 DOI:10.1177/1354066100006001005
7. Thomas Fues, Li Dongyan, Martina Vatterodt. *The role of the United Nations in the global development architecture: Steps towards greater coherence. Paper presented to the Annual Meeting 2007 of the Academic Council on the United Nations System (ACUNS), June 6-8, 2007, New York City.*

8. *Naif Al-Mulla. Diplomatic Pressure and Interstate Socialization at the United Nations Department of Politics and International Studies University of Cambridge. Girton College, Cambridge Easter Term 2022.*

Дмитро ДЕГТЯРЬОВ

*Аспірант Західноукраїнського
національного університету*

ОСОБЛИВОСТІ МІЖНАРОДНОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ В ПОСТКОВІДНИЙ ПЕРІОД

Пандемія COVID-19 суттєво вплинула на розвиток міжнародної економіки. Внаслідок пандемії та подальших обмежень багато країн зіткнулися з економічним спадом, а міжнародна торгівля та інвестиції також знизилися. Однак протягом 2021-2022 років були помітні деякі позитивні зміни.

Нижче наведено деякі з основних особливостей розвитку міжнародної економіки після COVID-19:

1. Відновлення торгівлі та виробництва: У міру того, як країни випустили вакцини та послабили обмеження, відбувається поступове відновлення світової торгівлі та виробництва. Це призводить до зростання економічних показників у різних країнах.

2. Зростання електронної комерції: Ситуація, що склалася, підвищила інтерес до онлайн-торгівлі. Багато споживачів перейшли на онлайн-купівлі, а компанії все більше інвестують у цифрові технології, щоб покращити досвід покупців.

3. Зміцнення регіональних економічних зв'язків: У відповідь на пандемію і глобальний економічний спад багато країн почали зміцнювати свої регіональні економічні зв'язки. Це може призвести до збільшення обсягу торгівлі та інвестицій у межах регіону.

4. Зміна у глобальній економічній ієрархії: Пандемія призвела до зміни у глобальній економічній ієрархії. Деякі країни виявилися лідерами у сфері виробництва певних товарів чи послуг, тоді як інші знизили свій економічний вплив.

5. Зростання цін на товари: Через проблеми з виробництвом та логістикою в деяких країнах, а також через підвищений попит на певні товари, багато цін на товари підвищилися. Це призвело до інфляції та вплинуло на купівельну спроможність населення.

6. Підвищення уваги до екологічної стійкості: Пандемія також призвела до сильнішого фокусу на екологічній стійкості. Багато країн почали інвестувати в зелену економіку, а також вживати заходів щодо скорочення викидів вуглецю та переходу до більш екологічно чистих джерел енергії.

7. Посилення захисницького підходу: Пандемія стимулювала деякі країни запровадити обмеження імпорту товарів захисту своїх вітчизняних виробників. Це призвело до посилення захисного підходу в міжнародній торгівлі і може спричинити збільшення торговельних конфліктів.

8. Ослаблення ролі США: Пандемія посилила вже існуючі проблеми в економіці США та призвела до зниження ролі США у світовій економіці. Це може призвести до перерозподілу світової економічної влади.

9. Посилення цифровізації: У зв'язку з обмеженнями на переміщення людей та підвищеним попитом на віддалену роботу, цифрові технології та інновації в цій галузі стали важливим інструментом для продовження бізнесу та міжнародного співробітництва.

10. Реструктуризація глобальних ланцюжків постачання: Пандемія виявила вразливість у глобальних ланцюжках постачання, особливо щодо залежності від певних регіонів чи країн. Багато компаній почали переглядати свої стратегії та шукають способи диверсифікувати свої поставки та знизити ризики. Це може призвести до зростання локалізації виробництва та розвитку більш стійких та гнучких ланцюжків поставок.

11. Підвищений попит на продукти та послуги, пов'язані зі здоров'ям: Пандемія спричинила підвищений попит на медичні товари та послуги, такі як маски, ліки, тести на COVID-19 та медичне обладнання. Це може призвести до появи нових можливостей для міжнародного співробітництва в галузі охорони здоров'я та розвитку більш ефективних та доступних систем охорони здоров'я.

12. Збільшення державних витрат та боргу: Багато країн у відповідь на пандемію збільшили державні витрати на підтримку економіки та населення. Це призвело до збільшення державного боргу, що може знизити економічну стабільність у майбутньому та спричинити зростання інфляції.

13. Зміна споживчого поведінки: Пандемія також вплинула поведінка споживачів. Багато людей стали економити та скорочувати свої витрати на непотрібні товари та послуги. Це призвело до зміни сфокусованості бізнесу на більш важливих для споживачів товарах і послугах, а також до підвищення значущості цінності продукту та якості обслуговування.

Загалом післяпандемічна економіка відрізняється від того, що ми бачили до пандемії. Майбутнє міжнародного співробітництва визначається балансом між зростанням цифрової економіки, зміцненням регіонального співробітництва, розвитком гнучкіших ланцюжків поставок та зниженням протекціоністських заходів.

У статті було розглянуто основні тенденції, які можна спостерігати у міжнародній економіці внаслідок пандемії COVID-19. Серед них виділяються зростання цифрової економіки, реструктуризація глобальних ланцюжків постачання, зміцнення регіонального співробітництва та зростання захисної торгової політики.

Які саме зміни вплинуть на міжнародну економіку, поки залишається незрозумілим, оскільки існує безліч факторів, які можуть вплинути на динаміку економічного зростання. Однак можна сказати, що пандемія COVID-19 змусила компанії, країни та регіони переглянути свої економічні стратегії та вжити нових заходів для забезпечення сталого розвитку в умовах невизначеності та змін.

Таким чином, можливо, що зміни, що відбудуться в міжнародній економіці внаслідок пандемії COVID-19, призведуть до створення нових можливостей для економічного зростання та сталого розвитку, а також забезпечення більш ефективної співпраці між країнами та регіонами у боротьбі з спільними викликами.

Список використаних джерел:

1. *Baldwin, R., & Tomiura, E. (2020). Thinking ahead about the trade impact of COVID-19. Economics in the Time of COVID-19.*
2. *OECD (2021). Trade in goods and services.*
3. *UNCTAD (2021). The COVID-19 shock to developing countries and the role of global value chains.*
4. *World Bank (2020). Global Economic Prospects, June 2020.*

Tengjiao Feng

Master student, West Ukrainian National University

LABOR TRANSFER UNDER THE EPIDEMIC

At present, under the guidance of China's "dynamic zero" prevention and control policy of COVID-19, on the one hand, COVID-19 is raging around the world, on the other hand, it is facing a complex environment such as frequent outbreaks and frequent outbreaks in China. The prevention and control of the epidemic in cities has formed a mirror, reflecting not only the advantages of the government's prevention and control system and the people's livelihood, but also the problems and loopholes in the prevention and control at the community level, as well as the lazy, excessive, spillover

and secondary disasters. In particular, first-tier cities and provincial capital central cities, after the initial closure of epidemic prevention and control, labor resources, after a long period of secondary disasters, first consider to return home or "transfer" to another city, thus forming a "fleeing" labor transfer tide.

I. Epidemic prevention and control and labor force transfer

Since 2022, Xi'an, Zhengzhou, Tianjin, Changchun, Hangzhou, Shenzhen, Shanghai, Beijing and other first and second tier cities have been hit by wave after wave of COVID-19. A variety of phased prevention and control outcomes will to a large extent give those workers a dilemma: go or stay? People who are trapped or feel the city have a thought: every long epidemic prevention and control front, spillover impact and serious secondary disasters, is the city where labor escape and transfer; there is only one destination, that is, to find a city that can survive, stable employment, sound living security system and more perfect epidemic prevention and control. Because, when the epidemic is necessary to save life, when the employment is more necessary to save survival. According to data released by the National Bureau of Statistics on May 16, major economic indicators fell off a cliff in April due to the epidemic, and the unemployment rate hit a new high of 18.2 percent. Although these are all short-term changes brought about by the impact of the epidemic, the road to economic recovery is still difficult under the influence of multiple adverse factors of the epidemic. The uncertainty and instability of the epidemic also bring uncertainty and instability to the employment of the labor force. At present, stable employment and stable people's livelihood occupy the C position of the macro policy. This is because the economic and industrial stagnation due to the epidemic will inevitably lead to a significant increase in the unemployment rate, which will bring about a series of social secondary disasters of "broken supply" of people's livelihood. Under the epidemic situation, the dynamic population flow will continue to change. The ability to balance urban epidemic prevention and control with economic development has become an important consideration for the current urban governance capacity and level. When a city takes a long time for prevention and control for the epidemic, and the labor force is in various "shortage" and unsustainable life crises, it is difficult for the city to retain people and support people.

Relevant data show that among the 25 million people in Shanghai, there are about 10 million permanent residents, among which, 2.602 million are from Anhui Province, 1.504 million from Jiangsu province, 783,000 from Henan Province, 624,000 from Sichuan Province and 487,000 from Jiangxi Province. Those trapped in various sealed and controlled areas, the most often think of the voices and demands reflected by many we media: no secondary disasters, not to cut off supply, to live, to leave Shanghai, to go back to their hometown, to find a city that can accommodate outsiders. In short, where the warmth to go, where can survive to where to go. The thought of "escape", on the one hand, reflects the wanderer's desire to survive, on the other hand,

also reflects the desire of modern labor resources to attract, accommodate, retain and raise people. Young people, in particular, are the future of urban development and an important new force for the demographic adjustment of aging cities. And young intellectual elite in the tide of labor transfer, leading and leading role, to a large extent, reflects the coastal private economy is developed and active, and production and operation security system and epidemic prevention and control system for highly perfect city, for example, Guangzhou, Shenzhen, etc., is the preferred destination of labor transfer.

Second, the labor force transfer factors under the epidemic situation

The current normalization of the epidemic and the outbreak of COVID-19 under the condition of emergency response have severely impacted the fundamentals of urban social production and life. When urban epidemic prevention and control is incorporated into the construction of urban governance system and the modernization of governance capacity, the level and quality of epidemic prevention and control directly affect the structural change and flow pattern of urban labor resources, and the superposition of multiple factors of labor transfer intensifies the possibility of labor transfer of urban migrants. Every crisis of a public emergency is accompanied by a large or small reshuffle, and the epidemic will also profoundly affect the transfer of labor force, and ultimately deeply affect the change in the pattern of China's urban development.

Although the trend of population influx into big cities will not be fundamentally changed, when the epidemic moves from a short-term impact to a long-term disruption, it will become an important variable affecting the evolution of China's urban space. Looking into the future, COVID-19 will not end in the short term, and the "dynamic zero" policy will not change. All cities should be prepared for normalization and emergency epidemic response, in particular, must bring the epidemic prevention and control into the urban governance system and governance modernization, and must consider the epidemic prevention and control of the epidemic, labor transfer or "escape".

The epidemic mainly has the following factors on the direction of labor transfer and employment:

Friendly to the migrant population. Cities with high economic activity are also places with a high concentration of migrant population. The friendliness, tolerance and convenience of a city to the migrant population determines the activity of the urban economy. For example, Shenzhen has the slogan "Shenzhen people". At the time of the release of Shanghai, Wuhan took the lead in proposing the "free quarantine for people from outside the province", which fully reflected the city's "gratitude" and "friendship"; immediately, Zhengzhou launched the "free quarantine for college students from Henan in Zhengzhou". Late on May 23, Hefei in the 61th epidemic prevention conference proposed the isolation point into merchants, fortune, recruitment point, to people in Hefei isolation, whether on a business trip, home or looking for a job, during

isolation to provide them with policy preaching, interpretation, consulting service communication, let them to understand the city. On the contrary, some cities are the epidemic prevention thinking, that the stricter the better, once there is an "asterisk", they often can not stay in a hotel, unable to go out, travel, unable to visit customers, unable to deliver, and ultimately can only lead to all kinds of economic damage.

Epidemic prevention and control capacity is strong. Over the past three years, cities have gone through different stages of fighting the epidemic. As long as the prevention and control measures are timely and good, the supply is good, the epidemic prevention and control time is short, work and production can be resumed quickly, and the "siphon effect" of labor force is much better, and the employment environment is relatively stable. Otherwise, the labor force talent spillover transfer will be unstoppable.

The stability of the work is high and low. With the repeated outbreak of the epidemic, the impact on real estate, education, tourism, trade, catering, exhibition and other industries is relatively serious. The employment tendency of many related industries and enterprises has gradually changed, and more and more young people pursue the stability of work. Therefore, under the large-scale layoffs of large Internet factories and large companies, the attractiveness of large factories and large companies to young people has decreased, and more and more young people are willing to choose stable industries and enterprises that can not only adapt to epidemic prevention and control, but also protect people's livelihood. When the poor epidemic prevention and control of the city seriously affects the relatively stable industries and enterprises in these cities, then the labor factors will choose liquidity, and choose those industries and enterprises that guarantee relatively stable industries and enterprises with reliable foundation.

Third, the new trends of labor force transfer

Due to the different decisions, policies and measures for urban epidemic prevention and control, the level of response is also different. However, the flow and trend of labor transfer also change with the prevention and control level of epidemic cities. And the level of knowledge and skill level of labor is different, the motivation and direction of transfer will vary greatly.

1. Relatively young first-tier cities and new first-tier cities are more attractive

Take Shanghai for example. Since April this year, the outbreak of the epidemic has sealed off Shanghai, a city of more than 20 million people, with many livelihood problems and grassroots cries for help. Although Shanghai governments at all levels have done a lot of detailed resistance to disease work, but in this round of epidemic prevention and control of performance, largely stimulated many Shanghai drift, even more white-collar workers or new generation people give up north, choose new cities, other small and medium-sized cities or back to home, live a more stable and comfortable life. It can be seen that the survival concept and lifestyle of the labor force

are changing. The pressure of epidemic prevention and control in megacities, especially in the first-tier megacities with a high degree of aging, will lose a considerable number of young people who gradually change their ideas in the future. The relatively young first-tier cities and the new first-tier cities will be more attractive because of the relatively perfect urban infrastructure and the relatively sound modern industrial system.

2. Population competition in provincial capitals is more intense

By the end of 2021, 17 cities had a permanent population of more than 10 million, according to data released by local statistics bureaus. They are Chongqing, Shanghai, Beijing, Chengdu, Guangzhou, Shenzhen, Tianjin, Wuhan, Xi'an, Suzhou, Zhengzhou, Hangzhou, Shijiazhuang, Linyi, Dongguan, Qingdao and Changsha.

From the population changes in Chengdu, Wuhan, Xi'an, Zhengzhou, Shijiazhuang, Changsha and other cities, it can be seen that the battle for population in provincial capitals is constantly fierce. Wuhan, which ranked 11th in permanent resident population in 2020, ranked eighth in 2021 with a "score" of 13,648,900, retaking the title of the most populous city in central China. After 2020, the rapid growth of Wuhan's permanent resident population is largely due to the return of population and the strong rebound of Wuhan's economy. In recent years, the return of population from surrounding and coastal cities, including China Three Gorges Corporation, Power China Power Equipment Group and other enterprises have settled in Wuhan, plus the implementation of the "one million College Students to stay in China plan", further driving the growth of Wuhan's population.

In 2021, the permanent population of Changsha reached 1023.93, a year-on-year increase of 1.77%. In terms of the growth rate of the permanent resident population, Changsha ranks the third among the 17 cities with a population of 10 million. The population growth is accompanied by the rapid development of Changsha's economy. In recent years, the prosperity and development of equipment manufacturing, information industry, culture and other industries in Changsha has brought a large number of employment opportunities to Changsha, thus attracting a net inflow of population in surrounding areas.

For many provinces with high primacy of provincial capitals, the development strategy of "strengthening provincial capitals" has been put forward. The root cause of how to improve the population primacy of provincial capitals lies in the strong industrial foundation. Therefore, the provincial capitals with a strong industrial base and advantages in industrial cluster development will have a strong economic rise and a high degree of population agglomeration.

3. Counties have become a new "gravitational field" of labor force transfer

Observe different areas of the county labor transfer trend, there are mainly two performance: one is from the Yangtze river delta in developed areas such as the county, "billions of county", county industry developed and Shanghai, Suzhou, Hangzhou and

other cities have intensive industrial connection, good business environment, employment opportunities, strong attraction to industrial population. Second, for the relatively underdeveloped counties, the trend of county population reflux is obvious. For example, many counties have appeared the public fever, talent introduction of high education and other cluster phenomenon. For example, in February, Heping County, Heyuan City, Guangdong Province, received more than 700 master and doctoral applications after releasing the talent introduction news. On May 16, Xin'an County of Henan Province recruited 140 talents, half of whom required graduate degree; on May 20, Youyi County of Heilongjiang Province announced to introduce 53 talents with graduate degree or above. The competition of county talent introduction policy also releases new labor force information: first, the desire of county development for talents; second, it also reflects the change of graduates' career view under the downward economic pressure; third, the change of the career view of labor force, seeking stability first and then change. It can be seen that people's demand for career stability is increasing. Talent sinking at the grass-roots level will also become a strong guarantee for the county to accelerate its development in the new round of competition.

The extensive county economy is the "chassis" of China's economy. With the implementation and deepening of national strategies such as building a moderately prosperous society in an all-round way, high-quality county economic development and rural revitalization, it has brought unprecedented opportunities and policy dividends to the economic transformation and high-quality development at the county and urban levels in China. On the one hand, the county economy will have diversified high-quality production factor resources; on the other hand, the new development opportunities and favorable policies will attract more high-end creative and innovative talents; and the trend of the third and fourth tier cities will bring more development opportunities to the development of county cities, and bring certain "siphon effect" to the labor transfer and high-end talents. With the continuous improvement of urbanization rate, third-tier and fourth-tier cities have gradually lifted the restrictions on settlement and increased efforts to attract talents and talents, and the "relatively controllable risk" situation of third-tier and fourth-tier cities represented by counties in the epidemic prevention and control, counties will become a new "gravitational field" of labor transfer.

At the present stage, due to the impact of the epidemic, the phenomenon of massive returning home will surge. Whether the county can retain these returning people poses a challenge to the industrial development environment of the county, and is also an opportunity for the county development. It is hoped that the county will continue to pay attention to optimizing the business environment, cultivate and expand industrial clusters, and continuously accept the returning population, so that the county seat will truly become a home for more people to live and work happily.

Under the expectation of normalized the epidemic situation and emergency epidemic prevention and control, for any city to achieve the goal of "stabilizing employment and economy", it must continuously enhance the carrying capacity of urban population and industry attraction. All cities must pay attention to the proper solution of the following problems: first, find a new way to effectively balance the fight against epidemic and economic development as soon as possible, take the orderly and stable development environment as the prerequisite for talent and economic development, strengthen the vitality of market entities, realize the development of industrial clusters, accelerate the cultivation of leading enterprises in the industry, seize the high end of the industrial chain and value chain; third, improve the employment and employment system, and make full use of human resources.

The population change of cities in the future is a choice of human resources changed by the epidemic. Urban labor migration under the epidemic needs to be more calm, relaxed and comfortable, rather than being forced to "flee" or return home.

Ye Jianfu

*PhD student, West Ukrainian National
University*

DEVELOPMENT TRENDS AND STRATEGIES OF CHINESE ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN THE POST-PANDEMIC ERA

Against the backdrop of the current global COVID-19 pandemic, artificial intelligence technology has become even more important. In the post-pandemic era, artificial intelligence technology will play a greater role in many fields such as healthcare, education, and finance. The development of artificial intelligence technology can not only improve productivity and quality, but also promote economic and social development. China is an important participant and promoter in the global artificial intelligence field, and needs to strengthen the basic research and talent cultivation in the field of artificial intelligence, improve its independent innovation capabilities, strengthen international cooperation, promote the international standardization of artificial intelligence technology, focus on the application scenarios of artificial intelligence technology, actively promote the landing and application in various fields, and improve relevant policies and measures. This article will discuss these aspects.

In terms of basic research and talent cultivation, China needs to strengthen research on artificial intelligence algorithms, models, data, etc., to promote the cutting-edge development of artificial intelligence technology. At the same time, China needs

to establish a sound talent cultivation mechanism to cultivate more professional talents in the field of artificial intelligence. In addition, encourage college and graduate students to actively participate in innovation and research in the field of artificial intelligence, promote the deep integration of academic research and industrial innovation, in order to improve the level and quality of talent. More in-depth research is also needed on the application scenarios of artificial intelligence technology to better cultivate relevant talents.

Independent innovation capabilities are key to China's greater development in the field of artificial intelligence. At present, the core part of artificial intelligence technology is still mainly in the hands of large foreign technology companies. Therefore, China needs to strengthen independent research and development, and continuously promote the innovation of artificial intelligence technology. At the same time, China also needs to strengthen the protection of intellectual property rights, protect the results of independent research and development, and improve its independent innovation capabilities. In this respect, China can learn from the experience of advanced countries and establish its own innovation system.

In terms of international cooperation and standardization, the development of artificial intelligence technology requires cooperation and collaboration on a global scale. China needs to actively participate in the formulation of international standards for artificial intelligence technology, promote the internationalization and standardization of artificial intelligence technology, and promote global exchange and cooperation in artificial intelligence technology. At the same time, China also needs to strengthen cooperation with other countries and regions, share experience and resources, and jointly promote the development of artificial intelligence technology. In this regard, China can promote the development of artificial intelligence technology at a faster pace through international cooperation.

The application scenarios of artificial intelligence technology are very extensive. In the post-pandemic era, artificial intelligence technology will play a greater role in many fields such as healthcare, education, and finance. China needs to focus on the application scenarios of artificial intelligence technology in various fields, actively promote the landing and application of artificial intelligence technology. At the same time, it is also necessary to encourage enterprises and innovation teams to actively explore the application of artificial intelligence technology in emerging industries and fields, and continuously promote the innovation and application of artificial intelligence technology. In this regard, China can promote the widespread application of artificial intelligence technology by strengthening cooperation with enterprises and innovation teams.

The development of artificial intelligence technology requires support and guarantee from relevant policies. China needs to accelerate the formulation and improvement of relevant laws and regulations in the field of artificial intelligence, and

ensure the healthy and orderly development of artificial intelligence technology. At the same time, it is also necessary to strengthen the supervision and management of relevant institutions, and ensure the safety and stable operation of artificial intelligence technology. In this regard, China can learn from the experience of other countries, gradually improve its relevant policies and mechanisms.

In conclusion, China needs to strengthen the basic research and talent cultivation in the field of artificial intelligence, improve its independent innovation capabilities, strengthen international cooperation, promote the international standardization of artificial intelligence technology, focus on the application scenarios of artificial intelligence technology, actively promote the landing and application in various fields, and improve relevant policies and measures in the post-pandemic era. We believe that through these measures, China can achieve greater achievements in the field of artificial intelligence, and inject new impetus into economic and social development. In the post-pandemic era, the application prospects of artificial intelligence technology are very broad, but at the same time, it also faces various challenges and risks. China needs to strengthen research and application of artificial intelligence technology, actively promote the development of artificial intelligence technology, and make important contributions to the progress and development of human society.

References

1. Lee K. C. (2018). *Artificial intelligence and economic growth in China. China Economic Journal*, 11(3), 239-257.
2. Wang Y., Wang H., He J., & Zhang J. (2018). *Artificial intelligence in China: A review of recent advancements, applications, and regulations. IEEE Access*, 6, 71614-71624.
3. Zhang C., Xu Y., Zhou Y., & Zhang B. (2020). *A survey on the application of artificial intelligence in the medical field. Healthcare Technology Letters*, 7(1), 1-7.

Чжан Пін

*студент Західноукраїнського
національного університету*

DEVELOPMENT OF THE SMART HEALTH AND WELLNESS INDUSTRY IN CHINA

The epidemic created considerable pressure on China's health care system, but the country found a way to stop it. China was the first to take the brunt of the disease and is already starting to recover. However, a few months ago, the situation there was

difficult. The world media was full of headlines about the catastrophe that had befallen the country.

Then, to improve the efficiency of medical facilities, mobile operators together with telecommunications equipment manufacturer Huawei quickly built a special 5G network for hospitals treating COVID-19.

Project participants sought to investigate how 5G and applications created on its basis can help in the treatment and prevention of the epidemic, contribute to the digital transformation of the health care system. In mid-March, Huawei and the Deloitte China consulting company presented the findings of the study.

In China, COVID-19 broke out in January 2020. After the first confirmed case, the virus quickly spread across the country, reaching a daily average of 1,500 new cases. At the peak of the outbreak, more than 3,000 cases were confirmed daily, and on March 16, a total of 81,100 cases were registered.

Since mid-February, the spread of the outbreak in China has been contained, but the virus is currently spreading outside the country.

The Chinese government was tasked with monitoring the spread of the virus and supporting those responsible for controlling the outbreak. Given the country's large territory, large mobile population, and difficult resource situation, effective communication and data sharing was essential for screening infected individuals and controlling the outbreak.

The pandemic revealed a different level of need for data sharing depending on the type of patient and the technological solution involved in the fight against the epidemic. Deloitte China specialists created a special table for visualization.

The Chinese decided to use 5G technology in the fight against the pandemic, because it was able to create a high-quality and powerful telecommunications network in hospitals in a matter of days. That is, 5G allowed doctors to buy time.

Deploying a new or additional fiber optic network in hospitals would take much longer. In addition, 4G technology is ineffective in fighting the epidemic. 5G surpasses 4G in terms of speed, latency, number of connection points and range.

Deloitte China experts identified three main scenarios for fighting the epidemic.

1. Observation of the public

During outbreak monitoring, the main steps involve identifying carriers of the virus who interact with other people, prescribing quarantine for patients suspected of having the virus, providing immediate medical care, and determining people's travel history to identify potential infections.

Collecting data on health status, such as body temperature, and on people's movements is also important to control the spread of the virus. However, 4G networks cannot support large volumes of high-resolution images and dynamic input signals for tracking the movement of individuals. 5G copes with these requirements better.

Since the outbreak of COVID-19, 5G+ thermal imaging systems for temperature tracking have been widely used in China.

- *Chinese manufacturers have accelerated the production of ambulances*

Some Smart ambulances are equipped with communication and diagnostic systems that play a unique role. In addition to transporting patients safely, they provide emergency care remotely and collect and transmit data to hospitals so they can develop treatment plans.

- *"Smart" ambulance in China*

Equipping ambulances with 5G technology will transform the emergency response model. All work, from the organization of treatment to the collection of data, takes place in real time. The data is digitized, increasing the efficiency and effectiveness of treatment.

2. Treatment

During the treatment of patients, hospitals need to establish communication among themselves, organize a quick analysis of research results and their distribution among other hospitals and research institutions.

4G can meet basic data needs, but there is a need for more sophisticated networks with faster connections and higher bandwidth. The reason is the rapid growth of data volumes and the demand for remote treatment using high-resolution video communication.

Since the start of the coronavirus outbreak, remote consultations using 5G have undergone clinical trials in several locations. In Wuhan's Union Hospital, the 5G platform conducts daily meetings with patients treated in other medical complexes. The technology allows you to contact specialists from leading medical institutions in Beijing.

3. Remote medical care

Specialists of "Deloitte China" concluded that 5G networks are able to expand opportunities for providing medical consultations in the community and even in individual households, ensuring interaction between patients and doctors.

"For people who are in quarantine, an application for medical care is always a problematic task. 5G networks can connect communities and households to hospitals so that patients can receive consultations from medical staff and advance treatment through teleconferencing and image sharing," say the authors of the study.

In addition, the low latency of 5G data transmission allows for remote surgical operations, reducing the risk of infection of healthcare workers on trips and more efficient use of resources.

5G Multi-Edge Computing (MEC) can become a powerful data processing tool for cloud healthcare services. Remote medical care can take a variety of forms: counseling, scanning, operations, and monitoring.

In the near future, smart solutions in the field of medicine may be widely used thanks to the introduction of 5G networks.

References:

1. Niu K. *Relying on the information network of the community to explore the feasibility of the community pension model. High-Tech Commercialization. 2003; : 58-60.*
2. The Ministry of Industry and Information Technology. *The action plan for the development of smart health and eldercare industry. Digital policy documentation number 2021-154 China: MIIT, MCA, NHC, 2021.*
3. Wan LJ Wang L Liu ZB. *Status quo of smart pension platforms at home and abroad. Chin J Gerontol. 2020; 40: 1087-1091.*
4. Wang XH Xiang YH. *Practice and reflection on the development of smart elderly care. Soc Sci Guangxi. 2019; 35: 81-88.*
5. Kong L Woods O. *Smart eldercare in Singapore: negotiating agency and apathy at the margins. J Aging Stud. 2018; 47: 1-9.*
6. An N Xu Y Gao Q Zhu W Wu A Chen HL. *Automatically labeling aging scenario with a machine learning approach. in: Gao Q Zhou J International conference on human aspects of IT for the aged population. editors. Springer, Cham 2022.*
7. Shanghai Civil Affairs Bureau. *The second requirements list of Smart Eldercare application scenarios in Shanghai. 2022. <https://mzj.sh.gov.cn/2021bsmz/20210629/6a32755904584d21a7c665a8b86e8ae3.html>*
8. Jia L Du Y Chu L et al. *Prevalence, risk factors, and management of dementia and mild cognitive impairment in adults aged 60 years or older in China: a cross-sectional study. Lancet Public Health. 2020; 5: e661-e671.*
9. Baltes BB Dickson MW. *Using life-span models in industrial-organizational psychology: the theory of selective optimization with compensation. Appl Dev Sci. 2001; 5: 51-62.*
10. Meng X D'arcy C. *Education and dementia in the context of the cognitive reserve hypothesis: a systematic review with meta-analyses and qualitative analyses. PLoS One. 2012; 7: e38268.*
11. Merilampi S Koivisto A Sirkka A et al. *The cognitive mobile games for older adults-a Chinese user experience study. in: 2017 IEEE 5th international conference on serious games and applications for health (SeGAH). 2017: 1-6.*
12. Chen H.L. Wu X.W. *Responses to gerontechnology from a social work perspective. Soc Work. 2019; : 99-108.*
13. Lee C. *Adoption of smart technology among older adults: challenges and issues. Public Policy Aging Rep. 2014; 24: 14-17.*

14. Murata A Iwase H. Usability of touch-panel interfaces for older adults. Hum Factors. 2005; 47: 767-776.

Денис КРАВЧУК

*аспірант Західноукраїнського
національного університету*

ПОСИЛЕННЯ РОЛІ КОНЦЕПТУ СТІЙКИХ ІНВЕСТИЦІЙ У ВОЄННИЙ ПЕРІОД: ВИКЛИКИ ДЛЯ УКРАЇНИ

Варто зазначити, що у 2023 році ініціативи сталого розвитку можуть бути випробувані стійкою інфляцією та економічною невизначеністю. Оскільки нові стандарти розкриття інформації про сталий розвиток набувають чинності в усьому світі, зацікавленим сторонам доведеться боротися зі складністю та потенційними труднощами щодо узгодження цих ініціатив. Зростаючий ризик судових процесів, пов'язаних із екологічними, соціальними та управлінськими проблемами, включно з розкриттям інформації про сталий розвиток, стане ще одним викликом для компаній та інвесторів.

Зміна клімату та пов'язані з нею теми, такі як дефіцит води та втрата біорізноманіття, ймовірно, будуть домінувати в дискусіях зацікавлених сторін, а довгострокові кліматичні цілі можуть бути переоцінені для вирішення найближчих термінових завдань.

Довговічність практик сталого працевлаштування, запроваджених останніми роками у відповідь на значні зміни в очікуваннях робочої сили, буде піддаватися ризикам рецесії на багатьох ринках. Тим часом нові норми щодо прав людини запровадять додаткові вимоги до управління ланцюгом поставок компаній.

У 2023 році ми вважаємо, що триваючі геополітичні потрясіння, постійна інфляція, загрозлива рецесія та погіршення фізичних наслідків зміни клімату створять нові суперечності між управлінням короткостроковими ризиками та досягненням значного прогресу в довгострокових цілях сталого розвитку.

Наприклад, довгострокові цілі енергетичного переходу будуть зважені разом із найближчими міркуваннями, такими як доступність енергії та безпека. Прогресивні практики працевлаштування, запроваджені після COVID-19, будуть випробувані скороченням витрат, пов'язаним з економічною невизначеністю. Ця динаміка «поштовх-і-тягни» може стати відмінною рисою обговорень і рішень щодо сталого розвитку протягом 2023 року.

У 2022 році Європейська консультативна група з фінансової звітності (EFRAG), Комісія з цінних паперів і бірж США (SEC) і новостворена Рада з

міжнародних стандартів сталого розвитку (ISSB) підготували різні пропозиції щодо стандартів розкриття інформації, що стосуються питань сталого розвитку та/або клімату. Остаточні проекти цих стандартів мають бути прийняті в 2023 році. Таксономія ЄС набула чинності в 2020 році, але її перші положення щодо звітності почали застосовуватися в 2022 році, і набудуть чинності подальші вимоги щодо розкриття інформації, пов'язані з Положенням про розкриття інформації про стійке фінансування (SFDR) для учасників фінансового ринку. Велика Британія також має намір висунути вимоги щодо розкриття інформації щодо сталого розвитку на рівні організації та продукту. Більше країн можуть зробити звітність згідно з рекомендаціями Цільової групи з питань розкриття фінансової інформації, пов'язаної з кліматом (TCFD), обов'язковою, наприклад Нова Зеландія, Сінгапур і Швейцарія, де ця вимога набуває чинності в 2023 році.

Ці нові правила та стандарти розкриття інформації спрямовані на підвищення прозорості та узгодженості щодо питань, пов'язаних із сталим розвитком, і пом'якшення ризику спотворення інформації на фінансових ринках, яке сприймається як «зелене відмивання». Однак вони також стикаються з критикою через свою складність і постійну відсутність глобального узгодження. Пропозиції ISSB, EFRAG і SEC використовують структуру TCFD як еталон для питань, пов'язаних із кліматом, але відмінності залишаються в їхніх конкретних вимогах і в тому, як вони трактують ширші проблеми сталого розвитку. Це призвело до закликів до глобальної конвергенції для підтримки послідовності та уникнення плутанини та додаткового навантаження на звітність як для компаній, так і для інвесторів. Декілька ініціатив, таких як Глобальна ініціатива звітності та співпраця ISSB або Net Zero Guidelines від Міжнародної організації стандартизації, можуть зіграти певну роль у гармонізації різних стандартів. Ми вважаємо, що у 2023 році компаніям та інвесторам доведеться підготуватися до звітності за низкою нових і складних стандартів розкриття інформації про сталий розвиток і адаптувати їх у міру їхнього розвитку.

Компанії та інвестори будуть орієнтуватися у зростаючому ризику судових процесів, пов'язаних із (без)діяльністю у сфері сталого розвитку.

У 2022 році спроби інтегрувати ESG у корпоративну політику та інвестиційні рішення зіткнулися з різними тисками через відсутність чи неадекватність дій або через те, що вони зайшли занадто далеко. Це знайшло своє відображення у більшій кількості судових процесів, у тому числі зростаючій кількості судових позовів, пов'язаних із кліматом, проти компаній. Незважаючи на те, що більшість справ стосуються компаній та інвесторів за те, що вони недостатньо роблять із питань клімату, ми спостерігаємо збільшення судових позовів проти роботи, пов'язаної з ESG, або інвестиційною політикою. Наприклад, інтеграція стандартів ESG стикається з певною опозицією в США, тоді як у Європі та Азії лунають заклики до більш активних дій через

регулювання та публічні зобов'язання. Ризик судового розгляду також породив нову тенденцію, яку деякі називають «greenhushing», за якої компанії можуть утримуватися від розголошення деталей своїх цілей і методів сталого розвитку через страх бути покараними за оприлюднену інформацію.

Кліматичні стратегії будуть переглянуті з огляду на питання енергетичної безпеки та доступності. Глобальний енергетичний ландшафт змінився у 2022 році з рекордними цінами та перебоями з поставками, пов'язаними з російсько-українською війною. Деякі країни послабили обмеження на роботу вугільних електростанцій, а інші продовжили термін служби вугільних і атомних електростанцій. Досягти мети Паризької угоди щодо обмеження потепління до 1,5–2 градусів за Цельсієм відносно доіндустріального рівня стає дедалі складніше, оскільки викиди мають досягти історично високих значень у 2023 році.

Ми вважаємо, що у 2023 році країни та компанії розглядатимуть можливість збалансування енергетичної безпеки, доступності та переходу на енергетику в умовах високої інфляції та зростання процентних ставок. Картина виглядає особливо складною в Європі, де нові інвестиції в скраплений природний газ і більш повільна відмова від вугілля можуть поставити під сумнів плани декарбонізації. Корпорації, які інвестують у власне виробництво енергії, можуть виявити, що проекти коштуватимуть дорожче в короткостроковій перспективі. Але в той час як витрати на розгортання сонячної енергії зросли, вони повинні почати знижуватися і були відносно невеликими в порівнянні зі зростанням цін на природний газ в Європі, які зросли майже у вісім разів за останні два роки. Тим часом інституційні інвестори під тиском залучення капіталу звертаються до добровільних ринків компенсації викидів вуглецю, які все ще розвиваються, щоб виконати кліматичні зобов'язання, продовжуючи фінансувати активи та компанії, пов'язані з викопним паливом.

Деякі уряди відповіли новими пакетами, такими як Закон США про зниження інфляції та Європейський проект REPower EU, щоб стимулювати впровадження чистої енергії та енергоефективності. Це може допомогти зберегти інвестиційний імпульс у ключові технології та, зрештою, забезпечити швидший енергетичний перехід із підвищеною енергетичною безпекою як для країн, так і для компаній. В іншому випадку, якщо викиди продовжать зростати, досягнення цілей Паризької угоди може призвести до більших і дорожчих зусиль з декарбонізації.

Список використаних джерел:

1. *Global Financing Conditions: Bond Issuance Set To Remain Weak Through Year-End, Expand Modestly In 2023," S&P Global Ratings, Oct. 26, 2022.*

2. *Lai Ly. Key sustainability trends that will drive decision-making in 2023*<https://www.spglobal.com/esg/insights/featured/special-editorial/key-sustainability-trends-that-will-drive-decision-making-in-2023>

3. *Here's why we must not lose sight of the importance of ESG, despite the recent backlash.* <https://www.weforum.org/agenda/2023/01/the-importance-of-esg-sustainable-future-davos-2023/>

Всеволод БАБ'ЯР

аспірант Західноукраїнського
національного університету

ДЕКАРБОНІЗАЦІЯ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ У ВОЄННИЙ ПЕРІОД

Президент України Володимир Зеленський підписав закон, який передбачає створення Державного фонду декарбонізації та енергоефективної трансформації. Закон дає зелене світло на створення в Україні спеціального фонду, який стане надійним і, що важливо, постійним джерелом фінансування численних енергоефективних проектів і програм у різних галузях економіки. Створення фонду є сигналом міжнародним партнерам, що Україна розвивається за європейськими принципами. Це включає скорочення шкідливих викидів CO₂ та інвестиції в енергоефективність. Такі кроки дадуть можливість для відновлення української економіки та розвитку громад. Вперше за багато років Україна впроваджує європейський принцип «забруднювач платить», як це передбачено Регламентом ЄС щодо енергоменеджменту та кліматичних заходів. Фонд наповнюватиметься за рахунок екологічного податку на викиди CO₂ – його сплачуватимуть переважно великі промислові підприємства. Також планується залучення міжнародних кредитів та грантів. Отримані кошти планують спрямувати на впровадження нових технологій, які дозволять зменшити викиди, а також на термомодернізацію будівель, соціальних об'єктів та інші проекти.

Його основні завдання:

1. підтримка державних програм енергоефективності, альтернативних джерел енергії та декарбонізації,
2. залучення міжнародних кредитних коштів та грантів для реалізації інвестиційних проектів,
3. надійна окупність і повернення іноземних інвестицій і фінансових зобов'язань.

Верховна Рада підтримала створення фонду 11 квітня 2023 року. Щойно законопроект було схвалено, відразу почали розробляти механізми використання коштів та працювати над створенням фінансові інструменти, які могли б стимулювати як декарбонізацію, так і енергоефективність. Планується впровадження різних підходів, які існують у світі: від зелених облігацій, ЕСКО-проектів, зеленого кредитування до факторингу та лізингу. Як повідомляв GMK Center, Україна працює за стандартами ЄС і інтегрована в єдиний ринок навіть попри війну. Україна ставить амбітну мету забезпечити повну інтеграцію в єдиний ринок ще до отримання членства в ЄС.

Наразі план відновлення зосереджений переважно на економічному розвитку, ВВП та залученні інвестицій. Це природно, оскільки в Україні триває війна. Хоча декарбонізація та Зелена угода в першу чергу згадуються в термінах інтеграції з ЄС, ми повинні розуміти, що саме ми маємо бути головним чином зацікавлені в декарбонізації. Саме Україна має головний інтерес у скороченні викидів парникових газів, боротьбі зі зміною клімату та адаптації до кліматичних змін.

Нинішня ситуація нагадує тенденцію 2014 року після анексії росією Криму та окупації частини Донецької та Луганської областей. Важко зрозуміти нагальну потребу боротьби зі зміною клімату, коли пріоритетом є інший вид боротьби. Адже важко відстоювати питання, чому Україні потрібно, щоб її кліматичні зобов'язання були більш амбітними, водночас маючи справу з бажанням відбудувати Донбас (така відбудова приречена спричинити, зокрема, викиди парникових газів).

В першу чергу розглядаються комплексні екологічні підходи, які охоплюють збереження середовищ існування та зменшення плужного порушення. Наприклад, ґрунти природних систем зберігають велику кількість вуглецю, чого не здатні кореневі системи полів, засіяних пшеницею. В результаті такі екосистеми більш стійкі до зміни клімату.

Список використаних джерел:

1. *Ukraine is creating the State Fund for decarbonization and energy-efficient transformation.* URL: <https://gmk.center/en/news/ukraine-is-creating-the-state-fund-for-decarbonization-and-energy-efficient-transformation/>
2. *DTEK DAVOS 2023.* URL: <https://dtek.com/en/davos-2023/>
3. *Decarbonization During and After the War: Where Ukraine Is Headed.* URL: <https://ua.boell.org/en/2023/03/13/dekarbonizatsiya-pid-chas-ta-pislya-viyny-kudy-rukhayetsya-ukrayina>

Ірина ЗВАРИЧ

*д.е.н., професор, завідувач кафедри
міжнародної економіки*

*Західноукраїнського національного
університету*

Ксенія ШКАБАРА

*студентка Західноукраїнського
національного університету*

Володимир КРАВЧУК

*аспірант Західноукраїнського
національного університету*

ЕКОБЕЗПЕКА СУСПІЛЬСТВА ТА ІНКЛЮЗІЯ ЦИРКУЛЯРНОЇ ЕКОНОМІКИ

Екобезпека суспільства та інклюзія циркулярної економіки полягає в тому, що сучасний спосіб виробництва та споживання несприятливо впливає на довкілля та природні ресурси, а також на соціальну справедливість.

Зростаючі вимоги до споживання та виробництва спричинюють значне використання природних ресурсів та забруднення довкілля. Надмірне використання ресурсів та забруднення довкілля призводять до негативних наслідків, таких як зміна клімату, ерозія ґрунтів, зменшення біорізноманіття та інші проблеми. Це все впливає на екобезпеку суспільства, оскільки люди залежать від довкілля для свого здоров'я та життя.

Також існують проблеми з соціальною справедливістю. Нерівний доступ до ресурсів та можливостей створює соціальну диспропорцію та впливає на рівень життя людей. Ті, хто мають менше можливостей, можуть бути виключені з економічного розвитку та споживання, що додатково поглиблює соціальну нерівність.

Отже, проблема екобезпеки та інклюзії циркулярної економіки полягає в необхідності створення стійких та екологічно-орієнтованих економічних систем, які дозволять зберегти природні ресурси та забезпечити соціальну справедливість. Необхідно забезпечити доступ до ресурсів та можливостей для всіх громадян, а також зменшити відходи та забезпечити їх повторне використання в економіці.

Екобезпека суспільства та інклюзія циркулярної економіки – це дві важливі теми, які взаємодіють між собою. Екобезпека охоплює питання збереження

довкілля та забезпечення здоров'я людей, а інклюзія циркулярної економіки відноситься до створення більш стійких та соціально справедливих економічних систем.

Циркулярна економіка базується на ідеї принципу "замкнутого циклу", що означає максимально можливу повторну використання ресурсів та уникнення їх викидання в природу. Це забезпечує економічний зріст без шкоди для довкілля. Однак, циркулярна економіка не повинна бути тільки економіко-орієнтованою, але й забезпечувати соціальну справедливість. Іншими словами, циркулярна економіка повинна допомагати зменшувати соціальні нерівності та сприяти інклюзивному економічному розвитку.

Це досягається шляхом використання моделей економічного розвитку, що включають у себе різноманітні форми забезпечення доступності ресурсів, дизайну виробів та управління відходами. Одним із прикладів є програми переробки відходів, що створюють нові робочі місця та дозволяють зменшити витрати на виробництво нових ресурсів.

Інклюзивна циркулярна економіка також сприяє розвитку соціальної підтримки, що дозволяє більшій кількості людей приймати участь у виробництві та споживанні.

Основна концепція циркулярної економіки призвела до зменшення використання природних ресурсів та генерації відходів, а також у підтримці розумного використання ресурсів, повторному використанню та відновленню матеріалів. Це дозволяє скоротити витрати на добування та переробку ресурсів, а також зменшити екологічні навантаження на довкілля. Циркулярна економіка є одним із напрямів інклюзивного розвитку. Вона дозволяє створювати нові робочі місця, підвищувати конкурентоспроможність підприємств та країни, сприяти соціальній інтеграції та зниженню бідності. Перехід до циркулярної економіки вимагає співпраці та діалогу різних груп населення, в тому числі владних органів, бізнесу та громадськості. Надзвичайно популярним аспектом циркулярної економіки є забезпечення екобезпеки суспільства. Це досягається застосуванням екологічних стандартів виробництва, використанням природних ресурсів у зрозумілій мірі, управлінням відходами та їх переробкою.

Список використаних джерел:

Зварич І. Я., Циркулярна економіка і глобалізоване управління відходами, 2017.

Ірина ЗВАРИЧ

*д.е.н., професор, завідувач кафедри
міжнародної економіки
Західноукраїнського національного
університету*

Владислав БАРИЛОВСЬКИЙ

*студент Західноукраїнського
національного університету*

Іван ВАНКЕВИЧ

*аспірант Західноукраїнського
національного університету*

ЦИРКУЛЯРНА ЕКОНОМІКА ТА ЇЇ ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ

Постановка проблеми. Проблема екобезпеки в світі є актуальною та нагальною, оскільки забруднення навколишнього середовища, відходи та інші екологічні проблеми мають негативний вплив на здоров'я населення та економіку країни. У зв'язку з цим, необхідно розглянути інноваційні підходи до вирішення проблем екобезпеки.

Мета. Ознайомитись з циркулярною економікою та проаналізувати різні підходи, що використовуються для розв'язання проблем екобезпеки в світі.

Для досягнення мети ми ставимо наступні **завдання**:

- Зрозуміти перевагу моделі циркулярної економіки на лінійною
- Ознайомитись з підходами і принципами циркулярної економіки

Виклад матеріалу. Сьогодні вплив діяльності людини на екологію постійно зростає. Обмежені ресурси, збільшення кількості відходів і зростання обсягів забруднення, може спричинити погіршення добробуту людей та, з точки зору комерції, – збільшення загроз щодо конкурентоспроможності, прибутків та стійкості бізнесу. Саме застосування циркулярної економіки сприяє процесам переробки, повторного використання та відновлення сировини, і передбачає відхід від традиційної лінійної моделі «бери, виробляй і викидай», що переважала в економіці століттями.

На сьогоднішній день найбільш значущі результати в області переходу до циркулярної економіки демонструють країни Європейського Союзу (ЄС), де Європейська платформа ресурсоефективності, яка об'єднує країни ЄС, покликана забезпечити перехід до циркулярної економіки, яка ґрунтується на повторному використанні та високоякісній переробці первинної сировини.

План дій ЄС щодо циркулярної економіки визначає, що вона захищає екологію і зростає без збільшення споживання. Тобто – без надмірних відходів і

викидів. За розрахунками ЄС, ця модель дозволить створити 2 млн робочих місць до 2030 року. А кожна оселя зможе щороку заощаджувати на енергії до 500 євро. Там сподіваються до того часу скороти потреби у сировині на усіх ланках виробництва до 24%. А також планують знизити щорічні витрати підприємств на 630 млрд євро.

Світовий перехід до циркулярної економіки – тривалий, трудомісткий, але незворотний. У звіті -2019 "The Circularity Gap", який щороку презентують на Всесвітньому форумі у Давосі, зазначено, що світова економіка лише 9% матеріалів використовує повторно.

Більшість країн вже використовують різні підходи/принципи циркулярної економіки, ось деякі з них:

1) Дизайн майбутнього — це заміна традиційних матеріалів на більш екологічні і також саме проектування продукції враховує можливість ремонту, відновлення та повторного використання після закінчення терміну служби. Наприклад, компанія Adidas розробила бігові кросівки з 100% перероблених матеріалів.

2) Повторне використання у виробництві, коли продукти або компоненти використовують для створення нових товарів. Ось компанія Canon приймає назад продукцію в кінці життєвого циклу і використовує компоненти в нових пристроях, і це не впливає на зниження функціональності пристрою.

3) Повторне використання у споживанні, коли за допомогою оптимізації обслуговування компанії можуть збільшити життєвий цикл продукту. Наприклад, маркетплейс eBay пропонує відновлені після ушкоджень або браку, але повністю функціональні девайси, на спеціальному сайті за зниженими цінами.

4) "Чиста енергія" полягає в забезпеченні створення енергії за допомогою екологічно чистих джерел, зменшенні використання природних ресурсів та забезпечення повторного використання енергії у процесах виробництва. Прикладом застосування підходу "Чиста енергія" є компанія Tesla, яка розробляє електромобілі та енергоефективні системи житлового будівництва. Компанія також розробляє системи зберігання енергії, які дозволяють зберігати надлишкову енергію.

Правило "3R" є однією з основних стратегій моделі циркулярної економіки і означає "Reduce, Reuse, Recycle" - "Зменшення, Повторне використання, Переробка". Це правило описує три підходи до управління відходами та ресурсами, що допомагають зменшити кількість відходів та зберегти ресурси.

Зменшення (Reduce) полягає в зменшенні кількості відходів та споживання ресурсів за допомогою раціонального використання матеріалів та енергії. Наприклад, зменшення кількості упаковок за допомогою переходу на більш екологічні матеріали або зменшення кількості матеріалів, що використовуються для виробництва товарів. Повторне використання (Reuse) передбачає

використання виробів та матеріалів більше одного разу. Наприклад, повторне використання пляшок з водою, скляних банок або старих меблів, які можна відремонтувати та використовувати ще раз. Переробка (Recycle) полягає у зборі та переробці відходів з метою повторного використання матеріалів та енергії. Наприклад, переробка скла, паперу, пластику, металу та інших матеріалів з метою використання їх для виробництва нових продуктів.

Висновки. Отже, ми розуміємо, що традиційна лінійна модель економіки «бери, виробляй і викидай», а циркулярна економіка створює нові можливості для створення багатства та добробуту, забезпечує екобезпеку для людини, розвитку промисловості, а також є головним двигуном для досягнення цілей сталого розвитку суспільства. І на даний момент існують різні підходи та стратегії, як от “3R”, які допомагають впровадити циркулярну економіку в країні, що безумовно йде на користь усім.

Список використаних джерел:

1. Лихопат С.М. Циркулярна економіка як напрям промислової модернізації: передовий міжнародний досвід. URL: <http://confmanagement.kpi.ua/proc/article/view/230935>
2. Дмитро Нечитайло. Як працює і чим вигідна циркулярна економіка. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2020/09/2/664626/>
3. Едуард Мкртчян. Циркулярна економіка як маркер протидії. URL: <https://interfax.com.ua/news/blog/783068.html>
4. Модель циркулярної економіки та її підходи. URL: <https://business.dii.gov.ua/handbook/impact-investment/model-cirkularnoi-ekonomiki>

Ірина ЗВАРИЧ

*д.е.н., професор, завідувач кафедри міжнародної економіки
Західноукраїнського національного університету*

Інна МАЛІНКА

студентка Західноукраїнського національного університету

ВИКЛИКИ ЕКОБЕЗПЕКИ СУСПІЛЬСТВА У ПОСТ ПАНДЕМІЧНИЙ ПЕРІОД

Постановка проблеми. Сучасний світ стикається зі значними екологічними викликами, спричиненими зростанням виробництва, споживанням

великої кількості ресурсів, багаточисельними шкідливими викидами в атмосферу, наслідки яких можуть бути непередбачуваними. Масштаби забруднення всіх оболонок землі, вичерпання невідновлюваних природних ресурсів, швидкість зменшення світового біорізноманіття зростають у геометричній прогресії, становлячи загрозу екологічній безпеці людства. За таких умов необхідним є використання нової та актуальної економічної моделі, яка допоможе ефективно боротися з зазначеними проблемами. В цьому контексті інклюзивну циркулярну економіку потрібно розглядати як вдалий та дієвий механізм, в основі якого є ефективне використання ресурсів, максимізація рекуперації та вторинної переробки відходів, а також врахування соціальних аспектів.

Мета дослідження. Коротко пояснити принципи циркулярної економіки, яка базується на збереженні ресурсів, переробці відходів та промоції сталих виробничих процесів та дослідити реальні можливості впровадження інклюзивної циркулярної економіки, яка враховує потреби всіх соціальних груп, включаючи вразливі та виснажені групи населення. Висвітлити можливі виклики та перешкоди впровадження інклюзивної циркулярної економіки, включаючи економічні, соціальні, політичні та технологічні аспекти. Запропонувати рекомендації для подальшого розвитку інклюзивної циркулярної економіки, спрямовані на покращення екологічної безпеки людства, зокрема за допомогою політик, інноваційних рішень та сприяння участі різних соціальних груп у цьому процесі.

Виклад основного матеріалу. Проблеми екології, забруднення навколишнього середовища, вичерпання мінеральних та паливних ресурсів, скорочення земель, вирубка лісів є гострими глобальними проблемами, що загрожують не лише довгостроковій сталості планети, але й самому людству. Задля подолання наявних загроз теоретично можливим є пошук нових родовищ, покладів, способів видобутку та переробки копалин, що дало би змогу відновити сировинні та енергетичні запаси Землі. Але практичне значення для забезпечення сталого використання природних ресурсів та захисту екології на актуальний період має відмова від традиційної моделі економіки, заснованої на споживанні та викидах відходів. Новим рішенням, здатним подолати загрозу є перехід до циркулярної економіки, в якій акцент робиться на повторне використання матеріалів. Це економічна концепція, фундаментальний принцип якої – утримувати ресурси, що надходять із навколишнього середовища, в економічному ланцюзі, таким чином подовжуючи їх життєвий цикл та уникаючи повернення у вигляді відходів [1]. Це призводить до підвищення ефективності, зниження експлуатаційних витрат, більшої життєздатності та меншого впливу на екологію [2]. Одночасно, риси інклюзії сприятимуть забезпеченню соціальної

справедливості, враховуючи потреби всіх вразливих та виснажених груп населення.

Потенційні можливості впровадження циркулярної економічної моделі є цілком реальними та конкретними. Ця концепція базується на принципах 3-R: reduce, reuse, recycle, тобто включає в себе скорочення використання ресурсів, надання переваги відновлюваним матеріалам, максимальну ефективізацію використання продуктів та їх переробку для подальшого використання у економіці [2].

На жаль, впровадження інклюзивної циркулярної економіки стикається з рядом викликів та перешкод, які включають економічні, соціальні та політичні аспекти. Сталі традиційні економічні моделі та бізнес-моделі важко змінити, а введення нових потребує внесення додаткових інвестицій у дослідження, розробку екологічно-дружніх технологій та інфраструктуру, що може створити фінансові виклики. Підприємства, в тому числі й малі підприємства не зацікавлені у переході на нову модель економіки, адже їм необхідно додатково витратити кошти на модернізацію виробничих процесів, удосконалення інфраструктури збору та переробки вторинних ресурсів в умовах відсутності фінансових ресурсів для таких інвестицій, а також відсутності ефективного законодавства та регуляторних рамок, таких як стимули, пільги, норми та стандарти, або порушеній координації між рівнями влади, проблем у розробці нових політик та стратегій разом з усіма зацікавленими сторонами. Проблемним є і питання зокрема культурних та поведінкових змін, адже впровадження інклюзивної циркулярної економіки вимагає значних змін в споживацьких звичках та поведінці споживачів. Варто зазначити, що деякі культури можуть мати витоки споживацького способу життя або традиції, що перешкоджають використанню вторинних ресурсів та рециклінгу. Тому необхідно сприяти формуванню культури відповідального споживання, підтримки вторинних ресурсів, уникнення одноразового використання товарів, що фактично є процесом повільним, поступовим, а модель «продати менше, але краще» є не вигідною для виробника з точки зору рентабельності.

Для подолання екологічних загроз шляхом переходу до інклюзивної циркулярної економіки необхідно вживати конкретні дії, які будуть відповідати сучасним викликам цієї нової економічної моделі. Перш за все, варто враховувати у циркулярних стратегіях певні соціальні аспекти, наприклад забезпечення робочих місць, впровадження соціальної захищеності, рівний доступ до ресурсів та послуг під час розвитку циркулярних моделей бізнесу (наприклад, соціальних підприємств або форм співпраці з місцевими спільнотами). Перспективним є впровадження програм соціальної підтримки для роботи з ресурсами, а саме вторинної переробки відходів, або розширення доступу до екологічно сталих продуктів та послуг, таких як енергоефективні технології, для всіх соціальних

груп. Втім, велике значення додатково мають розвиток освіти з екології та сталого розвитку, що дасть змогу збільшити свідомість про важливість циркулярної економіки в різних соціальних групах. Більш того, розвиток різноманітних фінансових механізмів, таких як кредитування, мікрофінансування та фінансова підтримка для вразливих та виснажених груп населення, щоб допомогти їм у розвитку циркулярних бізнесів, ініціативи та проекти – тобто доступ до фінансових ресурсів – є одними з передових факторів для впровадження циркулярної економіки. Вдало розроблені гранти, субсидії, або соціальні інвестиції теж сприятимуть розвитку циркулярних моделей бізнесу. Але всі згадані можливості є реальними за умови, що уряд, бізнес, громадські організації та сама громадськість будуть знаходитися у тісній співпраці та взаємодії, а також спільно братимуть участь у прийнятті рішень, розробці політик та програм, реалізації циркулярних ініціатив на місцевому рівні.

Зараз ми спостерігаємо, що експлуатація природних ресурсів прискорюється в умовах їх постійного та швидкого скорочення. Це відбувається водночас з тим, що люди генерують постійно зростаючі потоки відходів, забруднюючи навколишнє середовище [3]. Тому зіткнення економічного зростання та необхідність обмеження природокористування є основним протиріччям, яке має бути вирішене у 21 столітті до того часу, коли кількість природних ресурсів досягне критичної межі. Потенційним рішенням проблеми є перехід до збалансованого сталого розвитку й інклюзивної циркулярної економіки, що поєднує в собі одночасно темпи економічного та екологічного зростання та забезпечує соціальну рівність у доступі до ресурсів. Враховуючи зазначені факти проблематики переходу до нової економічної моделі важливо розуміти, що цей процес буде системним, глибоким, а також трансформаційним. Але його неможливо уникнути, якщо людство має на меті подолати екологічну катастрофу, що наближається.

Список використаних джерел:

1. Війкман А., Сконберг К. *Циркулярна економіка та переваги для суспільства (Дослідження щодо Чеської Республіки та Польщі)*. URL: <http://www.clubofrome.org.ua/wp-content/uploads/2017/08/The-Circular-Economy-CoR-UA-2.pdf>.
2. *Circular economy*. URL: <https://ellenmacarthurfoundation.org>
3. Зварич І. Я. *Детермінанти формування глобальної інклюзивної циркулярної економіки*. *Бізнес Інформ*. 2021. №1. С. 40.

Ірина ЗВАРИЧ

*д.е.н., професор, завідувач кафедри
міжнародної економіки
Західноукраїнського національного
університету*

Анастасія ПЕРШИНА

*студентка Західноукраїнського
національного університету*

ІНКЛЮЗІЯ ЦИРКУЛЯРНОЇ ЕКОНОМІКИ ТА ЕКОБЕЗПЕКА СУСПІЛЬСТВА

Постановка проблеми. Актуальним завданням сучасних екологічних та економічних досліджень є відділення темпів економічного росту від темпів використання ресурсів та запобігання екологічної катастрофи.

Мета. Вивчити взаємозв'язок між екобезпекою суспільства та інклюзією циркулярної економіки.

Для досягнення мети ми ставимо наступні **завдання**:

- Дати визначення поняттям «екобезпека» та «циркулярна економіка»
- Пояснити поняття інклюзії в циркулярній економіці та його значення для суспільства
- Визначити роль циркулярної економіки у забезпеченні екобезпеки

Виклад матеріалу. Еволюція відносин людини з природою має довгу та непросту історію. Кількість населення планети постійно зростає, а разом з тим ростуть і його потреби. Деградація природних систем та екологічних катастроф. На сьогодні, ми вже можемо спостерігати поступову деградацію природних ресурсів, різкі зміни клімату та різні природні катаклізми, що в підсумку може призвести до екологічної катастрофи. Тому світ потребує фундаментальних перетворень для забезпечення сталого виробництва і споживання та подолання до 2050 року кліматичної кризи, враховуючи потенціал нашої планети. Для вирішення екологічних та соціально-економічних проблем зусилля світової спільноти наразі зосереджені на досягненні сталого виробництва та споживання. Так і з'явилася концепція циркулярної економіки.

Циркулярна економіка- це економічна система, що передбачає повторне використання відходів, інших ресурсів та використовується задля зменшення негативного впливу на довкілля і забезпечення сталості ресурсів.

Екобезпека – це певний стан навколишнього середовища, за якого забезпечується попередження погіршення екологічної ситуації та виникнення загрози для здоров'я людей.

Ці два поняття є взаємопов'язаними і вони можуть сприяти створенню стійкого та здорового екологічного середовища для всіх громадян. Впровадження системи циркулярної економіки дозволяє максимально ефективно та екологічно використовувати ресурси на всіх етапах виробництва та залучити весь ланцюг вартості товарів та послуг для створення замкненого циклу. Основними принципами циркулярної економіки є: зменшуй, повторно використовуй та перероблюй.

Коли ми говоримо про циркулярну економіку, важливо згадати поняття інклюзії, яка фактично означає, що громадяни з різних соціальних та економічних груп повинні мати можливість брати участь у створенні та реалізації циркулярної економіки; тобто вони мають бути забезпечені доступом до ресурсів, технологій та навичок, необхідних для створення та використання циркулярних систем.

Одним із прикладів інтеграції такої системи економіки в сучасному світі є те що виробник спортивного взуття Nike ще 30 років тому запустив ініціативу Nike Grind. Старі кросівки, зібрані по всьому світу використовують як матеріал для виготовлення покриття на спортивних майданчиках.

Висновки. Отже, поняття екобезпеки суспільства та циркулярної економіки є дуже актуальними на сьогодні і потребують більшого охоплення по всьому світу. Використання системи циклічної економіки дозволить уникнути втрати вартості матеріалів і продукції, дефіциту ресурсів, різкого зростання цін, накопичення відходів, деградації довкілля і зміни клімату, а натомість сприятиме розвитку інновацій, зростанню кількості робочих місць і підвищенню конкурентоспроможності економіки.

Список використаних джерел:

1. *Андерс Війкман та Крістіан Сконберг. Циркулярна економіка та переваги для суспільства. URL: http://www.clubofrome.org.ua/wp-content/uploads/2017/08/The-Circular-EconomyCoR_UA-2.pdf*
2. *Варфоломеєв М. О. Циркулярна економіка як невід'ємний шлях українського майбутнього в аспекті глобалізації. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/5_2020/202.pdf*
3. *Гахович Н., Шинкарук Л. Екологізація промислового виробництва як необхідна умова подолання диспропорційності. Світогосподарська диспропорційність: особливості, тенденції, вплив на економіку України: наукова доповідь / за ред. чл.-кор. НАН України Л. В. Шинкарук; НАН України, Ін-т екон. та прогнозув. НАН України. К., 2012. С. 94–98.*
4. *Сучасні екологічно чисті технології: Курс лекцій: навч. посіб. для здобувачів ступеня доктора філософії спеціальності 161 «Хімічні технології та*

інженерія» / КПІ ім. Ігоря Сікорського ; уклад.: В.М. Павленко, В.Ю. Тобілко, А.І. Бондарєва. – Електронні текстові дані (1 файл: 0,945 Мбайт). – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. – 78 с.

СЕКЦІЯ 2. СТАЛИЙ РОЗВИТОК І ЕНЕРГЕТИЧНА БЕЗПЕКА

Секція організовується в рамках реалізації проєкту «35th anniversary of Chornobyl disaster: preconditions for sustainable development» за підтримки фундації OMNIS Religio Vorstandt, Німеччина

Модератор: д.е.н., проф. Ігор ЛІЩИНСЬКИЙ

Ігор ЛІЩИНСЬКИЙ

д.е.н., професор кафедри міжнародної економіки Західноукраїнського національного університету

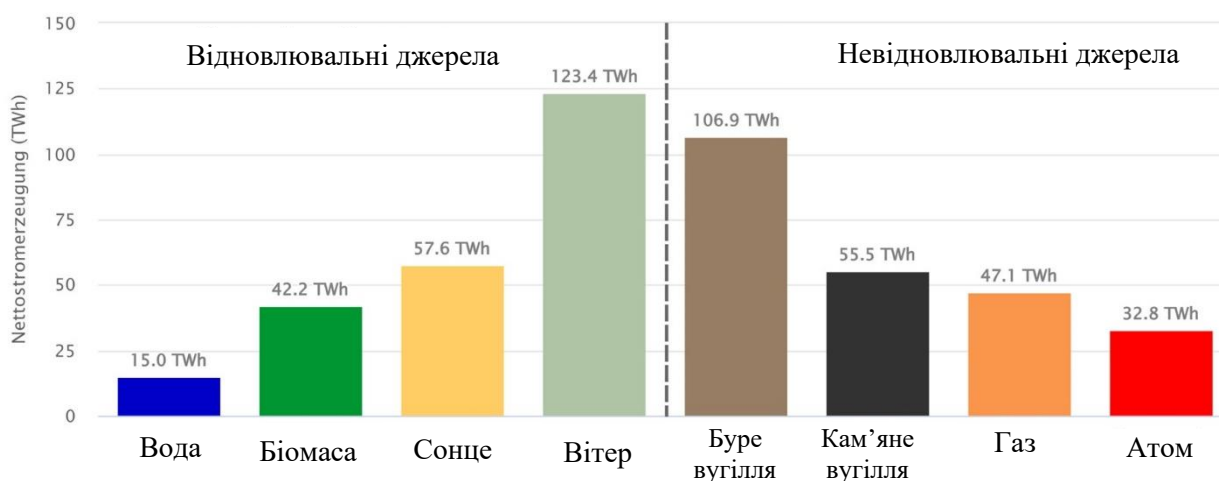
ЕНЕРГЕТИЧНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ: ЗАСТОСУВАННЯ ДОСВІДУ НІМЕЧЧИНИ

Міжнародне енергетичне агентство визначає енергетичну безпеку як безперебійну доступність джерел енергії за доступною ціною. Енергетична безпека має багато аспектів: довгострокова енергетична безпека в основному пов'язана зі своєчасними інвестиціями для постачання енергії відповідно до економічного розвитку та екологічних потреб. З іншого боку, короткострокова енергетична безпека зосереджується на здатності енергетичної системи оперативно реагувати на раптові зміни в балансі попиту та пропозиції.

Німецькі регіони характеризуються дуже високим ступенем розвитку відновлюваної енергетики, що впливає на енергетичну безпеку держави. Якщо у 1990 році частка відновлюваних джерел у валовому споживанні електроенергії становила 3,4%, то у 2022 році цей показник практично досяг 50%. Не дивно, що Німеччину почали називати «першою у світі великою економікою відновлюваної енергетики» [1]. Серед визначальних джерел відновлюваної енергії в Німеччині є гідроенергетика (виробництво якої не змінюється протягом останніх трьох десятиліть), вітрова й сонячна енергетика та використання енергії на основі

біомаси (частка останніх трьох джерел швидко зростає). Інші типи джерел (такі як геотермальне або біогенне спалювання відходів) становлять відносно меншу частку.

За оцінками Інституту систем сонячної енергії Фраунгофера виробництво електроенергії в Німеччині у 2022 році характеризується екстремальними цінами та значним зростанням частки відновлюваних джерел енергії. Торгівля електроенергією з сусідніми країнами також поживалася. Частка відновлюваних джерел енергії в чистому виробництві електроенергії, тобто в energy-mix, що фактично виходить з розетки, становила 49,6 відсотка, а їх частка в загальному виробництві становила 50,3 відсотка. Однак лише фотоелектричні системи досягли довготермінових цільових показників розширення, встановлених федеральним урядом до 2030 р., збільшивши свій внесок у виробництво електроенергії на 19 відсотків. Аналіз базується на даних платформи energy-charts.info (рис. 1).

Рис. 1. Чисте виробництво електроенергії в Німеччині за джерелами, 2022

Джерело: <https://www.ise.fraunhofer.de/en/press-media/press-releases/2023/net-electricity-generation-in-germany-in-2022-significant-increase-in-generation-from-wind-and-pv.html>

Таке значне збільшення частки наземної вітрової, фотоелектричної та біогазової енергії пов'язано насамперед із законодавством Німеччини щодо відновлюваної енергетики, прийнятим 20 років тому. Регуляторне середовище гарантувало пріоритет мережі для відновлюваних джерел енергії та надало їм щедрі тарифні пільги. Законодавство щодо відновлюваної енергетики зазнало низки трансформацій під час впровадження. Останні зміни відбулися в 2021 році і були спрямовані насамперед на адаптацію виробників відновлюваної енергії до ринкових умов через систему тендерів, а також на нові вектори, такі як національна стратегія розвитку водневої енергетики та система ціноутворення на електроенергію для зарядки електромобілів. До 2027 року уряд планує запровадити механізм припинення державного фінансування відновлюваних

джерел енергії через стандарти та забезпечення їх конкурентоспроможності в повністю ринкових умовах.

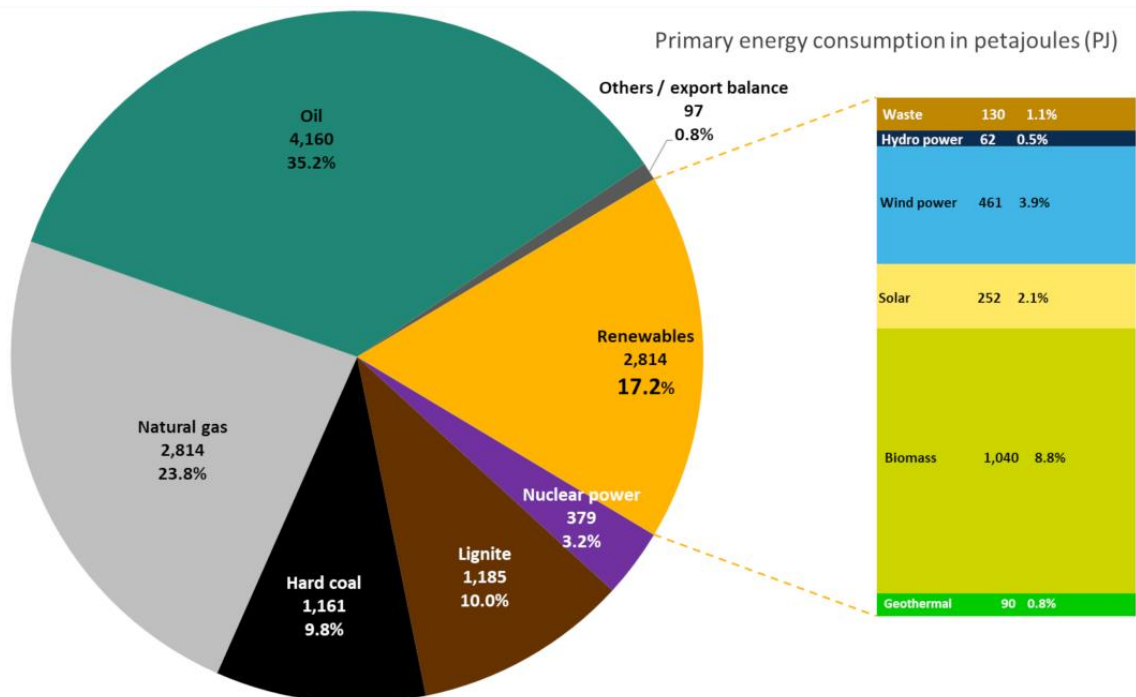
Атака Росії на Україну в лютому 2022 року призвела до серйозних перекосів на енергетичних ринках і обвалу імпорту природного газу з Росії. У Європі ця ситуація в поєднанні з виходом з ладу половини парку атомних електростанцій Франції призвела до високих цін на електроенергію.

Цей дефіцит був частково компенсований збільшенням виробництва електроенергії на вугіллі, яке тепер зростає третій рік поспіль після тенденції до зниження з 2013 року. Буре вугілля зросло до 107 ТВт-год (2021: 99 ТВт-год), а кам'яне вугілля до 56 ТВт-год (2021: 47 ТВт-год). Навпаки, використання природного газу для виробництва електроенергії впало з 52 ТВт-год до 47 ТВт-год.

Через зупинку трьох атомних електростанцій Grohnde, Gundremmingen C і Brokdorf виробництво атомної енергії впало на 50 відсотків з 65 ТВт-год до 33 ТВт-год.

Разом із тим структура споживання енергії з викопних джерел в Німеччині ще не є такою оптимістичною, що не сприяє енергетичній безпеці. Згідно з попередніми даними дослідницької групи енергетичного ринку AG Energiebilanzen (AGEB), загальне споживання енергії в Німеччині в 2022 році знизилося на 4,7 відсотка порівняно з минулим роком, досягнувши найнижчого рівня з моменту воз'єднання країни. Високі ціни через енергетичну кризу привели до короткострокової економії споживачів та інвестиції в енергоефективність із середньо- та довгостроковим ефектом, а також привело до скорочення виробництва в окремих секторах економіки. Вища середня температура також допомогла знизити споживання енергії, оскільки зменшилася потреба в опаленні. Водночас передбачається, що викиди CO₂, пов'язані з енергетикою, зменшаться на один відсоток порівняно з 2021 роком. Це відбувається незважаючи на збільшення викидів від додаткового використання кам'яного та бурого вугілля, яке було залучено, щоб допомогти країні замінити російський газ.

У 2022 році окрім зростання використання відновлюваної енергії, зросло також споживання кам'яного вугілля, бурого вугілля та нафти, а споживання газу та атомної енергії зменшилося. Німеччина прагне збільшити частку відновлюваної енергії у валовому споживанні електроенергії до 80 відсотків у 2030 році.

Рис. 2. Споживання енергії в Німеччині у 2022 р., петаджоулі

Джерело: <https://www.cleanenergywire.org/news/energy-crisis-pushes-german-energy-use-2022-lowest-level-reunification>

Зелена енергетика в Україні тільки зароджується. Україна споживає десятки мільйонів тон викопних енергоносіїв, близько половини з яких імпортується (табл. 1). Більшість українських електростанцій (вугільних і атомних) побудовані в 1960-80-х роках. До 2035 року всі вони мають бути закриті та замінені новими енергетичними потужностями.

Таблиця 1

Енергетичний баланс України, 2020 р.

ПОСТАЧАННЯ ТА СПОЖИВАННЯ	Вугілля й торф	Сира нафта	Нафто- продукти	Природ- ний газ s	Атомна енергія	Гідро- електро- енергія	Вітрова, сонячна енергія	Біопаливо та відходи	Електро- енергія	Тепло- енергія	Усього
Виробництво	12753	2476	-	15856	19994	650	794	4438	-	56	57017
Імпорт	11036	1815	10132	7386	-	-	-	53	234	-	30655
Експорт	-39	-116	-226	-	-	-	-	-424	-442	-	-1246
Міжнародне бункерування	-	-	-32	-	-	-	-	-	-	-	-32
Зміна запасів	-903	21	72	602	-	-	-	176	-	-	-32
Загальне постачання первинної енергії	22847	4196	9947	23844	19994	650	794	4243	-208	56	86363

Джерело: Держстат

Війна розпочата Росією проти України критично загострила енергетичну безпеку України, що проявилось у наступному:

- втрата територій із значними покладами енергетичних ресурсів (насамперед вугілля і природний газ);
- припинення або загроза зриву постачання традиційних ресурсів з РФ (природий газ, нафта і нафтопродукти, ядерне паливо);
- пошкодження енергетичної інфраструктури, захоплення критичних енергооб'єктів (насамперед Запорізької АЕС).

В умовах воєнних дій важко вести мову про повноцінну перебудову енергетичної системи держави, однак подальша відбудова повинна враховувати позитивний досвід розвинутих держав, в т. ч. Німеччини. Серед пріоритетних кроків слід зазначити:

- перегляд Енергетичної стратегії України та формування нових векторів розвитку з урахуванням світових тенденцій до вуглецево-нейтрального розвитку національної економіки;
- розгляд будівель комунальної власності (школи, коледжі, університети, лікарні, дитячі садки тощо) як об'єктів енергонезалежності, тобто інвестування в їх енергопостачання шляхом встановлення відновлюваних джерел енергії;
- промоція принципів соціальної та екологічної відповідальності у сфері енергозбереження та енергоефективності;
- оптимізація нормативно-правової бази для ефективного контролю та нагляду за суб'єктами енергосервісу;
- розвиток муніципального електротранспорту для покращення екології та зменшення паливної залежності від інших країн;
- застосування інструментів фінансової підтримки зеленої енергетики, включаючи експортно-кредитні агентства, ЕРС-підрядники, зелені цінні папери, екологічні інвестиції.

Перехід на відновлювану енергетику є досяжним і необхідним для України. Сонячна та вітрова енергетика вже досягли необхідного техніко-економічного рівня для широкого впровадження. Наразі також існує потреба в інтеграції вітчизняних суб'єктів енергетики у міжнародні економічні потоки, де роль фінансових механізмів має бути визначальною у формуванні необхідного резерву ліквідних фінансових ресурсів для розвитку енергетики України.

Список використаних джерел:

1. *Germany: The World's First Major Renewable Energy Economy. (2009, Квітень 3). Renewable Energy World. <https://www.renewableenergyworld.com/baseload/germany-the-worlds-first-major-renewable-energy-economy/>*
2. *Net Electricity Generation in Germany in 2022: Significant Increase in Generation from Wind and PV. URL: <https://www.ise.fraunhofer.de/en/press->*

media/press-releases/2023/net-electricity-generation-in-germany-in-2022-significant-increase-in-generation-from-wind-and-pv.html

3. Савельєв, Є., Куриляк, В., Лизун, М., & Ліщинський, І. (2018). Україна в глобальних процесах посилення інтеграції електричного транспорту в систему громадських перевезень. *Журнал європейської економіки*. 2018. Т. 17.

4. *Energy crisis pushes German energy use in 2022 to lowest level since reunification*. URL: <https://www.cleanenergywire.org/news/energy-crisis-pushes-german-energy-use-2022-lowest-level-reunification>

5. Freyer E., Lishchynskyy I., Lyzun M. *Development of renewable energy: the experience of East Germany for Ukraine*. *Journal of European Economy*. 2021. Vol. 20, No 3.

Irina Maksymova

PhD, Head of International Relations

*Department, State University of Economics
and Technology, Kryvyi Rih*

DIGITAL BACKBONE FOR CLIMATE NEUTRALITY OF THE GLOBAL ECONOMY: UKRAINIAN AND THE EU CONTEXT

Climate neutrality has become a major challenge for global society on its vital path to the greener future. Despite the fact, that international actors are more likely to engage in global climate initiatives such as Paris Agreement, Green Deal, European roadmap 2050, Fit for 55 and others, the pace of change remains insufficient to achieve “zero” emissions and prevent irreversible climate change [1]. Moreover, the mentioned year 2050 was not chosen by chance as a year of achieving climate neutrality of the economy. Delaying this countdown may lead to the irreversible climate change and global struggle for natural resources [2], [3].

With this in mind, digitalization could be considered as a driving force for the climate neutrality, enabling a wide range of digital tools and applications in climate governance and regulations. Furthermore, European Commission declares the necessity of namely “twin green and digital transition” of the economy [4]. Modern scientists maintain the idea of synergetic linkages in “eco-digital” space [5], [6] and emphasize fundamental role of technology clusters in climate stability, particularly in metallurgy, agriculture, energy consumption and transportation [7], [8], [9].

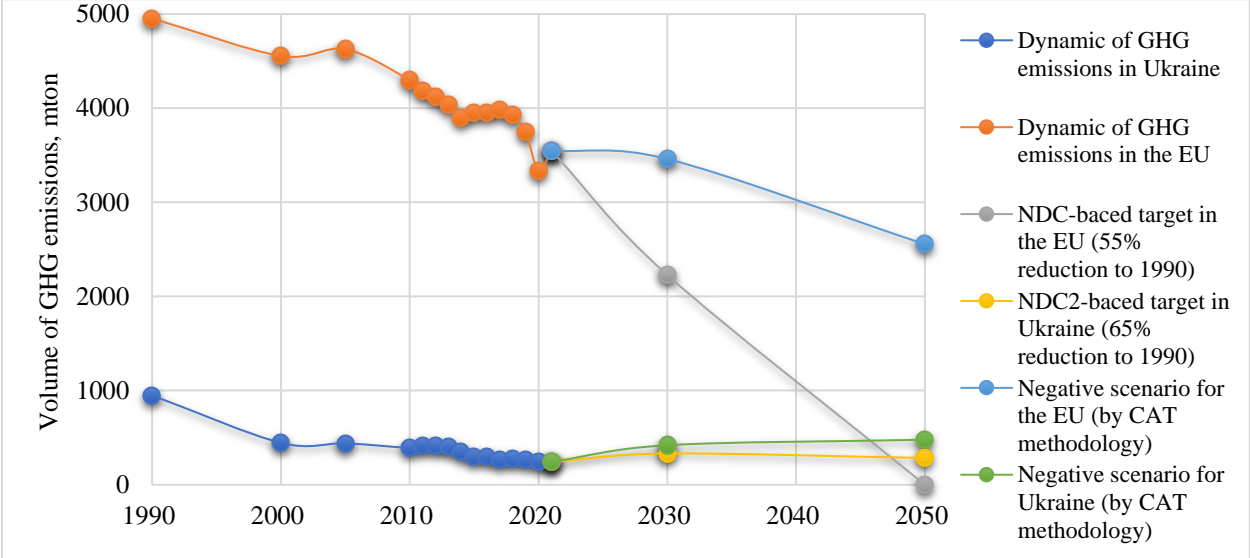
The implementation of digital technologies may effectively address ecological concerns, caused by global manufacturing. Moreover, there are at least three areas in which digitalization can contribute to environmental sustainability.

The first area focuses on reducing greenhouse gas emissions throughout digitalisation and optimization of production processes, resource consumption and transportation logistics.

The second area involves eco-innovations to absorb harmful substances in urban environments and mitigate the impact of the greenhouse effect.

Finally, the third area implies regulating framework for climate neutrality within the creation of digital platforms for monitoring and controlling environmental impacts, both positive and negative, while also engaging stakeholders in this process.

Modelling the dynamics of GHG emissions in the EU and Ukraine revealed their significant variations under different decarbonisation scenarios (Figure1).

Figure 1. The dynamics of reaching climate neutrality by the EU and Ukraine

The diagram illustrates the impossibility to fulfil the Paris Agreement by the milestone years of 2030 and 2050. When analyzing the effectiveness of climate policies of Ukraine and the EU, the main obstacles to integrating the climate policies of Ukraine and the EU currently include the following [10]: different levels of technology and infrastructure development; the possibilities of providing resources for the implementation of joint policies; different standards and concepts of environmental security; different levels of development of climate governance and monitoring at the state level and at the level of individual industries; different levels of environmental awareness demonstrated by economic actors and citizens; discrepancies in the amounts of financial instruments available for the implementation of green transition; differences in standardization and regulatory support of climate policies; unfavourable investment climate in Ukraine, as well as geopolitical instability and conditions of the martial law.

Digitalization will help to overcome the mentioned barriers to integration between Ukraine and the EU in the sphere of climate policy thanks to comprehensive application of the modern digital toolkit:

1. Introducing the system of monitoring and analysis of climate change data: Using detectors, drones and satellite technologies for deep analytics of climate changes and emissions in individual industries and regions of Ukraine and the EU.

2. Using the “big data” concept as a tool for performing assessments of the current state of climate change and forecasting its consequences.

3. Creating EU-Ukraine information platforms and international research clusters so that to directly develop and introduce innovative technologies in the fields of energy efficiency, renewable energy and other areas related to reduction of GHG emissions. The use of artificial intelligence will facilitate improvements in energy efficiency of buildings and optimization of energy consumption.

4. Integrating digital instruments into the network of climate diplomacy and EU-Ukraine communications – through development of web portals, mobile applications, social networks and study materials, in particular – in order to engage general public in the process of decision-making and increasing the awareness of Ukrainian economic actors about the opportunities, directions and sources of green transformation projects.

5. Developing digital education, joint education and science programmes in the sphere of climate governance with the aim of further bridging the gap in project resource provision and developing the environmental mindset.

6. Integrating the digital tools of the FinTech and GovTech sectors in order to ensure the transparency of interaction in the context of implementing joint investment programmes in the sphere of combatting climate change.

7. Mutual recognition of the systems of monitoring and reporting on climate change and its impacts, gradual introduction in Ukraine of the information support for environmental information monitoring in accordance with the EU standards. Creating a single digital platform for legal and regulatory support.

8. Creating a joint electronic emissions trading system primarily for the products that are subject to CBAM mechanism. At the present stage, Ukraine is more interested in the development of the mentioned instruments in view of its Eurointegration aspirations and prospects for strengthening its economic partnership with the EU, which is increasing its levers of climate pressure on producers.

However, taking into account the EU’s and Ukraine’s shared ambitions to build climate-neutral economy, there is a need to design a global system for the digitalisation of “green” transition of national economies – the one that would allow developing a comprehensive understanding of the digital paradigm of climate neutrality. In particular, at the global level, digital transformation can be considered across three dimensions: as a tool for “green” transition at the level of individual production units and industries; as a process of optimising and coordinating sectoral industrial policies; and as a shared information and communication environment for climate interaction and implementation of joint intergovernmental programmes.

References:

1. Logan, M. (2022). *The closing window: inadequate progress on climate action makes rapid transformation of societies only option*. UN report.
2. Jordan, A. J., & Moore, B. (2022). *The durability–flexibility dialectic: The evolution of decarbonisation policies in the European Union*. *Journal of European Public Policy*, 1-20. <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/13501763.2022.2042721>
3. Sovacool, B. K., Baum, C. M., Low, S., Roberts, C., & Steinhauser, J. (2022). *Climate policy for a net-zero future: ten recommendations for Direct Air Capture*. *Environmental Research Letters*, 17(7), 074014. *Climate policy for a net-zero future: ten recommendations for Direct Air Capture - IOPscience*
4. European Commission (2022). *Twinning the green and digital transitions in the new geopolitical context*. Publications office of the European Union, 2022 doi 10.2792/022240
5. Bauer, P., Stevens, B., & Hazeleger, W. (2021). *A digital twin of Earth for the green transition*. *Nature Climate Change*, 11(2), 80-83.
6. Nativi, S., Mazzetti, P., & Craglia, M. (2021). *Digital ecosystems for developing digital twins of the earth: The destination earth case*. *Remote Sensing*, 13(11), 2119.
7. Mondejar, M. E., Avtar, R., Diaz, H. L. B., Dubey, R. K., Esteban, J., Gómez-Morales, A., ... & Garcia-Segura, S. (2021). *Digitalization to achieve sustainable development goals: Steps towards a Smart Green Planet*. *Science of The Total Environment*, 794, 148539.
8. Hushko, S., Botelho, J. M., Maksymova, I., Slusarenko, K., & Kulishov, V. (2021). *Sustainable development of global mineral resources market in Industry 4.0 context*. In *IOP Conference Series: Earth and Environmental Science (Vol. 628, No. 1, p. 012025)*. IOP Publishing. DOI 10.1088/1755-1315/628/1/012025
9. Geels, F. W., Sovacool, B. K., Schwanen, T., & Sorrell, S. (2017). *Sociotechnical transitions for deep decarbonization*. *Science*, 357(6357), 1242–1244. <https://doi.org/10.1126/science.aao3760>
10. Maksymova, I. (2023). *Digitalization-based integration of climate policies of ukraine and the eu*. *Journal of european economy*, 22(1), 94-110.

Ірина ЗВАРИЧ

*д.е.н., професор, завідувач кафедри
міжнародної економіки
Західноукраїнського національного
університету*

Віктор БРИНЬ

*студент Західноукраїнського
національного університету*

БІОЕНЕРГЕТИКА – АЛЬТЕРНАТИВА ДЛЯ УКРАЇНИ

Енергія, що використовується людством сьогодні, отримується в основному з викопних видів палива. До них відносяться вугілля, нафта і природній газ, що утворилися протягом мільйонів років у процесі розпаду рослин і тварин. Під впливом високої температури і тиску в надрах Землі процес утворення викопних видів палива продовжується і сьогодні, однак темпи їх використання набагато швидші ніж утворення. З цієї причини викопні палива вважаються такими, що їхні ресурси можуть вичерпатися в недалекому майбутньому. Крім того, використання викопних палив призводить до забруднення навколишнього середовища та негативного впливу на все живе.

Перехід до безвуглецевої енергетики та низьковуглецевої економіки можливий за рахунок максимально впровадження технологій та обладнання по перетворенню відновлюваних джерел енергії в електричну та теплову енергії, а також в нові екологічно чисті види палив. Важливою перевагою відновлюваних джерел енергії над традиційними енергоресурсами є малий час на відновлення та мінімальний вплив на навколишнє середовище. До цих джерел можна віднести сонячне випромінювання, енергія вітру, гідроенергія течій, хвиль, припливів, тепла енергія навколишнього середовища та багато інших, включаючи також біоенергетику. Біоенергетика – це галузь науки і техніки, яка займається вивчення питань перетворення енергії біомаси в електричну, теплову та інші види енергій, а також виробництвом з біомаси нових більш зручних у використанні та екологічно чистих видів палив. Біомаса – неживий органічний матеріал (дерева, гілки, солома пшениці, стебла кукурудзи, лушпиння соняшника, відходи життєдіяльності тварин і птиці, а також органіка в побутових відходах). *Однією з головних переваг енергетичного використання біомаси є її універсальність та мультиваріантність.*

Біомаса може бути використана у твердому вигляді, шляхом безпосереднього спалювання (дрова, тріска, тюки соломи, гранули та брикети з

біомаси), чи перетворена і використана у рідкому (біодизель, біометанол) чи газоподібному (біогаз, біометан) стані.

На сьогодні на ринку є великий спектр вітчизняного та іноземного обладнання на абсолютно різний бюджет як для забезпечення енергією власних потреб, так і великих підприємств. Сучасне обладнання повністю автоматизоване, що гарантує мінімізацію людського фактору, стабільну роботу та нейтральні викиди вуглецю. Саме тому біопаливо доступне, але головне – безпечне. Для України біоенергетика є одним із стратегічних напрямів розвитку сектору відновлюваних джерел енергії, враховуючи високу залежність країни від імпортованих енергоносіїв, у першу чергу, природного газу, а також великий потенціал біомаси, доступної для виробництва енергії. Роль біоенергетики у секторі виробництва теплової енергії є особливо важливою, оскільки біомаса та біопалива можуть замінювати традиційні палива і енергоносії у виробництві теплової та електричної енергії, а також на транспорті.

Біомаса може напряму замінювати природний газ та вугілля. При цьому біомаса дешевша за газ та вугілля. За рахунок використання біомаси можна замінити природний газ та зріджені гази, а також бензин, дизельне паливо та гас у двигунах внутрішнього згорання. Щодо сектору електроенергії, треба зазначити, що на відміну від енергії сонця і вітру, виробництво електроенергії з біомаси/біогазу є стабільним, і більш того – електрогенеруючі потужності на біомасі можуть брати участь у балансуєчому ринку електроенергії України. Біомаса є перспективним джерелом відновлюваної енергії як у світі, так і в Україні. Наразі біомаса займає четверте місце у світі за обсягами її енергетичного використання. Протягом останніх років в Україні спостерігається поступове зростання кількості об'єктів і встановленої потужності для виробництва теплової та електричної енергії з біомаси.

Зміна клімату – це проблема, осторонь якої не може бути жоден. І нашому поколінню випав шанс трансформувати світову економіку, зробивши її кліматично нейтральною. Біоенергетика відіграє важливу роль у скороченні викидів парникових газів, що є особливо актуальним у зв'язку з проблемою глобального потепління та зміни клімату.

Біоенергетика в її сьогоднішньому стані поки не є безальтернативною заміною вуглеводневій енергетиці на найближчу перспективу, однак, уже зараз вона може стати важливим елементом для стримування дефіциту на вуглеводневу сировину та запорукою енергобезпеки споживачів. Тому вона уже становить близько 60% від усіх відновлюваних у світі та близько 70% від усіх відновлюваних в Україні. Тому біоенергетика – це невід'ємна складова «зеленого» енергетичного переходу усіх країн, зокрема України.

За попередніми даними, частка ВДЕ в енергетичному секторі України у 2050 році може досягти 65%, з яких більше половини – за рахунок біоенергетики.

Таким чином, біоенергетика робить значний внесок у декарбонізацію енергетики і скорочення викидів парникових газів.

Список використаних джерел:

1. *Тема 1 Енергетичні ресурси та основи біоенергетики. URL: https://moodle.wunu.edu.ua/pluginfile.php/498510/mod_resource/content/1/%D0%A2%D0%B5%D0%BC%D0%B0_1.pdf*
2. *Біоенергетика в Україні. URL: <https://uabio.org/bioenergy-in-ukraine/>*
3. *Стратегія розвитку біоенергетики в Україні. URL: <https://uabio.org/bioenergy-transition-in-ukraine/>*
4. *Якою буде біоенергетика України в 2050 році. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2021/09/1/677373/>*

Алла УНІЯТ

*к.е.н., доцент Західноукраїнського
національного університету*

Юлія БУЗУКІНА

*студентка Західноукраїнського
національного університету*

НАЦІОНАЛЬНА ЕНЕРГЕТИЧНА БЕЗПЕКА В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛЬНИХ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Сталий розвиток визначений ООН основним напрямом розвитку людської цивілізації на XXI ст., що означає досягнення балансу економічних, соціальних, екологічних, інституційних та інноваційно-технологічних компонентів із тим, щоб максимізувати благополуччя людини в нашому сьогоденні, не ускладнюючи можливості для майбутніх поколінь задовольняти свої потреби, у тому числі в енергоресурсах. Незважаючи на всі кризові явища, суперечливість поглядів на майбутнє, сьогодні розумної альтернативи концепції сталого розвитку не існує. При цьому треба розуміти, що універсальний рецепт такого розвитку відсутній. Кожна країна повинна вирішувати проблему сталого розвитку, зважаючи на власні цілі, національні особливості та економічні можливості. Проте в рамках міжнародних та регіональних інтеграційних процесів устанавлюються певні загальні орієнтири. Консолідовану урядами європейських країн основу планування майбутніх перспектив становлять три стрижня енергетичної політики, а саме: конкурентоспроможність, енергоефективність і безпека енергопостачання. На сучасному етапі головний акцент зроблено на сталому

розвитку енергетичного сектора, що, безумовно, пов'язано з розвитком нетрадиційних і відновлюваних джерел енергії та їхнім розповсюдженням на ринку, на активізації політики енергоефективності та енергозбереження, а також на політиці протидії негативним наслідкам змін клімату. У цьому контексті надзвичайно актуальними видаються питання гармонійного поєднання національної та глобальної енергетичної безпеки. Оптимальна конфігурація можливостей і обмежень, заходів і контрзаходів адаптації до сучасних викликів різного рівня є складною проблемою й викликом для індустріального світу, оскільки на середньострокову перспективу не очікується істотного прориву в енергетичних технологіях.

У цьому контексті метою статті є удосконалення концептуальних теоретико-методологічних засад досягнення прийняттого рівня національної енергетичної безпеки в контексті глобальних цілей сталого розвитку. Для цього необхідно визначити основні закономірності, передумови та детермінанти сучасних викликів для глобальної енергетичної безпеки, що відбуваються останнім часом.

На Міжнародній конференції з навколишнього середовища і розвитку ООН, яка відбулася 1992 р. у Ріоде-Жанейро й отримала назву «Саміт Землі», було прийнято «Порядок денний на XXI століття». Ця конференція розглядала оточуюче середовище і соціально-економічний розвиток як взаємопов'язані та взаємозалежні сфери. «Порядок денний на XXI століття» розглядався як програма міжнародного співробітництва, в якій сталий розвиток пов'язується з гармонічним досягненням таких цілей: високої якості навколишнього середовища і здорової економіки для всіх народів світу, задоволенні потреб людей і збереженні сталого розвитку протягом тривалого періоду. Майже через 10 років після «Саміту Землі», визнаючи необхідність більш активно надавати допомогу найбільш вразливим націям, держави – члени ООН прийняли основні цілі, які отримали назву «Цілі розвитку тисячоліття» (ЦРТ). Мета ЦРТ – прискорення розвитку шляхом поліпшення соціальних та економічних умов в найбільш вразливих країнах світу. Ці цілі, які засновані на більш ранніх завданнях міжнародного розвитку, були офіційно встановлені на «Саміті Тисячоліття» у 2000 р., де всі присутні світові лідери прийняли Декларацію тисячоліття ООН, в якій були представлені вісім цілей сталого розвитку людства. Концепція сталого розвитку, яка згодом набула теоретичного обґрунтування та ознак парадигми, з'явилася за рахунок об'єднання трьох основних підсистем зростання: економічної, соціальної та екологічної. Всесвітня енергетична рада (ВЕР) назвала це словом «трилемма», підкреслюючи складність зв'язків між цими трьома цілями. Під соціальною рівністю розуміється фізична та економічна доступність енергії для всього населення. Розроблена ВЕР концепція «енергетичної трилемми» фокусується на трьох основних векторах розвитку ПЕК: енергобезпеці,

доступності енергії й екологічній стійкості. Кожній державі, згідно з концепцією, необхідно дотримуватися балансу між трьома стовпами трилемми. З 2014 р. ВЕР оцінює баланс у трикутнику цілей енергетичної політики за допомогою спеціально розробленого індексу. Досягнення балансу між цілями енергетичної трилемми неможливе без міжнародної співпраці на різних рівнях та майбутньої інтеграції енергосистем. Модернізація парадигми сталого розвитку сталася на Конференція ООН зі сталого розвитку, що відбулася 20–22 червня 2012 р., тобто через двадцять років після Конференції ООН із навколишнього середовища в Ріо-де-Жанейро, і тому отримала символічну назву «Ріо + 20». Конференція «Ріо + 20» підтвердила політичну прихильність голів держав і урядів, світового громадянського суспільства всім принципам декларацій зі сталого розвитку, прийнятих у Ріо-де-Жанейро (1992 р.) і Йоганнесбурзі (2002 р.). Водночас Конференція «Ріо + 20» запропонувала більш комплексний і системний підхід до проблеми сталого розвитку, визначила його інституційні рамки, які сприятимуть більш збалансованій та ефективній інтеграції всіх компонентів сталого розвитку (соціального, економічного, екологічного) на основі цілісного підходу на всіх рівнях (глобальному, регіональному, національному). Конференція «Ріо + 20» ініціювала процес розроблення цілей комплексного стійкого розвитку, що охоплюють економічний, соціальний та екологічний складники і прийняла постанову щодо заснування міждержавного політичного форуму високого рівня. Цей форум, зокрема, повинен забезпечити політичне лідерство і керівництво, винесення рекомендацій із питань сталого розвитку, а також відстежувати й аналізувати прогрес у досягненні цілей сталого розвитку і зобов'язань із реалізації планів дій, прийнятих на Конференції ООН. Конференція «Ріо + 20» визнала необхідність більш широких заходів оцінки людського прогресу на додаток до показників ВВП, щоб приймати більш зважені стратегічні рішення й у зв'язку із цим закликала Статистичне управління ООН розробити нові індикатори сталого розвитку в процесі консультацій із відповідними органами, зокрема з Групою підготовки Доповіді про людський розвиток. Нові цілі сталого розвитку (ЦСР), офіційно відомі як «Перетворення нашого світу: порядок денний у галузі сталого розвитку на період до 2030 року», замінили собою Цілі Розвитку Тисячоліття (ЦСР). Встановлені цілі планується досягати з 2015 по 2030 р. У підсумковому документі 25 вересня 2015 р. 193 країни затвердили 17 глобальних цілей і 169 відповідних завдань, які носять комплексний характер і забезпечують збалансованість усіх трьох компонентів сталого розвитку: економічного, соціального та екологічного. Першим етапом досягнення нової системи цілей стало розроблення національних стратегій, у тому числі в Україні. Національна доповідь «Цілі Сталого Розвитку: Україна», що була підготовлена в 2017 р., надає бачення орієнтирів досягнення Україною ЦСР, які були затверджені на Саміті ООН зі сталого розвитку в 2015 р. У доповіді наведено результати адаптації 17

глобальних ЦСР з урахуванням специфіки національного розвитку. Бенчмаркінгові орієнтири для досягнення до 2030 р. було встановлено на підставі розрахунково-прогнозної роботи з використанням сценарних підходів до визначення напрямів розвитку країни на довгострокову перспективу. З урахуванням принципу «нікого не залишити осторонь» та з використанням широкого кола інформаційних, статистичних та аналітичних матеріалів було розроблено національну систему ЦСР (86 завдань національного розвитку та 172 показники для їх моніторингу), що забезпечить міцну основу для подальшого планування розвитку України та моніторингу стану досягнення ЦСР. Доповідь було підготовлено Міністерством економічного розвитку і торгівлі України та схвалено Міжвідомчою робочою групою високого рівня для організації процесу імплементації Цілей Сталого Розвитку для України. У системі цілей концепції енергетичної пенталемми залишається пріоритетним завданням досягнення прийняттого рівня енергетичної безпеки кожної країни, але вже на засадах національного економічного прагматизму. Висунута гіпотеза полягає у необхідності встановлення пріоритетності пропорційного досягнення всіх поставлених цілей залежно від соціально-економічного розвитку кожної країни. Тобто досягнення цілей має відбуватися на основі балансу інтересів держави, бізнесу та суспільства. У цьому контексті постає завдання розроблення інституційного забезпечення такої взаємодії, яка в теорії інституціоналізму інтерпретується як формування «жорсткого ядра» (у даному разі публічно-приватного партнерства) та інституційної «захисної оболонки» (яка у загальному випадку складається з формальних та неформальних інститутів). При цьому ядро публічно-приватного партнерства на основі балансу (консенсусу) інтересів держави, бізнесу та суспільства виступатиме рушійною силою у процесі досягнення цілей енергетичної політики сталого розвитку країни, а інституційна захисна оболонка має забезпечити державу від зовнішніх загроз для національної енергетичної безпеки. Для оцінки зовнішніх факторів впливу на функціонування будь-якої соціально економічної системи або явища традиційно застосовують PEST-аналіз. Цей методологічний інструмент призначений для виявлення політичних (P – political), економічних (E – economic), соціальних (S – social) і технологічних (T – technological) аспектів зовнішнього середовища, які впливають на економічну діяльність або ситуацію в державі. Натомість для оцінки рівня загроз для національної енергетичної безпеки доцільно розширити наведений спектр чинників також екологічними факторами, що, власне кажучи, впливають на сталість розвитку енергетичної ситуації в країні. Зважаючи на нові виклики та загрози, для стабільного енергозабезпечення національного господарства України можна запропонувати таке визначення терміну «енергетична безпека»: енергетична безпека держави – здатність інститутів держави, бізнесу та суспільства протистояти наявним та можливим загрозам

політичного, економічного, техногенного та інформаційного характеру, включаючи спроможність управління відповідними ризиками стабільного енергозабезпечення споживачів усіма видами життєво важливих енергоресурсів у короткостроковому та довгостроковому аспектах за прийнятними цінами у безпечний спосіб, а також до забезпечення цілісності та надійності функціонування енергетичної інфраструктури. Методичні положення оцінки стану енергетичної безпеки держави потребують розширення системи відповідних індикаторів за рахунок включення в аналіз ідентифікованих зовнішніх загроз у частині частки домінуючого ресурсу в енергетичному балансі країни, показників енергоефективності, економічної доступності джерел енергії, сталості розвитку енергетики, а також установлення граничних рівнів для кожного показника енергетичної безпеки. Індикативний аналіз, який проводиться на підставі сукупності показників безпеки, дає змогу сигналізувати про небезпеку та кількісно оцінювати рівень критичності ситуації з енергозабезпеченням національного господарства, що, своєю чергою, дає можливість своєчасного вжиття антикризових заходів зі стабілізації становища. Відповідно, може бути запропоноване таке визначення енергетичної політики держави: енергетична політика держави – сукупність цілеспрямованих, збалансованих, взаємопов'язаних рішень та заходів органів державної влади, спрямованих на досягнення національних інтересів та пріоритетів щодо ефективного забезпечення енергоресурсами сталого соціально-економічного розвитку на основі вітчизняних запасів енергетичних ресурсів та потенціалу паливно-енергетичного комплексу в умовах наявних та майбутніх викликів та загроз для національної енергетичної безпеки з урахуванням міжнародної інтеграції енергетичних систем та ринків, а також наявних глобальних трендів і тенденцій в енергетичних балансах світу та окремих макрорегіонах.

На відміну від енергетичної трилемми, за якою стоїть апріорі недосяжне прагнення одночасного прогресу у визначених напрямках, концепція пенталемми передбачає встановлення пріоритетів для національної енергетичної політики, які кожна держава має суверенне право самостійно визначити виходячи з національних можливостей соціально-економічного розвитку. Вплив темпів економічного зростання на масштаби і характер енергоспоживання виявити дуже важко, тому що воно «закрите» впливом інших факторів. У їхньому числі особливу роль відіграють рівень технологічного розвитку, екологічні обмеження, структура енергетичного балансу, а також динаміка цін на енергоносії. Навіть для країн, що перебувають у фазі рівноважного розвитку, не простежується стійкий кореляційний зв'язок між темпами економічного розвитку та розвитком енергоспоживання. Отже, не існує типових економетричних залежностей між темпами енергоспоживання та темпами економічного зростання. Ефектом синергії факторів сталого розвитку «економіка – енергетика – соціум – екологія

– технології», які пропонує враховувати концепція енергетичної пенталемми, є перехід до нової моделі ресурсозберігаючого енергоефективного типу соціально-економічного розвитку. Важливим інтегруючим висновком із наведених відповідних спостережень є те, що досягнення цілей сталого розвитку може відбуватися без істотного збільшення енергоспоживання за одночасного досягнення прийняттого рівня національної енергетичної безпеки.

Список використаних джерел:

1. Лір В.Е., Письменна У.Є. *Енергоефективність як детермінанта енергетичної безпеки держави та конкурентоспроможності національної економіки. Економічна безпека держави і науково-технологічні аспекти її забезпечення: праці I науково-практичного семінару з міжнародною участю «Недінські читання» (21–22 жовтня 2009 р.). – Черкаси: Чабаненко Ю.А., 2009.*

2. Суходоля О.М. *Геополітичні та економічні пріоритети енергетичної безпеки України. Стратегічна панорама. 2017. № 1.*

3. Земляний М.Г. *До оцінки рівня енергетичної безпеки. Концептуальні підходи. Стратегічна панорама. 2009. № 2.*

4. Бараннік В.О. *Енергетична безпека держави: основні сучасні тенденції та принципи забезпечення. Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили. Серія «Політологія». 2013. Т. 212. Вип. 200.*

5. Микитенко В. *На чому базується енергетична безпека держави. Вісник НАН України. 2005.*

6. Бобров Є.А. *Концептуальні підходи до визначення поняття «енергетична безпека». Стратегічні пріоритети. 2012. № 2.*

Ohunene MAJEBI

*student, West Ukrainian National
University*

THE IMPACT OF CLIMATE CHANGE ON INTERNATIONAL TRADE AND INVESTMENT IN THE POST-PANDEMIC PERIOD

Climate change and the COVID-19 pandemic are two global crises that have had significant impacts on various aspects of our world. While the pandemic has disrupted economies and international trade, climate change continues to pose a threat to the planet's ecosystems and social systems. As the world seeks to recover from the pandemic, it is crucial to examine how climate change will impact international trade and investment in the post-pandemic period. This thesis seeks to analyze the

intersection of climate change and international trade and investment, exploring the potential implications for businesses and policymakers in the post-pandemic era

International trade refers to the exchange of goods and services between countries. It is the backbone of the global economy and has been a driving force behind economic growth and development for centuries. On the other hand, international investment refers to the movement of capital across borders in order to acquire assets or establish business operations in foreign countries. It is an important source of capital for many countries and can help promote economic growth and development. International trade is the lifeblood of the world economy, providing the goods and services that are traded across borders to bring wealth and prosperity to nations.

International trade flows along hugely complex supply chains between nations that source raw materials, to manufacturing countries that make and process them, and then on to consumer nations, which put the final products to use. When trade is allowed to flourish, the nexus of supply routes, suppliers, processors and consumers behaves like a living thing. When change happens at any one link in the chain, say, when a miner of iron ore goes bust, or when the price of the metal suddenly rises – that will reverberate along the chain.

Climate change has a profound impact on people's lives across the world. Mitigating and adapting to climate change will require major economic investment and coordinated action to transition to a sustainable, low-carbon economy. Fighting climate change is vital to equitable global development and poverty reduction—and international trade can have an important role to play in this endeavor. Trade can help countries adapt to higher average temperatures and more extreme weather events by offering consumers lower-emissions goods and services and facilitating the use of renewable energy(1)(2). Under current trade barriers, a pessimistic scenario of high global warming (+4 °C by 2100) with no benefits from enhanced atmospheric CO₂ on crops could cause up to an additional 55 million people to be at risk of hunger by 2050(3).

Climate change has been a major global issue for several years, and the COVID-19 pandemic has further emphasized the need for concerted action to address its impacts. The post-pandemic period is likely to see a significant impact on international trade and investment due to climate change, with some of the key effects discussed below.

1. Increased demand for renewable energy. One of the most significant effects of climate Change in international trade and investment is the shift towards renewable energy. As countries seek to reduce their carbon emissions, there will be a significant increase in demand for renewable energy sources such as solar and wind power. According to the International Energy Agency (IEA), renewable energy use increased by 3% in 2020 as demand for all other fuels declined. The primary driver was an almost 7% growth in electricity generation from renewable sources. Long-term

contracts, priority access to the grid, and continuous installation of new plants underpinned renewables growth despite lower electricity demand, supply chain disruptions and construction delays caused by the COVID-19 pandemic (4).

Renewable capacity is expected to further increase over 8% in 2022, reaching almost 320 GW. However, unless new policies are implemented rapidly, growth remains stable in 2023 because solar PV expansion cannot fully compensate for lower hydropower and steady year-on-year wind additions(5).

Renewables are set to account for almost 95% of the increase in global power capacity through 2026, with solar PV alone providing more than half. The amount of renewable capacity added over the period of 2021 to 2026 is expected to be 50% higher than from 2015 to 2020(6)

2. Increased regulation and compliance costs. As the impact of climate change grows the governments seek to tackle it as effectively as possible and this will lead to an increase in regulation and compliance costs for businesses. This will affect international trade and investment as companies may face additional costs and requirements when exporting to other countries. Countries may also impose trade barriers on products that do not meet their environmental standards, which could further complicate international trade. Increased regulation and compliance costs in international trade can be caused by various factors such as the need for more documentation, inspections, and certifications and these costs can be incurred by both importers and exporters. The pandemic has also driven up compliance costs. According to a study, global compliance costs increased \$33 billion from 2019 to 2020, totaling \$213.9 billion last year. More than 89% of those costs were borne by U.S. and western countries(6)

3. Changes in supply chain dynamics: Climate change may also impact supply chain dynamics as companies seek to reduce their carbon footprint. This could lead to a shift towards local sourcing and manufacturing, which may impact international trade. Companies may also look towards reducing their exposure to climate-related risks by diversifying their supply chains and investing in climate-resilient infrastructure.

The COVID-19 pandemic has caused significant changes in supply chain dynamics in international trade. The product structure of merchandise trade changed significantly: trade in several products nosedived (e.g. fuels, aircrafts, cars, mechanical machinery, steel), while trade in some other products increased (e.g. protective equipment and pharmaceutical products, food, and ‘home nesting’ products such as domestic appliances and electronics) (7)

4. Increased focus on sustainable finance: Sustainable finance is the process of taking due account of environmental, social and governance (ESG) considerations when making investment decisions in the financial sector, leading to increased longer-term investments into sustainable economic activities and projects(8).

There is an increased focus on sustainable finance in international investment. The EU Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR) is one part of a wider package of ESG rules impacting asset managers and asset owners (including investment funds). The SFDR requires companies to disclose whether and how ESG factors are integrated into investment(9).

Climate change may also impact international investment as investors become increasingly focused on sustainable finance. This could lead to a shift towards investments in companies that are aligned with environmental, social, and governance (ESG) criteria. Countries that are seen as leading the way in addressing climate change may also attract more investment from these types of investors

5. Impacts on developing countries: Developing countries are likely to be particularly affected by the impacts of climate change on international trade and investment. Many of these countries rely solely on exports of natural resources such as oil and gas, and as the world is shifting towards more sustainable and renewable energy these countries are put at a big disadvantage. They may also face challenges in meeting the regulatory and compliance requirements of developed countries, which could impact their ability to trade internationally. Just like any other thing in this world, international trade and investments have both advantages and disadvantages. On the more positive side, international trade can help developing countries to grow their economies by providing access to new markets and sources of capital. On the down side, it can lead to increased competition from foreign firms, which can hurt domestic industries and lead to job losses.

FDIs are an important source of capital for many developing countries, however it can also have negative impacts on developing countries if it is not managed properly. The most prominent side effect to FDIs is the exploitation of natural resources and the displacement of local communities.

It is important for developing countries to carefully manage their trade and investment policies in order to maximize the benefits and minimize the risks. This can involve measures such as promoting exports of high-value-added products, attracting high-quality FDI, and implementing policies that support domestic industries.

The impact of climate change on international trade and investment in the post-pandemic period is most likely going to be of great influence and significance . As climate change continues to be a challenge that we face every day and in all aspects of both our economies and day-to-day life, businesses and governments have to adapt their implementations to alleviate and adapt to these changes. There is an immediate need for policymakers to consider the impacts of climate change on international trade and investment and develop strategies to build resilience and promote sustainable economic growth. Only through joint action and cooperation will we be able to address the challenges posed by climate change and safeguard the future of our planet and its economies.

References:

1. *WTO | World Trade Report 2022 Climate change and international trade*
2. *Trade and Climate Change (worldbank.org)*
3. *International trade is a key component of climate change adaptation | Nature Climate Change*
4. *Renewables – Global Energy Review 2021 – Analysis - IEA*
Renewables – Global Energy Review 2021 – Analysis - IEA
5. *Renewable Energy Market Update - May 2022 – Analysis - IEA*
6. *Renewable electricity growth is accelerating faster than ever worldwide, supporting the emergence of the new global energy economy - News - IEA*
7. *International trade during the COVID-19 pandemic: Big shifts and uncertainty (oecd.org)*
8. *Sustainable Finance (worldbank.org)*
9. *Requiring sustainable finance - KPMG Global*

Kenneth Andrés Villagrán Castillo
student, West Ukrainian National
University

RENEWABLE ENERGY IN ECUADOR

Ecuador is a country located in the northwestern part of South America, with a population of approximately 17 million people. The country is known for its rich biodiversity, including the Galapagos Islands, which are home to unique species found nowhere else on Earth. In recent years, Ecuador has been making efforts to transition to a more sustainable economy, with a focus on developing its renewable energy sector.

Renewable energy has the potential to play a key role in Ecuador's energy mix. The country has significant natural resources that can be used to generate electricity, including hydropower, wind power, solar power, biomass, and geothermal energy. Hydropower is currently the largest source of renewable energy in Ecuador,

92% of the energy generation in the province comes from hydraulic power plants, 7% from thermal and 1% from non-conventional sources (photovoltaic, wind, biomass, biogas, geothermal, among others). This production, marked by environmentally friendly energies, satisfies the national demand for electrical energy, as well as the export of electrons to neighboring countries (Colombia and Peru). However, the dependence on hydropower also makes Ecuador's electricity generation vulnerable to changes in weather patterns and climate change.

In recent years, Ecuador has been making efforts to diversify its renewable energy mix. The government has implemented policies to promote the use of other

sources of renewable energy, such as wind power, solar power, and biomass. The country has several wind farms in operation, with more under construction. The government has also implemented programs to promote the use of solar energy in households and small businesses. Biomass is another potential source of renewable energy in Ecuador, with the country's agriculture sector producing significant amounts of agricultural waste that can be used to generate electricity. Finally, geothermal energy is a relatively new source of renewable energy in Ecuador, with significant potential to generate large amounts of electricity.

Currently, Ecuador has the presence of prestigious companies from Spain, Canada, Korea, China, among others. The international community has seen the nation as an attractive place to invest in the execution of renewable energy projects.

Here are some of the notable renewable energy projects in Ecuador:

1. Coca Codo Sinclair Hydropower Project: The Coca Codo Sinclair project is the largest hydroelectric power plant in Ecuador, with a capacity of 1,500 MW. The plant is located in the Napo River basin and began operations in 2016. The project was developed with the support of Chinese financing and construction, and is expected to meet around 30% of the country's electricity demand.

2. Villonaco Wind Farm: The Villonaco wind farm, located in the southern province of Loja, is one of the largest wind farms in Ecuador. The project has a capacity of 16 MW and consists of 11 wind turbines. It began operations in 2015 and is expected to generate around 50 GWh of electricity per year.

3. Solar power projects: Ecuador has several large-scale solar power projects under development, including the El Aromo project, which will have a capacity of 200 MW, and the Villonaco II project, which will have a capacity of 110 MW. The government has also implemented programs to promote the use of solar energy in households and small businesses, with incentives such as subsidies and tax exemptions.

4. Geothermal project: The Chachimbiro geothermal project, located in the northern province of Imbabura, is the first geothermal project in Ecuador. The project has a capacity of 20 MW and began operations in 2016. It is expected to generate around 200 GWh of electricity per year.

5. Biomass projects: Ecuador is also exploring the use of biomass for energy generation, with several small-scale projects in operation. For example, the "Sembiosys" project, located in the province of Santo Domingo de los Tsachilas, uses sugarcane bagasse to generate electricity and heat for a local sugar mill.

The National Government, through the Ministry of Energy and Non-Renewable Natural Resources (MERNNR), has taken steps to adopt energy efficiency measures in the residential, industrial, and transportation sectors in addition to the generation of clean and ecologically friendly energy.

Initiatives have included the installation of electric carts to promote electric mobility, the implementation of the Maximum Energy Efficiency Label for electrical

equipment, the production of pinion oil as a diesel substitute for electricity generation in Galapagos, and various training programs for industries to effectively reduce their energy consumption.

The national government continues to support private investment to broaden the energy matrix based on renewable energy regulations.

References:

1. Palma, J. (2022, June 13). *Ecuador's energy investment drive targets renewables – and fossil fuels*. *Diálogo Chino*. <https://dialogochino.net/en/climate-energy/54913-ecuadors-energy-investment-drive-targets-renewables-and-fossil-fuels/#:~:text=In%202021%2C%20Ecuador%20generated%2027%2C000,to%20Ministry%20of%20Energy%20records>.

2. SENPLADES. *Transformation of the Productive Matrix, Productive revolution through knowledge and human talent*; Ediecuatorial: Quito, Ecuador, 2012.

3. Ministry of Electricity and Renewable Energy. *Wind Atlas of Ecuador for Power Generation Purposes*; Minister of Electricity and Renewable Energy: Quito, Ecuador, 2022.

4. Coordinating Ministry of Strategic Sectors. *National Energy Balance 2015*; Coordinating Ministry of Staging Sectors: Quito, Ecuador, 2016.

Алла УНІЯТ

*к.е.н., доцент Західноукраїнського
національного університету*

Мирослава ЯХВАН

*студентка Західноукраїнського
національного університету*

ЕНЕРГЕТИЧНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ

Енергетична безпека держави є ключовим імперативом загальнонаціональної економічної безпекової системи .[2]

З початком російської війни проти нашої країни , питання енергетичної безпеки України особливо загострилося. Дії які вчиняє росія є надто агресивними , постійний шантаж і загрози про припинення постання ресурсів з росії , змусили Уряд діяти рішуче і вирішити питання енергетичної безпеки за принуипом по-новому.

Енергетична безпека - стан електроенергетики , який гарантує технічно та економічно безпечно задоволення поточних і перспективних потреб споживачів в енергії та охорону навколишнього природного середовища. Це впевненість у наявності , доступності та модливості стабільно отримувати паливо та енергію незалежно якості як за звичайних умов , так і у надзвичайних обставинах .

Енергетика - віддавна є однією із важливих галузей економіки України , від якої залежить життєдіяльність та якість багатьох сфер життя суспільства , а також як будуть жити люди . Україна відіграє надважливу роль у забезпеченні енергетичної безпеки всього європейського континенту.

На мою думку , зважаючи на постійні маніпулювання з боку росії , Україні важливо посилити власну енергетичну безпеку і зменшити імпортозалежність.

Україна має потужний потенціал у виробництві відновлюваної енергії – за різними оцінками це біля 70 мільйонів тонн нафтового еквівалента на рік. Ми маємо один із найбільш динамічних за зростанням ринків ВДЕ в Європі. За даними Державного офісу з залучення і підтримки інвестицій UkraineInvest, сума іноземних інвестицій в проєкти відновлюваної енергетики в Україні за останні два роки склала близько \$1,15 млрд.

Газ власного видобутку. Україна використовує близько 30 млрд куб. м природного газу щороку. Більша частина — газ власного видобутку, який покриває 65-70% від всіх потреб. Щодоби Україна видобуває близько 50 млн куб. м газу. Найбагатші на газ в Україні дві області — Харківська та Полтавська, розташовані у Східному нафтогазоносному регіоні. Харківська область забезпечує 46% усіх потреб України у природному газі, а Полтавська — 42%. Решта видобутку припадає на Західний та Південний регіони.

У ході третього засідання українсько-американської Комісії зі стратегічного партнерства (15 лютого 2011 р., Вашингтон) підписано меморандум про взаєморозуміння між урядом України і урядом США, щодо ресурсів газу з нетрадиційних джерел . Метою меморандуму є забезпечення умов для обміну знаннями і експертними напрацюваннями між урядами двох країн в сферах, що стосуються оцінки і кваліфікації ресурсів сланцевого газу в Україні.
[1]

Нещодавно ЄС визнало Україну пріоритетним партнером у реалізації Водневої стратегії для кліматично нейтральної Європи до 2050 року. Наразі вже ведеться робота над розробкою Водневої стратегії України та проводиться оцінка можливості використання української газотранспортної системи, підвищення стійкості енергосистеми для інтеграції до європейської енергетичної системи, розвиток здорової конкуренції на енергетичному ринку України, інвестиції у сучасні екологічно чисті енергетичні технології – це запорука розвитку енергетичного сектору та енергетичної безпеки держави ми для транспортування водню до країн ЄС.

Список використаних джерел:

1. Україна і США підписали меморандум про сланцевий газ // Сайт УНІАН, 15.02.2011 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу : <http://www.unian.net/ukr/news/news421375.html>.

2. Сабадаш В. В. Економічна безпека України: аналіз конфліктного потенціалу енергетичного чинника / В. В. Сабадаш, О.О. Сабадаш // Економічна безпека держави і науково-технологічні аспекти її забезпечення: Праці II-го науково-практичного семінару з міжнар. участю, 21–22 жовтня 2010 р. ; відпов. ред. Письменний Є. М., Караєва Н. В. – Черкаси : видавець Чабаненко Ю. А., 2010

3. Кабінет Міністрів України — Урядовий портал [Архівовано 7 вересня 2008 у Wayback Machine.]

Du Wei

*Jiuquan Vocational and Technical College,
PhD Student, West Ukrainian National
University*

Supervisor: Prof. Ihor Lishchynsky

RESEARCH ON THE ADJUSTMENT AND OPTIMIZATION OF AGRICULTURAL REGIONAL STRUCTURE IN CHINA

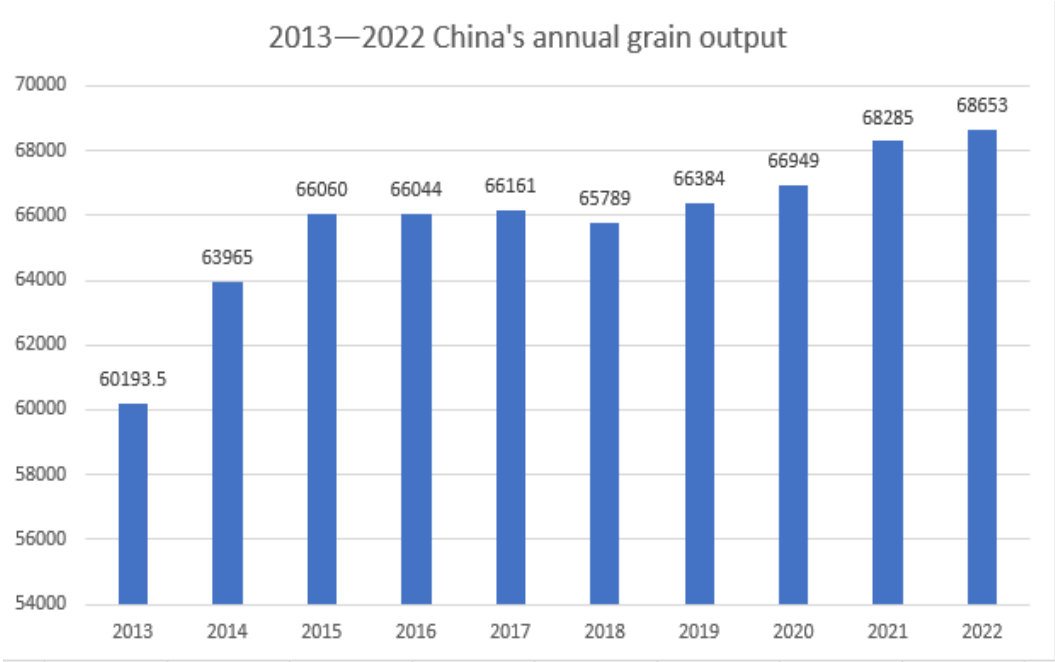
Since the 1990s, China's agriculture gradually from the past traditional agriculture into modern agriculture, the national system, economic development, social environment, natural resources, science and technology level, living standard of factors, China's economy into the "new normal", great changes have taken place in the agricultural structure, including the adjustment of regional structure. But there are still many problems in agriculture in terms of regional structure. Scientific adjustment plan can effectively enhance the social and economic development and form a stable agricultural structure.

1. Current situation and existing problems of China's agricultural regional structure development

In recent years, China has been committed to the adjustment of agricultural regional structure, and has achieved obvious results, but the existing problems are also very prominent.

1.1 Grain output is sufficient, but the agricultural regional structure is unreasonable

China's agricultural policy has always focused on grain production and the quantity and supply of agricultural products, and promoted the rapid growth of China's crop sown area, grain sown area and output. Since 2013, China's annual grain output has exceeded 600 million tons for ten consecutive years. However, the structural problems on the agricultural supply side are prominent, including crop variety structure, supply and demand, quantity and quality, production efficiency, and regional structure similarity.

1.2 Blind progress in agricultural growth, and the mismatch between agricultural production and the main functional zones

In the process of promoting agricultural production increase, Chinese agriculture has changed from traditional agriculture with "low input, low output and low pollution" to modern agriculture with "high input, high yield and high pollution". Many mismatch problems between agricultural industrial structure and resource matching appear, mainly: agricultural production matches the positioning of local main functional areas, which affects the resources and environment; the agricultural industrial structure cannot effectively integrate agricultural production factors, and agricultural resources cannot be effectively utilized. For example, the declining quality of black land in northeast China, the excessive heavy metals in cultivated land in some areas, the excessive extraction of groundwater, and the mismatch between "north grain transportation to south" and the spatial and temporal distribution of water resources are all very prominent. The development of high-quality, diversified and specialized agricultural products still lags behind, and there is still a gap between the production and consumer demand of agricultural products such as high-quality beef, mutton, milk, fruits and vegetables. Agricultural growth has dependence on chemical fertilizers and

pesticides and endogenous pollution, and the exceeding rate of major soil pollutants in China was 16.1%.

1.3 There are many new agricultural business entities such as family farms, but agriculture attaches great importance to backward thinking

New agricultural business entities such as family farms develop in small scale because of high production cost, low policy support, low proportion of quality certification, and low net profit; " Leading enterprises have small number and small scale, mainly in raw material production and primary processing, deep processing, short industrial chain, weak driving capacity, the company and farmers' benefit connection mechanism, the ability to drive farmers is limited, the situation of small and scattered brand is still has not changed, lack of integration advantage, affect the market competitiveness.

2. Suggestions to promote the optimization of agricultural regional layout in China

In order to promote the synchronous development of agricultural modernization and the new type of industrialization, informatization and urbanization, it is necessary to accurately identify the problems existing in agricultural development and explore a characteristic road suitable for China's agricultural development.

2.1 Adjust and optimize the agricultural structure to realize the classification and positioning of agricultural areas

Implementation of the ministry of agriculture on further adjusting and optimizing agricultural structure ", " the national agricultural sustainable development plan (2015~2030) " guidance, establish as soon as possible and important agricultural production reserves, coordinate agricultural production and water and soil resources, gradually establish agricultural productivity and resources and environment bearing capacity match in line with the ecological sustainable development of the new pattern of agricultural production. For example, the eastern coastal areas of East China belongs to capital and technology intensive area, mainly developing the products of high economic value; in the central and northeast regions, combine the advantages of commodity grain, and the government integrated scale and industrialization; in the western region, mainly should protect the ecological environment, returning farmland to forest and grassland, develop characteristic ecological agriculture such as forestry and fruit industry.

2.2 Market-oriented and promote the coordinated development of various agricultural regions

According to the plan of main functional areas, priority development areas, appropriate development areas and protected development areas. On this basis, the characteristic agricultural producing areas, competitive agricultural producing areas, major agricultural production areas, agricultural processing areas and agricultural producing areas market are classified, and the regional layout is adjusted to promote

the coordinated development of various agricultural regions. Big data theory should be used to extensively collect market information, predict the future development trend of agriculture, guide farmers' production, form a regional industrial chain integrating production, supply and sales, and promote the coordinated development of various agricultural regions.

2.3 Use the guidance of government policies to promote the optimization of China's agricultural regional layout

In order to ensure the agricultural regional structure adjustment, the government must assume the corresponding responsibility, will adjust and optimize the structure of agricultural departments at all levels important agenda, strengthen the linkage between the agricultural departments at all levels, according to the regional resources and environment, different policy measures, for example, in order to promote the eastern economic developed areas change the agricultural structure, can reduce the grain and cotton and other agricultural products purchase tax, encourage the region planting high economic value, with relevant policies to promote the planning and specific implementation of the rationality and scientific.

China's agricultural development is still in an early stage, which needs to be continuously transformed into modern agriculture. We should not only ensure the steady growth of basic grain output, but also improve the quality of grain crops. We should formulate and revise quality standards for agricultural products, and establish and improve a supervision and monitoring system for the quality of agricultural products. Actively support the development of farmers' professional cooperatives, support leading enterprises, and promote the scale of agricultural development environment. At the same time, the construction of standardized agricultural products base, improve the basic setting of farmland water conservancy, roads and electricity, to create conditions for the adjustment of agricultural structure.

References:

1. Han Liqin. *Research on the supply and demand mechanism of Beijing under the supply-side reform*. Chengdu University of Information Engineering. 2017(7):11-13
2. Xu Liang. *Study on the relationship between agricultural investment and agricultural economic growth in China*. Chinese Academy of Agricultural Sciences. 2019(5):49-50

Алла УНІЯТ

*к.е.н., доцент Західноукраїнського
національного університету*

Денис ШПОРТУН

*студент Західноукраїнського
національного університету*

ЗБЕРЕЖЕННЯ ЕКОБЕЗПЕКИ МІСТ В УМОВАХ УРБАНІЗАЦІЇ

Урбанізація є незворотним та глобальним процесом, який за останні десятиліття став однією із головних тенденцій глобального розвитку. Частка жителів міст зростає у країнах нерівномірно, однак тенденція є позитивною та прогнозується, що до 2050 року в містах житиме близько 68% населення світу. Збільшення урбанізації надає багато можливостей, але водночас викликає ряд викликів та проблем, зокрема в сфері екології та екобезпеки.

Зростання урбанізації не створює нових викликів у питанні екології, а загострює вже наявні. Основними проблемами екологізації різних міст є:

- Забруднення повітря. Зміни в атмосфері негативно впливають не лише на здоров'я мешканців, але й на навколишнє середовище (гідросферу, ґрунтово-рослинний покрив, будівлі, інші інфраструктурні об'єкти тощо). Забруднення відбувається через викиди підприємств металообробки, енергетики, промислові та побутові відходи, ядерні реакції при отриманні атомної енергії, діяльність хімічних виробництв тощо. Також використання транспорту та функціонування автотранспортних господарств сприяють цьому процесу [2]. Загострює ситуацію й використання застарілих технологій та палива низької якості;
- забруднення водних ресурсів, які є наслідком застарілих очисних споруд або їх відсутності, особливо на зливових водостоках;
- утилізація відходів, що призводить до погіршення екології на певних ділянках та забруднює не лише земельні ресурси, а й атмосферу та гідросферу;
- зменшення біорізноманіття природнього середовища, яке відбувається через захоплення територій для забудови та створення інших умов, до яких деякі види не можуть пристосуватись [3].

Найоптимальнішим вирішенням даних екологічних проблем є заміна традиційної лінійної економіки на циркулярну, тобто замкнутого циклу. Вона ґрунтується на принципах трьох «R»:

- «Reduce»: покупка речей, які дійсно потрібні для користування. Це має зменшити утилізацію непотрібних речей;
- «Reuse»: використання речей із максимальною ефективністю;
- «Recycle»: переробка відходів та непридатних для використання продуктів для подальшого використання [1].

На даний момент у світі лише десята частина ресурсів переробляється та знову використовується, однак цю тенденцію вже підхопили найбільші підприємства, особливо у галузі машинобудування. Вони переходять на економіку замкнутого циклу, використовуючи різні способи, однак мають спільні принципи, які намагаються втілити:

— виробництво товарів із ресурсів, які можна переробити, та їх економія. Компанії намагаються відмовитись від матеріалів, які не є поновлюваними, та скорочувати кількість ресурсів за допомогою новітніх технологій. Це дозволить частково вирішити проблему утилізації відходів та уникнути забруднення навколишнього середовища;

— спільне використання полягає у тому, що товар, який раніше застосовувався однією чи декількома особами, збільшить кількість користувачів. Із великих компаній, які ефективно використовують цей принцип є «VlaVlaCar». За допомогою мобільного застосунку люди знаходять попутників, тим самим збільшують ефективність автомобілів, зберігаючи витрати на тому ж рівні;

— віртуалізація товарів. Цю ідею активно підхопили брендові інтернет-магазини одягу, які спершу показують товар у віртуальному форматі та після згоди на покупку товару виробляють його. Це дозволяє зменшити кількість ресурсів та відходів;

— замість продажу товару надавати його послуги. Ця модель виступає альтернативою лізингу та купівлі. Компанії надають товари у використання та отримують за це кошти;

— повторне використання у виробництві застосовується при вживанні підприємствами використаних компонентів для виготовлення нових товарів. Одним із прикладів є авіакомпанії, які використовують для виробництва чи продовження використання літаків деталі із їх донорів;

— повторне використання у споживанні відбувається за допомогою оптимізації товару. Так, зараз стали популярними покупки вживаної техніки, яку перед продажем спеціалісти відновлюють до оптимального стану;

— отримання ресурсів одного підприємства із відходів іншого. Завдяки цьому «симбіозу» українське підприємство «Миронівський хлібопродукт» звільняє птахофабрики від відходів та за допомогою біогазових комплексів отримує енергію;

— переробка після використання. Товари, які не можуть бути повторно використаними, переробляються зі збереженням екологічних норм. Одним із прикладів є тренд в Україні щодо збирання пластикових кришечок, які потім переробляють на протези для військових.

Дотримуючись цих принципів, підприємства можуть не лише зберегти екологію, але й покращити свою репутацію, збільшити ринки збуту та розширити асортимент продуктів.

Отже, зі збільшенням урбанізації населення загострюються питання екобезпеки міст. Основними проблемами є: забруднення атмосферного повітря, водних та земних ресурсів, зменшення біорізноманіття. Для вирішення цих проблем потрібно будувати економіку, звертаючи увагу на співставлення людських інтересів та екології, саме такою є циркулярна економіка. Незважаючи на те, що поки вона не є дуже популярною, великі підприємства активно підтримують цю тенденцію, однак потрібні кроки і зі сторони держави.

Список використаних джерел:

1. *З чистого аркуша: як працює та чим вигідна циркулярна економіка.*
URL: <https://www.google.com/amp/s/www.epravda.com.ua/columns/2020/09/2/664626/index.amp>
2. *Лазуренко Н. Інтенсивна урбанізація та її вплив на екологію міста.*
URL: https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&url=https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/05/73.pdf&ved=2ahUKEwj1wpOLx8T-AhX7_7sIHe25AEcQFnoECBIAQ&usg=AOvVaw2a9okgrx1RQhqFj6Rzm-y4
3. *Лелечко А. Забезпечення екологічної безпеки великого міста в контексті сталого розвитку. Агросвіт. 2022. №5-6. С. 40.* URL: https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&url=http://www.investplan.com.ua/pdf/5-6_2022/8.pdf&ved=2ahUKEwiV2-z3k8D-AhW_hv0HHS6uBa4QFnoECBkQAQ&usg=AOvVaw2IpxG5u55rWDViqKg2B-yB

Андрій ШИШКОВСЬКИЙ
аспірант Західноукраїнського
національного університету

ВАРІАНТИ ПОЛІТИЧНИХ КРОКІВ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ ТА СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Політики мають безумовно реагувати на нові енергетичні виклики. Як саме вони можуть забезпечити постачання, заохотити промисловість і споживачів до більш ефективного використання енергії, і зробити це таким чином, щоб підтримувати як економічний, так і людський розвиток, одночасно захищаючи навколишнє середовище, залишається одним із найбільших викликів.

Високі та нестабільні ціни на енергоносії, постійне економічне зростання за рахунок збільшення використання енергії, підвищена стурбованість щодо зміни клімату та той факт, що, до прикладу, 1,7 мільярда людей досі не мають

доступу до енергетичних послуг в Азії та Тихоокеанському регіоні — ці та інші фактори вимагають від урядів переглянути свої енергетичні стратегії. [1,2].

Успішна загальна стратегія мала би бути спрямована на:

- Зменшення розриву між попитом на енергію та пропозицією;
- Підвищення енергоефективності та збереження за рахунок зменшення енергії та ресурсів

- Інтенсивність;
- Досягнення оптимального енергетичного балансу;
- Диверсифікація джерел енергопостачання;
- Інвестиції в розвиток енергетичної інфраструктури;
- Перехід на альтернативні та відновлювані джерела енергії;
- Заохочення інновацій та конкуренції через дослідження та розробки;
- Зменшення вразливості до коливань цін на енергоносії;
- Досягнення ефективного управління енергетичним сектором.

Для досягнення цих цілей і виконання соціальних і екологічних пріоритетів урядам як країн-імпортерів, так і країн-виробників енергії знадобиться відповідне правове та регуляторне середовище, а також прозорі процеси та послідовна політика ціноутворення та оподаткування, які сприятимуть державно-приватному партнерству в розвиток енергетичної інфраструктури. У цілому можна представити цілий ряд опцій у чотирьох широких сферах: стійка енергетична інфраструктура; інвестиції та фінансування; доступ до сучасних джерел енергії; інновації та управління та регіональне та субрегіональне енергетичне співробітництво. [4].

Країни по всьому світі можуть диверсифікувати джерела енергії, ширше використовуючи передові та екологічно чисті енергетичні технології, використовуючи звичайні енергетичні ресурси якомога ефективніше.

Варіанти політичних кроків можуть включати ширше застосування деяких найближчих і перспективних технологій і використання кращих матеріалів.

- Найближчі технології — вищий тиск і температура, подвійний нагрів і зниження тиску в конденсаторі.

- Перспективні технології — технологія надкритичного пилоподібного палива, спалювання в киплячому шарі в атмосфері, спалювання в псевдо-зрідженому шарі під тиском, комбінований цикл інтегрованої газифікації та гібридні системи комбінованого циклу; а також технології уловлювання та зберігання вуглецю. [3].

Країни можуть продовжувати диверсифікацію палива у своїх політичних кроках для зменшення залежності від викопного палива:

- Альтернативна енергетика — потрібно розвивати та використовувати низьковуглецеву та альтернативну енергію, включаючи природний газ, гідро- та атомну енергію;
- Транспортне паливо — необхідно диверсифікувати паливо для транспортування на зріджений нафтовий газ, природний газ, біопаливо та інші альтернативи;
- Відновлювані джерела енергії — варто ширше використовувати нові та відновлювані джерела енергії, щоб зменшити залежність від викопного палива;
- Нові технології — потрібно звернути увагу на запровадження інноваційних технологій, у тому числі технологій чистої енергії;
- Фінанси — варто зробити акцент на вивченні інноваційного фінансування для заохочення участі приватного сектору;
- Процеси розвитку енергетики — необхідно заохочувати інновації, конкурентоспроможність і управління знаннями на всіх етапах розвитку енергетики;
- Нормативно-правове середовище — потрібно забезпечити запровадження політики для створення рівних умов гри. [5,6].

Країни можуть більше використовувати відновлювані джерела енергії — за допомогою більш інклюзивної енергетичної політики, що підтримується міцною нормативною базою. Можливі варіанти:

- Фінансові стимули, такі як субсидії для виробництва електроенергії на основі відновлюваних джерел енергії, наприклад, підключених до мережі фотоелектричних систем на даху з відповідними пільговими тарифами;
- Націлювання — встановлення цілі щодо збільшення частки відновлюваної енергії, наприклад, використовуючи стандарти портфеля відновлюваних джерел енергії;
- Розподілені системи — перехід до менш масштабних і розподілених систем шляхом фінансування генерації на основі відновлюваної енергії в сільській місцевості, наприклад, використання сонячних домашніх систем або гібридних систем;
- Дослідження — сприяння дослідженням і розробкам відновлюваної енергії;
- Приватний сектор — сприяння партнерству з приватним сектором, щоб він міг сприяти капіталу, підприємництву та сучасним технологіям.

Багато країн знову виявляють інтерес до атомної енергетики. Щоб досягти цього, вони можуть використовувати інноваційні технології для підвищення безпеки, зменшення ризиків розповсюдження, мінімізації утворення відходів і покращення економічних показників. [4].

Більшість країн мають багато можливостей для зниження енергоемності своєї економіки за допомогою більш екологічно ефективних моделей виробництва та споживання, будівель, транспорту та електроприладів. Політика та заходи щодо управління кінцевим споживанням енергії можуть включати такі кроки:

- Законодавство — прийняття законодавчих заходів щодо енергоефективності;
- Цілі — встановлення обов'язкових цілей щодо енергоефективності — для транспортних засобів, будівель і приладів, підкріплені енергетичним маркуванням і моніторингом;
- Субсидії — надавання субсидій на енергоефективні технології;
- Податки — стягування вищих податків щодо великих транспортних засобів;
- Дослідження — фінансування досліджень і розробок для пілотних проектів з енергоефективністю та викидом вуглецю. [2].

Оскільки енергетика нерозривно пов'язана з кліматом, прийняття науково обґрунтованих рішень мало би призвести до низки заходів для зменшення інтенсивності вуглецю:

- Нормативно-правові акти — посилення правил та норм, особливо для енергоемних галузей, включаючи раціональне ціноутворення на енергію, оподаткування та субсидії;
- Стимули — заохочення до більш енергоефективної, менш забруднюючої та низьковуглецевої економічної діяльності, яка також розширює доступ до сучасних енергетичних послуг;
- Ефективність — покращення управління енергією та забезпечення енергозбереження та ефективності;
- Чисті технології — сприяння чистішому виробництву та споживанню;
- Спосіб життя — заохочення до зміни моделі споживання та способу життя.

Традиційних джерел фінансування буде недостатньо для фінансування необхідної енергетичної інфраструктури. Таким чином, країни регіону можуть більше орієнтуватися на національні та міжнародні фінансові ринки. Вони також зможуть скористатися екологічним фінансуванням, таким як Механізм чистого розвитку, хоча більш масштабне фінансування має надходити від інших угод, включаючи регіональний «спеціальний механізм» для розвитку енергетичної інфраструктури. [6].

Досягнення енергетичної безпеки та сталого розвитку може ґрунтуватися на нових підходах, незалежно від того, чи використовують викопне паливо щодо

розвідки, транспортування та збереження, чи використовують альтернативні джерела енергії.

Настав час перейти від незалежної енергетичної політики до взаємозалежної міждержавної політики на благо всіх. Незважаючи на те, що деякі регіональні та субрегіональні енергетичні ініціативи діють або розглядаються, може бути корисним об'єднати їх у всеохоплюючий пакет. Метою цього механізму буде сприяння енергетичній безпеці та сталому розвитку шляхом посиленого регіонального співробітництва у розвитку енергетичної інфраструктури та фінансів, торгівлі енергією, обміну та транзиту. Згодом це може призвести до різних форм механізмів співпраці. Енергетика стала однією з найважливіших сфер державної політики. Вибір, зроблений зараз, матиме серйозні наслідки в майбутньому для економічного та соціального прогресу та захисту навколишнього середовища. Варіанти непрості й неминуче вимагатимуть компромісів, але якщо вони будуть прийняті на основі обґрунтованої та раціональної інформації, сьогоднішні політичні рішення можуть не лише допомогти досягти Цілей розвитку тисячоліття, але й забезпечити енергетичну безпеку та сталий розвиток протягом багатьох десятиліть. [3,6].

Список використаних джерел:

1. *International Energy Agency, World Energy Outlook 2006 (Paris, IEA, 2021), p. 570*
2. *ESCAP, ADB and UNDP, The Millennium Development Goals: Progress in Asia and the Pacific 2021*
3. *World Bank, Economic Development, Climate Change, and Energy Security—The World Bank's Strategic Perspective, Energy & Mining Sector Board Discussion Paper Series, Paper No. 3 (Washington D.C., World Bank, September 2022)*
4. *World Resources Institute, Climate Analysis Indicators Tool (CAIT), <http://cait.wri.org/>.*
5. *H. Harasawa, N. Mimura and Y. Hayashi, "Impacts and risks of global warming", in Global Warming—The Research Challenges: A report of Japan's Global Warming Initiative, edited by A. Ichikawa. pp. 85-114 (Dordrecht: Springer, 2022).*
6. *Renewable Energy Policy Network for the 21st Century (REN21), "Power generation promotion policies" (http://gsr.ren21.net/index.php?title=Power_Generation_Promotion_Policies).*

Діана НЕЧАЙ

*студентка Західноукраїнського
національного університету*

ВПРОВАДЖЕННЯ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ УПРАВЛІНСЬКИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ НА ГЛОБАЛЬНИХ ЕНЕРГЕТИЧНИХ РИНКАХ

Впровадження зарубіжного досвіду використання сучасних управлінських технологій є важливим кроком для підприємств України, які працюють на глобальних енергетичних ринках. Це дозволить підвищити ефективність, зменшити витрати та збільшити прибуток. Однією з ключових технологій, які можуть бути використані, є системи управління виробництвом, які дозволяють відстежувати всі етапи виробництва в режимі реального часу, зменшуючи ризик помилок та забезпечуючи більш точне планування виробництва. Ще однією важливою технологією є системи автоматизації та контролю якості, які дозволяють підприємствам забезпечувати високу якість продукції та послуг, зменшуючи ризик відхилень та відмов.

Також важливою технологією є системи управління логістикою в глобальному вимірі, які дозволяють зменшувати витрати на доставку та забезпечувати швидкий та надійний доставку продукції до клієнтів. Для успішного впровадження цих технологій важливо мати кваліфіковані кадри, які можуть працювати з цими системами та забезпечувати їх ефективне використання, підприємства повинні забезпечувати безпеку даних та інформації, яка збирається та обробляється в процесі використання цих технологій.

Важливо, щоб вітчизняні підприємства були відкриті до впровадження нових технологій, в першу чергу, торговельних, без яких успішно працювати на глобальних енергетичних ринках неможливо. Глобальні енергетичні ринки мають потужні інформаційні складові у вигляді організованих сегментів, якими є міжнародні біржі. Після енергетичного шантажу росією країн ЄС, міжнародні ринки газу та нафти стабілізувалися, ціни на ці енергоресурси досягли значень, що фіксувалися до 24 лютого 2022 року. Сьогодні лідери ЄС запрошують наших менеджерів енергетичних компаній купувати та продавати енергоресурси (газ, нафту, електроенергію) на панєвропейській біржі EURONEXT, де формується світова ціна.

Для успішного впровадження цих біржових технологій на енергетичних підприємствах України, важливо забезпечити належний рівень кваліфікації персоналу, який буде працювати з цими технологіями. Компанії можуть організувати тренінги та семінари для своїх працівників, щоб підвищити їх кваліфікацію та дати їм можливість ознайомитись з новими технологіями та

інструментами. Значну роль має відігравати і вища економічна освіта, готуючи кадри біржовиків, зокрема і за сертифікатними програмами.

Крім того, енергетичні підприємства повинні мати належну інфраструктуру та інноваційне обладнання для використання сучасних управлінських технологій. Це може включати в себе високошвидкісний Інтернет, комп'ютери з потужними процесорами та достатньою оперативною пам'яттю, а також спеціалізовані програми для управління бізнес-процесами.

Особливу вагу у повоєнній відбудові енергетичної галузі, зруйнованої росією, варто звернути увагу на розподілену генерацію, інвестування у екологічні видобувні технології, та ліквідацію монополії державних компаній.

У цілому, використання сучасних управлінських технологій є важливим елементом для розвитку та зміцнення підприємств України на глобальних енергетичних ринках. При правильному впровадженні, ці технології можуть значно покращити результативність та ефективність роботи підприємств та забезпечити їх успішне конкурування на глобальних ринках.

Список використаних джерел:

1. *Wright, P., Pringle, J., & Kroll, M. (2019). Strategic management: Text and cases. Cengage Learning.*
2. *Zhao, M., Park, S. H., & Zhou, N. (2019). The influence of ownership on multinational enterprises' subsidiary divestment in emerging economies. Journal of World Business, 54(1), 53-64.*

Андрій ГОМОТЮК

*аспірант Західноукраїнського
національного університету*

ВПЛИВ ВІЙНИ НА РИНОК ІННОВАЦІЙНОГО ФІНАНСУВАННЯ В УКРАЇНІ

Світовий ринок альтернативного фінансування почав стрімко розвиватися з 2015р. До 2018 року на ньому домінував Китай. Однак розвиток місцевого ринку цієї країни та зміни в законодавстві призвели до значного зниження обсягів і частки його на світовому ринку.

Глобальні обсяги (за виключенням Китаю) зросли на 3% з 89 мільярдів доларів у 2018 році до 91 мільярдів доларів у 2019 році. А у 2020 році, незважаючи на COVID-19, обсяг світового ринку зріс ще на 24% у порівнянні з попереднім роком і досяг 113 мільярдів доларів [1].

Якщо ж аналізувати обсяги альтернативного фінансування в Україні, то у 2020 році вони знизилися до \$400,68 млн.дол.США у порівняння з \$542,58 млн. дол. США у 2019р.

Безумовно, значний вплив на розвиток ринку альтернативного кредитування має і війна в Україні.

Через кілька днів після того, як Росія вторглася в Україну, кредитори на ринку альтернативних фінансів зіткнулися з нагальними питаннями: які фінансові ризики вони мали для регіону; які наслідки мала наявність кадрів у регіоні; і чи вплинуть на них російські санкції. Поки кредитори вирішували ці проблемами, з часом виникали й інші питання, пов'язані з конфліктом, як-от економічний вплив на кредиторів зростання цін на нафту та потенційна глобальна продовольча криза.

Компаніям прийшлося вживати заходів, щоб захистити інвесторів від наслідків. Так, Mintos, найбільший он-лайн кредитор Європи, виключив усі кредити з Росії та України зі свого основного ринку [2]. Інші фінтех-компанії, які побоювалися невідповідності російським санкціям, вирішили передати експертизу регулярним технологічним компаніям, тоді як інші призупинили деякі послуги, чекаючи ясності.

На даний час в Україні є 6 краудфандингових платформ, які фокусуються здебільшого на донорстві. Вони надають інвестиційні можливості для роздрібних і акредитованих інвесторів у різних у соціальних проєктах.

Мінімальна сума інвестицій залежить від типу та галузі краудфандингової платформи. Краудфандингові платформи, пропонують інвестиційні можливості від 1 євро.

Серед усіх українських краудфандингових платформ найстаріша була заснована у 2009 році, а наймолодша – у 2022 році, після початку війни. Саме війна спонукала до активного розвитку он-лайн платформ.

Довгострокові економічні наслідки війни в Україні для альтернативних кредиторів стануть очевидними з часом, але потенційно можуть призвести і до нової хвилі розвитку фінансових технологій, стимулюватимуть інноваційне фінансування як прогресивний спосіб залучення фінансових ресурсів підприємств.

Список використаних джерел:

1. *Ziegler Tania, Shneor Rotem, Wenzlaff Karsten, Suresh Krishnamurthy, Ferri de Camargo Paes Felipe, Mammadova Leyla, Wanga Charles, Kekre Neha, Mutinda Stanley, Wanxin Wang Britney, Cecilia Lypez Closs, Bryan Zhang, Hannah Forbes, Erika Soki, Nafis Alam and Chris Knaup. (2021) The 2nd Global Alternative Finance Market Benchmarking Report. CCAF., available at:*

<https://www.jbs.cam.ac.uk/wp-content/uploads/2021/06/ccaf-2021-06-report-2nd-global-alternative-finance-benchmarking-study-report.pdf>

2. *Alternative Lending State of the Market Report 2022*. URL: <https://www.altfi.com/research/alternative-lending-state-of-the-market-report-2022>

Ірина ЗВАРИЧ

*д.е.н., професор, завідувач кафедри
міжнародної економіки
Західноукраїнського національного
університету*

Діана ДУБЛЯНКО

*студентка Західноукраїнського
національного університету*

КЛІМАТИЧНІ ЗМІНИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ЕКОНОМІКУ

Зміна клімату – один із найбільших викликів для людства. За даними Національного кліматичного дослідження, середня температура повітря на Землі зросла на 1,8 градуси за останні 150 років, і очікується, що вона продовжить зростати. Це може призвести до значних наслідків для економіки та безпеки країн.

Я розгляну вплив кліматичних змін на міжнародну економіку, зокрема, на сталий розвиток та енергетичну безпеку. Ми проаналізуємо пандемічний та пост-пандемічний період і запропонуємо заходи для забезпечення сталого розвитку та енергетичної безпеки в умовах зміни клімату.

Зміна клімату може мати значний вплив на економіку, зокрема, на сільське господарство, туризм, будівництво та енергетику. За даними Організації економічного співробітництва та розвитку, зміна клімату може призвести до зменшення ВВП на 0,7-2,5% в різних країнах.

Одним із ключових секторів, які можуть постраждати від зміни клімату, є енергетика. Залежність багатьох країн від вугільної та нафтової енергії може призвести до збільшення економічної вразливості та зниження енергетичної безпеки. Промивання змінами клімату також може призвести до зменшення виробництва сільськогосподарського товару та збільшення витрат на його виробництво.

Сталий розвиток є ключовим елементом забезпечення енергетичної безпеки в умовах зміни клімату. Сталість означає, що ми повинні забезпечувати потреби поточного покоління, не погіршуючи можливості майбутніх поколінь

задовольняти свої потреби. Це може бути досягнуто шляхом розвитку відновлюваних джерел енергії та ефективного використання енергії.

Одним із способів забезпечення сталого розвитку є збільшення використання відновлюваних джерел енергії, таких як сонячна та вітрова енергія. Це дозволяє зменшити залежність від вугільної та нафтової енергії та знизити викиди парникових газів. Крім того, енергоефективність є важливою складовою сталого розвитку. Це може бути досягнуто шляхом використання більш енергоефективних технологій та побудови енергоефективних будівель.

Пандемія COVID-19 мала значний вплив на економіку та спричинила глобальну рецесію. Однак, це може бути можливість для переходу до більш сталого розвитку та забезпечення енергетичної безпеки. Зокрема, уряди можуть використовувати програми економічного стимулювання для збільшення інвестицій у відновлювану енергетику та енергоефективність. Крім того, підприємства можуть створювати більш сталі та енергоефективні продукти та послуги, що забезпечуватимуть їм конкурентну перевагу на ринку.

Також важливим аспектом забезпечення сталого розвитку та енергетичної безпеки є співпраця між державами. Угоди про співпрацю у сфері відновлюваної енергетики та редукції викидів парникових газів можуть допомогти зменшити світову залежність від нестійких джерел енергії та знизити викиди шкідливих речовин. Більшість країн підписали Паризьку угоду про зменшення викидів парникових газів та зобов'язалися досягти нульового рівня викидів до середини століття. Це може бути досягнуто шляхом розвитку відновлюваної енергетики, редукції використання вугільної та нафтової енергії та ефективнішого використання енергії.

Однак, є також виклики, які можуть стати перешкодою для забезпечення сталого розвитку та енергетичної безпеки в пост-пандемічний період. Наприклад, зменшення цін на вугілля та нафту може знизити інтерес до відновлюваної енергетики та енергоефективності. Також, відновлення економіки може призвести до збільшення викидів парникових газів, які спричиняють зміну клімату. Тому важливо, щоб уряди та підприємства продовжували працювати на досягнення цілей сталого розвитку та енергетичної безпеки.

Таким чином, зміна клімату та пандемія COVID-19 є двома викликами, які стоять перед міжнародною економікою в сучасному світі. Вони мають серйозний вплив на глобальну економіку, соціальний розвиток та екологію. Сталість розвитку та енергетична безпека є важливими аспектами, які необхідно враховувати при розробці стратегій та політик. Розвиток відновлювальної енергетики та ефективнішого використання енергії можуть зменшити залежність від нестійких джерел енергії та знизити викиди шкідливих речовин.

Важливо, щоб уряди та підприємства співпрацювали для досягнення спільних цілей сталого розвитку та енергетичної безпеки. Важливість

міжнародної співпраці в цих питаннях не може бути переоцінена. Угоди та конвенції, такі як Паризька угода, можуть допомогти зменшити викиди парникових газів та забезпечити більш сталий розвиток.

Незважаючи на те, що пост-пандемічний період може стати перешкодою для досягнення цілей сталого розвитку та енергетичної безпеки, важливо продовжувати працювати в цьому напрямку. Інвестиції відновлюваної енергетики та редукція викидів парникових газів можуть стати важливими чинниками для забезпечення сталого розвитку та енергетичної безпеки.

Отже, забезпечення сталого розвитку та енергетичної безпеки в умовах кліматичних змін та пандемії COVID-19 є важливим завданням для міжнародної економіки в пост-пандемічний період.

Список використаних джерел:

1. Програма розвитку ООН. (2020). Пандемія COVID-19 та її вплив на сталий розвиток.
2. Міжнародне енергетичне агентство. (2020). Стійке відновлення.
3. Рамкова конвенція ООН про зміну клімату. (2015). Паризька угода.
4. Об'єднані Нації. (2015). Перетворення нашого світу: Порядок денний сталого розвитку до 2030 року.

Ірина ЗВАРИЧ

*д.е.н., професор, завідувач кафедри
міжнародної економіки
Західноукраїнського національного
університету*

Вікторія БОГУЦЬКА

*студентка Західноукраїнського
національного університету*

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТА ЕНЕРГЕТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Постанова проблеми. Сталість розвитку та енергетична безпека є двома важливими питаннями, які є вирішальними для забезпечення життєвих потреб людства. Недостатня увага до сталого розвитку може загрожувати енергетичній безпеці, а незабезпечення енергетичної безпеки може призвести до порушення сталого розвитку. Також визначення шляхів досягнення взаємозв'язку включає в

себе розвиток енергоефективних технологій та відновлюваної енергетики, забезпечення надійного постачання енергії тощо.

Мета. Дослідження взаємозв'язку між сталим розвитком та енергетичною безпекою та визначення можливих способів вирішення викликів, формулювання практичних рекомендацій щодо забезпечення взаємодії між сталим розвитком та енергетичною безпекою на міжнародному рівні.

Для досягнення мети ми ставимо наступні **завдання**:

- Аналіз викликів та перешкод, які стоять на шляху досягнення сталого розвитку та енергетичної безпеки.
- Дослідження можливих рішень, за для забезпечення взаємозв'язку між сталим розвитком та енергетичною безпекою, зокрема розвиток енергоефективності та впровадження новітніх технологій.

Виклад матеріалу. Визначені зміни, що відбуваються в світовій енергетиці і полягають у переході від застарілої моделі її функціонування з домінуванням великих виробників, викопного палива, неефективних мереж, нецивілізованої конкуренції на енергетичних ринках – до нової конкурентної моделі з рівними можливостями для розвитку всіх видів виробництва енергії, джерел і маршрутів постачання паливно-енергетичних ресурсів.

Упродовж усього періоду незалежності України енергетична сфера залишається найбільш уразливим сегментом економіки. Жодна зі стратегічних цілей - зниження енергоємності ВВП, інтенсифікація розробки власних покладів енергоресурсів, диверсифікація джерел і шляхів постачання енергоносіїв, формування стратегічного нафтового резерву, створення елементів ядерно-паливного циклу, всебічний розвиток альтернативної енергетики - не була досягнута. Владні команди України за весь період її незалежності віддавали перевагу моделі бізнес-експлуатації нинішньої зовнішньої енергетичної залежності країни перед моделлю забезпечення енергетичної безпеки та унезалежнення від монопольного постачальника енергоресурсів. Регіональна тенденція використання енергетичних ресурсів в якості інструмента політичних та економічних впливів робить неефективним подальше збереження моделі бізнес-експлуатації енергозалежності та диктує необхідність відмови від неї.

Проблематика енергетичної безпеки набуває ключового значення для успішності розвитку енергоімпортозалежних країн. У цьому контексті успіх тієї чи іншої країни в її економічному розвитку забезпечуватиметься не лише за рахунок прямого доступу до енергоресурсів. У випадку України ощадливе використання енергоресурсів власного видобутку в поєднанні з необхідним імпортом має бути забезпечене шляхом збалансовано вибудованої системи енергетичної безпеки. Вона має гнучко функціонувати як за звичайних, так і за надзвичайних обставин. Така система стане однією з гарантій виживання країни

за несприятливих зовнішніх обставин, збереження її суверенітету, територіальної цілісності та подальшого економічного розвитку.[2]

Оскільки енергетика є основою економічного розвитку будь-якої держави, пріоритетні завдання розвитку енергетичної безпеки полягають у наступному:

1. Створення стратегічного резерву вуглеводнів (сховищ нафти, нафтопродуктів, газу і вугілля), а також консервація ряду доступних родовищ вуглеводнів.

2. Підвищення енергоефективності і зниження енерговитрат в усіх сферах економіки.

3. Впровадження у економіці нових технологій розвідки, видобутку, переробки, транспортування та споживання вуглеводневої сировини.

4. Розвиток науково-технічної бази та проведення комплексної модернізації економіки країни з метою розширення використання альтернативних джерел енергії, атомної енергії. Розвиток малої енергетики, широке впровадження у всіх секторах економіки силових установок малої та середньої потужності і включення їх у загальну мережу.

Розвиток технологій поставить перед суспільством в майбутньому непрості проблеми. Неминучим є визнання необхідності їх вирішення. Зміна парадигми розвитку енергетики неможлива без вирішення складних науково-технічних завдань і витрат величезних матеріальних ресурсів, що вимагатиме більшої відкритості і свободи потоків інформації, технологій і капіталів. Забезпечення глобальної енергетичної безпеки неможливе без діалогу і взаємної відвертості. Важливе місце у цьому належить науці і техніці. [1, 37]

Висновок. Отже, можна зробити висновок, що розвиток сталого енергетичного сектору є ключовим фактором для забезпечення енергетичної безпеки України, оскільки він забезпечує стає економічне зростання та зменшує залежність від імпортованих енергоресурсів. Для досягнення цієї мети необхідно не лише зосереджуватись на розвитку відновлюваної енергетики, але й підвищувати енергоефективність виробництва та споживання енергоресурсів. Крім того, розвиток сталого енергетичного сектору повинен бути інтегрований з іншими секторами економіки, такими як транспорт, будівництво, промисловість та сільське господарство. Це дозволить зменшити використання енергоресурсів та підвищити енергоефективність у всіх секторах економіки.

Список використаних джерел:

1. Є.А. Бобров. *Енергетична безпека держави*. Київ – 2013. 37 с. URL: https://library.krok.edu.ua/media/library/category/monografiji/bobrov_0004.pdf

2. Сайт ips.ligazakon.net стаття: *НОВА ЕНЕРГЕТИЧНА СТРАТЕГІЯ УКРАЇНИ: БЕЗПЕКА, ЕНЕРГОЕФЕКТИВНІСТЬ, КОНКУРЕНЦІЯ* URL: <https://ips.ligazakon.net/document/NT1680>

СЕКЦІЯ 3. ЄВРОПЕЙСЬКА ІНТЕГРАЦІЯ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ ФРАГМЕНТАЦІЇ

Co-funded by
the European Union

Секція організовується як круглий стіл в рамках реалізації Модуля Жана Моне Програми ЕРАЗМУС+ 101048216-REFRAG-ERASMUS-JMO-2021-HEI-TCH-RSCH "Регіональна інтеграція: європейський бенчмарк в умовах викликів глобальної фрагментації (REFRAG)"

Модератор: д.е.н., проф. Марія ЛІЗУН

Mariia LYZUN

*Doctor of Science (Economics), Professor
of West Ukrainian National University*

EUROIZATION OF SLOVAKIA: PROS AND CONS

The new member states that joined the EU in 2004 undertook to adopt the common European currency. At the same time, the Maastricht Agreement defined the rules for the transition, but left the member states considerable freedom of action regarding the timing of joining the monetary union. It is worth noting that the majority of Central and Eastern European states (CEE) expressed their intention to introduce the euro at the stage of joining the EU, but some of them later abandoned this idea under the influence of certain circumstances.

Slovakia has always been a pronounced apologist for the ideas of European monetary integration and was one of the first in the CEE to join the EMU [1;2]. In the documents of international organizations, the example of Slovakia is presented as a success story of regional convergence. Macroeconomic indicators really show the positive dynamics of Slovakia's development.

After overcoming the economic crisis of the late 1990s and implementing market reforms, Slovakia chose the path of rapid Europeanization. It is interesting that the process of preparation for joining the European monetary union began a year before joining the European Union. In the middle of 2003, the government approved the Strategy for the introduction of the euro in the Slovak Republic, but its implementation

in practice began with the accession in 2005 to ERM II and the implementation of the policy of compliance with the Maastricht criteria [3].

After all, the condition of the country's readiness to adopt the single euro currency is the fulfillment of the requirements of nominal convergence - the Maastricht criteria, the purpose of which is to ensure the balanced economic development of the Eurozone member countries. In the table 1 shows the results of the analysis of the fulfillment of convergence criteria by Slovakia during the transformation period, which was carried out on the basis of data from Eurostat, the Ministry of Finance of the Slovak Republic and the National Bank of Slovakia, by analysts of the VÚB bank.

Table 1

Implementation of the Maastricht criteria by the Slovakia in the transformation period

Criterion and degree of its implementation	Years			
	22005	22006	22007	22008
Government deficit (% of GDP)	20,8	30,7	20,2	20,0
<i>Implementation</i>	V	V	V	V
Public debt (%GDP)	34,1	30,4	29,4	31,0
<i>Implementation</i>	V	V	V	V
Inflation rate (%)	20,8	40,3	10,9	20,9
<i>Implementation</i>	×	×	V	V
Long-term interest rate stability (%)	30,5	40,4	40,7	40,5
<i>Implementation</i>	V	V	V	V

Source: [3;4]

The common European currency was put into circulation in Slovakia on January 1, 2009. The common European currency is introduced into both cash and non-cash flow in Slovakia without an intermediate period in the so-called "big bang" scenario. The Slovak koruna becomes part of the euro in the conversion established by the Council of the EU. The process of Slovakia joining the euro zone is divided into 4 stages [5]:

1st stage – before the introduction of ERM II;

2nd stage - from entry into ERM II to the decision on the accession of the Slovakia to the Eurozone;

3rd stage – from the decision to enter the eurozone to the actual introduction of the euro;

The 4th stage – after joining the Eurozone.

Joining the Eurozone became an important stage on the way of the country's entry into European structures and influenced the further development of Slovakia's economy.

Slovakia's entry into the eurozone coincided with the most devastating year of the global financial crisis. It should be noted that Slovakia chose a good moment, as the fiscal criterion of the Maastricht Agreement was easier to fulfill in the pre-crisis period of the economic boom. After all, in the period until the fall of 2008, it was objectively easier to reduce the ratio of deficit to GDP below the benchmark. Although at the same time great determination was needed to implement fiscal consolidation measures. However, it is worth noting that in order to achieve the target inflation indicators, it was necessary to resort to two consecutive revaluations of the Slovak koruna. Already as a member of ERM II, Slovakia has implemented the maximum revaluation (15%), which is allowed by the rules of the exchange rate mechanism.

In the first 10 years after joining the EU, Slovakia received 12 billion euros from EU funds, which is 15% of GDP and more than 2144 euros per capita. Within the scope of the convergence goal, funds from European funds are targeted at regions where GDP per capita is below 75% of the EU average [4]. With the exception of Bratislava, the rest of the country's regions could apply for these funds. In return, Bratislava received financial support to increase competitiveness, support innovation, employment and social integration.

The introduction of the euro in Slovakia had a positive effect on many economic processes, but it also had its shortcomings. The advantages of joining the Eurozone include a reduction in currency risks, a reduction in transaction costs, price transparency, and increased pressure in the implementation of fiscal policy [6; 7]. However, there are certain limitations and risks, among which one of the most significant is the loss of autonomy in the field of currency policy and the ability to respond to cyclical imbalances in the development of the world economy by changing the exchange rate of the national currency.

In general, Slovakia shows an example of positive results of the introduction of the euro, which is accompanied by a decrease in transaction costs by 0.3% of GDP annually [5]. However, joining the Eurozone still does not provide a sufficient effect of a positive long-term impact on investment, economic growth and employment, which is mostly due to the coincidence in time of the introduction of the euro in Slovakia and the unfolding of the global recession. At the same time, Slovakia's experience shows the need for flexible labor and goods markets to compensate for the loss of national monetary policy and proves the importance of a common currency for countries with intensive trade relations.

References:

1. Савельєв Є. В., Куриляк В. Є., Лизун М. В., Ліщинський І. О. Концепція «Вишеградська четвірка + Україна»: реальність і перспективи. *Вісник економічної науки України*. 2019. №1 (36).

2. Лизун М.В. *Моделі економічного зростання світової та української економіки. Журнал європейської економіки. Тернопіль. 2006. №2(5). С.161-170.*
3. Klučka J., Strelcová S., Leláková E. *Implementation of euro in Slovakia. Mechanics. Transport. Communications. 2009. No 2. URL: <http://www.mtc-aj.com/library/353.pdf>.*
4. *The Statistical Office of the Slovak Republic. URL: www.statistics.sk*
5. Goliaš P. *Slovakia in eurozone. INEKO, July 2015. URL: <http://Slovakia%20in%20Eurozone.pdf>.*
6. Лизун М.В. *Випереджаюче економічне зростання: міжнародний та український аспекти : дис. ... к.е.н. : 08.00.02 / М.В. Лизун. – Тернопіль, 2007. – 207 с.*
7. Ліщинський І. О. *Глокалізація, фрагментація та альтернативні візії внутрішніх геоekonomічних суперечностей. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Міжнародні економічні відносини та світове господарство». 2018. Вип. 22 (2). С. 77–81.*

Євген САВЕЛЬСВ

*д.е.н., професор Західноукраїнського
національного університету*

Віталіна КУРИЛЯК

*д.е.н., професор Західноукраїнського
національного університету*

УКРАЇНСЬКА ЕКОНОМІКА ЯК СКЛАДОВА МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІКИ У КОНТЕКСТІ ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДРОДЖЕННЯ

Українсько-російська війна спричиняє величезні втрати для української економіки. За оцінками економістів ООН [1], хоча в 2023 році Європейський Союз планує виділити 18 млрд. євро на економічну підтримку України, цього може бути недостатньо. Водночас неможливо визначити перспективи української економіки на 2023-2024 роки через непередбачуваність дії комплексу економічних і позаекономічних факторів, зокрема тих, які пов'язані з вирішенням проблем припинення бойових дій і початку відновлювальних робіт. Російська армія здійснює масове руйнування інфраструктури, зокрема залізничного та інших сполучень із сусідніми країнами, дорожньої мережі та мостів. Порушено виробничу і торговельну діяльність, є великі втрати робочої сили через міграцію або призов.

Попри війну, терміни та умови завершення якої неможливо прогнозувати, Україна не повинна призупиняти процеси здійснення ключових реформ для відновлення та розвитку економіки. Насамперед йдеться про радикальну податкову реформу, включно з митницею і податковою службою. Вона має бути органічно пов'язана із запуском судової реформи, якою передбачається створення Вищої кваліфікаційної комісії суддів із комісією для відбору кадрів до ВККС. Дуже важливо, що у ній вирішальний голос мають незалежні міжнародні експерти.

Податкова і судова системи мають бути покладені в основу формування нового економічного механізму, орієнтованого на сталий розвиток економіки. Його ідеологією повинна стати конвергенція у сенсі економічного зближення України до рівня розвитку країн - світових лідерів. Це означає, що стратегічною лінією розвитку України повинні стати набагато швидші темпи зростання за показники багатих країн, особливо за показниками рівня доходів населення. Основою такого розвитку буде використання ресурсного конкурентного потенціалу порівняно з розвинутими країнами та творче копіювання їхніх методів виробництва, технологій, інститутів та установ.

Відродження і подальший розвиток української економіки у післявоєнний період неможливі за рахунок лише внутрішніх чинників, адже війна перервала природний еволюційний процес її функціонування. Тому Україна повинна залучити зовнішні фінансові джерела. Їх складуть репарації, кошти міжнародних фінансових організацій та зарубіжних партнерів. Певний досвід у цьому напрямі вже є завдяки створенню «Фінансового Рамштайну», який можна використати у майбутньому.

Для фінансування витрат післявоєнного відродження України планується створити український аналог «плану Маршалла». Нині дискутується його статус. Ми дотримуємося точки зору, що «план Маршалла» для України має включати не лише витрати на відбудову, а й загальної трансформації країни та її економіки. При цьому, аби забезпечити ефективне використання коштів фонду, доцільно залучення виконавців, прийняття виконаних робіт та їх оплату здійснювати міжнародними партнерами. З огляду на те, що Україна нині має статус кандидата в члени Європейського Союзу, центром прийняття рішень щодо формування і використання українського аналога «Фонда Маршалла» має бути при Європейській Комісії у Брюсселі.

Розвиток процесів післявоєнного відродження України як кандидата в члени ЄС має своєю умовою розширення доступу до європейського ринку. Нині ЄС на рік скасував ввізні мита для української продукції, ввів «транспортний безвіз», на підписаних раніше умовах буде діяти Угода про асоціацію і Угода про вільну торгівлю з ЄС. На нашу думку, у розвиток цих нових підходів доцільно

розвивати співпрацю з країнами ЄС у формі підписання окремих секторальних угод.

Список використаних джерел:

1. *Журій К.. <https://www.unian.ua/economics/finance/u-myf-ozvuchili-prognoz-shchodo-stabilizaciji-ukrajinskoji-ekonomiki-12053514.html> У МВФ озвучили прогноз щодо стабілізації української економіки*

Леся КОЛІНЕЦЬ

д.е.н., професор Західноукраїнського національного університету

ТЕНДЕНЦІЙНІ ЗМІНИ НА СВІТОВИХ ТОВАРНИХ РИНКАХ ВНАСЛІДОК ВІЙНИ В УКРАЇНІ

Війна в Україні завдала серйозно вплинула на світові товарні ринки. Вона порушила виробництво та торгівлю великою кількістю товарів, зокрема тими, де РФ та Україна є ключовими експортерами, включаючи електроенергію, нафту, газ, добрива та зерно.

Потенційний вплив війни в Україні на товарні ринки відбувається двома способами: фізичний вплив блокад і знищення виробничих потужностей; і вплив санкцій на торгівлю та виробництво. Ці санкції мають серйозні глобальні наслідки. Крім того Україна ще й є ключовим експортером продовольчих товарів, таких як пшениця та соняшникова олія.

Значного впливу війни зазнав і ринок газу. 2022 рік став безпрецедентним для газового ринку Європи. Ціни неодноразово досягали нових максимумів. Це створило основу для значних ринкових зсувів і змін у моделях споживання та викликало дискусії щодо верхньої ціни. Дефіцит було подолано в основному за рахунок скорочення попиту. У Західній Європі потенційне зниження попиту досягло 40-45 відсотків у вересні-грудні, коливаючись переважно в діапазоні 10-20 відсотків [1].

Лихоманило і ринок нафти. Після зростання до понад 125 доларів за барель європейський ринок нафти повернувся до рівня січня 2022 року. У той час як російський експорт до Європи скоротився, це було компенсовано імпортом аналогічних сортів з Близького Сходу, Латинської Америки, Анголи та зростанням поставок Johann Sverdrup з Норвегії.

У третьому кварталі 2022 року Європа змогла накопичити барелі середньої кислотності, що могло б допомогти їй пережити майбутній дефіцит. Однак витіснення російських барелів до Азії призвело до високих витрат на транспортування, але не до скорочення загальної пропозиції [2].

Війна в Україні вплинула на Чорноморський регіон, який є найважливішим джерелом зернових та олійних культур на Близькому Сході, в Африці та для багатьох європейських та азіатських країн. Ці збої та втрати виробництва сільськогосподарських культур в Україні впливають на світову пропозицію та попит на зернові/олійні культури.

У результаті ціни на сільськогосподарську продукцію продовжують колитися в тандемі з перебігом війни та функціонуванням чорноморських поставок зерна.

Російське вторгнення в Україну значно скоротило виробництво рослинництва в Україні у 2022/23 роках. Згідно з даними Мінагрополітики, Україна у 2022р. збрала 50,9 млн т зернових культур з площі 10,9 млн га . Це найнижчий врожай за останні 5 років [3].

У 2023/24 році висока вартість добрив у поєднанні зі складнощами збуту та транспортування зерна може змусити аграріїв скоротити посіви озимих приблизно на 30-40 відсотків. Посів наступної весни залишається невизначеним і залежить від поставок (насіння, добрив тощо), а також від відновлення поставок зерна в Чорне море.

Позитивним фактом було те, що 22 липня 2022р. російська блокада трьох українських чорноморських портів була знята для безпечного транспортування зерна та продуктів харчування з українських портів. Таким чином, український експорт зернових/олійних культур зріс до 3,8 млн тонн у серпні 2022 року та близько 6,0 млн тонн протягом вересня-жовтня 2022 року, що є близьким до нормального темпу експорту. Ініціативу було продовжено на 120 днів у листопаді, що забезпечило український експорт протягом наступних чотирьох місяців.

Загалом Україна експортувала майже 18,1 млн тонн зерна з липня по листопад сезону 2022/23, що на 30% менше, ніж за аналогічний період попереднього року [2].

Глобальний ринок добрив уже зазнав серйозної напруги ще до війни, оскільки азотні добрива виробляються з природного газу (або вугілля у випадку Китаю), а ціна на природний газ різко зросла у 2021 році, що призвело до підвищення цін на деякі добрива. найвищий рівень з 2010 року. ЄС ввів санкції проти Білорусі в червні 2021 року, а потім Канада, Велика Британія та США в серпні 2021 року. На початку березня Міністерство промисловості РФ оголосило, що тимчасово призупиняє експорт добрив. Це оголошення було зроблено після попередньої заборони на аміачну селітру, щоб гарантувати

постачання вітчизняним фермерам. Китай також призупинив експорт сечовини та фосфатів до червня 2022 року, щоб забезпечити адекватні постачання для внутрішнього виробництва продуктів харчування. Дефіцит добрив може призвести до зниження сільськогосподарської врожайності та виробництва [4].

Перспективи товарних ринків значною мірою залежать від тривалості війни в Україні та серйозності перебоїв у товарних потоках, з ключовим ризиком того, що ціни на товари можуть залишатися вищими довший термін.

Список використаних джерел:

1. *Commodity Markets Outlook. The Impact of the War in Ukraine on Commodity Markets. A World Bank Report. 2022. URL: <https://openknowledge.worldbank.org/server/api/core/bitstreams/da0196b9-6f9c-5d28-b77c-31a936d5098f/content>*

2. *How Ukraine transformed commodity markets in 2022. URL: <https://www.refinitiv.com/perspectives/market-insights/how-ukraine-transformed-commodity-markets-in-2022/>*

3. *Урожай-2022 зернових в Україні найменший за останні 5 років. URL: <https://superagronom.com/news/16602-urojay-2022-zernovih-v-ukrayini-naymenshiy-za-ostanni-5-rokiv>.*

4. *J. Baffes, P. Nagle. Commodity prices surge due to the war in Ukraine. URL: <https://blogs.worldbank.org/developmenttalk/commodity-prices-surge-due-war-ukraine>.*

Aikaterini-Sotiria ARGYRIOU

PhD student of West Ukrainian National University

Supervisor: DSc. V. Kuryliak

MANAGEMENT OF SHIPPING INDUSTRY FINANCING IN GREECE

Bank financing is the traditional form of fund raising for shipping companies. Today, several Greek banks, such as Alpha Bank, Piraeus Bank, Marfin, Agricultural Bank, Emporiki Bank, are involved in the financing of Greek and Greek shipping. In addition to their primary role of covering the capital needs of shipping companies, commercial banks offer many other services to them. They collect fares, pay for shipping (freight, port and fuel costs, agent fees, etc.), handle foreign currency transactions and finally provide financial advice and information [3, p. 533-554].

Financing a shipping company with a loan aims to qualitatively replace existing fleets, expand the existing fleet, enter the shipping industry, retrofit a fleet, increase the offer. capacity (tonnage offered) and therefore the competitiveness of the company. In more detail, the following can be stated about the incentives for a shipping investment: [6].

Qualitative replacement of the fleet. In case the existing ships of the shipping group are old or do not comply with the global ship operating standards.

The expansion of the fleet. This case refers to the purchase of ships by a shipowner or a group in order for these ships to be properly funded or to meet long-term cargo contracts.

The entry to the shipping industry or any sector of it. Newcomers in the shipping industry place new ship orders or purchase secondhand. There are also shipowners who are already active in one of the shipping sectors and wish to invest in another.

Retrofitting existing ships. Many liner investments involve additions or remodeling of vessels owned by the company's fleet, in order for these ships to meet world standards, perform better or even be able to handle other types of cargo.

The increase in the tonnage offered. Replacing a ship, which leads to scrapping, from a newer one, does not affect the tonnage offered. Conversely, when the ship being replaced by a new construction is not dismantled but resold, the capacity offered increases in the long run. In general, bank lending is preferred by shipping companies because it combines many advantages. Bank financing is a flexible way of financing, since repayment of fixed term loans can be done in different ways depending on the needs and profile of each business.

But bank lending also has many disadvantages [1].

- The process is particularly time consuming due to the guarantees and required documents.
- The company applying for a loan must provide guarantees such as on-board mortgages, pledges of shares, personal and corporate guarantees.
- The interest rate is usually fluctuating and may therefore increase during the loan repayment.
- Bank financing does not provide shipowners with tax reliefs and exemptions, such as leasing.
- Loan financing covers 80-90% of the investment.

Another disadvantage of bank financing is the low borrowing rate. This interest rate is determined by two factors:

I. The interbank market (such as LIBOR, the London market) from which banks lend money to finance the client and the price at which they close daily.

II. This company itself (its portfolio, its size, the guarantees it provides, the type and amount of the loan it wants, its relationship with the bank, etc.). The bank

determines the margin which together with the LIBOR price constitutes the borrowing rate.

In order to ensure the proper functioning of financial institutions, some general restrictions on bank financing are imposed. Central banks, therefore, set limits on the amount of loan a bank can lend to a client. They also restrict a banking institution from lending to some client or group of clients when the risk is high. Banks should be cautious when issuing maritime loans and should pay great attention to the investment strategy and economic policy of shipowners [3, p. 533-554].

A key objective of a bank when financing a ship's purchase is to increase the bank's profits by collecting high commissions and ensuring that the loan is repaid in the shortest possible time [4, p. 71-94].

The most common way to finance the purchase (or ordering) of a ship is the so-called project financing (financing an investment project). Based on this method, the bank finances a shipping company on the basis of its future annual revenue plan called cash flow.

This method of financing was mainly implemented by the new generation of Greek shipowners (the era of Laimos, Lebanon, Niarchos and Onassis) for the acquisition of affordable time-charter ships. This method was called cash flow financing. Banks have expressed interest in this type of financing because of the stability of the receipts although time chartering is not an asset that can be seized. Still, a fixed charter time charter does not have a stable net return on the shipping business because the operating costs of the ship vary during chartering due to inflation and other price trends.

Also, some other key issues related to cash flow management are the frequency of installments in one year, the existence of equal or unequal installments, the existence or non-grace period, and the duration of the loan repayment [5, p. 125-145].

Advantages of Leasing:

The benefits for the company choosing this form of financing are as follows [8, p. 7-25].

1. Exploitation of hidden surplus value

If the values of the assets listed in the company's books are far below their current market value (which is usually the case in real estate), leasing offers the company liquidity and, at the same time, allows it to display the surplus value in its books, as tax-free reserves, thus significantly improving its balance sheet image.

2. Rationalization of the balance sheet and capital structure of the company

In the event that fixed assets of the company are financed by short-term bank lending, the sale and leasing can repay the short-term bank lending, thus improving the liquidity and debt to equity ratios.

3. The lessee appears to have fewer obligations

As the lessee is not required to present the fixed assets (i.e. ships) in the accounting statements, nor in future payments of leases on the liabilities account, the company appears as not having debts and other financial liabilities.

4. Speed and Cost of Process / Flexibility of Terms

Reducing the cost and time of investment is another advantage. Financing requests are handled flexibly, without time-consuming procedures for the lessee. That is, the contract can be adapted to the specific requirements of each company.

5. Creates liquidity

The company's immediate need for capital pushes it to conclude a financing agreement. This form of financing ensures immediate liquidity to the company, while at the same time allowing it to use its available capital to cover other expenses.

6. Tax relief

Another advantage is tax savings because of the recognition of leases as operating expenses and their deduction from the taxable income of the company.

Disadvantages of leasing:

1. High Apparent Costs

The cost of selling and leasing is higher than the interest rate on bank lending and this is because the investor is taking a higher risk. But tax reliefs mitigate the initial impression, creating an advantageous situation.

2. The leased fixed asset is not a guarantee for the company to lend

Despite the positive equity relationship, there is often reluctance on the part of the bank to further finance the company, especially when the equipment is based on the leasing method. In this way, lessees face greater difficulty in obtaining a loan.

3. Predetermined leasing time

The leasing of the ships cannot expire earlier than the agreed time.

Interim financing is an interesting - if not widespread, not only in Greece but also worldwide - way of financing businesses.

This method of financing is as follows:

Independent investment companies undertake the financing of a business against the acquisition of the company's shares, that is, the acquisition of partial ownership of the borrowing company.

A major disadvantage of interim financing is that it requires the transfer of part of the existing business ownership, which explains the reluctance of businesses - and so-called 'family businesses' - to even consider using interim financing. Most interim financing is withdrawn either through the resale to the original owner of the frozen capital or through the recapitalization of the business. The usual duration of this transaction is five to eight years, with the possibility of early exit [7, p. 89-99].

Conditions for granting shipping loans

Generally, it should be noted that in order to grant loans in shipping the basic properties of the shipowner are examined and five basic requirements (also known as 5Cs) should be provided [4, p. 71-94].

- Character
- Capacity
- Capital
- Collateral
- Conditions

Of course, other factors may also be added to the above, which relate to specific characteristics of the loan applicant. After all, each bank sets its own financing criteria according to its policy.

In more detail, it is worth mentioning the following for the above conditions:

1. Character

The character and reputation of the shipowner, the so-called “name lending” plays a major role in shipping financing.

2. Capacity

The ability of the management to generate income from the financial flows of a ship that is financed is particularly important, since it naturally affects the repayment of the loan.

3. Capital

This criterion relates to the shipping company’s own participation in financing the investment and in general to its financial capabilities as determined by indicators.

4. Collateral

There are three ways for a bank to secure the shipping loan it grants:

- I. Through the Funded Investment Program (of the ship)
- II. Mortgage of the ship to be financed (immediate collateral)
- III. From the additional (indirect) collateral received.

Collateral in shipping loans are divided into the following categories:

Maritime mortgage

After signing the loan agreement, the bank draws up the mortgage agreement of the ships that secure the loan. This is followed by the signature of this contract and its registration in the registry of the country in which the ship is registered. Maritime law stipulates that by registering a preferred maritime mortgage, the bank has the right in principle to manage and operate the ship and in addition to sell it either voluntarily or through public auction.

Apart from the first mortgage, it is possible to register a second, third, etc. mortgage on an already mortgaged ship, provided that the first mortgage lender agrees.

- Concession of revenue

The concession of the revenue of the mortgaged ship can be either general or specific. Upon general concession, the shipowner reserves the right to collect the ship's revenue. However, this right expires if an event renders the loan overdue [2].

Special concession of revenue is made when there is a time charter agreement. The charterers undertake to channel the fares through a specific lender's bank branch in order to cover the loan installments and the operating expenses of the ship.

- Concession of insurance policies

This form of insurance provides that the insurance compensation in case of damage or loss of the ship will be provided by the insurers in accordance with the instructions received from the lending bank.

The main maritime insurances are:

- ✓ Ship and machinery or marine hazards: This relates to providing compensation to the bank in case of damage or loss of the ship.

- ✓ Loss of rent or income: Insurance against the termination of the cash that covers the loan.

- ✓ Insurance of the interest of the mortgage lender: This kind of insurance protects the bank in case the underwriters that do not pay the required compensation in case of damage or loss of the ship.

- ✓ Insurance in a Protection and Indemnity Club (P&Is): Third party liability, accepted by the Bank. P&I Clubs undertake risk insurance that is not covered by insurance companies or for insurance that requires excessive premiums.

- ✓ War risks: This insurance covers the risk of loss and damage of the ship or its equipment or revenue that is due to various events (war, revolution, terrorist attack, etc.).

- ✓ Provision of personal guarantees: These guarantees are provided by the shipowner or the main shareholder of the company and undertake to cover the obligations of the lender to the bank, up to the rate or amount for which it is guaranteed, if the lender cannot meet his obligations.

- ✓ Provision of corporate guarantees: This kind of guarantee is provided either by the holding company of the group, or by a related one-ship company, when the lender is an offshore, or by the managing company. In this case, the bank either obliges the client to maintain a certain amount of deposits by depositing a lump sum or obliges him to make deposits to this account on a monthly basis.

- ✓ Securities / stock pledging: The shipowner makes the company's shares available to the bank for a specified period or until the loan expires.

- Conditions

The overall economic, social and political environment affects the shipping industry and freight rates, thereby creating a corresponding investment climate. The current situation in the world economy, the shipping market and the market for any commodity moving by sea should therefore be examined. The shipping company that

is interested in financing should also be considered, as well as the value of the ships, and the maritime circle.

References:

1. Baatz, Y. (Ed.). (2014). *Maritime Law*. CRC Press.
2. Bonin, J., Hasan, I., & Wachtel, P. (2014). *Banking in transition countries*.
3. Gavalas, D., & Syriopoulos, T. (2015). *An integrated credit rating and loan quality model: application to bank shipping finance*. *Maritime Policy & Management*, 42(6), 533-554.
4. Kavussanos, M. G., & Tsouknidis, D. A. (2016). *Default risk drivers in shipping bank loans*. *Transportation Research Part E: Logistics and Transportation Review*, 94, 71-94.
5. Paleokrassas, G. (2016). *Debt Financing in Shipping*. In *The International Handbook of Shipping Finance* (pp. 125-145). Palgrave Macmillan, London.
6. Schinas, O., Grau, C., & Johns, M. (Eds.). (2015). *HSBA handbook on ship finance*. Springer Berlin Heidelberg.
7. Thiele, T., & Gerber, L. R. (2017). *Innovative financing for the high seas*. *Aquatic Conservation: Marine and Freshwater Ecosystems*, 27, 89-99.
8. Wang, D. H. (2014). *The woes of the container leasing industry*. *International Journal of Shipping and Transport Logistics*, 6(1), 7-25.

Анастасія ВОЛИНСЬКА

студентка Західноукраїнського
національного університету

ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА ФОРМУВАННЯ ВІДНОСИН МІЖ УЧАСНИКАМИ ГЛОБАЛЬНИХ ЛАНЦЮГІВ ПОСТАЧАННЯ

Управління глобальним ланцюгом постачання вимагає співпраці і взаємодії між різними учасниками, такими як постачальники, виробники, дистриб'ютори, роздрібні торговці та споживачі, які можуть знаходитися у різних країнах світу. Учасники ланцюга постачання повинні розуміти, що їхні дії впливають на інших учасників, тому вони повинні діяти у співробітництві один з одним, дотримуючись міжнародних домовленостей та зобов'язань. Учасники глобального ланцюга постачання повинні здійснювати взаємовигідну співпрацю, що дозволяє їм знижувати витрати, збільшувати якість продукції та підвищувати рівень задоволення клієнтів. Учасники глобального ланцюга постачання повинні діяти з орієнтацією на довгострокову співпрацю, забезпечуючи стабільність відносин та взаємодії між міжнародними партнерами.

Основними факторами, що впливають на формування відносин між учасниками ланцюга глобального постачання, включають:

1. взаємну довіру: довіра між учасниками ланцюга постачання є ключовим фактором для успішної співпраці;

2. ефективну комунікацію: взаємовідносини між міжнародними учасниками ланцюга постачання мають бути побудовані на ефективній комунікації, що дозволяє уникати непорозумінь та помилок.

3. узгоджену цінову політику: Цінова політика учасників ланцюга постачання може впливати на формування відносин між ними. Наприклад, якщо постачальник пропонує надто високу ціну, це може викликати незадоволення у партнерів і знизити рівень довіри між ними. Цінова політика має враховувати особливості перетину кордонів та використання валюти розрахунку.

4. якість продукту: якість продукту є ключовим фактором, який впливає на відносини між міжнародними учасниками ланцюга постачання. Якщо виробник надає продукцію низької якості, це може знизити рівень довіри до нього та зменшити інтерес інших учасників ланцюга постачання до подальшої співпраці. Аналогічно, при високій якості продукту ціновий демпінг одного із партнерів може сприяти недобросовісній конкуренції.

5. стабільність: учасники глобального ланцюга постачання повинні мати стабільну та надійну репутацію, яка дозволяє іншим учасникам ланцюга постачання вірити їм та бути впевненими в подальшому розвитку співпраці.

6. технології та інновації: застосування новітніх технологій та інновацій може покращити ефективність та ефективність ланцюга постачання, що забезпечує позитивну динаміку відносин між учасниками.

7. конкуренція: може знизити рівень довіри та спричинити напруженість між учасниками ланцюга постачання, але в той же час може змусити їх працювати більш ефективно та підвищувати якість продукції. Такі проблеми виникли при експортуванні українського зерна у країни ЄС.

Отже, успішне формування відносин між учасниками глобального ланцюга постачання залежить від та урахування дії різних факторів, які впливають на співпрацю між ними.

Список використаних джерел:

1. Lambert, D.M., Cooper, M.C., & Pagh, J.D. (2016). *Supply Chain Management: Processes, Partnerships, Performance*. Supply Chain Management Institute.

2. Simatupang, T.M. & Sridharan, R. (2017). *Supply Chain Collaboration: Roles of Interorganizational Systems, Trust, and Collaborative Culture*. *Journal of Supply Chain Management*, 53(4), 29-43.

Вікторія КОВБАСОВСЬКА
студентка Західноукраїнського
національного університету

ЕВОЛЮЦІЯ СИСТЕМИ ЗАХОДІВ РЕГУЛЮВАННЯ КОНКУРЕНЦІЇ МІЖ ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ ТА ЯПОНІЄЮ

Система заходів регулювання конкуренції є важливим інструментом для забезпечення чесної та ефективної конкуренції на ринку. Основна мета цієї системи - запобігання зловживанням домінуючими позиціями на ринку та угодами між підприємствами, що створюють штучні бар'єри для вступу на ринок нових учасників.

Системи заходів регулювання конкуренції відрізняються в залежності від країни та регіону, в якому вони застосовуються. Наприклад, в Європейському Союзі (ЄС) діє система заходів, яка базується на забороні антиконкурентної поведінки та допомозі у формуванні ефективної конкуренції на внутрішньому ринку.

У Японії, натомість, система заходів регулювання конкуренції базується на забезпеченні конкуренції на ринку за допомогою регулювання діяльності монополій та захисту споживачів від антиконкурентної поведінки.

Зважаючи на те, що ЄС та Японія є великими економічними гравцями, конкуренція між ними є досить великою. Це вимагає взаємного розуміння систем заходів регулювання конкуренції країн та постійного вдосконалення їх, щоб забезпечити ефективну конкуренцію на глобальному ринку.

Початково в Європейському Союзі та Японії були відмінності в системах регулювання конкуренції. В ЄС було створено єдиний ринок, що призвело до відкритого конкурентного середовища. Японія ж застосовувала заходи регулювання, щоб підтримувати вітчизняних виробників та галузі економіки.

Проте з часом Японія стала дедалі більш відкритою та прийняла більш ліберальну політику в галузі регулювання конкуренції. Це було спричинене частково тиском з боку ЄС, а також з метою збільшення конкурентоспроможності японської економіки на світовому ринку [2].

Водночас, ЄС також змінював свої підходи до регулювання конкуренції, зокрема, використовуючи антимонопольне законодавство для боротьби з корпоративними концентраціями та розвитку нових технологій.

Європейський Союз і Японія прагнуть збільшити свою конкурентоспроможність і налагодити тісніші економічні зв'язки з іншими регіонами світу. Для досягнення цих цілей обидва регіони застосовують різноманітні заходи регулювання конкуренції.

На початку 1990-х років Європейський Союз та Японія почали активно співпрацювати в галузі захисту прав інтелектуальної власності та розвитку

технологій. В рамках цієї співпраці було укладено угоду про співробітництво в галузі науково-технічного співробітництва та технологічного розвитку. Було запроваджено також систему ліцензування та контролю за експортом високотехнологічних товарів. З 2000-х років увага приділяється в основному розвитку вільної торгівлі та інвестиційного співробітництва [4].

У взаєминах між ЄС та Японією в галузі конкуренції було укладено Угоду про економічне партнерство (ЕРА), яка набула чинності у липні 2019 року. Ця угода включає зниження тарифів на товари та послуги, створення спільних стандартів та захист інтелектуальної власності.

Для регулювання конкуренції між Європейським Союзом та Японією використовуються різні системи заходів.

По-перше, це антидемпінгові заходи, які дозволяють захистити вітчизняних виробників від імпортних товарів, які продаються на ринку за цінами нижчими від вартості виробництва. Ці заходи допомагають зменшити дискримінацію проти вітчизняних виробників і зберегти робочі місця.

Друге, це антидемпінгові розслідування. Вони дозволяють проводити ретельні дослідження, щоб визначити, чи продається імпортний товар на ринку за цінами, що завдають шкоди вітчизняним виробникам. Якщо дослідження підтверджує існування демпінгу, можуть бути введені антидемпінгові мита [1].

Не менш важливими є заходи щодо державних закупівель. Ці заходи дозволяють регулювати доступ імпортних товарів до ринку, зокрема через державні закупівлі. Наприклад, у Європейському Союзі законодавство з державних закупівель вимагає, щоб державні замовники надавали пріоритет вітчизняним постачальникам, якщо вони пропонують подібну якість і ціну.

Також, одним із ключових заходів є встановлення квот. Це обмежує кількість імпортних товарів, що можуть бути ввезені на ринок. Встановлення квот може бути вигідним для вітчизняних виробників, але може також збільшити ціни для споживачів.

На сьогоднішній день відносини між Європейським Союзом та Японією не є ідеальними, існують деякі проблеми та виклики, які необхідно вирішувати. Одна з головних проблем - це дисбаланс у зовнішньоекономічних відносинах, зокрема у зовнішньої торгівлі. Японія має великий експорт до Європейського Союзу, але має дуже обмежений імпорט з ЄС. Це може створювати нерівні умови конкуренції для європейських підприємств та промисловості [3].

Крім того, є деякі різниці в підходах до регулювання та захисту прав інтелектуальної власності між ЄС та Японією. Наприклад, ЄС вважає, що у Японії не дотримуються права на авторство та патенти в галузі програмного забезпечення, тоді як Японія вважає, що ЄС занадто суворо відноситься до захисту своїх інтелектуальних прав [5].

Також, зростає конкуренція між ЄС та Японією в галузі технологій майбутнього, таких як штучний інтелект, кібербезпека та інші. Це може викликати додаткові проблеми та виклики у сфері конкуренції та регулювання.

Отже, система заходів регулювання конкуренції між Європейським Союзом та Японією є динамічною та постійно еволюціонує з часом. Хоча існують деякі проблеми та виклики, їх можна вирішити шляхом діалогу та співпраці між цими двома регіонами.

Список використаних джерел:

1. Амосов О., Японсько-європейські відносини: досвід і перспективи. Наукові праці Дипломатичної академії України імені Геннадія Удовенка, 2019. 48, С. 65-75.
2. Ando M., EU-Japan Economic Partnership Agreement: An Assessment. Journal of World Trade, 2015. 49, P. 643-659.
3. Evenett S. J., Fritz J., EU–Japan trade relations: the case for an early warning mechanism. Journal of European Public Policy, 2018. 25(9).
4. Menendez A. J., Oikonomou A., The European Union and Japan: A New Chapter in Economic Relations. Journal of Contemporary European Studies, 2019. 25(2), P. 199-215.
5. Urata S., Kiyota K., Economic Effects of the Japan-EU EPA: A Quantitative Assessment. Journal of Contemporary European Studies, 2019. 27(4), P. 517-534.

Ольга ВІТИШИН

*Західноукраїнський національний
університет*

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ПЕРСОНАЛУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Система управління персоналом будь-якої країни світу вибудовується опираючись на національну систему цінностей, переконань, культурних надбань та іншого.

Іноземні компанії дотримуються концепції, що працівники – це найцінніше, що вони мають і потрібно постійно здійснювати максимальний вкладати у їхній розвиток. Дана ідея, яка отримала назву концепції управління людськими ресурсами, перетворилася в одну з найважливіших тенденцій, що знаходиться у взаємозв'язку і взаємодії з такими напрямками менеджменту: глобалізація економіки; перехід від традиційних принципів управління

("стабільність, економічність, контроль") до нових - "партнерство, гуманізація, екологічність"; поширення підприємницького управління.

Рівень ефективності та продуктивності трудових ресурсів став одним із основних факторів за якими визначають значимість та роль компанії на світовому ринку. В сучасних умовах глобалізації саме розвиток системи персоналу привів провідні світові компанії до підвищення конкурентоспроможності на міжнародному ринку. Тому безперервний розвиток персоналу та управління ним є основною цілю підприємств, які працюють на глобальному ринку або планують вийти на нього. В той же час в Україні, керівники компаній ще не до кінця розуміють взаємозалежність між розвитком персоналу та фінансовими результатами.

У цих умовах особливо зростає роль керівника, незалежно від того до якого рівня управління він належить. Саме керівник повинен орієнтувати ресурси організації на інноваційні заходи, які забезпечуватимуть умови для виживання підприємства серед мінливого оточення. Він повинен оптимальним чином пов'язувати знання і здібності своїх підлеглих у кадровій політиці та вибудувати власний стиль і культуру взаємин в колективі з довгостроковими цілями розвитку організації.

Практика підвищення ефективності управління персоналом за останні роки виділила основні моделі: американська, японська та європейська. Але оскільки європейська модель сама по собі є досить розмитою та неоднорідною, враховуючи те, що її ключові елементи досить тісно переплітаються з основами американської та японської моделей, то в практиці управління персоналом доцільніше розглядати два кардинально різні підходи – японський та американський.

Японський стиль управління вважають одним із найбільш дієвих та результативних, в більшості завдяки політиці колективізму, якою дотримуються японські керівники. Важливим є те, що всі працівники підрозділу мають однакові права в прийнятті рішень та разом несуть за них відповідальність. Більше того, працівники вмотивовані допомагати один одному, оскільки за перевиконання виробничого плану заробітна плата підвищується для всіх.

На противагу колективізму, який притаманний японському менеджменту, кадрова політика американських компаній побудована на принципах індивідуалізму і чіткого розподілу праці. Уся система управління орієнтована на індивідуальну відповідальність працівників за їхні рішення та діяльність. Спеціалісти американської системи менеджменту зазвичай є спеціалістами в одній вузько направленій сфері, тому в них можливий лише вертикальний ріст по кар'єрній сходах.

Одним із вагомих недоліків такого підходу є висока плинність кадрів в організації, оскільки не володіючи знаннями для зміни сфери діяльності і не

маючи можливості для підвищення в одній компанії, працівник вимушений шукати собі роботу по спеціальності в іншій.

Один з найважливіших аспектів управління розвитком персоналу в умовах глобалізації - це розуміння культурних та соціальних різниць між різними регіонами та країнами. Багато компаній, які мають свої підрозділи в різних країнах, вживають заходів для забезпечення культурної та мовної адаптації свого персоналу до місцевих умов. Наприклад, багато компаній проводять тренінги з культурної свідомості та міжкультурної комунікації для своїх працівників.

Опираючись на практики зарубіжних компаній, доцільним є виділити, що вони використовують різні методи розвитку за допомогою яких можуть управляти компетентністю персоналу та покращувати продуктивність та ефективність його роботи [1, 2, 3].

Ще одним важливим аспектом управління розвитком персоналу є розвиток міжнародних лідерів та менеджерів. Лідери, які мають досвід у різних культурах та країнах, можуть бути цінними активами для компаній, які діють на міжнародному ринку. Також, компанії можуть розвивати свій персонал, надаючи їм можливості для міжнародного досвіду та розвитку, наприклад, через програми обміну працівниками або відкриття нових підрозділів у різних країнах.

В умовах сучасності, завдяки розвитку технологій, компанії можуть використовувати онлайн-курси, відеоконференції, мобільні додатки тощо для забезпечення доступу до навчання та розвитку персоналу у різних країнах та регіонах. Також, деякі компанії використовують штучний інтелект та машинне навчання для відстеження процесу розвитку персоналу та прогнозування майбутніх потреб компанії у робочій силі.

Окрім цього, компанії можуть використовувати різні стратегії управління розвитком персоналу, такі як створення внутрішніх навчальних програм, проведення оцінок компетентностей та розробка індивідуальних планів розвитку для працівників. Наприклад, компанія ІВМ використовує внутрішній портал навчання для розвитку свого персоналу, що дозволяє працівникам здійснювати самостійний вибір навчальних курсів та розвиток у своїй обраній сфері.

Також, деякі компанії ставлять перед собою завдання виявлення та розвитку талановитих працівників, надаючи їм можливість робити перший крок у розвитку своєї кар'єри та отримати необхідні навички для досягнення своїх кар'єрних цілей.

Загалом, управління розвитком персоналу в умовах глобалізації є складною, але дуже важливою задачею для компаній, що дозволяє забезпечити конкурентоспроможність та успішність на міжнародному ринку. Для успішної реалізації програм розвитку персоналу компанії повинні бути готові до використання новітніх технологій та інновацій, ставити перед собою амбітні цілі та враховувати потреби своїх працівників. Компанії повинні вивчати культурні

та соціальні особливості різних регіонів, щоб успішно працювати з працівниками з різних країн та національностей. Також важливо встановлювати зв'язки між різними програмами розвитку персоналу та бізнес-стратегією компанії, щоб забезпечити їх ефективність та взаємодію.

Список використаних джерел

1. *Bozeman, B.; Feeney, M. K. Toward a useful theory of mentoring: A conceptual analysis and critique. Administration & Society. № 39 (6): P.719–739*
2. *Natalie Lancer, David Clutterbuck, David Megginson Techniques for Coaching and Mentoring. London. 2016. 2nd edition. P.340*
3. *Лизунова О. М., Іщенко Я. Г., Кондрашова Г. В. Використання інноваційних методів управління персоналом підприємства. Економіка та управління підприємствами. 2018. № 14. С. 448-456*

Шевченко І.О.,

*к.е.н., доцент, докторант кафедри
міжнародної економіки
Західноукраїнський національний
університет*

НАСЛІДКИ ГЛОБАЛЬНИХ ЛАНЦЮЖКІВ ВАРТОСТІ ДЛЯ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГОВОЇ ПОЛІТИКИ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ

Відповідно до класичної концепції міжнародної торгівлі, вважається, що кожна країна виробляє товари та надає послуги, які експортуються як кінцеві продукти, призначені споживачам за кордоном. Однак у сучасній глобалізованій економіці з урахуванням цифровізаційних умов такі торгові потоки становлять лише близько 30% усієї торгівлі товарами та послугами. Приблизно 70% сучасної міжнародної торгівлі фактично базується на глобальних ланцюгах створення вартості (далі- ЛСВ), з потоками послуг, сировини, деталей і компонентів, що перетинають кордони – часто кілька разів. Вони інтегруються в кінці ланцюга в кінцеві продукти, які потім відправляються споживачам по всьому світу.

Експорт з однієї країни в іншу часто залежить від складної взаємодії між різними місцевими та іноземними постачальниками. Ще більше, ніж раніше, торгівля визначається стратегічними рішеннями компаній щодо аутсорсингу, інвестування та роботи там, де необхідні навички та матеріали доступні на конкурентних умовах з точки зору вартості та якості.

Наприклад, смартфон, зібраний у Китаї, може містити елементи графічного дизайну зі Сполучених Штатів, комп'ютерний код, розроблений у Франції, електронні чіпи, виготовлені в Сінгапурі, і дорогоцінні метали, видобуті в Болівії. Протягом цього процесу всі залучені країни зберігають частину вартості кінцевого продукту та отримують вигоду від його експорту. Однак значна частина цієї доданої вартості в міжнародному ланцюжку поставок залишається непомітною в традиційній торговій статистиці, яка приписує всю вартість товару чи послуги останній країні в ланцюжку, яка завершила виробництво.

Дані про торгівлю доданою вартістю дозволяють краще визначити, де в ланцюжку постачання додається вартість, оцінити, де створюються доходи та робочі місця, і запропонувати новий погляд на дисбаланс двосторонньої торгівлі. Це надзвичайно важливе завдання для кращого розуміння зв'язків між торгівлею та робочими місцями.

У світі ЛСВ торговельна політика економіки не може бути зосереджена виключно на перешкодах для торгівлі між цією економікою та її прямими торговими партнерами. Для зміцнення експорту та покращення економічних показників необхідно брати до уваги весь ланцюжок створення вартості та вузькі місця, що існують нагорі та вниз за течією між третіми країнами.

У тій мірі, в якій конкурентоспроможність експорту країни може залежати від імпортованих ресурсів, також важливо, щоб країни усунули власні торговельні бар'єри, щоб пожинати плоди своєї участі в торгівлі. Участь у глобальних ланцюжках створення вартості може принести користь усім країнам, незалежно від рівня їхнього розвитку.

Коли країни, що розвиваються, прагнуть увійти або взяти участь у ЛСВ, може виникнути тиск з метою просування вгору по ланцюжку створення вартості до діяльності з вищою доданою вартістю. Однак плоди участі в ЛСВ можна пожинати на будь-якій ланці ланцюжка доданої вартості: для економіки важливо зміцнювати види діяльності, які є її сильними сторонами. Іншими словами, країни, які стають ефективними на стадії складання або виробництва, можуть, ставши глобально конкурентоспроможними постачальниками цієї діяльності, створити більшу загальну вартість, ніж вони можуть, виконуючи діяльність із вищою високою доданою вартістю, за яку вони менш конкурентоспроможні. Зрештою, те, що дійсно має значення, — це загальна вартість, яка може бути створена економічною діяльністю, що розглядається в рамках ланцюжка створення вартості.

Тому органи державної влади повинні зосереджуватися на загальній вартості, яку створюють компанії, а не на частині доданої вартості, яка створюється на місці. У контексті глобальних ланцюжків вартості дані про торгівлю доданою вартістю проливають світло на торговельну політику.

Поява та збереження ЛСВ кидає виклик загальноприйнятій думці про формування торгової політики. Сьогодні успіх економіки на міжнародних ринках залежить як від її здатності імпортувати першокласні ресурси, так і від її здатності експортувати. Дані про торгівлю доданою вартістю показують, як GVC збільшують витрати на механізми митного захисту, оскільки митні збори стають кумулятивними, коли проміжне споживання неодноразово перетинає кордони в контексті торгівлі.

Таким чином, наявні дані також підкреслюють необхідність зусиль зі сприяння торгівлі, зосереджуючись, наприклад, на конвергенції або сумісності стандартів і вимог до сертифікації, з метою зменшення перешкод на кордонах і полегшення функціонування ланцюгів постачання.

Список використаних джерел:

1. Зварич І.Я. Циркулярні ланцюги створення доданої вартості у виробництві електромобілів № 33 (2019): Вісник ХДУ Серія Економічні науки DOI: <https://doi.org/10.32999/ksu2307-8030/2019-33-1>
2. Петриченко А.М., Білявський В.М. Діджиталізація: перспективи застосування інформаційних технологій для розвитку бізнесу // Сучасні тенденції розвитку фінансових та інноваційно-інвестиційних процесів в Україні : VI міжнар. наук.-практ. конф., м. Вінниця, 2-3 березня 2023 р. Вінниця : Вінницький національний технічний університет, 2023. С. 406–407.
3. Шевченко І.О. Концептуальний підхід до трансформації глобальної економіки з урахуванням розвитку глобальних ринків Вісник Східноукраїнського Національного Університету імені Володимира Даля No 4 (274) 2022 С. 63-69 DOI: <https://doi.org/10.33216/1998-7927-2022-274-4-63-69>

Маріанна КАШАРАБА

студентка Західноукраїнського
національного університету

Наталія СТАХОВА

к.е.н., доцент Західноукраїнського
національного університету

«ТРАФІКІНГ» В СИСТЕМІ НЕЛЕГАЛЬНОЇ МІГРАЦІЇ

Спершу розглянемо поняття «міжнародна міграція населення» – це переміщення людей з однієї країни в іншу з метою працевлаштування та

стабільного або тимчасового місця проживання. Також за законністю міграцію поділяють на легальну та нелегальну. Легальна міграція – це перетин міжнародних кордонів і перебування в країні на законних підставах. Такі мігранти в'їжджають до країни за наявності в'їзної візи або інших законних підстав, перебувають у країні протягом визначеного часу (за необхідності та наявності підстав термін перебування може бути продовжений)[1].

Нелегальна міграція – це переїзд людини з однієї країни в іншу без в'їзду законним способом. Вони стикаються з великою різноманітністю проблем, включаючи такі бар'єри, як мова, робота, житло, транспорт та охорона здоров'я. Багато нелегальних мігрантів бояться звертатися за послугами через можливість бути виявленими та депортованими. Незаконне переміщення через державний кордон, тобто поза пунктами пропуску або з приховуванням від прикордонного та митного контролю, при використанні підроблених документів, візи (або без візи), самотійно чи за допомогою третіх осіб, а також проживання на території країни без належного дозволу компетентних державних органів.

Нелегальна міграція має негативний вплив на економіку та соціальну безпеку держави. Наслідками якої є зростання злочинності, поширення небезпечних захворювань, розвитку підпільного ринку праці, виникнення напруженості у відносинах між державами. Нелегальна міграція пов'язана: по-перше, зі зміною імміграційної політики, що знижує можливості законної міграції, по-друге – з бажанням емігрувати будь-яким шляхом, що пов'язане із сподіванням на кращі умови, інформацією про «квоту життя», по-третє, в деяких країнах існує потреба в робочій силі, яку не можна задовольнити легальним шляхом.

До причин, що зумовлені соціально-економічними та іншими особливостями країни громадянства, належать: політичні переслідування; дискримінація (расова, етнічна, релігійна); стихійні лиха; реформи в державі; причини інтелектуального характеру; причини культурного характеру; причини економічного характеру. Переліченим причинам властива значна частка імпульсу, який виштовхує [1].

Нелегальна політична міграція – це процес міждержавного переміщення громадян, які, займаючись політичною діяльністю, змушені мігрувати внаслідок можливих або вже розпочатих переслідувань за свої політичні погляди.

Також, дуже часто нелегальну міграцію плутають з «трафікінгом». Іншими словами це торгівля людьми з метою експлуатації вербування, перевезення, передачу, укриття або отримання людей шляхом погроз, застосування сили або інших методів примусу, незаконне захоплення, шахрайство, обман, зловживання владою або використання безпорадного стану, або шляхом підкупу у вигляді платежів чи надання послуг, з метою отримання згоди особи [2].

Тож давайте розглянемо відмінності між нелегальною міграцією і трафікінгом.

Нелегальна міграція – це злочин проти держави, який чиниться з метою одержання прибутку від переміщення. Який характеризується комерційними відносинами між перевізником та мігрантом, які закінчуються після незаконного перетину кордону та розрахунку за послугу, за власним бажанням мігранта.

Трафікінг – це злочин проти особи, який чиниться з метою одержання прибутку від експлуатації. Який характеризується експлуатаційними відносинами між торговцем та жертвою які тривають продовж отримання прибутку від експлуатації. Перетин кордону може бути як легальний, та і не легальний або, взагалі, без перетину кордону. Відбувається або без згоди, або згода отримана шляхом застосування сили, примушення, шахрайства та ін.

Основними країнами-постачальниками торгівлі людьми є Таїланд, Китай, Нігерія, Албанія, Болгарія, Білорусь, Молдова. У деяких регіонах, таких як Росія, Східна Європа, Гонконг, Японія і Колумбія, торгівля знаходиться під контролем великих злочинних організацій. Тим не менше, більша частина торгівлі здійснюється в мережах невеликих груп, кожна з яких спеціалізується в певній галузі, таких як вербування на роботу, перевезення, реклама, або торгівля в роздріб. Це дуже вигідно для них, оскільки потрібен маленький стартовий капітал, а кримінальне переслідування трапляється відносно рідко [3].

Згідно з новою оцінкою ООН, у Європейському Союзі може бути понад 270 000 жертв торгівлі людьми. Після падіння «залізної завіси» Албанія, Молдова, Румунія, Болгарія, Росія, Білорусь, Україна та інші країни колишньої Східної Європи стали основними постачальниками торгівлі жінками та дітьми. Молодих жінок і дівчат часто заманюють до багатих країн обіцянками грошей і роботи, де їх змушують займатися проституцією. Росія є країною постачання, транзиту та призначення для чоловіків, жінок і дітей, які продаються з метою різних форм експлуатації. Багато жінок продаються за кордон для сексуальної експлуатації. Щороку тисячі жертв торгівлі російськими жінками починають займатися проституцією в Західній Європі, США, Канаді, Ізраїлі та країнах Азії. За оцінками Міжнародної організації праці, до 1 мільйона нелегальних іммігрантів у Росії можуть бути жертвами примусової праці, форми торгівлі людьми.

Список використаних джерел:

1. Суб'єкти нелегальної міграції. URL: https://www.naiiu.kiev.ua › protudiya-nel_migr
2. Міністерство соціальної політики України. URL: <http://surl.li/goaoi>

Наталія СТАХОВА

*к.е.н., доцент Західноукраїнського
національного університету*

Станіслав ПЕТРИШИН

*студент Західноукраїнського
національного університету*

Вікторія КОВБАСОВСЬКА

*студентка Західноукраїнського
національного університету*

МОЛДОВА НА ШЛЯХУ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ: БАР'ЄРИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

На сучасному етапі розвитку Республіка Молдова має три основні проблеми, що прямо та опосередковано впливають на процеси вступу Молдови до ЄС, а саме політична різновекторність; проблема з регулюванням ситуації в Придністров'ї та висока залежність від іноземних енергетичних ресурсів. Зі здобуттям незалежності у країні переважають настрої щодо приєднання до Румунії, проте одночасно відбулися зіткнення з озброєними сепаратистськими рухами в Гагаузії та Придністров'я і після врегулювання ситуації даний вектор був замінений на майбутню євроінтеграцію. Молдова, в контексті своєї органічної потреби в стабільності і відновленні функціональності здійснення конституційних повноважень органами правопорядку як зовні, так і особливо всередині країни, на всій її території, може і повинна скористатися можливістю асоціації з ЄС, як міжнародним політичним блоком, сформованим навколо соціальних, економічних і політичних цінностей, здатним запропонувати більшу вагу політичних переваг по відношенню до безпекових ризиків для Республіки Молдова, з метою вирішення найбільш серйозних безпекових проблем, з якими вона стикається впродовж всього часу свого існування в якості незалежної держави [3]. Щодо безпекової ситуації, то багато молдовських дослідників вважають процес євроінтеграції єдиним правильним рішенням для майбутнього об'єднання територій, тому що події 1990-х років показали, що в цілому, територіальний конфлікт демонструє процес міжнародного врегулювання конфліктів, який лише на перший погляд відбувається відповідно до одностайно встановлених правових рамок, визнаних міжнародною спільнотою [4].

Важливою причиною росту популярності вступу до ЄС в Молдові є доступ до інвестицій на грантів для покращення рівня життя населення, проте варто сказати що молдовська економіка не є потужною. Більш як 72% господарського комплексу Молдови займає виробнича сфера, включаючи сільське господарство

та інші пов'язані з нею галузі. Понад половина національного доходу Молдови генерується сільським господарством, а більше 45% продукції промисловості становить переробна сфера АПК. Виноградарство і садівництво є провідними галузями землеробства, при цьому Молдова є одним з провідних виробників винограду у східній Європі за площею виноградників, валовим збором та експортом продукції. Через війну в Україні Молдова зіткнулася з економічною та енергетичною кризою і була змушена прийняти значну кількість українських біженців. Республіка Молдова серйозно постраждала від російського вторгнення в Україну. Згідно з даними Національного банку Молдови, інфляція зросла з 18,52% у лютому до 33,55% у серпні 2022 року. Як наслідок, ВВП Молдови за січень-березень 2022 року склав у поточних цінах 56,3 млрд. лей (близько 2,9 млрд. дол. США), збільшившись порівняно з аналогічним періодом 2021 роком на 1,1%. До війни Молдова експортувала близько 8% своїх товарів на ринок РФ, але значна частка припадала на фрукти та овочі. Наприклад, близько 90% виробництва яблук йшло на російський ринок. Тепер, після нового фруктово-овочевого ембарго, запровадженого державою-агресором 15 серпня 2022 року проти Молдови, за винятком сепаратистського Придністровського регіону, Брюссель вже збільшив квоти на молдовські фрукти і запропонував нульове мито для них. Вторгнення в Україну прискорило зближення Молдови з Європейським Союзом. Брюссель усвідомив, що країни східного сусідства ЄС, такі як Молдова, Україна і Грузія, не мають шансів залишитися у вільному світі, якщо вони не будуть інтегровані в ЄС. [1]

З історії розвитку відносин між ЄС та Республікою Молдова має довгу історію, починаючи з 1994 року із заключенням Угоди про партнерство та співробітництво, вже з 2014 року двосторонні відносини базуються на Угоді про асоціацію між ЄС та Молдовою. Одним з головних зобов'язань Молдови в рамках угоди є реформування її політичної системи, щоб забезпечити демократичні принципи та права людини. Щодо успішності впровадження, то дослідження вважають, що зусилля Республіки Молдови в європейській інтеграції, однаково залежить від таких факторів, як ступінь наближення законодавства Республіки Молдова, а також узгодженість дії молдавської влади на політичному рівні та волі, яка доведеться в продовженні процесу демократизації суспільства [2].

3 березня 2022 р. Україна, Республіка Молдова та Грузія подала заяву про приєднання до ЄС про те, щоб стати країнами-кандидатами до ЄС та отримала першу анкету, тому країна вступила в нову еру остаточного вступу до ЄС, він повинен відповідати певним правилам, щоб усі 27 країн -членів Європейського Союзу одноголосно прийняли прохання Республіки Молдови для вступу до ЄС. Щодо перспектив Східного партнерства в умовах війни в Україні та актуальної міжнародної ситуації, вони не є складними для прогнозування [6]. 17 червня 2022 р. Європейська комісія винесла свою думку про прохання про вступ до ЄС. У

контексті, 23 червня 2022 року, Європейська рада надала Республіці Молдова статус країни - кандидата. Рада вирішить на наступних етапах, як тільки Республіка Молдова виконує умови, представлені на думку Європейської комісії щодо її прохання про вступ до ЄС, це не означає, що країна незабаром стане членом ЄС, але вперше європейська перспектива стає офіційно закріпленою, потрібно використовувати всі можливості і прискорити до ЄС. У липні Європейський Союз створив у Кишеневі Центр підтримки внутрішньої безпеки та управління кордоном Республіки Молдова. Центр координується делегацією Європейського Союзу в Республіці Молдова у відповідь на збройну агресію РФ проти України [3]. Зараз процес виконання реформ і вимог від Європейського Союзу є на даний час з проєвропейським урядом та внутрішньою підтримкою європейського курсу має сприятливі умови для реалізації [5]. Як країна-кандидат в члени ЄС, Молдова прагне досягти такого стану, коли вона відповідатиме всім необхідним критеріям для приєднання до ЄС. Тому, процес приєднання до ЄС є довгим та складним, і Молдова повинна реалістично підходити до цього завдання та продовжувати роботу над виконанням необхідних реформ.

Якщо прогнозувати лише основні видимі переваги від вступу до ЄС, то на державу очікується в першу чергу вирішення питання з Придністров'ям та усунення негативного впливу на внутрішню ситуацію з боку великих держав, що використовували б його для власних цілей; участь в інвестиційних програмах, які сприятимуть розвитку господарського комплексу країни, а також підвищенню конкурентоспроможності на міжнародному ринку, створенням нової моделі економіки під наглядом найсильніших європейських держав і також майбутня стабілізація валютного ринку через взаємодію з європейською системою центральних банків, можливе впровадження євро замість молдовського лея, проте існують і ризики, зокрема і неможливість оперативного регулювання ситуації центральним банком при економічних кризах та висока залежність від регулятора у вигляді ЄЦБ. Контроль за митом та торгівлею буде здійснюватися за європейськими стандартами, що забезпечить відкритість та прозорість відносно експорту-імпорту продукції. Крім того, Європейський союз встановив систему захисту географічних назв та походження продуктів, що також є формою європейського поділу праці. Ця система допомагає зберегти традиційні продукти та підтримує економіку регіонів, де вони виробляються. Наприклад, італійський пармський сир, французьке шампанське та іспанський хамон. Якщо говорити про Молдову, то з урахуванням її природних та культурних особливостей, країна може спеціалізуватися на таких галузях та продуктах, як виноробство: Молдова має багату історію виробництва вина та ідеальні кліматичні умови для вирощування винограду. Виноробство може стати ключовою галуззю економіки країни та привести до підвищення якості вин, що можуть бути конкурентними на

європейському ринку, а також запатентувати власні марки сортів вина і захистити їх від фальсифікації на міжнародному просторі.

Отже, інтеграція Республіки Молдова до ЄС є необхідним для збереження незалежності, вторгнення в Грузію, а потім і в Україну державою-агресора показали, що малі країни Східної Європи перебувають під постійною загрозою і лише успішна інтеграція в ЄС, а можливо і в подальшому НАТО, може виступати гарантом національної безпеки та незалежності, а квазідержавне утворення в Придністров'ї з незначним контингентом російської армії може відігравати роль дестабілізатора внутрішньої політичної ситуації та виступати національною загрозою, в процесі інтеграції ЄС повинен допомогти вирішити це питання і допомогти відновити територіальну цілісність країни. Утвердження енергетичної незалежності, через диверсифікацію постачальників енергоресурсів за допомоги ЄС створить не лише підґрунтя для економічної стабільності, але й зменшить небажаний іноземний вплив. Дотримання прав людини, боротьба з корупцією та політична стабільність – це важливі критерії, які необхідні для європейської інтеграції, саме прогрес у цих напрямках може допомогти рухатися в напрямку вступу до ЄС, оскільки держава має всі можливості для повноцінного членства в ЄС.

Список використаних джерел:

1. *ALCAZ A. Corupția și nivelul de trai în țările Uniunii Europene și Republica Moldova în perioada 2012 – 2021.* 2022. URL: Режим доступу до ресурсу: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/p-371-374_1.pdf.
2. *BARCUȚA A. Realizările și obstacolele în acordul de asociere UE-Moldova și ZLSAC.* 2022. URL: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/p-338-342.pdf.
3. *BENCHEC M. Impactul războiului ruso-ucrainean asupra securității Republicii Moldova.* 2023. URL: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/224-229_17.pdf.
4. *BORȘ V. Impactul conflictului transnistrean asupra aderării Republicii Moldova la Uniunea Europeană.* 2022. URL: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/p-89-100.pdf.
5. *ȚĂU N. Impactul Brexit asupra relațiilor Republicii Moldova cu UE.* 2022. URL: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/132-138_12.pdf.
6. *Економіка та бізнес-клімат Республіки Молдова. Посольство України в Республіці Молдова.* 2022. URL: <https://moldova.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/137-ukrainsko-moldovskoje-torgovo-ekonomicheskoje-sotrudnichestvo/ekonomika-ta-biznes-klimat-respubliki-moldova>.

Наталія СТАХОВА

*к.е.н., доцент Західноукраїнського
національного університету*

Оксана ХОХЛОВА

*студентка Західноукраїнського
національного університету*

ДОСТУП ДО ОСВІТНІХ ПОСЛУГ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ МІГРАЦІЇ

Глобальна міграція є ключовим елементом суспільних змін з самого початку історії людства. Тому ідея про те, що рух населення на великі відстані як явище сучасності є міфом. А глобальні міграції великих масштабів можна відслідкувати ще до розвитку сучасних транспортних засобів. Також міфом є твердження про те, що у минулому міграція була лінійним процесом – з постійною виїздом з одного місця та постійним переїздом в інше місце: повернення, форми циркулярної міграції та значні флуктуації характеризували локальні, регіональні та глобальні міграційні відносини як у минулому, так і в сучасності.

Сьогодні більше людей, ніж будь-коли, живе в країні, відмінній від тієї, у якій вони народилися. Згідно зі звітом МОМ про світову міграцію за 2020 рік, станом на червень 2019 року кількість міжнародних мігрантів у всьому світі оцінювалася у майже 272 млн., що на 51 млн. більше, ніж у 2010 році.

Хоча багато людей мігрують за бажанням, багато інших мігрують через необхідність. За даними ООН, на кінець 2019 року кількість вимушено переміщених осіб у всьому світі становила 79,5 мільйонів. З них 26 мільйонів були біженцями, 45,7 млн. людей були внутрішньо переміщеними особами, 4,2 млн. були шукачами притулку, а 3,6 млн. були венесуельцями, переміщеними за кордон [1].

Причин, чому люди покидають країну народження може бути кілька, та найпоширенішими з них є:

1. Щоб уникнути зон конфлікту. Це одна з найдавніших і найпоширеніших причин імміграції. Люди, які живуть у охоплених війною країнах, відчують потребу іммігрувати, щоб втекти від бойових дій і уникнути небезпеки. У період з 2000 по 2023 рік кількість тих, хто втік від конфлікту, криз, переслідувань, насильства або порушень прав людини, збільшилась з 17 до 40 млн.

2. Через фактори навколишнього середовища. Зміна клімату також несе відповідальність за імміграцію, яка постійно впливає на природу силою. Іноді природа завдає удару у відповідь, роблячи людину бездомною та безпорадною. Через раптові шторми, повені, цунамі та деякі інші стихійні лиха людям

доводиться тікати та шукати притулку в іншому відносно безпечнішому середовищі.

3. Втеча від бідності. У різних країнах може бути велика різниця між зарплатами та умовами праці, багато розвинених країн надають соціальну мережу, яка робить ці країни привабливими для людей з менш розвинених країн. Крім того, багато людей іммігрують, щоб втекти від високого безробіття та відсутності можливостей у своїй країні.

4. Високий рівень життя. Переходячи до іншої нації, ви шукаєте вищого рівня життя. Майже дві третини всіх міжнародних мігрантів живуть у країнах з високим рівнем доходу.

5. Особисті потреби. Інколи люди щиро вірять, що вони належать до іншої країни. Багато разів меншини (релігійні чи сексуальні) бачили потребу переїхати зі своєї рідної країни до більш толерантної нації, щоб вони змогли почати життя, якого вони завжди прагнули.

6. Політичні причини. Деякі люди іммігрують із обмежених країн у пошуках політичної свободи. Хтось змінює громадянство, щоб отримати нову ідентичність, а хтось, щоб отримати політичні права, яких не було на батьківщині.

7. Вища освіта. Це одна з головних причин, чому люди іммігрують, особливо молоді, щоб здобути вищу освіту в галузі, яка може бути недоступною в їхній країні, або кращі університети доступні лише за кордоном [2].

Освіта вважається одним з найважливіших факторів успішної інтеграції мігрантів у новому суспільстві. Вона дозволяє мігрантам отримати необхідні знання та навички для адаптації до нових умов життя та ринку праці, забезпечує можливості для підвищення соціального статусу та отримання кращих робочих місць. Однією з причин успішної інтеграції мігрантів є здобуття освіти ще до переїзду у нову країну. Це дозволяє їм отримати необхідні знання про культуру, історію та мову країни, вивчити правила поведінки, традиції та норми поведінки, а також встановити контакти з місцевими жителями. Мігранти, які мають вищу освіту, мають кращі можливості для працевлаштування та вищого доходу, що дозволяє їм краще інтегруватися в нове суспільство.

З іншого боку, недостатня освіта може стати перешкодою для успішної інтеграції мігрантів. Вони можуть стикатися зі складнощами у здобутті роботи та низьким рівнем оплати, а також можуть відчувати відчуженість від місцевого суспільства через незнання мови та культури.

Отже, освіта відіграє важливу роль у процесі інтеграції мігрантів в нове суспільство, тому її підтримка та розвиток є важливою складовою успішної інтеграційної політики.

Розширення доступу до освіти може допомогти мігрантам інтегруватися в нову країну з багатьох причин:

1. Мовна інтеграція: Навчання мови нової країни є ключовим елементом успішної інтеграції мігрантів. Чим більше можливостей мігранти мають для вивчення мови, тим більше вони можуть отримати важливої інформації та розуміння культури своєї нової країни.

2. Культурна інтеграція: Розширення доступу до освіти також може допомогти мігрантам зрозуміти інші аспекти культури своєї нової країни, такі як історія, мистецтво, література та традиції. Це може допомогти їм легше взаємодіяти з місцевими жителями, зрозуміти їхні цінності та звичаї, а також відчувати більшу належність до своєї нової країни.

3. Розвиток навичок та професійна інтеграція: Освіта може допомогти мігрантам розвивати навички, які потрібні для отримання роботи та професійного розвитку. Це може включати навчання професійного мовлення, навичок пошуку роботи та розуміння професійних стандартів нової країни.

4. Соціальна інтеграція: Освіта може також допомогти мігрантам знайти нових друзів та розвивати соціальні контакти в новій країні. Це може включати участь в клубах та організаціях, які пропонують додаткові можливості для соціальної взаємодії.

Взагалі, розширення доступу до освіти може допомогти мігрантам відчувати себе більш комфортно в іншій країні.

Також існує багато різних політик та програм, спрямованих на забезпечення доступу до освіти для мігрантів, залежно від країни та регіону. Ось декілька прикладів:

❖ Квоти на вступ: Деякі країни встановлюють квоти на вступ для мігрантів, що дозволяє їм мати пріоритет при вступі до вищих навчальних закладів.

❖ Фінансова допомога: Багато країн надають фінансову допомогу мігрантам для оплати навчання та інших затрат, пов'язаних з отриманням освіти. До прикладу, Європейська комісія співфінансує мережу SIRIUS з навчання мігрантів. Мережа підтримує освіту дітей та молодих людей з числа мігрантів за допомогою стратегічних заходів на національному та міжнародному рівнях та об'єднує разом з мігрантами та біженцями дослідників, політиків та практиків у галузі освіти мігрантів. Також через програму Erasmus+ Європейська комісія фінансує проекти та інші заходи щодо інтеграції мігрантів у всі сфери освіти та навчання.

❖ Мовні курси: Багато країн надають курси мови для мігрантів, що допомагає їм засвоїти мову країни, де вони перебувають, та покращити свої можливості отримати освіту та знайти роботу.

❖ Інклюзивна освіта: Країни надають інклюзивну освіту, що допомагає мігрантам з різних культур та мовних груп отримати доступ до освіти та адаптуватися до нового навчального середовища.

❖ Міжкультурна освіта: Більшість країн включають міжкультурну освіту до своїх навчальних програм, що допомагає мігрантам зрозуміти та адаптуватися до нового життя [3].

Міжкультурна освіта має важливе значення для мігрантів та для суспільства загалом. Для мігрантів вона може допомогти у розумінні нового культурного середовища, підвищенні рівня мовної компетенції та сприяти більш успішній інтеграції в нове суспільство. Завдяки міжкультурній освіті мігранти можуть оволодіти навичками взаємодії з представниками інших культур, зрозуміти культурні та історичні особливості своєї нової країни, знайти спільну мову з місцевим населенням та сприяти побудові міжкультурного діалогу.

Для суспільства міжкультурна освіта також є важливою, оскільки вона допомагає підтримувати мирні відносини між різними культурами та етнічними групами. Знання та розуміння інших культур може сприяти побудові толерантного та різноманітного суспільства, де люди поважають один одного та належним чином реагують на різноманітність. Міжкультурна освіта може допомогти зменшити вплив стереотипів та упереджень, що часто перешкоджають побудові здорових міжкультурних відносин.

У загальному контексті міжкультурна освіта є важливим інструментом сприяння глобалізації та міжкультурного розуміння. Вона може допомогти побудувати більш мирний, толерантний та різноманітний світ.

Список використаних джерел:

1. *United Nations. Global Issues. Migration. Research Service. URL: <https://www.un.org/en/global-issues/migration>*
2. *14 Reasons Why People Emigrate by Daniel Montiglio. URL: <https://www.foreigner.bg/12-reasons-why-people-immigrate/>*
3. *European Commission. Refugee and migrant integration into education and training. Research Service. URL: <https://education.ec.europa.eu/focus-topics/improving-quality/inclusive-education/migrants-and-refugees>*

Дмитро ГІМЛА
студент Західноукраїнського
національного університету

Наталія СТАХОВА
к.е.н., доцент Західноукраїнського
національного університету

ВЕЛИКА БРИТАНІЯ ЯК МІСЦЕ ДЕСТИНАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ БІЖЕНЦІВ: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ

Вторгнення Росії в Україну спричинило найгіршу кризу біженців у Європі з часів Другої світової війни. За оцінками ООН, станом на кінець червня для тимчасового захисту в Європі зареєстровано 3,5 мільйона біженців з України [1]. Оскільки український уряд наразі не дозволяє виїжджати з країни чоловікам віком 18-60 років, більшість із цих біженців – жінки та діти.

Велика Британія є одним з найбільш бажаних місць дестинації українських біженців, проте не всі охочі сюди можуть потрапити. На відміну від решти країн Європейського Союзу щоб потрапити у Велику Британію, потрібно отримати візу. Саме через це така не велика кількість українських мігрантів, а саме 160 000 зареєстровано на території цієї держави [2]. Велика Британія оголосила про два нових шляхи, якими українські біженці можуть отримати візу для прибуття до Великої Британії.

Сімейна схема в Україні стартувала 1 березня 2022 року. Це відкрите для громадян України, члени сім'ї яких є громадянами Великобританії або проживають у Великобританії. Сюди входять найближчі родичі (партнери, батьки та діти) і дальні родичі (дідуся, бабусі, брати і сестри, дядьки, тітки, двоюрідні брати, племінники та племінниці). Програма «Homes for Ukraine», запущена 14 березня 2022 року та відкрита для прийому заявок з 18 березня 2022 року. Ця схема відкрита для всіх громадян України, які наразі перебувають за межами Великої Британії та проживали в Україні до 1 січня 2022 року (та їхніх найближчих родичів, які можуть мати інші національності). Наразі за схемою Homes for Ukraine громадянам України потрібен резидент Великобританії, щоб виступати спонсором. Наразі у Великобританії не існує схеми переселення для біженців з України, які не є громадянами України. Власники будинків, які понад рік надаватимуть прихисток українським біженцям у межах програми Homes for Ukraine ("Оселі для України"), отримуватимуть 500 фунтів стерлінгів на місяць як подяку за свої зусилля. Раніше вони отримували на 150 фунтів менше.

Станом на 21 червня 2022 року Міністерство внутрішніх справ повідомило, що загалом було видано 135 900 віз – 43 200 через програму Ukraine Family і 92

700 через схему Homes for Ukraine. Зокрема 22 тисячі українців прибули до Шотландії, шість тисяч – до Уельсу, ще 700 – до Північної Ірландії [3].

Українські біженці, які прибули до Великої Британії за цими двома схемами, отримають візу, що дає їм право залишитися протягом початкового періоду в три роки. Вони матимуть право працювати, отримувати державні кошти, такі як універсальний кредит, і доступ до державних послуг, таких як школи та медичне обслуговування. Українці можуть знайти роботу. Згідно з останніми даними, Бюро національної статистики Британії, 56% дорослих українців, які прибули до Британії у червні або раніше, знайшли роботу, 66% безробітних мають намір шукати роботу в наступному місяці, а 17% уже влаштувалися в приватному секторі [4].

Українці мають також багато інших можливостей. Для прикладу, українські біженці мають право на безкоштовний проїзд в громадському транспорті. Завдяки такій можливості, вони можуть легко подорожувати країною. Також для українців діють всілякі системи знижок, починаючи від продуктів харчування та одягу, закінчуючи медикаментами, а медичні послуги для українських біженців є безкоштовними. У Великій Британії є чудові можливості для дітей, вони можуть безкоштовно навчатися в англійських школах, відвідувати курси іноземної мови й інші гуртки. Не обділені увагою й абітурієнти, вони можуть вступити в будь-який університет. Для них створена спрощена система вступу, на відміну від англійців, українським абітурієнтам потрібно скласти лише тест на рівень мови. Попри це діти можуть навчатися фактично безкоштовно. Розроблена система передбачає навчання для українських біженців за такою схемою: діти протягом визначеного терміну не сплачують кошти за навчання, а коли після університету влаштуються на роботу, то повинні будуть віддавати частину заробітної плати на погашення вартості навчання. Це чудова можливість здобути якісну освіту, стати кваліфікованим працівником, щоб в подальшому повернутися в Україну і сприяти розбудові нашої держави.

Українці, які перебувають на території Великої Британії на своєму шляху зустрічають чим раз тим більше викликів та перешкод. Нещодавно було проведено опитування, благодійною організацією для біженців The Sanctuary Foundation серед 2000 українців, показало, що 90 відсотків біженців, які прибули за урядовою схемою Homes for Ukraine, були раді прибуттю до Великобританії, а не до іншої країни, а майже 89 відсотків – головною причиною свого задоволення цією схемою назвали господарів у Великобританії. Опитування, опубліковане напередодні річниці з моменту жорстокого вторгнення росії в Україну, показує, що біженці продовжують стикатися з серйозними перешкодами на шляху до інтеграції. Так, незважаючи на те, що дослідження показало, що дві третини біженців все ще живуть у британській приймаючій

сім'ї, зростає занепокоєння щодо їхніх майбутніх перспектив у Великобританії, оскільки багато домовленостей про розміщення починають закінчуватися. На прохання пояснити свою стурбованість десятки українських біженців сказали, що їм було важко знайти приватне орендоване житло, причому деякі стверджували, що у них вимагали шість місяців оренди наперед або їм відмовляли в оренді, оскільки вони вимагали пільг. У зв'язку з цим, у Великій Британії почала рости кількість бездомних українців. Зокрема, за останній місяць число бездомних українців в Англії збільшилося на 22%.

Нині, за інформацією видання, число українських сімей, що евакуювалися до Великої Британії, з офіційною реєстрацією в якості бездомних досягло 1915. При цьому в 70% цих сімей є діти. Цей показник і на далі буде рости, якщо Британська влада не прийме запобіжних методів.

Отже, незважаючи на те, що Велика Британія надає широкий спектр можливостей українським біженцям, всеодно залишаються виклики, які наші співвітчизники повинні подолати з допомогою місцевих мешканців та британської влади.

Список використаних джерел:

1. Міграційні процеси: сутність, причини, види та показники міграції. URL: <https://buklib.net/books/27309/>
2. Ukraine emergency. URL: www.unhcr.org/uk/ukraine-emergency.html
3. Ukraine Family Scheme, Ukraine Sponsorship Scheme (Homes for Ukraine). URL: datawww.gov.uk/government/publications/ukraine-family-scheme-application-data/ukraine-family-scheme-and-ukraine-sponsorship-scheme-homes-for-ukraine-visa...
4. Британці, які понад рік надають домівку для біженців з України, отримують доплату від уряду. URL: <https://www.euointegration.com.ua/news/2022/12/14/7152504/>
5. Ukrainian Refugees Have Struggled With Work And Housing Since Arriving In the UK. URL: <https://www.politicshome.com/news/article/ukrainian-refugees-report-work-housing-hurdles-among-major-issues-since-arriving-uk>

LiJing Yin

West Ukrainian National University

Supervisor: Vitalina Kuriljak

UKRAINE AND EU ECONOMIC DEVELOPMENT COOPERATION

The establishment of a friendly partnership between Ukraine and the EU on both sides is very important, Ukraine and the EU need each other, the strategy of integration into Europe is an important driving factor in the reform of Ukraine's domestic political and economic system, and joining the European integration process is one of the priority directions of Ukraine's foreign policy, and the development of the European integration process is an important factor in determining the development of the EU.

In terms of economic development cooperation, Ukraine's economic development cooperation with the EU is mainly in the areas of trade, investment and technical assistance. These include the provision of financial and technical assistance, market liberalisation and simultaneous opening of markets to each other, removal of technical barriers to trade between the two sides, increased infrastructure development, greater investment, enhanced trade cooperation, reduction of trade barriers, etc., balancing trade with each other and facilitating exporters from both sides. The European Union and Ukraine are growing closer in their relations, constantly strengthening their cooperation in economic development and gradually achieving economic integration and European integration. The significance and results of the economic development cooperation between Ukraine and the EU are analysed separately below.

1. The significance of economic development cooperation between the two sides.

(1) Ukraine's economic level is low, and after promoting economic development cooperation between Ukraine and the EU on both sides, Ukraine will gain more economic benefits, improve the country's economic level and strengthen itself.

(2) The EU has a large market, which is undoubtedly very tempting for Ukraine, and Ukraine can achieve trade expansion and capital importation. In addition to this, the competitive pressure brought about by the European Union has forced Ukrainian companies to improve their technical and managerial skills and to upgrade their overall strength to meet international developments.

(3) Ukraine's rich natural resources, fertile land, high quality labour force and high level of social consumption also meet the prerequisites for the development of cooperation. In order to be able to integrate Ukraine into the European market, the EU needs to expand the Ukrainian market, improve the current state of development cooperation between Ukraine and the EU and ultimately increase the competitiveness of Europe in the world economy.

(4) Greater development opportunities for both Ukraine and the EU. The advantages between Ukraine and the EU are complementary, thus promoting the rapid development of both economies and achieving a win-win situation for both sides, which ultimately brings greater opportunities for their development. In particular, the EU faces two major long-term challenges, underemployment due to an ageing population and energy shortages, and Ukraine, with its relatively rich natural resources and human reserves, can provide a better solution to the two major challenges that exist in the EU.

(5) It will promote further reductions in commodity tariffs, reduce trade barriers between the two sides, create a freer investment environment and promote the rapid development of trade in services.

2. Results of the economic development cooperation between the two sides.

(1) The establishment of a free trade area is a fundamental element of the mutual agreement between Ukraine and the EU, and the jointly established free trade area provides for the liberalisation of trade in goods and services between the parties. Two main areas are covered: On the one hand, trade in goods, including technical barriers to trade; trade protection instruments; sanitary and phytosanitary measures; customs administrative cooperation; trade facilitation and customs cooperation; rules of origin; trade relations in the energy sector, etc; On the other hand are services, business establishment and investment; certification of goods; capital flows and payments; competition policy; intellectual property rights; government procurement; trade and sustainable development; transparency; and dispute settlement mechanisms.

(2) The strengthening of economic development cooperation between Ukraine and the EU has led to accelerated trade between the two sides and a rapid recovery of the Ukrainian economy, which has been leading the international sector in agricultural output thanks to the ongoing process of European integration.

Table 1

Data on export and import trade between Ukraine and the EU for 2016 to 2021

EU-Ukraine data from 2016 to 2021						
Data Type	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Trade balance in million ECU/EURO	1335.4	988.1	1021.6	1465.7	3038.2	1668.0
Exports in million of ECU/EURO	9310.7	11191.2	11941.8	13689.7	12952.2	15735.8
Imports in million of ECU/EURO	7975.4	10203.1	10920.2	12144.0	9914.0	14067.7
Share of imports by partner(%)	0.4	0.5	0.5	0.6	0.5	0.6
Share of exports by partner(%)	0.5	0.5	0.5	0.6	0.6	0.6

As can be seen from the table above, the volume of export and import trade between Ukraine and the EU is increasing between 2016 and 2021, and the share of

both sides in export and import trade partners is gradually becoming larger, with a decline or slowdown in 2020 and 2021 due to the global epidemic. This demonstrates the growing volume of trade between Ukraine and the EU, the increasing trade and the strengthening of economic cooperation relations. (2022 and 2023 data not considered due to war)

Table 2

Data on trade in goods between Ukraine and the EU in 2020

EU-Ukraine data from 2020				
Name of the item	Exports in million of ECU/EURO	Imports in million of ECU/EURO	Share of imports by partner(%)	Share of exports by partner(%)
Food, drink and tobacco	1592.5	2427.7	24.5	12.3
Raw materials	372.0	3189.2	32.2	2.9
Mineral fuels, lubricants and related materials	774.9	53.9	0.5	6.0
Chemicals and related products, n.e.s.	2926.8	316.4	3.2	22.6
Other manufactured goods	2569.4	2893.5	29.2	19.8
Machinery and transport equipment	4428.2	959.9	9.7	34.2
Commodities and transactions not classified elsewhere in the SITC	288.4	73.4	0.7	2.2

Comparing the data on trade in goods between Ukraine and the EU in 2020 with the data on trade in goods between Ukraine and the EU in 2021, it can be seen that in the import and export trade in several items, the trade volume and the share of both sides in the trade in each item between Ukraine and the EU are on the rise. Thus, analysis of the data shows that economic cooperation between Ukraine and the EU has developed more and more closely in recent years, with the share of the EU in Ukraine's foreign trade increasing year on year and the barriers to trade between the two countries decreasing, which is conducive to the long-term development of both sides.

In conclusion, both Ukraine and the EU are important trading partners. The EU as Ukraine's number one trading partner. Ukraine's main export items to the EU include primary agricultural and intermediate products, energy, chemicals, steel, etc. Ukraine's main imports from the EU include machinery, transport equipment, chemicals, clothing textiles and processed value-added agricultural products. For the EU, Ukraine is a rich export market for raw materials and an import market for commodities with great potential. In recent years, the EU's share of Ukraine's total trade in services has gradually increased, indicating an inevitable trend towards greater development cooperation between Ukraine and the EU. The integration of Ukraine into the European economic integration process is a long-term objective of the EU.

Data on trade in goods between Ukraine and the EU in 2021

EU-Ukraine data from 2021				
Name of the item	Exports in million of ECU/EURO	Imports in million of ECU/EURO	Share of imports by partner(%)	Share of exports by partner(%)
Food, drink and tobacco	1717.2	2606.1	18.5	10.9
Raw materials	440.0	4905.1	34.9	2.8
Mineral fuels, lubricants and related materials	1311.3	100.6	0.8	8.3
Chemicals and related products, n.e.s.	3602.6	528.7	3.8	22.9
Other manufactured goods	3003.2	4765.8	33.9	19.1
Machinery and transport equipment	5394.0	1076.2	7.6	34.3
Commodities and transactions not classified elsewhere in the SITC	267.4	75.2	0.5	1.7

EU-Ukraine economic development cooperation brings opportunities, risks and challenges for both sides, with both positive and negative impacts. In conjunction with its current status as a candidate country for the EU, Ukraine has been active in promoting and developing cooperation in the economic sphere. Therefore, Ukraine and the EU have good prospects for development and should further promote their economic development cooperation.

References:

1. Shen Lihua. *Ukraine's Strategy for European Integration and its Implications for Russia*[J], *Journal of Russian Studies*, Issue 3, 2012.
2. Li Qindi. *Study on aid policies within the EU's Eastern Partnership Program*[D], East China Normal University, Institute of International Relations and Regional Development, May 2015.
3. Jia Wenhua. *A Review of Research on the Eastern Enlargement of the European Union*[J], *Contemporary World and Socialism*, Issue 6, 2003.
4. Kateryna Markovska. *Ukraine-European Union economic and trade relations and the countermeasures for Ukraine's accession to the EU*[D], Jilin University of China, *The World Economy*, April 2012.
5. Sun Qian. *Political and economic analysis of Ukraine's accession to the European Union*[J], *International Trade*, 2096-0298.2019.06.073, p.73-74.
6. *Economic and Commercial Counsellor's Office in Ukraine. Agreement between Ukraine and EU associated countries*[J], November 27, 2014.
7. *EU-Ukraine Association Agenda: to prepare and facilitate the implementation of the Association Agreement, As endorsed by the EU-Ukraine Association Council on 16 March 2015.*

Дмитро ЗАЙЦЕВ

*студент Західноукраїнського
національного університету*

Науковий керівник: Стахова Н.В.

ВПЛИВ МІЖНАРОДНИХ МІГРАЦІЙНИХ ПОТОКІВ НА ЕКОНОМІКИ КРАЇН

Міграційна політика та її вплив на економіку країни є одним з головних елементів управління міграцією для багатьох країн. Міграційні потоки мають значний економічний вплив на країни-донори та країни-реципієнти.

Одним з головних впливів міграції на економіку є збільшення робочої сили в країні-одержувачі. Наявність багато чисельного міграційного потоку може призвести до збільшення кількості робочих місць та розвитку економіки в цілому. Мігранти можуть бути привабливими для роботодавців, які шукають недорогої, працездатної робочої сили. Другим важливим впливом міграції на економіку є підвищення продуктивності праці. Міжнародні міграційні потоки можуть призвести до змін у трудовому ринку компаній та до підвищення конкуренції між мігрантами та місцевими робітниками. Цього може сприяти зниження національного рівня безробіття та збільшення соціального забезпечення. Третім важливим впливом є збільшення платіжного балансу країни-донора. Мігранти можуть пересилати кошти додому, що призводить до збільшення валютних надходжень до країни та до того, що родина мігранта може розпоряджатися більшим транзакційним капіталом, що призводить до збільшення внутрішнього валового продукту. Четвертим важливим впливом є зміна демографічної структури країни. Велика кількість мігрантів може призвести до збільшення чисельності населення, що може позитивно вплинути на економіку країни. Це може стати важливим тимчасовим рішенням для країн, які мають проблеми зі зниженням рівня народжуваності та старінням населення.

Починаючи з 2014 року, Польща стала свідком безпрецедентного потоку трудових іммігрантів з України. У поєднанні з високим попитом на робочу силу цей сплеск пропозиції робочої сили зробив великий внесок в економічне зростання Польщі. Приїзд українських працівників збільшував ефективну пропозицію робочої сили в Польщі в 2013–2018 роках на 0,8% річних. Враховуючи цю додаткову пропозицію робочої сили в процесі обліку зростання,

вони виявили, що (раніше неврахований) внесок українських працівників становив близько 0,5 процентного пункту на рік, тобто близько 13% зростання ВВП Польщі в 2013–2018 роках.

Приплив іммігрантів забезпечив більший резерв робочої сили для польських компаній, особливо в секторах, які стикаються з нестачею кваліфікації. Це призвело до зниження рівня безробіття та вищих темпів економічного зростання, оскільки збільшення пропозиції робочої сили дозволило збільшити виробництво та випуск. Багато іммігрантів, які приїжджають до Польщі, надсилають гроші у свої країни у формі грошових переказів. Цей приплив іноземної валюти може допомогти стабілізувати польську економіку, оскільки забезпечує джерело іноземних грошей, які можна використовувати для інвестицій та споживання. Імміграційні потоки також можуть вплинути на торговельні відносини між Польщею та іншими країнами. Оскільки більше іммігрантів приїжджає до Польщі, вони можуть принести з собою нові ділові зв'язки та торгові можливості. Крім того, оскільки польські іммігранти оселяються в інших країнах, вони можуть сприяти збільшенню торгових відносин між Польщею та цими країнами:

1. Ринок праці: Рівень безробіття в Польщі знизився до 5,4% у березні 2023 року після стабільного дев'ятимісячного максимуму в 5,5% за попередні два місяці та відповідно до очікувань ринку. Кількість зареєстрованих безробітних скоротилася на 17,9 тис. до 846,9 тис. осіб.

2. Грошові перекази: У 2019 році грошові перекази від поляків, які проживають за кордоном, становили 10,9 млрд євро, або 4,5% ВВП Польщі. У 2020 році грошові перекази до Польщі з-за кордону склали 7,9 млрд. євро, незважаючи на пандемію COVID-19.

3. Торговельні відносини: У 2019 році експорт Польщі до ЄС становив 198 млрд. євро, а імпорт з ЄС – 173 млрд. євро. Найбільшими торговельними партнерами Польщі у 2019 році були Німеччина, Велика Британія та Чехія.

Міжнародні міграційні потоки мали значний вплив на економіку Польщі. Хоча існують певні проблеми, пов'язані з імміграцією, такі як інтеграція та соціальний вплив, не слід ігнорувати економічні переваги збільшення пропозиції робочої сили, грошових переказів і торгівлі. Тому для політиків важливо продовжувати моніторинг і управління імміграційними потоками, щоб гарантувати, що вони продовжуватимуть приносити позитивні економічні результати для країни.

Список використаних джерел:

1. Рівень безробіття в Польщі. URL: <https://tradingeconomics.com/poland/unemployment-rate>

2. Внесок імміграції з України в економічне зростання Польщі. URL: <https://link.springer.com/article/10.1007/s10290-021-00437-y>

Костянтин ОЛАСЮК

студент Західноукраїнського
національного університету

Науковий керівник: Стахова Н.В.

АНАЛІЗ МІГРАЦІЙНИХ ТЕНДЕНЦІЙ У СВІТІ

Новим поштовхом до збільшення міграційних потоків в світі стали процеси глобалізації та інтеграції. Зі всіх виділених видів міграції у світі переважає трудова міграція. Так, за деякими оцінками встановлено, що у 2019 році у світі нараховувалось близько 169 млн. трудових мігрантів, що становить дві третини (62%) від 272 млн. світових мігрантів. Отже, можемо сказати, що пошук роботи є однією з найпопулярніших мотивацій змінити країну проживання. Варто зазначити, що ці оцінки були зроблені перед COVID-19, який вплинув на міжнародну трудову міграцію в багатьох країнах [2]. Міжнародна організація з міграції в залежності від тенденцій міграції групує усі країни світу за трьома основними напрямками:

- Країни-донори;
- Країни проміжної дислокації;
- Країни реципієнти [1].

Класифікація наслідків міграційних процесів для країн-донорів та країн проміжної дислокації. Сильні сторони: завдяки мігрантам відбувається збільшення прямих іноземних інвестицій в місцеві підприємства, а також зростає рівень доходів місцевих домогосподарств. Слабкі сторони: через мігрантів відбувається втрата висококваліфікованих кадрів, додаткове навантаження на систему охорони здоров'я країн – транзитерів, посилення контрабандних потоків та корупційних випадків.

Можливості: більша кількість емігрантів позитивно впливає на кількість міжнародних банківських позик, що надходять до країни-донора. Можливе залучення додаткових фінансових ресурсів державою-донором, зменшення рівня безробіття та зменшення негативних наслідків різкої перебудови економічної системи. Зміна міждержавних політичних відносин, збільшення інвестицій від країн-сусідів та провідних країн світу у спроможність транзитних країн щодо прийому та надання притулку мігрантам. Загрози: також, еміграція може впливати на політичні інститути в країні, через декілька каналів, і може впливати

на пропозицію якості державних інститутів, попит на якісне оновлення організації їх роботи, а також взаємодію між ними. Можливість впливу на політичний устрій в державі.

Класифікація наслідків міграційних процесів для країн-реципієнтів. Сильні сторони: патентна діяльність, інновації та продуктивність, збільшення частки вчених-інженерів та інженерів у робочому населенні на один відсотковий пункт збільшує середню тижневу заробітну плату освічених працівників коледжів на 8–11% а мігранти – освічені працівники майже на 4%, оптимальний ступінь різноманітності населення врівноважує позитивну взаємодоповнюваність у виробництві між робочими іммігрантами та місцевими мешканцями, яка виникає через обмін різними навичками, які пов'язані з різним культурним походженням [1]. Слабкі сторони: культурне різноманіття призводить до етнічної роздробленості та етнічних конфліктів, що може бути особливо негативним в країнах, що розвиваються. Також, тимчасові іммігранти мають менше стимулів до вивчення мови приймаючої країни, що є перешкодою для покращення їхніх перспектив заробітку з часом та інтеграції у суспільство.

Можливості: висококваліфіковані іммігранти можуть активно сприяти створенню міжнародних ділових мереж, а також з науковими, інженерними та іншими професійними навичками можуть сприяти технологічним удосконаленням у приймаючих країнах. Загрози: іммігранти в країнах-реципієнтах заощаджують свої гроші, і більшу частину з них, використовуючи депозитний рахунок або нелегальні канали транспортування, надсилають до країни їх походження. До загроз можна віднести відсутність стимулів для підприємств країни-реципієнта щодо поліпшення умов праці та соціальний демпінг та прихований ринок праці.

Таким чином, проаналізувавши основні наслідки міграційних процесів для країн-донорів, країн проміжної дислокації та країн-реципієнтів доцільно зробити попередній висновок, що ці наслідки є достатньо різноманітними. Так, для країн-донорів міграційні процеси спричиняють позитивні та негативні наслідки соціально-економічного та демографічного характеру. Проте, зважаючи на необхідність економічного зростання країн-донорів, процеси еміграції мають позитивні наслідки лише в короткостроковому періоді на противагу негативним, які є довгостроковими. Для країн проміжної дислокації світові міграційні процеси будуть мати переважно негативні наслідки соціального, економічного та демографічного характеру. Позитивні наслідки міграційних процесів для країн проміжної дислокації є переважно політичного характеру та сприяють міждержавній кооперації. Для країн-реципієнтів міграційні процеси спричиняють позитивні наслідки економічного та демографічного характеру. Крім того висока ймовірність виникнення і загострення негативних наслідків соціального та історично-культурного характеру [1].

Україна є країною-донором, тобто країною, яка формує трудові ресурси для країн реципієнтів. Така тенденція формувалася і продовжує існувати впродовж багатьох років незалежності України під впливом низки факторів. Ключовими факторами, що впливають на обсяг міграційних потоків в Україні, є фактори економічного, політичного, соціального характеру. Окреслення цих факторів, а також оцінка масштабів зовнішньої міграції є ключовими для визначення основних наслідків міграційних процесів для України.

Список використаних джерел:

1. Яковенко Ю.В. «Сучасні тенденції розвитку міграційних процесів: глобальні особливості та наслідки для України»: Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна серія «Економічна». Випуск 98. 2020.
2. Вишнеvsька А. М. «Вплив Глобалізації на міжнародні міграційні процеси у світі та Європі». URL: https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/50662/1/EV-2022-23_p34-39.pdf

Наталія СТАХОВА

к.е.н., доцент Західноукраїнського національного університету

Яна СУХОВИЧ

студентка Західноукраїнського національного університету

ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ ПІСЛЯ BREXIT: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Brexit (термін утворений від Britain (Британія) та exit (вихід)) — як процес виходу Великобританії зі складу Євросоюзу — одна з найбільш значущих подій в економічному житті Західної Європи. Велика Британія була країною-членом Європейського Союзу протягом 43 років та стала першою країною, яка прийняла рішення залишити його.

Вихід Великої Британії з Європейського Союзу став значною подією у світовій політиці та економіці. Цей процес вже має вплив на економіку країни та її торговельні відносини з іншими країнами. Крім того, це рішення має також важливий вплив на європейську економіку та політику, тому є важливим в контексті розвитку Європейського Союзу в цілому. Саме тому розгляд

економічного розвитку Великої Британії після Brexit є актуальним та важливим для розуміння сучасних економічних процесів в світі.

Наразі, ще занадто рано остаточно визначати, чи був Brexit економічним успіхом чи ні, а пандемія COVID-19 та її наслідки ускладнюють будь-який аналіз останніх економічних показників. Але враховуючи те, що вважалося, що ціна Brexit буде помітною та завчасною, а вигоди з'являтимуться повільніше, можна провести аналіз сучасного стану Британської економіки.

Використовуючи щоквартальні дані ОЕСР, ми бачимо, що ВВП Великої Британії зріс на 8,6% між 2016 роком та кінцем 2022 року, зазнаючи невеликого спаду після Brexit та значного падіння після початку пандемії COVID-19 [1]. Загалом, ВВП до Brexit мав тенденцію до зростання, але вже після прийняття рішення на референдумі у 2016 році ВВП країни зазнав зниження, і надалі розвиток економіки Великобританії відбувався повільніше в порівнянні із країнами-членами ЄС.

Після закінчення трансформаційного періоду експорт та імпорт зазнали впаду на 45,5% і 32,5% відповідно, але із часом відновилися до свого попереднього стану та продовжують наростати, в особливості імпорт та експорт із країнами, які не є членами ЄС. Британія і надалі продовжуватиме підтримувати різноманітну співпрацю та обміни з ЄС, наскільки це можливо, але також буде користуватися можливостями, які перед нею відкрив Brexit, щоб більше зосередитися на світі за межами Європейського Союзу.

Найперспективнішим сценарієм та напрямком процвітання британської економіки буде так званий план «Global Britain» — розширення економічних і політичних обмінів та зміцнення зв'язків із США, Індо-Тихоокеанським регіоном і країнами Співдружності, включаючи Індію, Австралію та Нову Зеландію. Після Brexit Британія повинна прийняти новий тип зовнішньої політики, а саме повернути собі суверенітет і створити на світовій арені імідж більш впевненої, глобальної та орієнтованої назовні Британії без втручання Європейського Союзу [2].

Першим кроком буде зміцнення дружніх відносин із США. З точки зору економіки та торгівлі Сполучене Королівство повинно прагнути сприянню підписання англо-американської угоди. Британії потрібно співпрацювати зі Сполученими Штатами, щоб зберегти поточний міжнародний порядок, особливо статус ООН, СОТ. Таким чином, Сполучене Королівство після Brexit зміцнить відносини зі США у двосторонній економічній та безпековій співпраці, а також у міжнародних організаціях і регіональних справах.

Ще одним кроком буде відновлення зв'язків із країнами Співдружності. Великобританія потрібно підписати нові торгові угоди з Австралією, Новою Зеландією, Сінгапуром, Канадою та іншими країнами, щоб збільшити торгівлю та контакти з ними.

Зараз Велика Британія також повинна надавати великого значення розвитку відносин з економіками, що розвиваються, такими як Китай і Бразилія. Розвиток відносин з цими економіками, сприятиме процвітанню британської зовнішньої торгівлі, включаючи імпорт та експорт.

Загалом, негативні наслідки слабших зв'язків з Європейським Союзом різною мірою відчуваються в різних галузях і не можуть бути повністю компенсовані. Однак економіка Великої Британії продовжує підтримувати певний рівень міцності, динамічно розширюючись до Азії, світового центру зростання, керованого галузями з порівняльними перевагами.

Тепер Велика Британія має свободу приймати політичні рішення, розроблені для Великобританії, забезпечуючи зростання та можливості по всій країні, у всіх секторах економіки, а також зміцнюючи безпеку та глобальне партнерство і прагнути стати найкраще регульованою економікою у світі.

Список використаних джерел:

1. Office for National Statistics: Gross Domestic Product: Year on Year growth: CVM SA %. URL: <https://www.ons.gov.uk/economy/gross-domesticproductgdp/timeseries/ihyp/qna>

2. Yichen Jia. Explaining Brexit, Post-Brexit Foreign Strategies of the UK and the UK-EU Relations. URL: <https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwi66PGL4qj7AhWMxosKHWCWDqMQFnoECAgQAQ&url=https%3A%2F%2Fwww.atlantis-press.com%2Farticle%2F125969423.pdf&usg=AOvVaw3YGl5jflpPR9Z2lVr6ayoQ>

Марія ПАВЛЮК

*студентка Західноукраїнського
національного університету*

БІРЖОВЕ ХЕДЖУВАННЯ ЦІНОВИХ РИЗИКІВ В УКРАЇНІ: РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Розпад СРСР у 90-х ознаменував не лише ментальне переродження українців у незалежну націю, а й, що цілком закономірно, дав поштовх розвитку різноманітним економічним інституціям та сферам, зокрема біржовій. Попри недостатню інтенсивність розвитку біржової діяльності, спричинену відсутністю фахівців, що володіли відповідними торговельними стратегіями використання біржових контрактів на сировинні товари, Україна повільними освоювали і фондові операції.

Так, у 1991 році Києві була створена перша українська біржа цінних паперів, що згодом, зупинила свою діяльність. Потім у 1996 році у Києві було створене Перше Фондове Товариство України (PFTS), яке досі є одним з основних біржових фондових майданчиків України. У 2008 році було створено Українську фондову біржу, що спеціалізується на торгівлі корпоративними облігаціями та іншими фінансовими інструментами. У 2019 році було створено Національну біржу України, яка стала найбільшою біржею в країні та зосередилась на торгівлі енергоносіями та сільськогосподарською продукцією.

Початок військових дій у 2014 році спричинив рекордне падіння біржового індексу PFTS на 60%, біржова індустрія України втратила свою привабливість в очах іноземних інвесторів, економічні санкції призвели до обмеження українського бізнесу в доступі до фінансових ресурсів, а вивезення капіталу з країни стало неможливим. Це призвело до зниження обсягів біржових операцій і падіння цін на фінансові активи.

Повномасштабне російське вторгнення 2022 року передбачувано погіршило ситуацію на українському фондовому ринку. Ця обставина суттєво впливає на інвестиційний клімат, адже на сьогоднішній день фондова біржа, за правильного використання всіх її ресурсів, може суттєво підтримати економіку нашої держави та український бізнес.

На волатильному ринку зі значними і періодичними змінами цін, валютних курсів тощо одним із найдоречніших шляхів боротьби з ризиками є страхування їх. Ось чому для компаній, що оперують в нестабільному ринковому просторі важливо опанувати біржову технологію хеджування як складову системи управління ризиками змін курсів валют, цін на сировинні товари, що можуть негативно вплинути на прибуток бізнесу.

В Україні технологія хеджування застосовується здебільшого лиш тими компаніями приватного і державного секторів, що задіяні в агробізнесі. Дана сфера економіки завжди характеризувалася високими ризиками, зараз же, у воєнний період ці ризики виросли суттєво. Сьогодні фермери використовують ф'ючерсні контракти, опціони чи інші фінансові інструменти зарубіжних бірж для страхування від коливань цін на зернові культури чи худобу.

Проте, попри зростання інтересу до хеджування серед представників аграрного сектору, використання даного виду страхування іншими галузями та індустріями в Україні є досить обмеженим у порівнянні з іншими країнами з більш розвиненими фінансовими ринками

До прикладу, одну з важливих часток українського ринку займає енергетичний сектор. Україна значною мірою залежить від імпорту енергоносіїв, зокрема природного газу, на який припадає значна частка енергоспоживання країни. Через цю залежність від імпорту українські енергетичні компанії піддаються значному ціновому ризику, пов'язаному з коливаннями на світових

енергетичних ринках. Проте, за даними International Energy Agency наразі лиш незначна частинка компаній використовують різноманітні фінансові деривативи для страхування цих ризиків.

Подібні тенденції спостерігаються також на фінансових ринках України. Відсоток використання хеджування банками, інвестиційними фондами та іншими фінансовими інституціями вищий, проте, як на мене, зумовлений тим, що наразі в Україні фінансова системи надзвичайно монополізована. Це означає, що чотири-п'ять масштабних фінансових інституцій, що хеджують свої ризики, можуть позитивно вплинути на статистику, при цьому не означати загальну тенденцію.

Представники ж таких сфер економіки як виробництво і роздрібна торгівля практично не беруть участі у страхуванні фондовими деривативами, хоч виробники та торговці можуть використовувати стратегії хеджування для управління ризиками, пов'язаними з коливаннями цін на товари, курсів іноземної валюти та процентних ставок, що може допомогти їм краще керувати витратами та підтримувати прибутковість, постійність ціноутворення та уникнути раптового підвищення цін через зміни курсу валют.

Попри уособлення війни як всепоглинаючого зла, вона підводить суспільство до відкриття нових горизонтів, які за звичайних умов здавались незначними. Такі ситуації змушують переглядати підходи до їх вирішення, що згодом вливається у нестандартні і новаторські рішення. Страхування бізнесу через використання біржових деривативів є таким новаторським рішенням для українських підприємств. Чим швидше вітчизняні бізнесмени опанують ці ринкові інновації, тим менше проблем буде при інтеграції національного ринку до біржових ринків ЄС, що проголошено в якості стратегічного курсу України.

Список використаних джерел:

1. *Офіційний сайт Ukrainian Association of Investment Business.* URL: <https://www.uaib.com.ua/en/>
2. *Офіційний сайт Ukrainian Exchange.* URL: <http://www.ux.ua/a10668/?nt=201>
3. *Ralph De Haas and Alexander Pivovarsky. - The Reconstruction and Development of Ukraine's Financial Sector after the War. - European Bank for reconstruction and development - 2022.*
4. *THOMAS J. CATALANO - The Most Effective Hedging Strategies to Reduce Market Risk. - 07.2022.* URL: <https://www.investopedia.com/ask/answers/050615/what-are-most-effective-hedging-strategies-reduce-market-risk.asp>

5. *Thomas Weber. How hedging works in energy markets. - 09.2022. URL: <https://www.axpo.com/tr/tr/magazine/energy-market/how-hedging-works-in-energy-markets.html>*

*Ань Юаньюань,
студентка Західноукраїнського
національного університету*

DEVELOPMENT OF THE DIGITAL ECONOMY FOR CHINA'S COOPERATION WITH ASEAN COUNTRIES IN THE POST-PANDEMIC PERIOD

China's digital economy is expected to grow 10.3 percent to 50.2 trillion Yuan (about \$7.25 trillion) in 2022, ranking second in the world in terms of volume. The share of the digital economy in the country's GDP last year was 41.5 percent.

The first round of consultations within the framework of negotiations on the creation of the China-ASEAN Free Trade Area /FTA/ version 3.0 has started very recently, the Ministry of Commerce of the People's Republic of China reported. Relevant departments of China and ASEAN countries, as well as officials of the ASEAN Secretariat, attended the meeting. The two sides held in-depth discussions on the regulations, organizational procedures and negotiation plan, and developed a schedule and road map for further negotiations.

In November 2022, China and ASEAN jointly announced the official start of negotiations on the establishment of China-ASEAN FTA version 3.0. As agreed by both sides, the talks will cover areas such as trade in goods, investment, digital and green economy, and aim to create a more inclusive, modern, comprehensive and mutually beneficial China-ASEAN FTA.

The President of the People's Republic of China said: "The digital economy is related to the overall situation of national development," and it is necessary to "constantly strengthen and optimize our country's digital economy."

Since the 18th Party Congress, the rapid development, the wide range of coverage, and the degree of influence of China's digital economy are unprecedented, which has caused profound changes in production and lifestyle. In terms of today's "Deciphering the Decade," China has unleashed a wave of digitalization.

Fig. 1. Development of digitalization in China [1]

There are more than 1.9 million 5G base stations across the vast territory of China. In addition to hundreds of millions of mobile phones, this extensive, world's largest communication network also has a huge group of users - industrial enterprises.

In Beijing's Yizhuang Economic and Technological Development Zone, at night this smart factory has flashing light strips indicating that production is in full swing. More than 200 high-definition cameras and more than 8,000 sensors collect real-time production data. The equipment, by analyzing the data, can automatically sense, transmit and diagnose problems to realize fully automated production.

In this decade, the wave of digitalization has also changed the social division of labor. In the past ten years, China has revised the National Occupational Classification Code, promulgated in 1999, twice. During the recently announced occupation classification ceremony, digital occupation identifiers appeared for the first time, bringing their number to 90. "Robot Development Technician," "Additive Manufacturing Engineering Technician," "Business Data Analyst," "Agriculture Digitalization Technician." These new occupational titles show that digital practitioners are now distributed across all aspects of social production, circulation, distribution and consumption, spanning primary, secondary and tertiary industries.

Over the past ten years, the scale of China's digital economy has grown from 11 trillion Yuan to 45.5 trillion Yuan, and its share in GDP has increased from 21.6% to 39.8%. Today, from cities to rural areas, from society to individuals, from online to offline, the wave of digitalization in China is providing a powerful impetus to high-quality economic development.

References:

1. *Китай запустив хвилю цифровізації.* URL: <https://ukrainian.cri.cn/news/chinaPic/3434/20220822/777509.html>
2. *Обсяг цифрової економіки Китаю перевищує 50 трільйонів юанів.* URL: <https://uk.rayhaber.com/2023/04>
3. <http://humstudies.com.ua/article/view/277867>

Шень Ян

*студент Західноукраїнського
національного університету*

EU-US-CHINA COOPERATION IN THE DEVELOPMENT OF THE NEW EU INDUSTRIAL STRATEGY

The European Commission presents a new strategy to help European industry lead the twin transitions to climate neutrality and digital leadership. The strategy is aimed at increasing the competitiveness of Europe and its strategic autonomy in the period of shifting geopolitical plates and strengthening global competition.

The package of initiatives defines a new approach to European industrial policy, which includes a series of measures to support all players in European industry, including large and small companies, innovative start-ups, research centers, service providers, suppliers and social partners.

The new industrial strategy will help implement three key priorities:

1. Maintaining the global competitiveness of European industry and a level playing field, both domestically and at the global level
2. Ensuring Europe's climate neutrality by 2050
3. Shaping the digital future of Europe.

The strategy identifies the key drivers of Europe's industrial transformation and proposes a comprehensive set of future actions.

In particular, it is about an action plan in the field of intellectual property, aimed at supporting technological sovereignty, promoting the creation of equal conditions at the global level, more effective fight against theft of intellectual property and adaptation of the legal framework to green and digital transitions.

Comprehensive measures for modernization and decarbonization of energy-intensive industries, support of sustainable and intelligent mobility industries, and improvement of energy efficiency are also foreseen.

The EU's strategic autonomy involves reducing dependence on critical raw materials, developing strategic digital infrastructure and relevant key technologies.

To implement the tasks of the industrial strategy, the so-called EU Industrial Forum should be created by September 2020, which will be a technological platform open to industry representatives, including medium and small enterprises and social partners.

The strategy establishes a vision for the future development of the industry: cleaner, circular, digital and competitive. Accelerating the transition of industry to a sustainable model of inclusive growth is the main task of the new EU industrial policy.

The new industrial strategy has three priorities (drivers):

1. Support of global competitiveness of EU industry;
2. Achieving a climate-neutral Europe in 2050;
3. Shaping the digital future of the EU.

The main elements of the strategy are seven so-called "fundamental things":

1. Ensuring certainty (digital and deeper single market);
2. Creation of equal global market conditions;
3. Supporting industry to achieve climate goals;
4. Building a more circular economy;
5. Support of industrial innovations;
6. Training and professional reorientation;
7. Investments and transition financing.

An important element of the New Industrial Strategy is the protection of the EU internal market from unfair competition from the outside, associated with state subsidies in foreign countries, low requirements (including environmental and climate) for goods and services.

The new industrial strategy also aims to strengthen the autonomy of EU industry. The EU plans to continue supporting the so-called "industrial ecosystems". The strategy is closely related to other program documents in the relevant areas of the ERC. It was in the New Industrial Strategy that the creation of the European Alliance for Clean Hydrogen was foreseen, the introduction of the position of the Chief Trade Inspector, and the plans for the introduction of the mechanism of carbon adjustment of imports were confirmed. The strategy envisages the adoption of a number of program documents (strategies and plans) in relevant sectors, including strategies for clean steel, pharmaceuticals, textiles, etc.

References:

1. *Єврокомісія представила нову промислову стратегію ЄС.* URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2020/03/11/7107362/>

2. *The Green Deal Industrial Plan: putting Europe's net-zero industry in the lead.* URL:https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_23_510
3. *European industrial strategy.* URL: https://single-market-economy.ec.europa.eu/industry/strategy_en

Назар ВІВЧАРИК,

Анастасія ДІДУХ

*Західноукраїнський національний
університет*

Науковий керівник: проф. Зварич Р. Є.

МЕНЕДЖМЕНТУ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ІННОВАЦІЙНИХ ЛОГІСТИЧНИХ ЗМІН

Для підтримки інтеграції у світову економіку необхідно зосередити бізнес проекти, що спрямовані на підтримку регіонального економічного розвитку саме на інфраструктуру. Бізнес концепція структурування ланцюга поставок у вигляді єдиних підходів у кожній країні втрачає свої позиції. Світовий досвід останнього десятиліття дає досить багато прикладів формування та функціонування кластерів у різних сегментах регіональної та галузевої економіки. Великий інтерес представляє розвиток такого кластера, як транспортно-логістичний кластер. Використання кластера як організаційної форми управління ланцюгом поставок може мати як переваги, так і недоліки та ризики. Початок розвитку кластерів починається з формування критичної маси менеджерів бізнесу, науки, державного сектору та місцевої влади, які розуміють феномен кластеру, його переваги та недоліки. Синергетичний ефект від функціонування кластерних структур є наслідком появи двох характерних властивостей кластерів як різновидів логістичних систем: по-перше, це симбіоз кластерних утворень, по-друге, його інноваційний характер.

Формування інноваційних транспортно-логістичних кластерів – це можливість ефективної реструктуризації економіки для виходу на новий рівень світогосподарських зв'язків. На мікрорівні загальні чинники інтернаціоналізації включають: пошук дешевих факторів виробництва і витрат постачання; міжнародне спостереження за клієнтами для швидкого постачання на локальному рівні; пошук нових географічних ринків; пошук нових можливостей навчання та доступу до знань. Крім того, важливість відповідних рушійних сил залежить від стратегії інтернаціоналізації залученої компанії. В цілому,

міжнародна логістика це складна система, що відрізняється від локальних логістичних конвеєрів. Основні відмінності, які необхідно взяти до уваги є: подовжений термін поставки; тривалий і ненадійний час доставки; численні точки консолідації та розриву; декілька режимів перевезення вантажів і варіантів вартості.

Штучний інтелект може принести переваги логістичному бізнесу через: автоматизацію прийняття рішень і обслуговування клієнтів; пошук найкращих постачальників для налагодження відносин; оптимізацію потоку запасів для безперебійної роботи бізнесу без людської участі; заощадження часу та коштів і віддачу від інвестицій. Інтернет речей принесе: надасть в режимі реального часу уявлення про функціонування системи, автоматизує процедури та скоротить трудовитрати, знизить витрати на виробництво та доставку, підвищить прозорість транзакцій споживачів. Здатність швидко адаптуватися до невизначеності допомагає підприємствам виживати в таких крихких ситуаціях. Трьома основними елементами успішної стратегії стійкості ланцюга поставок є люди, процеси та технології. Оскільки сучасні клієнти більш вимогливі та легко переходять на інші бренди, роздрібні торговці повинні пропонувати відмінне обслуговування клієнтів і персоналізовані рекомендації щодо продуктів – клієнтоорієнтованість є майбутнім управління ланцюгом постачання. Розширене програмне забезпечення видимості може включати кілька інструментів керування, такі як ERP і склад, щоб оптимізувати весь процес і усунути ручні завдання та людські помилки. Прогнозування попиту допоможе забезпечити наявність достатнього запасу для виконання замовлень клієнтів, а кібербезпека є важливою проблемою в управлінні ланцюгом постачання.

Список використаних джерел:

1. Dao N. H. T., Daniel J., Hutchinson S., Naderpour, M. *Logistics and supply chain management investigation: A case study. In Beheshti, A. et al. (Eds.). Service Research and Innovation (pp. 216 – 230). 2018. Springer. URL: https://doi.org/10.1007/978-3-319-76587-7_15.*
2. Kim J. *Studies on change of logistics concept and introduction to 4PL. East Asian Journal of Business Economics. 2021. 9(1), pp. 27-39. URL: <http://dx.doi.org/10.20498/eajbe.2021.9.1.27>. CC BY-NC 4.0.*
3. Тюріна Н., Гой І., Бабій І. *Логістика. Навчальний посібник. Центр учбової літератури. 2021. 392 с.*

ВПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ З МЕТОЮ ПОКРАЩЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ КОМПАНІЇ

Незважаючи на те, що це приголомшливо, бізнес-лідери орієнтуються у всесвіті технологій, що розширюється, оскільки вони знають, що для їхніх компаній життєво важливо залишатися конкурентоспроможними.

Для більшості власників бізнесу практичне використання технологій очевидно. Одним із найбільших уроків, яких нас навчив COVID, була цінність платформи бізнес-комунікації. Деякі компанії вже підхопили використання Microsoft Teams, що дозволило їм взяти перемогу перед пандемією. Але до квітня 2020 року всі вимагали методів комунікації, які дозволили б ефективно функціонувати віддаленій робочій силі.

На основі проведеного аналізу трендів у використанні сучасних технологій, можна виділити поради, які можуть сприяти розвитку організаційної культури компанії.

1. Збирайте та діліться точними даними в реальному часі. За допомогою програмного забезпечення для використання простору, такого як Serraview, керівник відділу може отримати доступ до даних про використання, щоб миттєво краще зрозуміти робочі звички своєї команди – де вони працюють та їх взаємодію з іншими командами, без необхідності проходити через різні відділи.

2. Надавати та отримувати зворотній зв'язок. Інструменти опитування та відстеження цілей дозволяють менеджерам швидше перевіряти співробітників частіше, замість того, щоб чекати щорічного огляду ефективності.

3. Пропонуйте більше гнучкості. Технології спрощують роботу співробітників віддалено або під час подорожей. Вони також можуть «зайти» у більш зручний час, якщо вони не можуть бути в офісі протягом вашого робочого часу.

4. Підвищення ефективності за допомогою автоматизації. За допомогою програмного забезпечення, яке контролює ваші системи будівлі, ви можете безперешкодно проводити аудити та випробування різних систем і обладнання.

5. Досягніть цілей сталого розвитку. Це не щось нове, але технологія стає дедалі кращою, допомагаючи офісам позбутися паперу (або, принаймні, скоротити його). Планшети та цифрові дошки означають менше друку, що означає використання менше чорнила та тонера та зменшення фізичного простору, необхідного для зберігання паперових файлів.

6. Відзначайте та нагороджуйте співробітників. Програмне забезпечення для визнання та винагороди може дозволити будь-кому відзначити будь-якого працівника, який виконав виняткову роботу.

Хоча технології відіграють важливу роль у зміні корпоративної культури, важливо пам'ятати, що це лише інструмент — вони не можуть виконувати всю роботу самі по собі. Вибираючи технологію, добре розумійте, чого ви намагаєтесь досягти та як. Переконайтеся, що вибране вами програмне забезпечення, програма, платформа чи послуга допоможуть вам досягти змін, які ви намагаєтесь підтримувати.

Список використаних джерел:

1. *How can technology change your company culture?* URL: <https://www.solaristek.com/how-can-technology-change-your-company-culture/>

2. *5 Ways Technology Can Help Build a Strong Company Culture.* URL: <https://www.spiceworks.com/hr/engagement-retention/articles/5-ways-technology-can-help-build-a-strong-company-culture/>

Тетяна ХВАЛИБОГА

*Західноукраїнський національний
університет*

ТЕНДЕНЦІЇ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ЛЮДЬМИ У 2023 РОЦІ

Після настання пандемії COVID-19 віддалена робота та гібридні робочі місця стали новою реальністю для компаній у всьому світі з багатьох галузей. Це особливо впливає на систему управління людьми, яка відіграє ключову роль в успішності організації.

Першим і найбільш поширеним трендом є перекваліфікація та підвищення кваліфікації. Замість того, щоб наймати нових співробітників, багато компаній перекваліфікують і підвищують кваліфікацію своєї поточної робочої сили. Перекваліфікація передбачає навчання співробітників новим навичкам, щоб вони могли переходити на абсолютно нову роль на тому ж робочому місці, тоді як підвищення кваліфікації передбачає навчання працівників навичкам, які можуть допомогти їм рости та процвітати в їхній поточній сфері знань. Обидва процеси дозволяють компаніям покращувати навички та знання своїх співробітників для внутрішньої мобільності, а також допомагають їм просуватися в їхній індивідуальній кар'єрі.

Значного поширення також набуває тенденція використання стратегій компенсації. Рекордно високі темпи інфляції та зростання вартості життя спричиняють фінансовий стрес для багатьох робітників, і все більше роботодавців збільшують розмір заробітної плати, щоб залучити та утримати працівників. Відділи кадрів тепер покладаються на широкі набори даних як усередині, так і за межами своїх організацій, щоб інформувати керований даними план винагороди, який гарантує, що працівники отримують зарплати, які відповідають аналогічним посадам у галузі. Робочі дані, як-от зростання доходів і контракти на продаж, можна також використовувати для формування стратегії бонусів і комісій для співробітників певних відділів.

Також важливо, що після пандемії COVID-19 багато компаній дотримуються гібридної та віддаленої моделі роботи. Цей гнучкий підхід дозволяє працівникам краще поєднувати роботу та особисте життя, враховуючи такі речі, як відвідування лікаря, догляд за дітьми, час на дорогу тощо. Багато співробітників працюють краще, якщо їм надається можливість працювати вдома принаймні кілька разів на тиждень, і пропозиція цієї пільги може підвищити загальну задоволеність працівників і їх утримання.

Поширеною є тенденція діджиталізації робочого місця. Завдяки використанню штучного інтелекту та машинного навчання відділи кадрів зосереджуються на оцифровці робочого місця — особливо після пандемії COVID-19. Це допоможе співробітникам почуватися більш залученими та продуктивними. Оптимізація різних робочих процесів пропонує більш персоналізований досвід для співробітників, що підвищує ефективність і утримання. Якщо підрозділ управління людьми не встигає за епохою цифрових технологій, це має значний вплив на ефективність та задоволення працівників.

Ще одним важливим трендом є цифровізація напрямку з навчання та розвитку. Через пандемію, яка перешкоджає просуванню ініціатив щодо навчання та розвитку, багато відділів кадрів зараз подвоюють свої зусилля у 2023 році. Завдяки переплетенню гейміфікації та віртуальної реальності в процесі навчання та розвитку роботодавці, ймовірно, побачать більше залучення та кращі результати від своїх персонал.

Надзвичайно важливим елементом щоденної робочої рутини стало технологічне самообслуговування, яке дозволяє працівникам отримувати доступ до кадрової інформації та завдань у вільний час. Наприклад, якщо працівники хочуть запланувати відпустку, переглянути квитанції про оплату праці або підписатися на пільги, вони повинні мати можливість зробити це в одному центральному місці. Портали самообслуговування вже використовують багато міжнародних корпорацій, але особливо в 2023 році і в майбутньому співробітники, швидше за все, чекатимуть зручності технологій.

Варто звернути увагу і на тенденцію інвестування в метасвіт. До 2026 року 25% людей будуть проводити в метавсесвіті принаймні одну годину на день. Метавсесвіт забезпечує захоплюючі віртуальні враження для співробітників, такі як віртуальні зустрічі, адаптація, залучення співробітників, а також навчання та розвиток. Ця альтернативна реальність може змінити те, як працівники бачать роль своїх відділів кадрів. Інвестуючи в метавсесвіт, компанії гарантують, що вони йдуть в ногу з останніми технологіями та тенденціями, які потрапляють до працівників [4, 5].

Тенденції змінюються кожного року, і хвилі інновацій можуть йти із запаморочливою швидкістю. Слідування трендам та готовність до змін є критично важливими для успіху компанії. Найважливіше те, що ці технології мають використовуватися не лише для того, щоб зробити роботу компанії продуктивнішою — вони мають підтримувати зусилля підрозділу управління людьми із піклування про здоров'я, благополуччя та комфорт працівників. Зважаючи на це, цілеспрямоване використання передових технологій може не тільки допомогти автоматизувати систему управління людьми і зробити роботу більш продуктивною, але також може посилити нові ініціативи та стимулювати інновації в компанії.

Список використаних джерел:

1. Кулакова С.Ю., Копейкина В.В. Зотова О.М. *Управління процесом рекрутингу на підприємствах в сучасних умовах. Ефективна економіка. 2018. №1. 7 с.*
2. Річард Д. Джонсон і Хел Г. Геутал (2018). *Використання E-HR та HRIS в міжнародних організаціях*
3. Raymond Noe, John Hollenbeck, Barry Gerhart, Patrick Wright. *Human Resource Management 11th Edition NY, McGraw-Hill, 2018, 350p.*
4. Еррік ван Вулпен. *Сім цифрових HR-трендів 2023 року.* URL: <http://www.management.com.ua/tend/tend1208.html>.
5. *21 HR jobs of the future* URL: <https://www.cognizant.com/whitepapers/21-hr-jobs-of-the-futurecodex5450.pdf>

Ірина ПЕРЕХОДЬКО

Юлія ГУЦУЛЯК

*Західноукраїнський національний
університет*

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО МОТИВАЦІЇ ПЕРСОНАЛУ В МІЖНАРОДНІЙ КОМПАНІЇ

Мотивація персоналу є одним із важливим фактором, який міжнародні компанії повинні враховувати в управлінській діяльності, бо він визначає продуктивність працівників, впливає на їхню ефективність. Мотивація персоналу в кінцевому підсумку впливає на ефективність компанії. В умовах зростаючої глобалізації особливої ваги міжнародні компанії, управління трудовими ресурсами в яких, в тому числі й мотивація, мають свої особливості. Міжнародні компанії здійснюють свою діяльність за межами країни, що потребує такого підбору персоналу, який буде володіти необхідними знаннями або готовий їх здобувати, а самі компанії повинні відчувати швидкі зміни на ринку праці.

Діяльність міжнародної компанії передбачає впровадження найкращих практик міжнародного управління людськими ресурсами, які поєднують мотивацію, залучення персоналу, створення мотивації для їхньої роботи у компанії, регулювання відтоку кадрів. Мотивовані працівники допомагають компанії досягати поставлених стратегічних цілей та отримувати конкурентні переваги над конкурентами. Щоби бути конкурентоспроможними, компанії повинні впроваджувати нові методи мотивації, адаптуючись до вимог ринку, інституційного середовища країни, де вони здійснюють діяльність.

Поділяємо думку професора С. Насирової, що «пошук шляхів оптимізації систем управління компаніями неминує призводить у підсистему управління персоналом, де наріжним вектором є формування найбільш ефективних інструментів мотивації» [1].

Якість мотивації людського потенціалу в міжнародних компаніях залежить від того, як компанія формує групи персоналу за ступенем залучення у діяльність, адже є відмінності мотивації працівників у різних країнах, є групи з високою мотивацією, які характеризуються винахідливістю, тому вони повинні виконувати іншу роботу. Є працівники, які не готові працювати навіть при високій мотивації. Тому компаніям при підборі працівників мають розмежовувати працівників за їхньою готовністю працювати для інтересів компанії, які мають внутрішню мотивацію виконувати завдання.

Методи управління персоналом залежить від розмірів компанії, широти охоплення ринків, особливостей. Якщо це просто зовнішньоекономічна діяльність, експорт в іншу країну, то це спрощує роботу менеджера з управління.

Якщо ж це ТНК, то менеджери повинні інтегрувати політику управління людськими ресурсами в усі дочірні компанії. Міжнародні компанії, наприклад, Pepsi і Coca Cola, мають великий міжнародний досвід, тому ефективність їхньої діяльності пояснюється ефективним управлінням людськими ресурсами, впровадженням інновацій у управління персоналом. Вітчизняні науковці дотримуються думки, з якою ми повністю погоджуємося, що особливою є мотивація топ-менеджерів. «Стандартним проявом мотиваційного механізму в сучасних умовах є компенсаційний пакет топ-менеджерів корпорації, який складається з основного окладу, бонусів, винагород, офіційних пільг і заохочень, опціонів або пакета акцій. У західних компаніях значна частина винагород топ-менеджерів передбачає довгострокові виплати, розмір яких залежить від зростання капіталу компанії (ринкової ціни акцій) і досягнення довгострокових цілей» [2]. Дослідження компанії McKinsey & Company показало, що майже половина компаній, які брали участь в опитуванні, зараз мають прогалини в навичках [3].

Триваюча пандемія COVID-19, Brexit, війна в Україні та інші дисбаланси глобальної економіки продовжують впливати на управління персоналом в міжнародних компаніях. Сьогодні міжнародні компанії усвідомлюють роль мотивації у підвищенні ефективності діяльності компаній та запроваджують нові інструменти управління. Окремі компанії пропонують співробітникам нові системи пенсійного страхування, знижки на продукти, оплачувану відпустку, надають можливість навчання та особистісного розвитку. Запровадження інноваційних технологій сприятиме покращенню інфраструктури організації. Заслужовує на увагу і створення платформ, які дозволяють компаніям працювати віддалено.

Серед інноваційних технологій, які можуть використовувати компанії для підвищення мотивації працівників, пропонуємо акцентувати увагу на гейміфікацію – використання ігрових технік у діяльності працівника. Поділяємо думку професора Сергєєвої Л., що «гейміфікація просто зробить роботу більш приємною і захоплюючою, адже у грі зосереджено безліч точок мотивації – змагальність, призові стимули, логіка подолання перешкод. Простіше кажучи, робота не стає грою, але працівник починає тепер працювати так, немов грає. Менеджмент вдається до гейміфікації як способу розвинути та систематизувати свою мотиваційну політику» [4].

Застосування інноваційних підходів до управління персоналом міжнародних компаній формує унікальний досвід співробітників, сприяє розширенню їх участі у прийнятті рішень.

Список використаних джерел:

1. Насирова С. В. Гейміфікація, як ефективний інструмент мотивації персоналу сучасної організації. Науковий огляд. 2019. № 3(56). URL : <https://naukajournal.org/index.php/naukajournal/article/download/1791/1846>
2. Lukianenko Dmytro, Mozhovyi Oleh, Burmaka Mykola. Top management motivation in global corporations. URL : http://iepjournals.com/journals_eng/23/2015_1_lukianenko_mozgovii_burmaka.pdf
3. How companies are reskilling to address talent gaps. McKinsey & Company. 2020. January. URL : <https://www.mckinsey.com/~media/McKinsey/Business%20Functions/Organization/Our%20Insights/Beyond%20hiring%20How%20companies%20are%20reskilling%20to%20address%20talent%20gaps/Beyond-hiring-How-companies-are-reskilling.pdf>
4. Сергеева Л. Гейміфікація: ігрові механіки для мотивації персоналу. Теорія та методика управління освітою. 2014. № 2 (14). URL : http://www.pedagogy-journal.kpu.zp.ua/archive/2019/67/part_2/12.pdf

Юрій СІРЕДЖУК

*студент Західноукраїнського
національного університету*

ТОРГОВІ ВІДНОСИНИ ЄС – КРАЇНИ ЛАТИНСЬКОЇ АМЕРИКИ.

У сучасному світі інтеграція виступає головною рушійною силою історичного розвитку. Провідними гравцями на міжнародній арені стають не лише окремі держави, а й впливові інтеграційні об'єднання. Можна з впевненістю заявляти, що історія ХХІ століття буде повністю залежати від взаємовідносин між глобальними інтеграційними структурами. Одним з центрів розвитку інтеграції є Європа, тут спостерігається найбільше поглиблення відносин між членами найпотужнішого об'єднання — ЄС. Іншим світовим центром, де інтеграційні процеси досягли високого рівня, виступає Латинська Америка. Взаємовідносини між цими двома центрами не замикаються лише на економічному співробітництві, спостерігається також поглиблення й політичного діалогу.

Зміна економічної моделі, що мала місце в країнах Латинської Америки в середині 1980-х та на початку 1990-х років, сприяла створенню відповідної правової та інституційної бази та зміні підходу до іноземних інвестицій. Останні почали розглядатись як ключовий напрямок загальнодержавної політики з впровадження структурних змін у господарствах з метою вирішення проблеми внутрішнього накопичення капіталів, виплати зовнішнього боргу, реалізації

програм приватизації. Це, у свою чергу, створило умови для активізації діяльності приватного капіталу найкрупніших світових економічних центрів та, в першу чергу, Європейського Союзу як традиційного політичного та економічного партнера Латинської Америки.

З економічної точки зору, явище, що отримало назву «повернення Європи у Латинську Америку», обумовлювалось такими факторами, як намагання розширити старі та завоювати нові ринки збуту продукції, використовувати значні запаси сировинних ресурсів та відносно недорогої робочої сили й, певною мірою — перенести у цей регіон застарілі, екологічно «несприятливі» виробництва.

Перші документи Європейського Союзу (тоді ще ЄЕС) відносно розвитку економічних зв'язків з країнами Латинської Америки були прийняті в середині 1980-х років. Це були ухвалені Радою міністрів у червні 1987 року «Висновки стосовно принципів розвитку відносин ЄЕС з Латинською Америкою» та документ «Про промислове співробітництво з країнами Латинської Америки, що розвиваються». Завдяки виробленню офіційної стратегії, інвестиції з ЄЕС в економіці країн Латинської Америки на початку 1990-х склали 50 %. Але необхідно відзначити, що цей показник у 1991 — 1995 роках скоротився вдвічі. Така ситуація була зумовлена перерозподілом коштів всередині ЄС, який на той час переживав складні структурні зміни, пов'язані з поглибленням інтеграції, відбудовою колишньої НДР та підготовкою до «східного» розширення. Така сама ситуація спостерігалася й по багатьом зовнішньоторговельним показникам, скорочувався імпорт та експорт між сторонами. У ЄС розуміли, що необхідно повертати ринок Латинської Америки, інакше його можна було втратити назавжди.

В основу нового підходу був покладений принцип активного співробітництва приватного капіталу та державного апарату, стимулювання європейських компаній на латиноамериканському ринку шляхом надання адміністративної, фінансової та інформаційної підтримки. Було зроблено ставку на розширення експорту, участь у приватизаційних проектах. Інструментом реалізації поставленого завдання стала низка програм стимулювання діяльності приватного капіталу на ринках країн Латинської Америки.

У 1994 році в умовах зміни економічного та політичного клімату у країнах Латинської Америки, також перегляду місця регіону у зовнішній політиці європейських країн Єврокомісія ініціювала програму AL-INVEST. Метою цієї програми було збільшення європейських інвестицій в економіку латиноамериканських країн, а також укріплення ділових зв'язків між регіонами.

З середини 1990-х років експорт з країн ЄС до Латинської Америки зріс вдвічі. Цей факт зумовив зростання інтересу європейських підприємців до цього регіону. У зв'язку з цим Європейська асоціація торгово-промислових палат

впровадила програму ATLAS. Ця програма мала сприяти розвитку відносин між європейськими та латиноамериканськими компаніями. Зараз у програмі ATLAS беруть участь 15 європейських та 18 латиноамериканських держав.

Важливу роль у фінансуванні інвестиційних проектів в Латинській Америці відіграє Європейський інвестиційний банк. У 1993 році було прийнято рішення про виділення 622 млн єкю на підтримку програм у цьому регіоні. Переважну більшість коштів було спрямовано на кредитування програм розвитку інфраструктури та екологічні програми.

Значні успіхи європейського капіталу на латиноамериканському напрямку, починаючи з другої половини 1990-х років, були результатом спільних зусиль держав та приватного капіталу. Так, у 1997 році більше 20 % європейських закордонних інвестицій було спрямовано в Латинську Америку. Через два роки цей показник зменшився до 12 %, але це все одно більше, ніж на початку 90-х. В абсолютних цифрах протягом усього досліджуваного періоду спостерігається стабільне зростання прямих європейських інвестицій в економіку латиноамериканських держав. Офіційна статистика Європейського Союзу свідчить, що у 1992 році було інвестовано 1,5 млрд доларів США, а у 2000 — 35,22 млрд доларів. Цей показник у кілька разів перевищує загальну суму інвестицій США у цей регіон. В цілому ж країни Європейського Союзу інвестували в економіку Латинської Америки 143,8 млрд доларів США.

Торговельні відносини між Європейським Союзом (ЄС) та країнами Латинської Америки засновані на різних угодах та ініціативах, спрямованих на підтримку торгівлі та економічного співробітництва між сторонами. Основні інструменти, що регулюють торгівлю, включають:

Угода про асоціацію між ЄС та країнами Центральної Америки: Ця угода вступила в силу в 2013 році і передбачає створення зони вільної торгівлі між ЄС та країнами Центральної Америки (Коста-Ріка, Сальвадор, Гватемала, Гондурас, Нікарагуа та Панама). Вона включає зниження митних тарифів, прогресивне зниження нетарифних бар'єрів, а також співробітництво у сферах, таких як інвестиції, стандарти праці та сталого розвитку.

Угода про асоціацію між ЄС та Меркосуром: Меркосур (Меркадо Сур, Південний спільний ринок) - це торговий блок, який об'єднує країни Південної Америки, зокрема Аргентину, Бразилію, Парагвай та Уругвай. Після багатьох років переговорів, угода про асоціацію між ЄС та Меркосуром була досягнута в 2019 році. Угода ще не набула чинності і має бути ратифікована, але вона передбачає створення найбільшої зони вільної торгівлі у світі, зі зниженням митних тарифів та нетарифних бар'єрів для товарів та послуг.

Інші угоди та ініціативи: ЄС також має окремі угоди про вільну торгівлю з окремими країнами Латинської Америки, такими як Чилі, Мексика та Перу. Крім того, ЄС співпрацює з країнами Латинської Америки через різні ініціативи,

наприклад, Європейський інструмент для демократії та прав людини (EIDHR), який підтримує захист прав людини та демократії в регіоні.

Важливо відзначити, що торговельні відносини між ЄС та країнами Латинської Америки можуть зазнавати коливань через політичні, економічні та соціальні фактори. Також вони можуть бути піддані перегляду та переговорам для покращення умов співробітництва між сторонами.

Яна СУХОВИЧ

*студентка Західноукраїнського
національного університету*

ВПЛИВ УКРАЇНСЬКИХ МІГРАНТІВ НА ЕКОНОМІКУ КРАЇН ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Повномасштабне вторгнення росії в Україну з 24 лютого 2022 року змусило багатьох українських громадян покинути країну з міркувань безпеки. За даними Управління Верховного комісара ООН у справах біженців (УВКБ ООН), станом на 16 травня 2023 року 8,2 мільйонів українців перебували за кордоном, з них 5,1 мільйони — у країнах ЄС, що є найбільшою міграційною хвилею з часів Другої світової війни [1]. За даними Міжнародної організації з міграції (2023), майже 5,5 мільйонів українців є внутрішньо переміщеними особами.

На тлі потужної громадської підтримки європейські країни прийняли українських мігрантів, надавши їм статус тимчасового захисту з правом працювати в ЄС, доступом до послуг охорони здоров'я та освіти й інших соціальних пільг.

На підставі доступної економічної літератури та даних про витрати українських мігрантів за кордоном, незважаючи на короткострокові виклики, існує низка позитивних економічних ефектів для країн-реципієнтів мігрантів у середньостроковій перспективі.

Витрати українських мігрантів за кордоном стимулюють приватне споживання в країнах-реципієнтах і, таким чином, економічне зростання. За даними, зібраними Національним банком України, витрати українців за кордоном у 2022 році становили \$2 млрд на місяць, що більш ніж утричі перевищує показники попереднього року [3]. На початку повномасштабної війни в Україні мігранти здебільшого покривали свої витрати за рахунок заощаджень в українських банках за допомогою карток для розрахунків і зняття готівки. Але оскільки українці почали активніше працевлаштовуватися за кордоном, заробітна

плата в приймаючих країнах стала основним джерелом фінансування витрат мігрантів.

Українці адаптуються до ринків праці ЄС швидше, ніж біженці попередніх хвиль, що й не дивно, враховуючи високий рівень освіти та кваліфікації українців, надання ЄС всім українцям статусу тимчасового захисту, який дає право одразу працювати, а також готовність мігрантів докладати додаткових зусиль для пошуку роботи.

Незважаючи на те, що мігранти створюють додаткові проблеми для державних фінансів у короткостроковій перспективі, вони матимуть позитивний вплив на бюджет та економіку країн-реципієнтів, якщо мігранти залишатимуться в цих країнах довше кількох років і будуть активно брати участь у ринку праці.

Зокрема, яскравим прикладом такої інтеграції в ринок праці є сплата податків українськими мігрантами в Польщі, де частка українців є найбільшою. Зокрема, за підрахунками Центру досліджень міграції Варшавського університету, українці в Польщі сплатили 10 мільярдів польських злотих (близько 2,4 мільярда доларів) податків [2].

Загалом, фактичний короткостроковий фіскальний вплив може бути як нижчим, так і вищим, ніж попередні оцінки. З одного боку, скорочення бюрократичних процедур, зниження витрат на початкове проживання та швидша інтеграція українців на ринки праці відповідних країн призведуть до зниження витрат приймаючих країн. З іншого боку, демографічна структура українських мігрантів (частка дітей у країнах від 28% до 44%) відрізняється від попередніх хвиль міграції, що може призвести до значного зростання витрат на освіту, охорону здоров'я та адаптацію.

Підводячи підсумок, можна сказати, що незважаючи на початкові виклики, які постали перед країнами-реципієнтами у Європейському Союзі через приплив мігрантів з України, вигоди для економік цих країн у середньо- та довгостроковій перспективі є вищими завдяки активній інтеграції мігрантів на ринку праці та в суспільстві в цілому.

Список використаних джерел:

1. *Operational data portal. Ukraine Refugee Situation.* URL: <https://data.unhcr.org/en/situations/Ukraine>
2. *Ukrainian World Congress. Ukrainian refugees uphold rather than burden Polish economy.* URL: <https://www.voanews.com/a/how-displaced-ukrainians-in-polandfind-work-while-benefiting-its-economy/6771810.html>
3. *Національний банк України. Вплив українських мігрантів на економіку країн-реципієнтів.* URL: [https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/M i g r a t i o n _ i m p a c t _ 2 0 2 2 - 1 2 - 1 5 . p d f ? f b c l i d = I w A R 3 V o X e q I S S N X u h m y c U M L l s s F 4 w y c 2 E 4 v I M o d R X p H N o o H a I e p t 4 9 S 9 7 l D F c](https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/M%20i%20g%20r%20a%20t%20i%20n%20_%20i%20m%20p%20a%20c%20t%20_2022-12-15.pdf?fbclid=IwAR3VoXeqISSNXuhmycUMLlssF4wyc2E4vI ModRXpHNooHaIept49S97 lDFc)

Марія ПАВЛОВИЧ

Андрій РЕГУЛЬСЬКИЙ

Анна ДРОЗД

*Західноукраїнський національний
університет*

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ СУБ'ЄКТІВ МІЖНАРОДНОГО БІЗНЕСУ

Умови сьогодення диктують нові вимоги до діяльності суб'єктів міжнародного бізнесу та забезпечення конкурентоспроможності. Для сучасної епохи характерним є стрімкий розвиток інформаційних технологій, «що дає альтернативну можливість суб'єктам господарської діяльності спрямовувати свій курс на розвиток внутрішньогосподарських та внутрішньогалузевих зв'язків, оптимізацію міжнародного співробітництва» [1].

Щоб утримати конкурентні позиції, компанії повинні володіти інноваціями. «В сучасних умовах розвитку та поширення процесів науково-технічного прогресу, будь-які стратегічні кроки компанії мають ґрунтуватися на нововведеннях, а діяльність повинна мати інноваційний характер» [2].

І актуальним для них залишається питання щодо впровадження інновацій. Саме інновації створюють умови для управління компанією з метою досягнення конкурентоспроможності. Інновації, знання та технології слід розглядати як базові концепції у сфері міжнародного бізнесу. Очевидно, що, щоб досягати конкурентних переваг у міжнародному бізнес-середовищі, компанії повинні шукати нові джерела цих переваг, використовуючи інновації як ключові рушійні сили розвитку.

Впроваджуючи інновації у практичній площині, суб'єкти міжнародного бізнесу отримують продукцію з якісно новими характеристиками, ефективну систему управління, нові виробничі процеси, впровадження принципів сталого розвитку в моделі бізнесу. Інновації та міжнародний бізнес є важливими для досягнення конкурентних переваг у непередбачуваних бізнес-середовищах, тим більше зважаючи на сучасні виклики та глобальну нестабільність.

Формуючи стратегію розвитку, компанія шукає інновацій щоб конкурувати у всьому світі. Для ТНК цей процес полегшений, бо вони використовують нові інструменти для управління інноваціями та формування інноваційних стратегій для завоювання нових ринків, зміни асортименту, впровадження елементів сталого розвитку.

Глобальний індекс стійкої конкурентоспроможності (GSCI), який публікується з 2012 року, є найповнішим рейтингом країн за рівнем

конкурентоспроможності. GSCI згруповано в 6 підіндексів: природний капітал, ресурсоефективність та інтенсивність, соціальна згуртованість, інтелектуальний капітал, економічна стійкість та ефективність управління. Цей індекс враховує ті аспекти, які відображають і сталий розвиток.

Серед інноваційних підходів до управління конкурентоспроможністю компаній можна віднести інноваційний менеджмент. Тому підтримуємо думку, що «інноваційний менеджмент є одним із напрямів стратегічного керування, що здійснюється на вищому рівні організації. Його метою є визначення основних напрямів виробничої та науково-технічної діяльності підприємства, розроблення й упровадження нової технології та продукції, модернізація та удосконалення випущеної продукції й технології, подальший розвиток виробництва традиційних видів продукції й зняття з виробництва застарілих» [3].

Впровадження інформаційних технологій та інновацій дозволяє компаніям створювати якісний продукт. Опитування, опубліковане консалтинговою компанією McKinsey у листопаді 2020 року [4], показало, що компанії використовували ІІТ як інструмент для створення цінності під час пандемії. Насправді з майже 2600 респондентів у всіх секторах і регіонах половина пояснили, що вони використовували його для принаймні однієї функції своєї діяльності. Водночас, розвиток технологій та інновацій міжнародний бізнес також відчувають їх проблемами. Одним із найбільш серйозних викликів є загроза кіберзлочинності.

Використання суб'єктами міжнародного бізнесу інноваційних технологій має такі переваги, : оптимізація часу; покращення внутрішньої та зовнішньої комунікації; швидший час виходу на ринок; підвищення рентабельності інвестицій; централізація інформації; стимулювати впровадження цифрових технологій; утримання клієнтів і нові продажі.

Список використаних джерел:

1. Луцій, О. П., Корнійчук, Т. А. *Особливості формування стратегії інноваційного розвитку підприємств аграрного сектору. Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління. 2022. №6. URL : <https://reicst.com.ua/pmt/article/view/2022-6-04-07>*

2. Прушківська Е. В., Авраменко К. О. *Інноваційні стратегії розвитку міжнародних компаній в умовах глобалізації. Економічний вісник Дніпровської політехніки. 2020. № 4. С. 28-35. URL : https://ev.ntu.org.ua/index.php/en/archive?arh_article=1291*

3. Кара Н. І., Зинич Л. В. *Особливості інноваційного менеджменту в діяльності міжнародних компаній. Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення та проблеми розвитку. 2021. №2 (6). С. 40-46.*

4. *New operations management systems for a digital world. URL : <https://www.mckinsey.com/capabilities/operations/our-insights/new-operations-management-systems-for-a-digital-world>*

Марія ЛИЗУН

д.е.н., професор Західноукраїнського національного університету

Павло ДЗЮБАНОВСЬКИЙ

аспірант Західноукраїнського національного університету

РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА ЄС: ВИКЛИКИ ТА СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМКИ ДЛЯ УКРАЇНИ

Реалізуючи свою регіональну політику ЄС ставить за мету покращення економічного добробуту регіонів союзу та зменшення регіональних диспропорцій. Інструменти регіональної політики спрямовані на всі регіони та міста Європейського Союзу для забезпечення економічного зростання, сталого розвитку, конкурентоспроможності бізнесу, створення нових робочих місць та покращення якості життя громадян.

Регіональна політика ЄС реалізовується п'ятьох ключових напрямках [1]:

1. Інвестиції в людей, надання їм доступу до освіти, можливостей працевлаштування та сприяння соціальній інтеграції.
2. Підтримка розвитку малого та середнього бізнесу.
3. Інвестиційні проекти в сфері навколишнього середовища.
4. Інвестиції в дослідження та інновації.
5. Розвиток відновлюваних джерел енергії та інноваційної транспортної інфраструктури, модернізація транспорту для боротьби зі зміною клімату.

Регіональна політика ЄС, що базується на територіальному підході, має позитивний вплив на розвиток усіх європейських регіонів. Адже ця політика спрямована пом'якшити наслідки демографічної трансформації, що призводить до скорочення населення працездатного віку [2; 3].

Слід відмітити, що за період 2014-2020 рр. обсяг фінансування, який відводився для впровадження регіональної політики, становив майже 14% від загального обсягу державних інвестицій в ЄС загалом. Регіональні програми фінансування у 2021-2027 роках продовжуватимуть відігравати важливу роль у соціальному та економічному розвитку регіонів. Периферійні та менш розвинені

регіони будуть основними бенефіціарами, для них планують виділити 70% Європейського фонду регіонального розвитку (ЄФРР) і Європейського соціального фонду плюс (ESF+). Фінансування направлене на менш розвинені регіони ЄС. Отже, інтенсивність допомоги є набагато вищою в менш розвинених регіонах (регіони, де ВВП на душу населення становить менше 75% від середнього в ЄС), на які виділяється близько 207 євро на 1 мешканця на рік. Більш розвинуті регіони, де ВВП на душу населення перевищує 100% від середнього в ЄС, цей показник становить 21 євро на 1 мешканця на рік [4; 5; 6].

Таки чином 379 нових програм регіональної політики ЄС допоможуть європейським регіонам досягти поставлених завдань. Прогнозується, що результатом регіональної політики буде збільшення ВВП ЄС на 0,5% до кінця періоду реалізації та створення 1,3 млн додаткових робочих місць [4]. Ці програми вже в процесі реалізації та мають за мету зменшити диспропорції між європейськими регіонами.

В Україні представлена стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки, яка є основним документом що визначає пріоритетні напрямки розвитку регіонів на найближчі роки, де основним завданням задекларовано «досягнення ефективності використання державних ресурсів у територіальних громадах та регіонах в інтересах людини, єдності держави, сталого розвитку історичних населених місць та збереження традиційного характеру історичного середовища, збереження навколишнього природного середовища та сталого використання природних ресурсів для нинішнього та майбутніх поколінь українців» [7].

Враховуючи те, що Україна стала кандидатом на членство в ЄС, важливе значення для досягнення позитивних результатів реалізації української регіональної політики є врахування успішного досвіду ЄС, долучення до європейських регіональних програм. Варто відмітити, ряд першочергових завдань європейської та регіональної політики співпадають, а саме забезпечення економічного зростання регіонів, підвищення їхньої конкурентоспроможності, ефективне використання внутрішнього потенціалу, створення додаткових робочих місць [8]. Але для досягнення цих цілей для вітчизняної регіональної політики важливим є створення умов для повернення на батьківщину трудових мігрантів, що дасть можливість забезпечити стійке економічне зростання.

Список використаних джерел:

1. *EU Regional policy*. URL: https://ec.europa.eu/regional_policy/home_en
2. Лизун М. *Архітектура сучасних процесів регіональної інтеграції*. *Економіка та суспільство*. 2017. № 13. С. 102–107. URL: http://economyand.societyin.ua/journal/13_ukr/17.pdf.

3. Ліщинський І. О. Концептуальний мейнстрім регіонального зростання. *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2018. Вип. 6 (18). С. 46–50.

4. *Cohesion policy 2021-2027 outcome of programming*. URL: <https://cohesiondata.ec.europa.eu/stories/s/d6tf-zqvc>

5. Лизун М.В. *Випереджаюче економічне зростання: міжнародний та український аспекти* : дис. ... к.е.н. : 08.00.02 / М.В. Лизун. – Тернопіль, 2007. – 207 с.

6. Лизун М.В. *Моделі економічного зростання світової та української економіки*. *Журнал європейської економіки*. Тернопіль. 2006. №2(5). С.161-170.

7. *Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки* / Постанова КМУ від 5 серпня 2020 р. № 695. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#n11>

8. Савельєв Є. В., Куриляк В. Є., Лизун М. В., Ліщинський І. О. *Концепція «Вишеградська четвірка + Україна»: реальність і перспективи*. *Вісник економічної науки України*. 2019. №1 (36).

Людмила ГАЛЮЛЬКО

*студентка Західноукраїнського
національного університету*

Науковий керівник: проф. Ірина ЗВАРИЧ

ФОРМУВАННЯ МАЙБУТНЬОЇ АРХІТЕКТУРИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ БЕЗПЕКИ

Безпека є основою для стабільного майбутнього. Архітектура європейської безпеки була вщент зруйнована повномасштабним вторгненням Росії в Україну 24 лютого 2022 року. Це вторгнення вплинуло не тільки на Україну, а і на інші країни, в тому числі і європейські. Польща, Литва, Латвія, Естонія, Фінляндія, Швеція та інші країни балтійського регіону, який також став напруженою точкою після початку повномасштабним вторгненням РФ в Україну.

Мета: дослідження впливу російсько-української війни на архітектуру європейської безпеки та аналіз перспектив безпеки європейського регіону в контексті української євроатлантичної інтеграції.

Для досягнення мети ми ставимо наступні завдання:

Аналіз кризи на коридорі Сувалки та литовської блокади російських товарів до Калінінградської області РФ.

Дослідження ситуації в Балтійському регіоні спричиненої вибухами газових ліній Північний потік-1, Північний потік-2 та ризиком щодо перебування Балтійського флоту РФ в Калінінграді.

Дослідження перспектив української євроатлантичної інтеграції та її вплив на безпеку європейського регіону.

Питання Калінінградської області стояло в 1990-х, на той момент РФ і Литва домовились про полегшену процедуру транзиту товарів, такий процес продовжувався до літа 2022. В червні Литва обмежила транзит певних товарів до Калінінградської області, а призупинила транзит 11 липня 2022 року, такі обмеження тривали декілька тижнів і закінчились після тиску ЄС на Литву. Незважаючи на це 4 квітня 2023 на кордоні Білорусі і Литви утворились черги з технікою наповненою російськими товарами. В той час Андрей Клімав, голова тимчасової комісії Ради Федерації з захисту суверенітету сказав, що якщо ЄС «не виправить ситуацію з блокадою, то це звільнить руки Росії вирішити це питання будь-якими шляхами». З такими заявами представники РФ неодноразово звертались до представників різних країн, з чого виходить, що це їх звична зовнішньополітична риторика. Вона є приводом підвищення тиску в окремих регіонах, таких як так званий коридор Сувалки, польсько-литовський кордон між Білоруссю і Калінінградською областю РФ, яка є дуже мілітаризованою. Регіон коридору також був територією, якої торкнулась імміграційна криза 2021, саме тому Польща і Литва підвищують оборону цього регіону, проводять там військові тренування та будують оборонні споруди.

Другим регіоном з високим тиском є загалом регіон Балтійського моря. Через недавні вибухи на газопроводах Північний потік-1, Північний потік-2 та присутність російського флоту та авіації в Калінінградській області. Станом на 26 квітня 2023 року декілька країн опублікували свої результати слідства. Шведське слідство вважає, що вибух був спричинений «групою осіб зв'язаних з державними структурами», якої саме країни не вказується через «несприятливі умови». Також свої результати слідства опублікували відповідні німецькі органи, які стверджують, що «напад на трубопроводи, ймовірно, здійснила група із шести осіб. Вони нібито використовували яхту, орендовану у польській фірмі, що належить українцям». Факт того, що саботаж на «Північних потоках» пройшов показує неможливість Росії його обороняти та вчергове нагадує про важливість Балтійського регіону для європейської безпеки. Окрім цього, Росія має амбіції на захоплення частини ще однієї країни – острову Готланд, що належить Швеції. Цей острів є найбільшим в Балтійському морі і дозволяє країні, в складі якої він є, мати контроль і охоплення Балтійського моря загалом. Російський президент неодноразово заявляв про важливість балтійського регіону для Росії, також цей факт доводить те, що російські винищувачі неодноразово були перехоплені в міжнародному повітряному

просторі та порушували повітряний простір Польщі, Естонії, Швеції та Фінляндії в період з 24.02.2022 по 26.04.2023, ймовірно, такі дії російської авіації були для розвідувальних цілей. Окрім порушень в повітряному просторі фіксувались також порушення і в морі, 17 червня 2022 року російський корабель порушив територіальні води Данії на північ від острова Дорнхольм, де в цей час проходив данський Фестиваль демократії. Останнє порушення є не тільки прагматичним, але і символічним, оскільки фактично, воно порушило спокій данської демократії. Усі ці порушення відбувались в період від початку повномасштабного вторгнення Росії до України, можливо, вони проводяться для залякування і «попередження», можливо і для розвідувальних цілей.

За словами Джона Кірбі, координатора стратегічної комунікації Ради з нацбезпеки США, український пріоритет зараз – відбити атаки Росії, тому зараз необхідно працювати над прийдешнім українським контрнаступом. З іншого боку, генеральний секретар НАТО – Єнс Столтенберг 20 квітня 2023 року відвідав Київ та наголосив: "Гідне України місце - в НАТО", з цих слів, можна зрозуміти, що перспективи України в сфері євроатлантичної інтеграції доволі високі, єдиний нюанс – час. Україна не може стати членом НАТО перебуваючи в воєнному конфлікті, оскільки за статтею 5 Північноатлантичного договору, якщо одна країна-членкиня зазнала нападу, то інші члени альянсу зобов'язані прийти на допомогу. Оскільки НАТО не готове йти на воєнний конфлікт з РФ, то Україна не буде прийнята до складу Альянсу до перемоги у війні.

Висновок. З початку повномасштабного вторгнення Росії в Україну архітектура європейської безпеки була знищена, оскільки постраждала не тільки Україна, а й країни Європейського Союзу. Численні порушення повітряного простору та територіальних вод країн членкинь-ЄС показують подальші наміри Росії та її плани, які вона мала б реалізувати при умові успішного вторгнення в Україну. Українська євроінтеграція є ключовою умовою безпеки в європейському регіоні, адже залишаючись позаблоковою Україна вчергове стане мішенню російської агресії та, фактично, стане «брамою» Росії для наступу на інші європейські країни – Польщу, Фінляндію, Швецію, Литву, Латвію чи Естонію.

Список використаних джерел:

1. *О.С. Полторацький, Архітектура європейської безпеки в контексті формування сучасного трансатлантичного безпекового простору – 2011. 4 с. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/47581/08-Poltoratskyu.pdf?sequence=1>*
2. *Adomas Abromaitis, Suwalki Gap: The Lithuanian Nightmare URL: <https://moderndiplomacy.eu/2023/04/07/suwalki-gap-the-lithuanian-nightmare/>*
3. *Катерина Мола, Готланд наш! навіщо росіянам шведський острів і чому вони вважають його своїм. URL: https://lb.ua/society/2022/12/24/540006_gotland_nash_navishcho_rosiyanam.html*

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

«МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА В УМОВАХ КЛІМАТИЧНИХ ЗМІН:
ПАНДЕМІЧНИЙ ТА ПОСТ ПАНДЕМІЧНИЙ ПЕРІОД»

Збірник тез доповідей
м. Тернопіль, 27 квітня 2023 р.

Відповідальна за випуск: *Зварич І. Я.*

Оригінал-макет: *Ліщинський І. О.*

Підписано у світ 22.05.2023 р.

Західноукраїнський національний університет,
Кафедра міжнародної економіки
вул. Львівська 11, м. Тернопіль, 46009